

Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

WYKONANIE BADANIA PN. EWALUACJA
STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA
ŚWIĘTOKRZYSKIEGO DO ROKU 2020 W
KONTEKŚCIE WPLYWU REGIONALNEGO
PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA
ŚWIĘTOKRZYSKIEGO NA LATA 2014-2020 NA
REALIZACJĘ JEJ CELÓW

Raport końcowy 20.12.2017

Niniejszy raport powstał w ramach badania prowadzonego przez Wrocławską Agencję Rozwoju Regionalnego (WARR) na zlecenie Województwa Świętokrzyskiego - Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, zgodnie z umową nr DOA-III.273.72.2017 z dnia 06.10.2017r.

Autorzy raportu:

Zespół badawczy Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego
pod kierownictwem prof. dr hab. inż. Janusza Zaleskiego

w składzie:

prof. UW dr hab. Wojciech Dziemianowicz

dr Zbigniew Mogiła

mgr Sebastian Skóra

Streszczenie raportu

Celem badania, którego wyniki zawarto w niniejszym raporcie była ocena Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 w kontekście oddziaływania projektów realizowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2014-2020 na jej cele. Realizację badania podzielono na 3 etapy. W pierwszym określono ogólny postęp realizacji celów SRWŚ. Następnie przeprowadzono analizę wpływu RPOWŚ 2014-2020 na SRWŚ w ujęciu odgórnym („top-down”). Trzeci etap polegał na analizie wpływu Programu na Strategię w ujęciu oddolnym („bottom-up”).

Rycina 1. Schemat realizacji badania

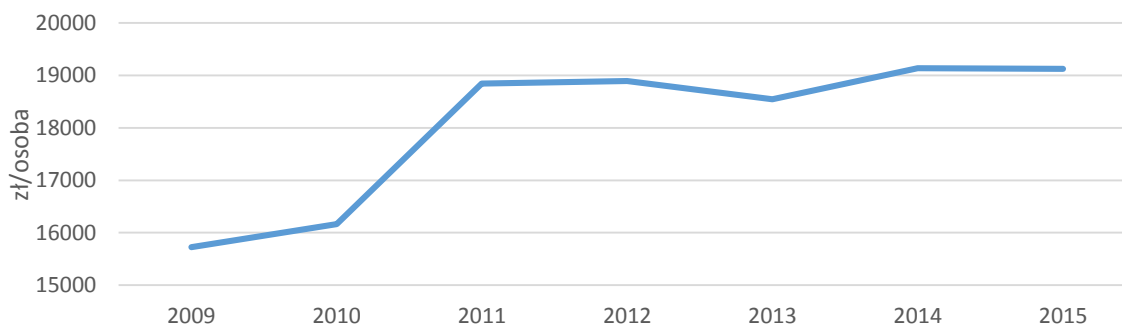

Postęp w realizacji Strategii

Najbardziej zauważalny postęp w realizacji SRWŚ odnotowano w celach strategicznych pierwszym „Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej” i szóstym „Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju”. Głównymi źródłami postępu okazały się być: dynamiczny rozwój infrastruktury drogowej i rozwojem infrastruktury komunalnej i OZE.

Jednym z najważniejszych sektorów gospodarki województwa świętokrzyskiego jest przemysł. Dlatego za korzystny fakt należy uznać utrzymujący się wzrostowy trend produkcji sprzedanej przemysłu, choć jednocześnie trzeba mieć na uwadze, że średnioroczna dynamika zmian po 2011 widocznie zmalała. Wartość badanego wskaźnika wciąż jest niższa od średniej krajowej.

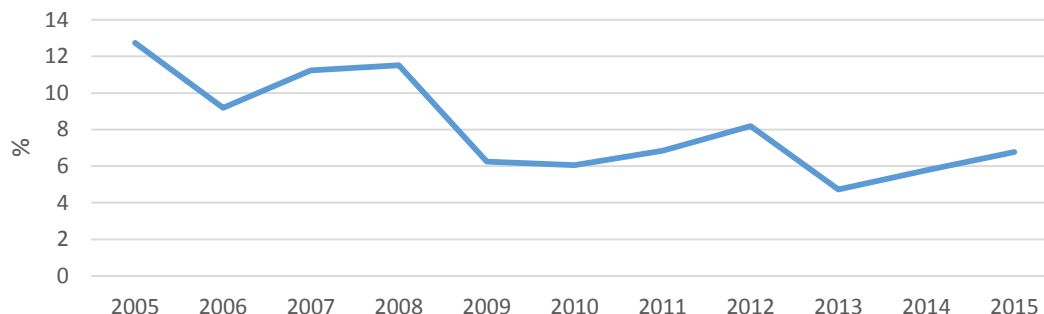
Wykres 1 Produkcja sprzedana przemysłu per capita.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podczas badania odnotowano pogarszającą się sytuację w zakresie tworzenia i wdrażania innowacyjnych rozwiązań w sektorze przedsiębiorstw. Powyższą tendencję obrazuje wykres II.

Wykres II Udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych/istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w wartości sprzedaży wyrobów ogółem.

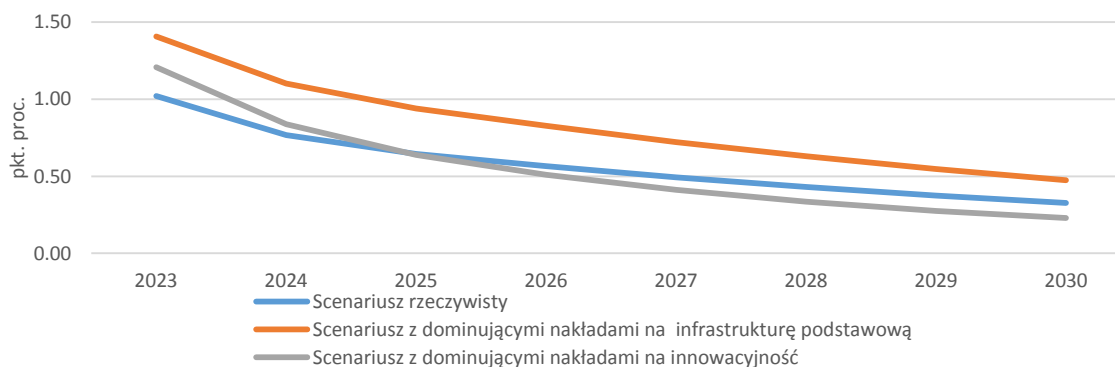
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na realizację Strategii

RPOWŚ 2014-2020 wywiera bezpośredni wpływ na realizację wszystkich celów Strategii. Natomiast pośrednie oddziaływania regionalnego programu operacyjnego na cele lokalnej Strategii składają się na bardzo skomplikowany układ powiązań procesowych, który został omówiony szerzej w Raporcie.

Symulacje przeprowadzone przy użyciu modelu HERMIN wskazują, że długofalowo najefektywniejszą strukturą inwestycji, pod względem wpływu na wolumen produkcji per capita odznacza się scenariusz z dominującymi nakładami na infrastrukturę podstawową. Charakteryzuje się on tym, że zdecydowana większość inwestycji dotyczy rozbudowy i modernizacji infrastruktury transportowej, która jest niezbędna do rozwoju gospodarczego województwa (m.in. poprzez wzrost dostępności zewnętrznej i wewnętrznej regionu, wzrost jego atrakcyjności oraz obniżenie kosztów transakcyjnych). Ciągłe deficyty w zakresie IP powodują, że kolejne inwestycje generują relatywnie wysokie i długotrwałe efekty gospodarcze, które stanowią o powodzeniu polityki rozwoju regionalnego.

Wykres III Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na PKB per capita PL=100 w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem alternatywnych scenariuszy finansowania.

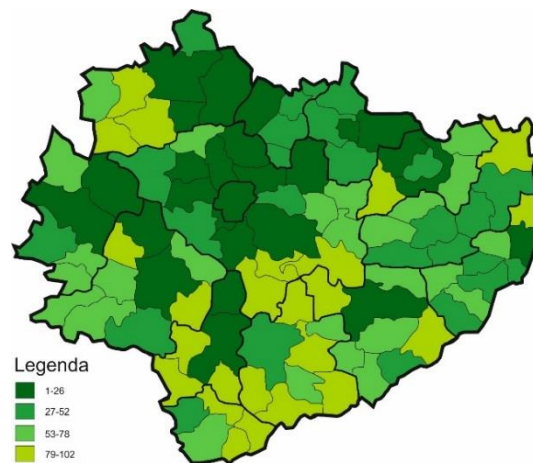

Źródło: Opracowanie własne na podstawie symulacji z wykorzystaniem modelu Hermin

Dotychczasowa struktura terytorialna zakontraktowanych środków finansowych w ramach RPOWŚ 2014-2020 nie charakteryzuje się nadzwyczajną dysproporcją w układzie KOF - reszta regionu (33% KOF; 67% reszta województwa). Należy podkreślić, że jest ona wręcz odwrotna do struktury jaka powinna wynikać z udziału KOF w tworzeniu wojewódzkiego PKB (67% KOF; 33% reszta regionu). Pokazuje to, że dotychczas mechanizm terytorialnego podziału funduszy RPOWŚ 2014-2020 wpisywał się w politykę prospójnościową - przynajmniej w układzie KOF-reszta regionu. Niedopuszczenie do zbyt dużego zachwiania tej relacji na koniec perspektywy finansowej będzie można poczytać jako sukces.

Rysunek 1 Struktura przestrzenna rozwoju gospodarki województwa świętokrzyskiego, poziom NUTS-5 (pozycja gmin w rankingu wojewódzkim) – łącznie kryteria statyczne i dynamiczne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

RPOWŚ 2014-2020 przyczynia się w szczególności do osiągnięcia celów SRWŚ związanych z rozwojem infrastruktury drogowej (Działanie 5.1). Warto także wspomnieć o intensywnym wsparciu regionalnych specjalizacji gospodarczych (Działania 2.4 i 2.5) oraz obszarów strategicznej interwencji (Działania 6.1-6.6). Na drugim biegunie plasuje się natomiast wykluczenie społeczne (Działania 9.1 i 9.2), którego redukcja jest utrudniona przez centralne programy socjalne. Kolejną grupę tworzą Działania dotyczące instytucji otoczenia biznesu (1.3; 2.1 i 2.3). Niski popyt na wsparcie w ramach tych obszarów interwencji oraz zgłaszane projekty o słabej jakości, że obecnie służą one tylko w niewielkim stopniu realizacji celów Strategii. Odrębną kategorię stanowi Działanie 10.3 mające w założeniu stymulować emigrację ludności w wieku produkcyjnym z województwa świętokrzyskiego. W obliczu jednych z najsilniejszych w Polsce negatywnych tendencji demograficznych – w sposób szczególny adresowanych w Strategii- wspomniane Działanie należy uznać za nie wpisujące się w realizację wytycznych tego dokumentu.

Główne wnioski

1. Ogólna kwota alokacji przeznaczona na realizację Działań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 wynosi 1 364,54 mln euro. Obecnie ogólna kwota środków zakontraktowanych wynosi 1 516 046 731,71 PLN, co po przeliczeniu zgodnie ze średnim kursem euro na lata 2014-2016 w wysokości 4,24 PLN, daje następującą kwotę w euro

- 357 558 191,44 euro. Można zatem przyjąć, że do dnia dzisiejszego rozdzielone zostało 26,2% alokacji. Przy uwzględnieniu preumów odsetek ten wzrośnie do 45,7%.
2. Mimo faktu, iż wydatki na rozwój infrastruktury transportowej stanowią największą część wszystkich funduszy alokowanych na RPOWŚ 2014-2020 są one ciągle nieadekwatne do potrzeb województwa świętokrzyskiego. Ponadto, rezultaty symulacji makroekonomicznych wskazują, iż w przypadku tego regionu wzrost wydatków na drogi o znaczeniu gospodarczym przyczyniłby się do znacząco większych efektów podażowych.
 3. Działania 1.3 oraz 2.1 charakteryzują się niskim popytem instytucji otoczenia biznesu (IOB) na wsparcie ich działalności. Może świadczyć to o niedostatecznej świadomości tych instytucji o roli jaką powinny odgrywać w stymulowaniu rozwoju gospodarczego- w szczególności w regionach słabszych ekonomicznie. Wyłączenie się IOB z pomocy uzyskiwanej w ramach RPOWŚ 2014-2020 lub bezrefleksyjne aplikowanie o tę pomoc bez oparcia się o szerszy plan i wizję swojej działalności może być dużą stratą dla rozwoju środowiska biznesowego w regionie.
 4. Gospodarka województwa świętokrzyskiego charakteryzuje się stosunkowo niższym poziomem rozwoju gospodarczego. Implikacją powyższego jest niższy poziom przedsiębiorczości i co za tym idzie relatywnie niska zdolność do tworzenia radykalnych innowacji zarówno produktowych, jak i procesowych. Zbyt duża alokacja funduszy na Działania RPOWŚ 2014-2020 związane z tworzeniem infrastruktury badawczej lub wsparciem dla własnej aktywności B+R przedsiębiorstw lub ich działań wdrożeniowych obarczona jest wysokim ryzykiem. Potwierdza to niski popyt na Działania z osi priorytetowej 1 RPOWŚ 2014-2020. Co więcej rezultaty symulacji makroekonomicznych dla województwa świętokrzyskiego wskazują, że stosunkowo niska zdolność regionu do absorbowania środków na B+R ogranicza efekty gospodarcze RPOWŚ 2014-2020. Alokowanie znaczących funduszy w tym obszarze będzie generowało w długim okresie słabsze efekty makroekonomiczne (np. mniejszy przyrost PKB oraz liczby pracujących) w porównaniu do sytuacji, kiedy większą część pieniędzy przeznaczono by na infrastrukturę transportową oraz wzrost kapitału ludzkiego.
 5. W zakresie realizacji zadań finansowanych z EFS należy podkreślić, że przy utrzymujących się problemach bezrobocia oraz bierności zawodowej zmieniają się ich przyczyny. Implikacją powyższego jest konieczność stopniowego przeprofilowania interwencji finansowych w tych obszarach. Za przykład mogą posłużyć stosunkowo duże trudności z realizacją zadań zapisanych w ramach osi priorytetowej 9 RPOWŚ 2014-2020. Wynikają one w dużej mierze z faktu, iż kwestie włączenia społecznego są silnie adresowane przez centralne programy socjalne – np. Program 500+. Innymi słowy otoczenie instytucjonalnie skutecznie ogranicza zainteresowanie wsparciem w ramach rzeczowej osi.
 6. Województwo świętokrzyskie należy do regionów najbardziej zagrożonych problemem depopulacji. Stąd też wspieranie inwestycji wzmagających emigrację ludności regionalnej i mogących finalnie pogłębiać deficyty demograficzne należy uznać za szkodliwe dla województwa świętokrzyskiego.
 7. Dotychczasowa struktura terytorialna zakontraktowanych środków finansowych w ramach RPOWŚ 2014-2020 nie charakteryzuje się nadzwyczajną dysproporcją w układzie KOF reszta regionu (33% KOF; 67% reszta województwa). Należy podkreślić, że jest ona wręcz odwrotna do struktury jaka powinna wynikać z udziału KOF w tworzeniu wojewódzkiego PKB (67% KOF; 33% reszta regionu). Świadczy to o prospójnościowym mechanizmie terytorialnego podziału funduszy RPOWŚ 2014-2020 przynajmniej w układzie KOF-reszta regionu.

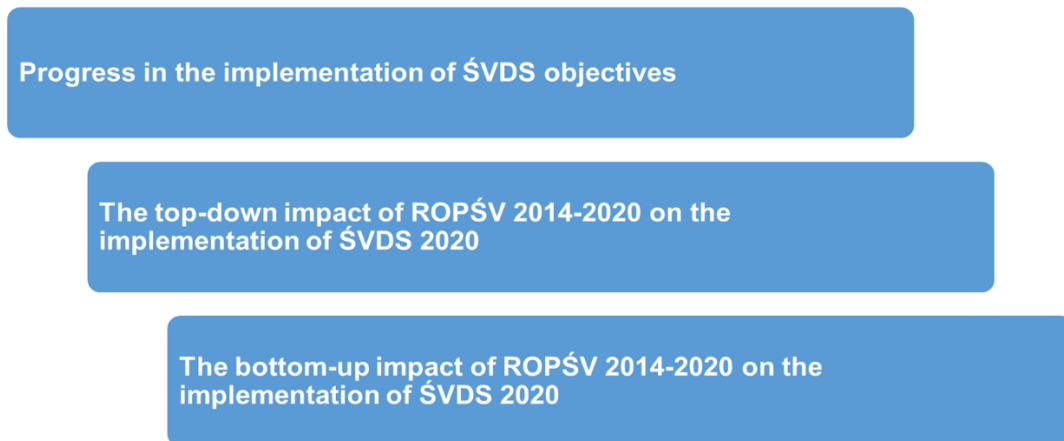
8. Analiza rozwoju województwa świętokrzyskiego w ujęciu terytorialnym wskazuje, że rozprzestrzenianie się efektów gospodarczych ma miejsce tylko w najbliższym otoczeniu Kielc i ośrodków subregionalnych. Innymi słowy nie zachodzi szerokie „rozlewanie się” efektów generowanych w największych ośrodkach miejskich regionu. Stąd też niezwykle ważną rolę w podnoszeniu jakości życia mieszkańców obszarów peryferyjnych muszą pełnić ośrodki lokalne, takie jak: Końskie, Sandomierz, Opatów, Jędrzejów Włoszczowa etc. Chodzi tu przede wszystkim o zapewnienie szerokiego wachlarza usług społecznych oraz prywatnych, a także umożliwienie pracy możliwie dużej liczbie osób z okolicznych gmin. Prognozy wskazują na długookresowe utrzymanie się negatywnych trendów demograficznych. Pełne wykorzystanie szans wynikających z rozwiniętej policentrycznej struktury ośrodków miejskich województwa świętokrzyskiego może natomiast skutecznie ograniczać ten proces.
9. Współpraca między gminami województwa świętokrzyskiego oceniana jest jako daleka od zadowalającej. Ilustracją tego jest m.in. brak spójności podejmowanych inicjatyw w ramach ZIT KOF czy też kooperacji między ośrodkami uzdrowiskowymi Busko Zdrój i Solec Zdrój. Z drugiej strony warto podkreślić silny popyt na projekty aktywizujące bezrobotnych poprzez staże kończące się zatrudnieniem, co jest efektem korzystnej współpracy instytucji wdrażającej Program w tym zakresie z sektorem przedsiębiorstw. Budowanie kultury współpracy na różnych płaszczyznach (np. gmin, sektorów, instytucji) stanowi podstawę dla wzrostu skuteczności wpływu RPOWŚ 2014-2020 na długookresowy rozwój regionu.
10. Sztynność i zbyt długi okres aplikowania o zmiany w Programie. Nie pozwala to na adekwatne i szybkie reagowanie na dynamicznie zmieniające się uwarunkowania (np. w zakresie rynku pracy czy włączenia społecznego).

Executive Summary of the Report

The main aim of this study, whose results are included in this report, was to evaluate the Świętokrzyskie Voivodeship Development Strategy 2020 (ŚVDS 2020) in the context of the effects of projects implemented under the Regional Operational Programme for Świętokrzyskie Voivodeship 2014-2020 (ROPŚV 2014-2020) on this Strategy's objectives. The implementation of this study was divided into 3 stages. During the first stage, the overall progress in the implementation of the ŚVDS objectives was determined. Subsequently, a top-down analysis of the impact of the ROPŚV 2014-2020 on the ŚVDS was conducted. The third stage involved a bottom-up analysis of the impact of the Programme on the Strategy.

Fig. 1. Schematic diagram of the study.

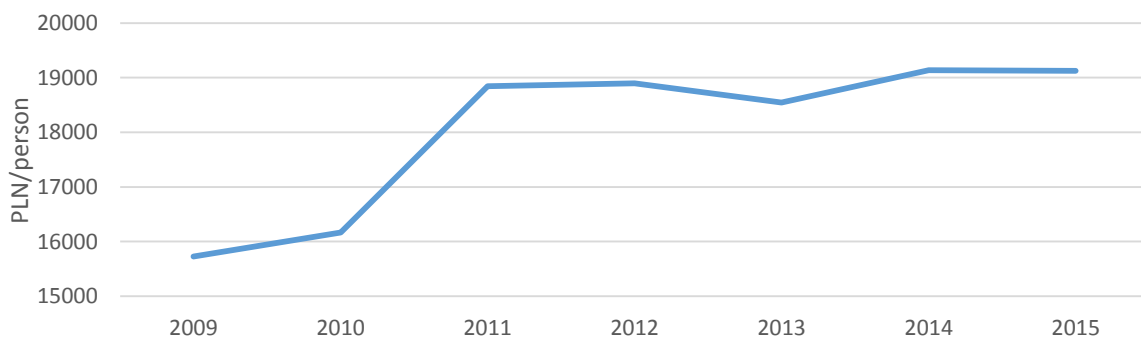

Progress in the implementation of the Strategy

The most noticeable progress in the implementation of the ŚVDS can be seen in the first strategic objective, "Focus on regional infrastructure improvement", and in the sixth strategic objective, "Focus on ecological aspects of development". The dynamic development of road infrastructure as well as the development of municipal infrastructure and renewable energy sources proved to be the main sources of progress.

One of the most important economic sectors of Świętokrzyskie Voivodeship is industry. Therefore, the continued increasing trend in sold industrial production should be regarded as a beneficial fact, though it should be noted that after 2011 the average annual rate of change has distinctly decreased. The value of the indicator in question is still lower than the national average.

Chart 1. Sold industrial production per capita.

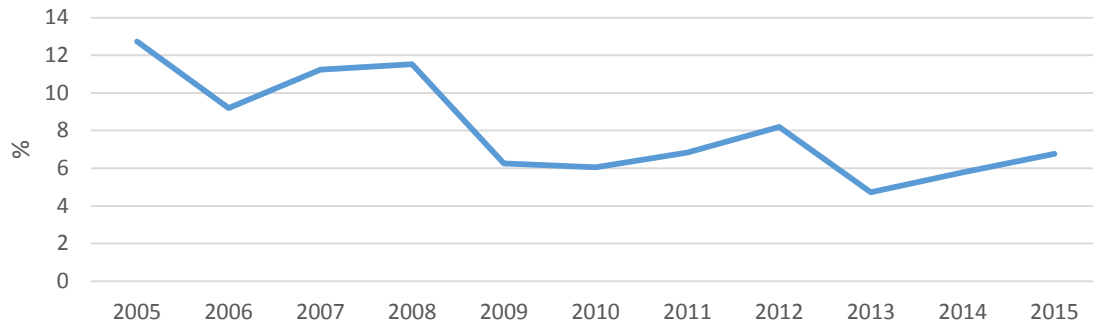

Source: Authors' own calculations based on CSO (Central Statistical Office) data

A worsening situation as regards the creation and implementation of innovative solutions in the enterprise sector was noted during the study. The above tendency is illustrated in Chart 2.

Chart 2. Percentage of sold production of new/significantly improved products in industrial enterprises in the total sales of products.

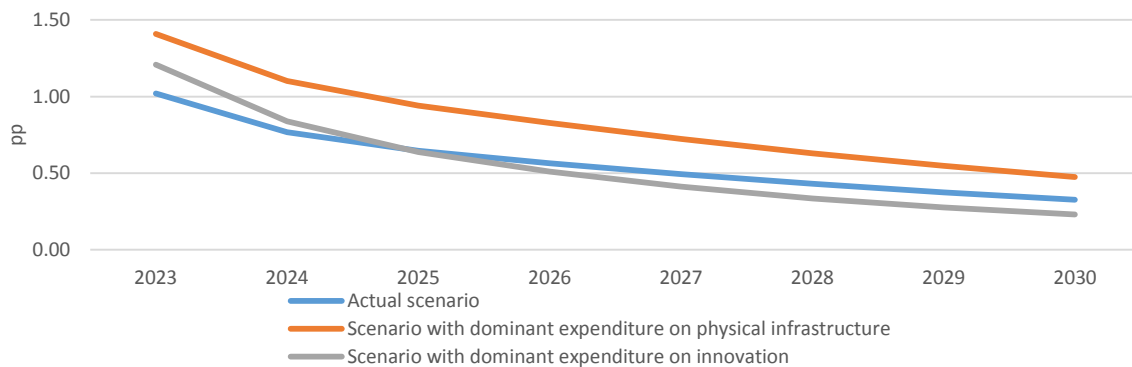
Source: Authors' own calculations based on CSO data

Impact of the ROPSV 2014-2020 on the implementation of the Strategy

The ROPSV 2014-2020 has a direct impact on the implementation of all objectives of the Strategy. On the other hand, the indirect effects of the Regional Operational Programme on the objectives of the local Strategy contribute to a very complicated system of process interactions, which is discussed more widely in the report.

Simulations conducted using the HERMIN model demonstrate that, in the long run, the scenario with dominant expenditure on physical infrastructure has the most effective investment structure in terms of the impact on production volume per capita. It is characterised by the fact that a large majority of investments relate to development and upgrade of transport infrastructure, which is necessary for regional economic development (among others, through the region's improved external accessibility and internal connectivity, its increased attractiveness, and reduced transaction costs). Due to the continuous deficits in physical infrastructure, successive investments generate relatively high and long-lasting economic effects which determine the success of regional development policy.

Chart 3. Impact of ROPSV 2014-2020 on GDP per capita, PL=100, in Świętokrzyskie Voivodeship depending on alternative funding scenarios.

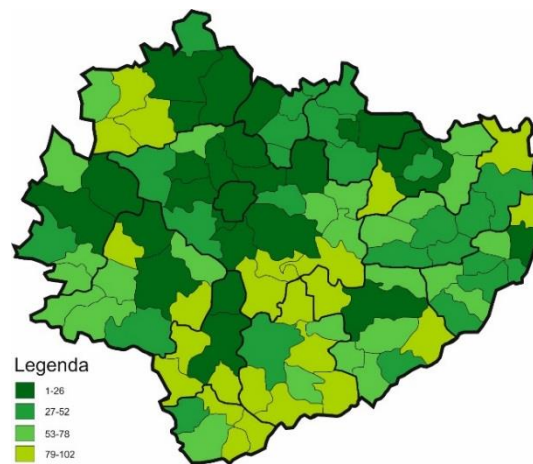

Source: Authors' own calculations based on simulations using the Hermin model

The existing territorial structure of contracted ROPŚV 2014-2020 funding is not characterised by an excessive disproportion between the Kielce Functional Area (KFA) and the rest of the region (33% KFA; 67% - rest of the region). It should be stressed that it is even opposite to the structure that should result from the KFA's contribution to the generation of regional GDP (67% KFA; 33% - rest of the region). This demonstrates that the existing mechanism of territorial distribution of ROPŚV 2014-2020 funds fits the cohesion-oriented policy – at least in the KFA/rest-of-region relation. Not allowing too great imbalance in this relation at the end of the current financial framework can be seen as a success.

Spatial structure of economic development of Świętokrzyskie Voivodeship, at the NUTS-5 level (position of municipalities in the regional ranking) – combined static and dynamic criteria

Source: Authors' own calculations based on CSO data

The ROPŚW 2014-2020 particularly contributes to the achievement of the ŚVDS objectives related to road infrastructure development (Measure 5.1). Worth mentioning is the intensive support of regional economic specialisations (Measures 2.4 and 2.5) and strategic intervention areas (Measures 6.1-6.6). On the other hand, social exclusion (Measures 9.1 and 9.2), whose reduction is hindered by the central social programmes, is at the other extreme. Another group comprises measures associated with business support institutions (1.3; 2.1 and 2.3). Due to the low demand for support in these intervention areas and the poor quality of proposed projects, these measures serve to achieve the Strategy's objectives only to a small extent. A separate category is Measure 10.3 which is assumed to stimulate the emigration of the working-age population from Świętokrzyskie Voivodeship. In the face of one of the strongest negative demographic trends in Poland – which are particularly addressed in the Strategy – we should consider the above-mentioned measure as not fitting into the implementation of the guidelines of this document.

Summary:

1. The total amount of allocations earmarked for the implementation of the measures under the Regional Operational Programme for Świętokrzyskie Voivodeship 2014-2020 is EUR 1,364.54 million. Currently, the total amount of contracted funding is PLN 1,516,046,731.71, which is EUR 357,558,191.44 at the average exchange rate of PLN 4.24 for the period 2014-2016. It can therefore be presumed that to date 26.2% of allocations have been distributed. If we include the pre-agreements, this percentage will increase to 45.7%.
2. In spite of the fact that expenditure on transport infrastructure development accounts for the largest part of all funds allocated to the ROPŚV 2014-2020, it is still inadequate to the needs of

Świętokrzyskie Voivodeship. Furthermore, the results of the macroeconomic simulations show that in the case of this region an increase in expenditure on roads of economic importance would contribute to significantly higher supply effects.

3. In the case of Measures 1.3 and 2.1, there is a low demand of business support institutions for support of their activities. This may be evidence of insufficient awareness of these institutions as regards the role that they should play in stimulating economic development, in particular in economically weaker regions. The fact that business support institutions exclude themselves from assistance that they may receive under the ROPŚV 2014-2020 or that they apply for such assistance unreflectively, without being based on a broader plan and vision for their activities, can be a great loss for the development of the business environment in the region.
4. The economy of Świętokrzyskie Voivodeship is characterised by a relatively lower level of economic development. The implication of the above is a lower level of entrepreneurship and thus a relatively lower ability to create radical innovations, both product and process innovations. A too large allocation of funds for ROPŚV 2014-2020 measures associated with the creation of research infrastructure or support for R&D activities of enterprises or their implementation activities carries a high risk. This is confirmed by the low demand for the measures under Priority Axis 1 of the ROPŚV 2014-2020. What is more, the results of the macroeconomic simulations for Świętokrzyskie Voivodeship indicate that the region's relatively low ability to absorb funding for R&D limits the economic effects of the ROPŚV 2014-2020. Allocation of significant funds in this area will generate, in the long term, weaker macroeconomic effects (e.g. a lower increase in GDP and in the number of people in employment) compared to the situation if a larger part of funding was allocated for transport infrastructure and human capital improvement.
5. As far as the activities financed from the ESF are concerned, it should be stressed that though the problems of unemployment and economic passivity continue, their causes change. The implication of the above is the need to gradually reprofile financial interventions in these areas. The relatively big problems with the implementation of the tasks provided for under Priority Axis 9 of the ROPŚV 2014-2020 can serve as an example. They are largely attributable to the fact that the issues of social exclusion are strongly addressed by the central social programmes, e.g. the 500+ Programme. In other words, the institutional environment effectively limits the interest in support under the axis concerned.
6. Świętokrzyskie Voivodeship belongs to the regions most threatened by the problem of depopulation. Hence, supporting investments that enhance the emigration of the regional population and which could ultimately deepen the demographic deficits should be regarded as harmful to Świętokrzyskie Voivodeship.
7. The existing territorial structure of contracted ROPŚV 2014-2020 funding is not characterised by an excessive disproportion between the Kielce Functional Area (KFA) and the rest of the region (33% KFA; 67% - rest of the region). It should be stressed that it is even opposite to the structure that should result from the KFA's contribution to the generation of regional GDP (67% KFA; 33% - rest of the region). This demonstrates that the existing mechanism of territorial distribution of ROPŚV 2014-2020 funds fits the cohesion-oriented policy – at least in the KFA/rest-of-region relation. Not allowing too great imbalance in this relation at the end of the current financial framework can be seen as a success.
8. The analysis of the development of Świętokrzyskie Voivodeship in territorial terms reveals that the economic effects are spread only in the immediate surroundings of Kielce and subregional centres. In other words, the effects generated in the region's largest urban centres do not spill over widely. Therefore, local centres, such as Końskie, Sandomierz, Opatów, Jędrzejów, Włoszczowa, etc., must play an extremely important role in improving the quality of life of residents living in peripheral areas. In the first place, it is about providing a wide range of social and private services and also enabling a possibly large number of people from neighbouring municipalities to find employment. The forecasts show that the negative demographic trends will continue in the long term. On the other hand, taking full advantage of the opportunities

arising from the developed polycentric structure of the urban centres of Świętokrzyskie Voivodeship may effectively limit this process.

9. The cooperation between municipalities in Świętokrzyskie Voivodeship is assessed as far from satisfactory. This is illustrated, among others, by the lack of coherence of initiatives undertaken as Integrated Territorial Investments for the Kielce Functional Area or as part of the cooperation between the spa resorts Busko Zdrój and Solec Zdrój. On the other hand, worth stressing is the strong demand for projects designed to activate unemployed people through job placements that lead to finding employment, which is an effect of the beneficial cooperation of the institution implementing the Programme in this respect with the enterprise sector. Building a culture of cooperation at different levels (e.g. municipalities, sectors, institutions) forms the basis for enhanced effectiveness in terms of the impact of the ROPŚV 2014-2020 on the region's long-term development.
10. The rigidity of the Programme and too long a period of applying for changes in it. It does not allow one to respond adequately and quickly to the dynamically changing conditions (e.g. in the labour market or with regard to social exclusion).

Spis treści

Streszczenie raportu.....	2
Executive Summary of the Report	7
Wprowadzenie	14
Opis metodyki badania.....	16
1 Rozdział I Postęp realizacji celów strategicznych SRWŚ	24
1.1 Uwagi wstępne	24
1.2 Postęp realizacji SRWŚ na poziomie celów strategicznych i operacyjnych.....	27
1.2.1 Cel 1. Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej.	27
1.2.2 Cel 2. Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego Regionu	32
1.2.3 Cel 3. Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki Regionu.....	38
1.2.4 Cel 4. Koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego Regionu.	44
1.2.5 Cel 5. Koncentracja na rozwoju obszarów miejskich	46
1.2.6 Cel 6. Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu	50
1.3 Realizacja SRWŚ na tle innych Strategii rozwoju regionalnego.....	56
2 Rozdział II Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na realizację SRWŚ 2020 w ujęciu odgórnym („top-down”).....	60
2.1 Wprowadzenie.....	60
2.2 Bezpośrednie oraz pośrednie oddziaływanie priorytetów inwestycyjnych (w tym działań) na realizację celów Strategii.	61
2.3 Wpływ realizacji RPOWŚ 2014-2020 na wskaźniki kontekstowe SRWŚ 2020.....	67
2.3.1 Opis danych o transferach	67
2.3.2 Opis wyników badania z wykorzystaniem modelu HERMIN.....	71
2.3.3 Hipotetyczne scenariusze struktury ekonomicznej RPOWŚ 2014-2020.....	77
2.4 Wpływ realizacji RPOWŚ 2014-2020 na realizację celów strategicznych i operacyjnych	79
2.5 Oddziaływanie RPOWŚ 2014-2020 na rozwój obszarów strategicznej interwencji- analiza terytorialna.....	103
3 Rozdział III. Wpływ RPO 2014-2020 na realizację SRWŚ 2020 w ujęciu oddolnym („bottom-up”) 111	
3.1 Analiza na poziomie projektów RPOWŚ 2014- 2020.....	111
3.2 Podsumowanie analizy na poziomie projektów RPOWŚ 2014- 2020	126
3.3 Podsumowanie	132
4 Wykaz źródeł.....	139

5	Załączniki	140
5.1	Załącznik 1.	140
5.2	Załącznik 2.	145
5.3	Załącznik 3.	146
5.3.1	I tura badania delfickiego – odpowiedzi respondentów.....	146
5.3.2	II tura badania delfickiego – odpowiedzi respondentów.....	153
5.4	Załącznik 4.	156
5.5	Załącznik 5.	161
6	Bibliografia.....	162

Wprowadzenie

Niniejszy raport wykonany został przez zespół badawczy Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego (WARR) na zlecenie Województwa Świętokrzyskiego - Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach, zgodnie z umową nr DOA-III.273.72.2017 z dnia 06.10.2017r. Raport ten jest wynikiem badania ewaluacyjnego pn.: „Ewaluacja Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 w kontekście wpływu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020¹ na realizację jej celów”. Zamówienie zostało współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 11.1 Skuteczny i efektywny system wdrażania RPOWŚ 2014-2020 Osi priorytetowej 11. Pomoc Techniczna Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.

Głównym celem jaki przyświecał badaniu była:

ocena Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego (SRWŚ) do roku 2020 w kontekście oddziaływania projektów realizowanych w RPOWŚ 2014-2020 na jej cele.

Powyższy cel został zrealizowany poprzez dążenie do odpowiedzi na sześć pytań badawczych:

1. Które cele strategiczne i operacyjne Strategii realizuje RPOWŚ 2014-2020?
2. Jaki jest postęp realizacji celów strategicznych i operacyjnych Strategii?
3. Które priorytety inwestycyjne (w tym Działania) RPOWŚ 2014-2020 w największym stopniu, a które w najmniejszym stopniu służą realizacji celów Strategii? Które przyczyniają się do realizacji celów bezpośrednio, a które pośrednio?
4. Czy terytorialne ukierunkowania interwencji (Obszary Strategicznej Interwencji) RPOWŚ 2014-2020 są skutecznym mechanizmem służącym osiągnięciu celów Strategii?
5. Czy i w jakim stopniu realizacja RPOWŚ 2014-2020 wpływa/wpłynie na osiągnięcie wartości założonych wskaźników SRWŚ 2020?
6. W jaki sposób realizowane projekty w ramach RPOWŚ 2014-2020 wpływają/wpłyną na osiągnięcie poszczególnych celów strategicznych i celów operacyjnych?

W celu czytelnego przedstawienia analizy, która doprowadziła do odpowiedzi na powyższe pytania badawcze, raport został ustrukturyzowany w następujący sposób. W pierwszym rozdziale przedstawiono postęp z realizacji celów SRWŚ, przyjmując zapisany w tym dokumencie szeroki model oddziaływania samorządowych władz regionalnych. Pozwoliło to określić po pierwsze status quo w poszczególnych obszarach wdrażania Strategii, po drugie ocenić charakteryzujące je tendencje. W analizie znacząco rozszerzono oryginalny zestaw wskaźników monitoringu SRWŚ. Drugi rozdział raportu został dedykowany oszacowaniu wpływu RPOWŚ 2014-2020 na realizację podstawowego dokumentu strategicznego województwa świętokrzyskiego. Przy czym, uwaga została skoncentrowana tu na względnie zagregowanym oddziaływaniu Programu rozpatrywanym w ujęciu całościowym lub

¹ W raporcie posługujemy się wymiennie skrótami RPOWŚ 2014-2020 oraz Program.

poszczególnych Działań. Przyjęte w tym rozdziale podejście określono mianem ujęcia odgórnego („*top-down*”). Mając na uwadze fakt prawie dwuletniego opóźnienia w implementacji RPOWŚ 2014-2020, powstałego nie z winy Instytucji Zarządzającej, ocena jego oddziaływania na osiągnięcie celów SRWŚ miała charakter projekcyjny. W trzecim rozdziale niniejszego raportu przedstawiona została analiza wpływu Programu na realizację Strategii przeprowadzona z perspektywy poszczególnych projektów – konkursowych, jak i pozakonkursowych. Podejście to zostało określone mianem ujęcia oddolnego („*bottom-up*”). Raport wieńczy wnioski i rekomendacje oraz część załącznikowa.

Schemat 1 - struktura raportu

Opis metodyki badania

Do przeprowadzenia badania, którego głównym celem była ocena wpływu RPOWŚ 2014-2020 na realizację celów Strategii wykorzystano następujące metody i techniki badawcze:

1. Analizę danych zastanych

Analiza danych zastanych (*desk research*), która polega na wykorzystaniu w badaniu dostępnych danych wtórnych², takich jak: publikacje, raporty, biuletyny, bazy danych, katalogi, informacje dostępne na stronach internetowych itp. Przed wykorzystaniem danych w badaniu były one analizowane pod kątem wiarygodności, rzetelności i aktualności. Analiza danych zastanych jest użyteczna ze względu na wysoki stopień obiektywizmu oraz możliwość wykorzystania zebranych informacji na potrzeby procedur badawczych realizowanych w kolejnych etapach badania. *Desk research* opierał się głównie o analizę SRWŚ do roku 2020, analizę dokumentów programowych RPOWŚ 2014-2020 (w tym Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych RPOWŚ 2014-2020), dokumentację projektową RPOWŚ 2014-2020, dokumentację konkursową RPOWŚ 2014-2020, sprawozdania z realizacji RPOWŚ 2014-2020 oraz Strategii Rozwoju innych województw.

2. IDI z Przedstawicielami Instytucji Zarządzającej

Indywidualny wywiad pogłębiony (IDI - *individual in-depth interview*) to metoda badań jakościowych, polegająca na prowadzeniu indywidualnych rozmów (twarzą w twarz) z niewielką liczbą respondentów, wybranych ze względu na ich powiązanie z tematem badań. Wykonawca dobrał respondentów do indywidualnych wywiadów pogłębionych w taki sposób, by uzyskać jak najwięcej informacji na temat postawionych problemów badawczych. W ramach niniejszego badania przeprowadzono wywiady z dziesięcioma respondentami, którymi były osoby pełniące funkcje kierownicze w instytucjach zajmujących się zarządzaniem i wdrażaniem Programu.

Celem IDI było poznanie niezależnych spostrzeżeń respondentów na temat przedmiotu badania, w tym:

- oceny postępu realizacji SRWŚ do roku 2020 w kontekście wdrażania RPOWŚ 2014-2020;
- oceny trafności przyjętych mechanizmów wdrażania RPOWŚ 2014-2020 pod kątem ich skuteczności w osiągnięciu celów strategicznych i operacyjnych SRWŚ do roku 2020;
- oceny wpływu projektów RPOWŚ 2014-2020 na realizację SRWŚ.

² Wykaz źródeł zamieszczony został w dalszej części raportu.

3. Badanie delfickie

Badanie delfickie oparte jest o ustrukturyzowane zbieranie wiedzy ekspertów za pomocą serii kwestionariuszy. W gronie ekspertów znajdowali się niezależni przedstawiciele z zakresu rozwoju regionalnego. Uzyskane w drodze badania odpowiedzi były wzajemnie konfrontowane, z zachowaniem anonimowości, co pozwoliło, pomimo różnych relacji pomiędzy ekspertami, na wypracowanie wzajemnego stanowiska. Uzyskane opinie ekspertów okazały się również nieocenione dla stworzenia rekomendacji, które stanowią ewentualną przesłankę do weryfikacji i aktualizacji celów w SRWŚ do roku 2020. Eksperti zostali wybrani po przeprowadzeniu wstępnej analizy danych zastanych. Umożliwiło to najcelniejsze dopasowanie kwalifikacji i doświadczenia wspomnianych ekspertów do wytypowanych przez Wykonawcę kwestii badawczych, wymagających konsultacji ekspertów zewnętrznych.

Rezultaty badania delfickiego zostały przedstawione w załączniku 3.

4. Benchmarking

W pierwszym kroku, Wykonawca posłużył się tą metodą w celu porównania SRWŚ 2020 z wybranymi strategiami rozwoju regionów³. W procesie porównania zidentyfikowane zostały silne i słabe strony w postępie realizacji celów strategicznych i operacyjnych Strategii. Wykonawca, w ramach ogólnodostępnych danych zawartych na stronie GUS, bazie Strateg oraz Eurostacie, porównał historycznie⁴ osiągnięte wartości wymienionych w SRWŚ do roku 2020 wskaźników na tle ich wartości w roku bazowym z ich analogicznymi wartościami w pozostałych województwach. Metodę tę zastosowano również w przypadku oceny wpływu RPOWŚ 2014-2020 na wartości wskaźników monitoringu SRWŚ.

5. Analizę wskaźnika syntetycznego potencjału gmin

Analiza wskaźnika syntetycznego potencjału gmin została wykorzystana w celu zbadania zmian, jakie zaszły w okresie realizacji SRWŚ na poziomie gmin w województwie świętokrzyskim. W metodzie tej zostały wykorzystane wszystkie dostępne w GUS, BDL wskaźniki pozwalające ocenić poziom i dynamikę rozwoju na poziomie NUTS-5. Uzyskane rezultaty analizy zostały zaprezentowane przy użyciu map. Analiza została przeprowadzona w rozbiciu na część statyczną (status quo bazujący na najbardziej aktualnych danych); część dynamiczną (bazującą na dynamice zmian poszczególnych wskaźników charakteryzujących gminy województwa świętokrzyskiego) oraz część łączącą analizę dynamiczną i statyczną. Finalnie, zaprezentowane zostały trzy mapy opatrzone adekwatną analizą i interpretacją oraz całościowy ranking dołączony jako załącznik 4. Przeprowadzona analiza pozwoliła ocenić wpływ RPOWŚ 2014-2020 na rozwój województwa w ujęciu terytorialnym.

³ Strategiami, dla których możliwe było przeprowadzenie analizy porównawczej

⁴ Wykorzystane przez Wykonawcę szeregi czasowe były zależne od dostępności danych. Wykonawca w miarę możliwości dążył do jak najdłuższego i jednolitego okresu objętego analizą

W celu ukazania struktury przestrzennej rozwoju województwa świętokrzyskiego stworzono ranking gmin wykorzystując dostępne dane zarówno w ujęciu statycznym (dla ostatniego dostępnego roku), jak i dynamicznym (okres 2013-2016⁵):

- podatek od osób fizycznych per capita Polska =100 (2016)- jako aproksymacja dochodów ludności, a przez to chłonności rynku;
- liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. Polska=100 (2016)- jako aproksymacja poziomu przedsiębiorczości⁶;
- podatek od osób prawnych per capita Polska=100 (2016) – jako aproksymacja rozwoju średnich i dużych przedsiębiorstw odgrywających kluczową rolę w ekspansji gospodarczej regionu;
- poziom uklastrowienia (2016)⁷ – jako aproksymacja koncentracji działalności gospodarczej sprzyjającej uzyskiwaniu przez firmy zewnętrznych korzyści skali związanych z kooperacją z innymi przedsiębiorstwami; finalnie wyższy poziom uklastrowienia gospodarki lokalnej winien stymulować wzrost jej konkurencyjności;
- gęstość zaludnienia (2016) – jako aproksymacja geograficznej koncentracji ludności determinującej korzyści wynikające z możliwości szybkiego pozyskania pracowników oraz konsumentów, szerokiego zakresu działalności usługowej, wzrastającej tożsamości terytorialnej;
- zmiana liczby ludności (2002-2016) - jako aproksymacja trendów demograficznych w regionie determinujących w długim okresie rozwój województwa;
- suma sald migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (2009 -2016) - jako aproksymacja trendów demograficznych w regionie determinujących w długim okresie rozwój województwa;
- zmiana liczby podmiotów REGON (2009-2016) – jako aproksymacja trendu gospodarczego po rozpoczęciu wdrażania SRWŚ;
- zmiana liczby pracujących (2010-2016) – jako aproksymacja trendu gospodarczego po rozpoczęciu wdrażania SRWŚ.

⁵ Wybór powyższego okresu został zdeterminowany przez rok uchwalenia SRWŚ (2013) oraz rok z ostatnimi dostępnymi danymi.

⁶ W przypadku tego wskaźnika należy mieć na uwadze niedoskonałość tych danych wynikającą z faktu braku określenia przez GUS faktycznie funkcjonujących na rynku przedsiębiorstw.

⁷ W przypadku tego kryterium stworzono ranking gmin w oparciu o ilość działów sekcji przetwórstwo przemysłowe, w których gminy odznaczają się wyższym odsetkiem podmiotów wpisanych do rejestru REGON niż ma to miejsce w przypadku Polski jako całości. Większa koncentracja przedsiębiorstw w danym dziale przetwórstwa przemysłowego niż w obszarze referencyjnym (kraju) może sugerować występowanie klastrów przedsiębiorstw, co z kolei może sprzyjać rozwojowi gospodarczemu danej gminy.

6. Kontrolę krzyżową

Kontrola krzyżowa (*cross-impact-matrix*), zwana również techniką wzajemnych oddziaływań, służy do oceny spójności kierunków interwencji opisanych w dokumencie bazowym oraz w dokumentach powiązanych. Dzięki wykorzystaniu tej techniki, możliwe było zbadanie wzajemnych synergii lub sprzeczności powstałych w ramach podejmowanych działań. W tym celu w Strategii-dokumencie bazowym, wzięto pod uwagę cele strategiczne i operacyjne, natomiast w przypadku RPOWŚ 2014-2020 - osie priorytetowe, priorytety inwestycyjne i działania. Kontrola krzyżowa jest jedną z metod analizy danych, dzięki którym została udzielona odpowiedź, na pytanie, które z priorytetów inwestycyjnych RPOWŚ 2014-2020 w największym, a które w najmniejszym stopniu służą realizacji celów Strategii, oraz które spośród nich wpływają bezpośrednio i pośrednio na ich realizację.

7. Zogniskowany wywiad grupowy

Zogniskowany wywiad grupowy został przeprowadzony pod koniec prac projektowych z gronem przedstawicieli z **Instytucji Zarządzającej oraz Instytucji Pośredniczących**. Miał on charakter otwartej dyskusji, na temat uzyskanych przez Wykonawcę wyników dotyczących wpływu projektów RPOWŚ 2014-2020 na realizację SRWŚ 2020.

8. Model gospodarki województwa świętokrzyskiego

Makroekonomiczne modele HERMIN stanowią ważne narzędzie badawcze stosowane w Unii Europejskiej. Metodologia HERMIN spełnia wymogi Komisji Europejskiej i jest stosowana przez tę instytucję, jako narzędzie pozwalające oszacować wpływ polityk publicznych, w tym polityki spójności, na rozwój społeczno-gospodarczy rozpatrywany poprzez pryzmat szeregu wskaźników makroekonomicznych. Jest także wykorzystywana w celu konstrukcji średnio i długookresowych prognoz o charakterze *forecast* i *foresight*, pozwalających na stworzenie wariantowych scenariuszy rozwoju badanego regionu.

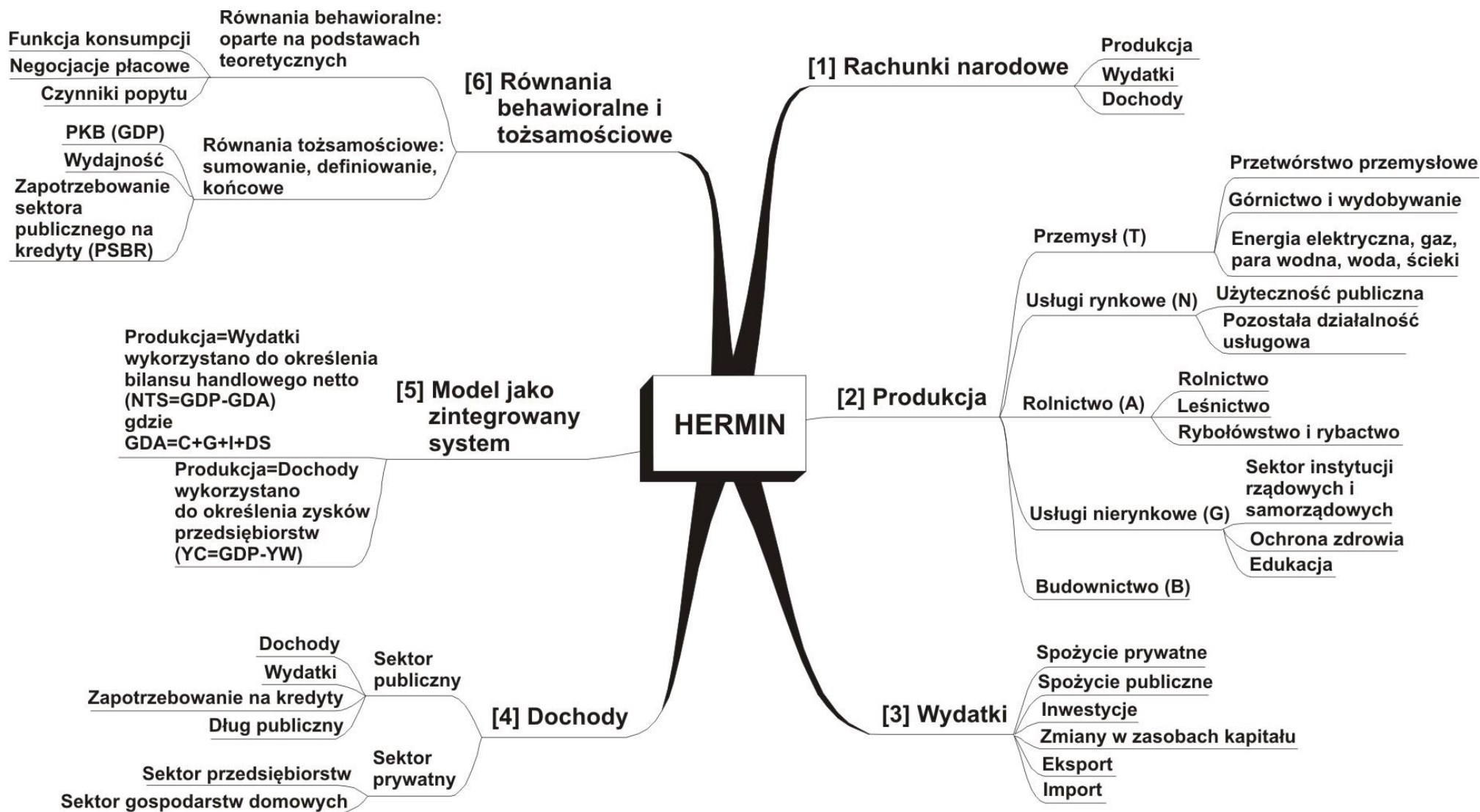
W Polsce metodologia HERMIN została zaimplementowana zarówno na poziomie krajowym (2002r. na zlecenie Ministerstwa Gospodarki), jak i regionalnym (2005r. na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego) przez zespół WARR pod kierownictwem prof. dr hab. J. Zaleskiego we współpracy z dr J. Bradley'em (autorem pierwotnej metodologii HERMIN) z Instytutu Badań Społeczno-Ekonomicznych w Dublinie. Wyniki symulacji wpływu przeprowadzanych przy użyciu modeli regionalnych HERMIN gospodarek polskich województw zostały zaprezentowane także w opublikowanym przez Komisję Europejską, w listopadzie 2010r., „Piątym sprawozdaniu na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej” (tzw. 5. Raport Kohezyjny).

Na potrzeby niniejszego badania wykorzystano najbardziej aktualny model HERMIN gospodarki województwa świętokrzyskiego, bazujący na modelu krajowym wykorzystywanym przez Komisję Europejską i będącym częścią *Cohesion System of HERMIN Models (CSHM)*. Model stanowi ulepszenie pierwotnie stosowanego modelu I generacji. Jego główne cechy to:

- jest modelem 5-sektorowym w odróżnieniu od jego pierwotnej wersji, która była 4 sektorowa; na wspomniane 5 sektorów składają się: rolnictwo, przemysł, budownictwo, usługi rynkowe i usługi nierynkowe;
- uwzględnia specyfikę regionalną w obliczeniach deflatorów WDB;
- uwzględnia oddziaływanie na gospodarkę regionu wydatków przeznaczonych na rozwój infrastruktury podstawowej, zasobów ludzkich, bezpośrednie wsparcie sektora przedsiębiorstw i na badania i rozwój;
- zmodyfikowany mechanizm kalkulacji dochodów w sektorze gospodarstw domowych w porównaniu do pierwotnej wersji modelu;
- wprowadzono modyfikacje związane z rozszerzeniem bazy GUS o dane dotyczące realnej dynamiki PKB na poziomie regionalnym;
- uwzględnia specyfikę gospodarki regionu przy konstruowaniu koszyka krajów - głównych partnerów handlowych województwa.

MODEL HERMIN – SCHEMAT MODELOWANIA

Zastosowanie modelu pozwoliło na ocenę bieżącego (historycznego) oraz prognozowanego wpływu funduszy implementowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 na wybrane wskaźniki makroekonomiczne wymienione w SRWŚ 2020, którymi są:

- 1) PKB na 1 mieszkańca w PPS ((UE-28)=100).
- 2) PKB na 1 mieszkańca (Polska=100).
- 3) Wskaźnik zatrudnienia wg BAEL (15+).
- 4) Poziom stopy bezrobocia wg BAEL (wiek 15+).
- 5) Poziom spożycia prywatnego w cenach stałych 2010 roku.
- 6) Udział nakładów na działalność badawczą i rozwojową (B+R) w PKB regionu.
- 7) Udział nakładów brutto na środki trwałe w PKB regionu(stopa inwestycji).
- 8) WDB na jednego pracującego
 - a) w przemyśle;
 - b) w budownictwie;
 - c) usługach rynkowych;
 - d) usługach nierynkowych(ze względu na specyfikę modelu na potrzeby obliczenia wpływu Wykonawca proponuje podział usług na rynkowe i nierynkowe).

Do wykorzystania modelu niezbędne były dane finansowe z realizacji RPOWŚ 2014-2020 w podziale na 123 kategorie interwencji. Zostały one zgrupowane w cztery kategorie ekonomiczne (KE), które wykorzystywane są w modelach HERMIN:

- infrastruktura podstawowa (IP) - wydatki przeznaczone na budowę, rozbudowę, restytucję i modyfikację elementów szeroko pojętej infrastruktury (przede wszystkim transportowej i telekomunikacyjnej);
- rozwój zasobów ludzkich (RZL) - wydatki zorientowane na zdobywanie i rozwijanie kwalifikacji, a przez to wzrost zasobu i jakości kapitału ludzkiego;
- bezpośrednia pomoc sektorowi przedsiębiorstw (BPSP) - wydatki związane z budową, rozbudową i modernizacją mocy produkcyjnych przedsiębiorstw (m.in. parku maszynowego), a także ze wzrostem zakresu, jakości i innowacyjności asortymentu ich produktów i usług;
- działalność badawczo-rozwojowa (B+R) – część środków w ramach BPSP, która zorientowana jest na wzrost szeroko rozumianej innowacyjności przedsiębiorstw (m.in. w zakresie produktów i usług, procesu produkcyjnego, marketingu, systemu organizacji, etc.).
- pozostałe wydatki (PW) – Na potrzeby niniejszego badania została wyodrębniona dodatkowa kategoria ekonomiczna: wydatki, które nie mogły zostać zakwalifikowane do wymienionych wcześniej 4 kategorii ekonomicznych.

Algorytm przyporządkowania 123 kategorii interwencji stosowanych w regionalnych programach operacyjnych do w/w kategorii ekonomicznych został zaprezentowany w tabeli jako załącznik 1.

Na potrzeby niniejszego badania przyjęto założenia prognostyczne na lata 2016-2030, niezbędne w trakcie konstrukcji scenariusza bazowego dla województwa świętokrzyskiego.

Tabela 1 - Główne założenia scenariusza bazowego dla województwa świętokrzyskiego na lata 2016-2030

Otoczenie zewnętrzne	
<i>Kurs EUR/PLN</i>	2016 – 4,36 2017 – 4,27 2018-2030 – 4,25
<i>Dynamika produkcji przemysłowej u najważniejszych partnerów handlowych regionu:</i>	
<i>Czechy</i>	2016-2030 – 4,0% rocznie
<i>Niemcy</i>	2016-2030 – 2,1% rocznie
<i>Holandia</i>	2016-2030 – 1,1% rocznie
<i>Dynamika cen produkcji przemysłowej u najważniejszych partnerów handlowych regionu:</i>	
<i>Czechy</i>	2016-2030 – 0,3 %
<i>Niemcy</i>	2016-2030 – 0,6 %
<i>Holandia</i>	2016-2030 – 0,8 %
Sytuacja w regionie	
<i>Dynamika liczby pracujących w sektorze usług nierynkowych</i>	2016-2030 – 0,703 % rocznie
<i>Dynamika NBNŚT w sektorze usług nierynkowych</i>	2016-2030 – 13,7 % rocznie
<i>Dynamika nakładów na B+R</i>	2016-2030 – 25,7 % rocznie
<i>Dynamika deflatora konsumpcji prywatnej</i>	2016 – 0,6 % 2017 – 1,8% 2018,2019 – 2,3 % 2020 – 2030 – 2,5 %
<i>Dynamika liczby mieszkańców w wieku 15-64</i>	2016-2030 – -1,3% rocznie
<i>Dynamika liczby mieszkańców ogółem</i>	2016-2030 – -0,5% rocznie

Źródło: Opracowanie własne

1 Rozdział I Postęp realizacji celów strategicznych SRWŚ

1.1 Uwagi wstępne

Strategia rozwoju regionalnego, jako główny dokument programowy na poziomie województwa, obejmuje kompleksowo swym zakresem wszystkie kluczowe kwestie, które stanowią o rozwoju danego regionu. Ich systematyzacja i kategoryzacja znajdują odzwierciedlenie w celach strategicznych oraz operacyjnych. W Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 wyszczególniono sześć celów strategicznych oraz dwadzieścia celów operacyjnych. Konsekwencją powyższego jest szeroki wachlarz często niekwantyfikowalnych obszarów, w których powinny następować zmiany w okresie realizacji SRWŚ. Powoduje to z kolei, że niemożliwe staje się pełne odzwierciedlenie zmian adresowanych w dokumencie strategicznym. Jest to zupełnie zrozumiałe i naturalne. 38 indyktorów zawartych w systemie monitoringu SRWŚ ma za zadanie w szybki i transparentny sposób pokazać w dowolnym czasie instytucji zarządzającej, w jakim stopniu realizowane są cele strategiczne i operacyjne. Na poziomie badań ewaluacyjnych można natomiast poświęcić uwagę także innym miernikom, które odnoszą się do postępu w implementacji zapisów Strategii. Na potrzeby niniejszego badania lista wskaźników realizacji SRWŚ została rozszerzona o dodatkowe zmienne. Pozwoliło to w szerszym stopniu odnieść się do zachodzących w poszczególnych dziedzinach zmian i występujących w nich tendencji. W sytuacji, w której umożliwiła to dostępność faktografii wykorzystano wskaźniki pokazujące efekty i rezultaty. W przypadku braku adekwatnych indyktorów analizowano wskaźniki o charakterze produktowym pozwalające w sposób pośredni ocenić aktywność w poszczególnych obszarach interwencji. Wspomniany brak odpowiednich danych oraz fakt, iż niektóre tendencje nie poddają się ilościowej charakterystyce spowodował, iż oceniano progres w realizacji SRWŚ koncentrując się na określonych jej aspektach. Dotyczą one jednak kluczowych działań zapisanych w SRWŚ i tym samym pozwalają wyrobić opinię o rzeczywistym postępie, jaki miał miejsce.

Dokument strategiczny z definicji winien prezentować zapisy o stosunkowo generalnym charakterze. Implikacją powyższego jest brak możliwości uchwycenia i ukazania roli poszczególnych aktorów regionalnych w dokonującym się rozwoju województwa. W SRWŚ przyjęto model szerokiego zarządzania rozwojem. Zgodnie z nim, należy dążyć do realizacji nie tylko zadań leżących w gestii wojewódzkich władz samorządowych. Mając na uwadze, powyższe przyjmuje się, iż zarejestrowane zmiany w ramach poszczególnych celów operacyjnych są efektem realizacji Strategii. Przy czym należy podkreślić, iż chodzi tu zarówno o bezpośredni wpływ instytucji zarządzającej, jak i jej pośrednie oddziaływanie polegające m.in. na kreowaniu odpowiednich warunków, klimatu i ram dla dokonywania się pozytywnych zmian w województwie świętokrzyskim. Ważna jest także zdolność antycypacji trendów regionalnych i umiejętnego wpisywania się w nie. Stąd też progres w zakresie realizacji celów strategicznych i operacyjnych mierzymy poprzez wskazania indyktorów. Należy pamiętać, że mają one zobiektywizowany charakter i często mogą nie korespondować z subiektywną percepcją efektów SRWŚ, jaką mają mieszkańcy regionu. To zagadnienie na odrębne badanie i związane z odpowiednim kształtowaniem polityki informacyjnej władz samorządowych. Należy podkreślić, iż od momentu uchwalenia SRWŚ w lipcu 2013 r. minęły ponad cztery lata. Jest to zbyt krótki okres czasu, aby formułować kategorię sądów i opinie o dokonanym postępie. Konstatacja ta staje się szczególnie uprawniona, gdy wspomnimy, że

RPOWŚ 2014-2020 - główne narzędzie mające na celu operacjonalizację SRWŚ – jest de facto, nie z winy władz regionalnych, na etapie wdrażania. Mając na uwadze, odpowiedzi na pytanie o postęp realizacji Strategii skoncentrowano się na jej poszczególnych celach strategicznych i operacyjnych. Dążąc do jak najpełniejszego ukazania istniejących tendencji, wykorzystano możliwie długie szeregi czasowe. Wyróżniono także 2013 r. jako swoistą cezurę związaną z rozpoczęciem wdrażania SRWŚ. Analizowane dane zostały zestawione z analogicznymi wartościami dla Polski jako całości. Pozwoliło to ocenić skalę zaobserwowanych zmian i tendencji oraz ich charakter.

Przed analizą postępu w ramach poszczególnych celów SRWŚ warto zaprezentować, jak przedstawia się pozycja społeczno-gospodarcza województwa świętokrzyskiego na tle kraju i średniej europejskiej. Analiza zawartych w tabeli wskaźników kontekstowych pozwala również określić zachodzące w regionie tendencje w obszarze makroekonomicznym. Innymi słowy, na tym etapie badamy w sposób najbardziej ogólny postęp w realizacji SRWŚ.

Tabela 2- Wskaźniki kontekstowe

Wskaźnik kontekstowy	Rok 2005 – Polska	Rok 2005 – Świętokrzyskie	Rok 2013 – Polska	Rok 2013 – Świętokrzyskie	Rok końcowy – Polska	Rok końcowy – Świętokrzyskie
PKB na mieszkańca w PPS (UE-27=100)	50	39	67	49	69 (2015)	50 (2015)
PKB na mieszkańca w Województwie Świętokrzyskim (Polska=100)	100	76,7	100	72,9	100 (2015)	72,3 (2015)
Wskaźnik zatrudnienia wg BAEL (wiek 20-64)	58,0	57,1	64,9	66,9	69,3 (2016)	66,8 (2016)
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej	2506,93	2173,15	3877,43	3349,81	4290,52 (2016)	3669,57 (2016)
Poziom stopy bezrobocia wg BAEL (wiek 15+)	17,7	19,0	10,3	12,9	6,2 (2016)	8,9 (2016)
Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	-0,4	-2,9	-0,97777	-4,53858	-0,1105 (2016)	-3,41528 (2016)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL oraz bazy danych Eurostat.

Województwo świętokrzyskie jest regionem charakteryzującym się negatywnymi tendencjami demograficznymi. Depopulacja jest oczywiście procesem, który dotyka wszystkie polskie regiony. Należy jednakże zauważyć, iż w przypadku województwa świętokrzyskiego ograniczenie liczby ludności jest wyraźnie większe niż w przypadku średniej krajowej. Negatywny trend potwierdzają także prognozy GUS zgodnie, z którymi w 2020 r. województwo świętokrzyskie będzie drugim po opolskim najsilniej dotkniętym w ujęciu

procentowym przez depopulację regionem w Polsce. Odpływ ludności – zwłaszcza w wieku produkcyjnym- stanowi główne zagrożenie dla przyszłego rozwoju województwa. Negatywne tendencje demograficzne ograniczają zasoby siły roboczej, kapitału ludzkiego, a także redukują popyt konsumpcyjny, co z kolei zmniejsza zainteresowanie inwestorów ograniczając dynamikę wzrostu gospodarczego.

Region niweluje lukę rozwojową w stosunku do średniej unijnej. Jednakże dynamika procesu konwergencyjnego jest niższa w porównaniu do analogicznej dla Polski jako całości. W okresie 2005-2014 PKB per capita wg PPS w województwie świętokrzyskim wzrósł w stosunku do średniego poziomu dla UE o 11 punktów procentowych. Podczas, gdy w przypadku Polski było to 19 punktów procentowych. Pozycja województwa świętokrzyskiego w stosunku do średniej krajowej uległa obniżeniu, co jest przede wszystkim efektem dynamicznego wzrostu w najsilniejszych gospodarczo regionach Polski. Również w przypadku rynku pracy, niezwykle istotnego czynnika oddziałującego bezpośrednio na poprawę warunków społeczności regionalnej, województwo świętokrzyskie plasuje się poniżej średniej krajowej. Podsumowując ocenę regionu poprzez pryzmat wskaźników makroekonomicznych, można stwierdzić, że rozwija się on, aczkolwiek dynamika tego procesu jest jeszcze niższa niż średni postęp w przypadku Polski jako całości. Należy w tym miejscu podkreślić, iż zmiany strukturalne w gospodarce, przez które rozumiemy wzrost innowacyjności i konkurencyjności na poziomie poszczególnych sektorów ekonomicznych, są procesami długiego trwania. Funkcjonowanie gospodarki województwa świętokrzyskiego jest historycznie zdeterminowane jej przemysłowym charakterem. Procesy restrukturyzacyjne, które odcisnęły silne piętno na sektorze przemysłowym w okresie zmiany ustroju społeczno-gospodarczego mają ciągle swoje negatywne implikacje w szczególności dla rozwoju terenów zlokalizowanych poza Kieleckim Obszarem Funkcjonalnym. Ich odwrócenie stanowiłoby niezwykle trudne zadanie nawet dla najbogatszych regionów europejskich, co z resztą widać m.in. na przykładzie Włoch, Wielkiej Brytanii czy też Niemiec. Z całą pewnością okres czterech lat od rozpoczęcia realizacji SRWŚ jest zbyt krótki, aby móc mówić o jakichkolwiek efektach w zakresie zmian strukturalnych gospodarki województwa świętokrzyskiego. Choć wzrost gospodarczy jest niezwykle istotnym elementem rozwoju regionalnego, ponieważ tworzy podstawę do trwałej poprawy standardu życia mieszkańców, to nie jest on jedynym elementem determinującym jakość życia w województwie. W związku z powyższym, warto prześledzić, jak kształtują się wartości mierników opisujących rozwój regionu w obrębie poszczególnych jego składowych. Ich analiza pozwoli wyodrębnić te obszary interwencji, które mogą stanowić największe wyzwanie w nadchodzących latach.

1.2 Postęp realizacji SRWŚ na poziomie celów strategicznych i operacyjnych.

1.2.1 Cel 1. Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej.

1.1 Poprawa infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, czyli bliżej siebie i świata.

Tabela 3 – tabela prezentująca informacje odnośnie linii kolejowych, dróg wojewódzkich, publicznych, gospodarstw domowych z dostępem do internetu, w kraju i województwie świętokrzyskim.

Linie kolejowe ogółem na 10 tysięcy ludności			
[km]	2011	2013	2016
POLSKA	5,3	5,0	5,0
ŚWIĘTOKRZYSKIE	5,6	5,5	5,8
Drogi wojewódzkie			
[km/1000km ²]	2011	2013	2014
POLSKA	90,87	90,90	91,27
ŚWIĘTOKRZYSKIE	91,83	92,91	92,80
Odsetek gospodarstw domowych z komputerem z szerokopasmowym dostępem do Internetu			
[%]	2011	2013	2016
POLSKA	48,2	55,4	56,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	29,9	35,2	44
Drogi publiczne ogółem			
[km/10 000 ludności]	2011	2013	2016
POLSKA	109,34	107,84	109,34
ŚWIĘTOKRZYSKIE	141,40	130,76	141,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Spśród dwóch rodzajów wskaźników, dotyczących infrastruktury telekomunikacyjnej i transportowej regionu, pierwszy z nich odznacza się zdecydowanie większym postępowaniem. Po 2013 roku infrastruktura ta w województwie świętokrzyskim była rozbudowywana w średnim tempie 7,7% rocznie, co wyróżnia ją na tle krajowym (rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej utrzymywał się po 2013 roku na średnim poziomie 0,04%). Pozwoliło to na znaczne zmniejszenie różnic pomiędzy województwem świętokrzyskim a pozostałymi województwami. Tak wyraźny postęp w rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej jest wynikiem mniejszej kosztowności i czasochłonności procesu jej tworzenia. Kolejnym czynnikiem, który mógł wpłynąć na szybkie tempo wzrostu tego rodzaju infrastruktury był też stosunkowo niski poziom wyjściowy (35,2% w 2013 roku, 44% w 2016 roku) w porównaniu do średniej dla Polski (w badanym okresie odsetek gospodarstw domowych z dostępem do szerokopasmowego Internetu wzrósł jedynie z 55,4% do poziomu 56,1%) – zjawisko takie nazywane jest efektem Bazy.

Należy jednocześnie podkreślić, że infrastruktura transportowa w województwie świętokrzyskim rozwinęła się, podczas gdy w Polsce pozostała na tym samym poziomie. Długość linii kolejowych na 10 tys. ludności w okresie realizacji zaktualizowanej Strategii, zwiększyła się o 0,3 km (co daje średnią dynamikę wzrostu na poziomie 1,7%).

Dynamika wskaźnika „Drogi publiczne ogółem km/10 000 ludności” w województwie świętokrzyskim przewyższyła dynamikę tego wskaźnika dla średniej krajowej. W badanym

regionie, po 2013 roku, wynosiła ona 2,6%, przy zaledwie 0,04% dla reszty kraju. W przypadku dróg wojewódzkich, które znajdują się bezpośrednio w gestii władz regionalnych, województwo świętokrzyskie znalazło się powyżej średniej dla Polski jako całości.

1.2 Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w Regionie.

Tabela 4 - tabela prezentująca informacje odnośnie wskaźnika zatrudnienia, liczby mieszkań, bezrobotnych oraz dostępności usług publicznych, w kraju i województwie świętokrzyskim

Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 15 - 29 lat			
	2012	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	43,2	42,9	47,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	40,6	40,1	43,6
Wskaźnik zatrudnienia ludności w wieku 15 - 64 lat			
	2012	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	59,7	60,0	64,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	59,0	58,0	62,2
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców			
	2012	2013	2015
	[-]	[-]	[-]
POLSKA	356,1	359,9	367,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	338,0	341,4	349,2
Bezrobotni poniżej 25 roku życia w tysiącach osób (wartość uśredniona z czterech kwartałów)			
	2012	2013	2016
	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]
POLSKA	415	408	244
ŚWIĘTOKRZYSKIE	20	18	12
Dostępność usług publicznych ⁸			

⁸ Wskaźnik został zdefiniowany w oparciu o metodologię opisaną w KSRR (str. 33, przypis 50) i zmodyfikowany przy użyciu takich parametrów jak: 1) odsetek dzieci w wieku 3 - 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym; 2) średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej - matematyka; 3) średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej - przyroda; 4) liczba lekarzy (personel pracujący) na 10tys. mieszkańców; 5) średnia liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych; 6) zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych; 7) średnia liczba uczestników imprez w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1 mieszkańca.

Ze względu na dostępność danych wprowadzono następujące zmiany względem analogicznego wskaźnika zawartego w SWRS: roku bazowy 2011 zastąpiono rokiem 2012, parametr „średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej” zastąpiono dwoma parametrami „średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej - matematyka” oraz „średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej - przyroda”, parametr „liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów” zastąpiono parametrem „średnia liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych”, usunięto parametr „liczba osób przypadających na 1 zakład opieki zdrowotnej”.

INTERPRETACJA: Wskaźnik prezentuje liczbę niekorzystnych zjawisk spośród 7 wyżej wymienionych obszarów dotyczących dostępności usług publicznych. W omawianym przypadku wskaźnik przybiera zatem wartości całkowite od 0 do 7, gdzie 0 oznacza, że nie odnotowano żadnego niekorzystnego zjawiska. Niekorzystne zjawiska to: 1) odsetek dzieci w wieku 3 - 5 lat

	2012	2013	2015
	[-]	[-]	[-]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Rezultatem realizacji tego celu operacyjnego SRWŚ powinna być poprawa kapitału społecznego w regionie będącego podstawowym czynnikiem rozwoju w długim okresie. Ze względu na brak konsensusu, co do wskaźnika odzwierciedlającego miarodajnie ten rodzaj kapitału mierzymy go pośrednio poprzez postęp w zakresie dostępności podstawowych usług publicznych. Uzyskany dzięki wspomnianym usługom wyższy standard życia pozwala umacniać w czasie więź ludności z zamieszkiwanym terytorium, przyczyniając się tym samym do silniejszej tożsamości terytorialnej i wzrostu odpowiedzialności za rozwój regionalny. Analiza wartości syntetycznego wskaźnika dostępności usług społecznych wskazuje na wysoką dostępność usług publicznych w województwie świętokrzyskim. W 2013 roku z siedmiu badanych kryteriów opartych na zmodyfikowanej metodologii zawartej w KSRR jedynie liczba zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych mogła zostać uznana za zjawisko niekorzystne, a w 2015 roku już żadne z badanych kryteriów nie charakteryzowało się niekorzystnymi wskazaniami w stosunku do Polski jako całości. Należy jednakże pamiętać, że wskaźnik ma charakter zagregowany, a jego terytorialne ujęcie z wysokim prawdopodobieństwem ukazałoby znaczące deficyty na obszarach peryferyjnych. Relatywnie duża waga funduszy alokowanych w RPOWŚ 2014-2020 na poprawę usług społecznych stanowi optymistyczny prognostyk na dalszą poprawę zarysowanej powyżej sytuacji.

Innym efektem realizacji niniejszego celu SRWŚ jest poprawa warunków ludności poprzez pozytywne zmiany na rynku pracy – w szczególności w grupie ludzi młodych - oraz progres w zakresie mieszkalnictwa. Analiza wskaźnika zatrudnienia pozwala zauważyć, że w województwie świętokrzyskim następuje ustawiczna poprawa w tym względzie (wzrost liczby pracujących w ogóle populacji regionu w wieku produkcyjnym). Tym niemniej odsetek ten jest nieznacznie mniejszy w porównaniu do analogicznej wartości dla Polski jako całości. Należy także wspomnieć w tym miejscu, że po części pozytywne zamiany we wskazaniach mierników rynku pracy są rezultatem niekorzystnych tendencji demograficznych w postaci postępującej depopulacji. Warto także podkreślić progres w tej części rynku pracy, która dotyczy ludzi młodych. Potwierdzają to zarówno spadająca liczba ludności bezrobotnej poniżej 25 roku życia, jak i wskaźnik zatrudnienia ludności regionu w wieku 15-29. Ciągłe jednak odsetek pracujących młodych ludzi w stosunku do ogółu populacji w wieku produkcyjnym pozostaje niższy niż średnia krajowa. Za pozytywny symptom należy także poczytywać wzrost liczby mieszkań na 1000 mieszkańców oraz fakt, że wartości tego indykatora oscylują wokół średniej krajowej. Wraz z poprawą na rynku pracy, przyczynia się to do poprawy atrakcyjności województwa świętokrzyskiego, jako miejsca pracy i zamieszkania.

objętych wychowaniem przedszkolnym poniżej 50%; 2) średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej – matematyka, co najmniej 15% niższe od średniej krajowej; 3) średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej – przyroda, co najmniej 15% niższe od średniej krajowej; 4) liczba lekarzy (personel pracujący) na 10tys. mieszkańców co najmniej 50% mniejsza od średniej krajowej; 5) średnia liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych co najmniej 20% większa od średniej krajowej; 6) zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych powyżej średniej krajowej; 7) średnia liczba uczestników imprez w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1 mieszkańca poniżej średniej krajowej.

1.3 Rozwój harmonijny i ład przestrzenny, czyli nie zapomnijmy o tym co jest

Tabela 5 - tabela prezentująca informacje odnośnie wypadków drogowych, długości dróg publicznych, decyzji dotyczących zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, w kraju i województwie świętokrzyskim

Wypadki drogowe na 100 tys. ludności			
	2009	2013	2016
	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	115,8	93,1	87,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	137,3	110,3	108,9
Odsetek długości dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej wg lokalizacji twardej - w miastach			
	2009	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	13,4	13,5	13,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	8,6	9,5	9,1
Odsetek długości dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej wg lokalizacji - na wsi			
	2009	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	50,4	49,7	51,2
ŚWIĘTOKRZYSKIE	56,9	61,2	61,6
Decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej			
	2009	2013	2016
POLSKA	109065	75312	88591
ŚWIĘTOKRZYSKIE	3980	3122	3289

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Realizacja celu operacyjnego „Rozwój harmonijny i ład przestrzenny, czyli nie zapomnijmy o tym co jest” obejmuje szerokie spektrum działań. Nie wszystkie jednak mają odzwierciedlenie pośród dostępnych danych. W związku z tym, aby nakreślić ogólny kierunek postępu realizacji, skoncentrowano się na poniższych kierunkach interwencji, dla których istnieją indykatory pozwalające sformułować opinię o zachodzących zmianach:

- inwestycje zwiększające bezpieczeństwo na krytycznych odcinkach dróg;
- przeciwdziałanie chaotycznej i niekontrolowanej suburbanizacji;
- dalsza poprawa funkcjonalności sieci dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych;

Wskaźnikiem przybliżającym efekty pierwszego z wymienionych powyżej działań jest „liczba wypadków drogowych na 100 tys. ludności”. Choć jego wartość zmalała od 2013 roku, można zauważyć regres w tempie jego spadku w porównaniu do okresu 2009 – 2013. W porównaniu z resztą kraju, wartość tego wskaźnika w województwie świętokrzyskim jest wyraźnie wyższa, a różnica ta wciąż się powiększa. Prawdopodobnie może być to spowodowane niewyremontowaną nawierzchnią, niewłaściwym oznakowaniem w miejscach niebezpiecznych, bądź brakiem świadomości społecznej odnośnie zagrożenia na drogach. Sugeruje to konieczność zintensyfikowania inwestycji i działań, mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa na drogach.

Odsetek długości dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej praktycznie nie uległ zmianie. Podobne tendencje można zauważyć w całej Polsce. Trzeba zauważyć, że także w przypadku jakości istniejących już zasobów drogowych w miastach ich standard odbiega od średniej krajowej. Źródła takiego stanu rzeczy można dopatrywać się w wysokich cenach jednostkowych dróg i długim czasie realizacji takiej inwestycji. Stąd też, aby mówić o skuteczności realizacji Strategii w tym zakresie, należy mieć na uwadze dłuższą perspektywę czasową.

Trzeba również podkreślić, iż mowa jest tutaj o wszystkich drogach publicznych, na część których władze samorządowe regionu nie mają bezpośredniego wpływu. Mając jednakże na uwadze przyjęty w SRWŚ model, zgodnie z którym samorząd powinien także pośrednio oddziaływać na rozwój regionu, należy zwrócić szczególną uwagę na ten element programu strategicznego. Jest on bowiem wyróżnikiem SRWŚ na tle wielu innych dokumentów dedykowanych rozwojowi regionalnemu. Ponadto, rozwój jakości dróg stanowi istotną determinantę wzrostu atrakcyjności lokalizacyjnej i inwestycyjnej ośrodków miejskich. Optymizmem napawa sytuacja w zakresie jakości dróg wiejskich w odniesieniu do sytuacji krajowej. Wpływ realizacji SRWŚ wydaje się tutaj jednak nieduży ze względu na relatywnie wysoką bazę wyjściową (61,2% w 2013 r. w porównaniu do 49,7% w Polsce w tym samym roku).

Wskaźnikiem mającym na celu zbadanie przebiegu działań prowadzących do powstrzymania chaotycznej i niekontrolowanej suburbanizacji jest ilość decyzji dotyczących zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Dynamika średnioroczna w okresie 2013-2016 w województwie świętokrzyskim jest zbliżona do średniej dla kraju. Rosnąca liczba decyzji dotyczących warunków zabudowy, sugeruje pogłębiający się problem suburbanizacji.

1.2.2 Cel 2. Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego Regionu

2.1 Cenna spuścizna – ugruntowanie pozycji przemysłu i budownictwa w regionie.

Tabela 6 - Tabela prezentująca informacje odnośnie produkcji sprzedanej w kraju i województwie świętokrzyskim

Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca			
	2012	2013	2015
	[zł]	[zł]	[zł]
POLSKA	30 578	30 724	32 649
ŚWIĘTOKRZYSKIE	18 896	18 544	19 126
Produkcja sprzedana w budownictwie na 1 mieszkańca			
	2012	2013	2016
	[zł/os]	[zł/os]	[zł/os]
POLSKA	4 907	4 358	4 450
ŚWIĘTOKRZYSKIE	4 203	3 804	2 942
Udział sektora małych i średnich przedsiębiorstw w produkcji sprzedanej przemysłu			
	2012	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	35,8	36,3	37,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	45,7	46,0	47,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Tabela 7 - Tabela prezentująca informacje odnośnie wartości dodanej brutto w kraju i województwie świętokrzyskim

Udział wartość dodanej brutto w przemyśle w wartości dodanej brutto ogółem			
	2012	2013	2014
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	26,4	25,9	26,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	26,3	25,1	26,3
Udział wartość dodanej brutto w budownictwie w wartości dodanej brutto ogółem			
	2012	2013	2014
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	8,0	7,6	7,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	9,6	9,1	9,0
Udział wartość dodanej brutto w handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji; w wartości dodanej brutto ogółem			
	2012	2013	2014
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	29,4	29,5	28,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	27,8	28,1	27,5
Udział wartość dodanej brutto w działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsłudze rynku nieruchomości w wartości dodanej brutto ogółem			
	2012	2013	2014
	[%]	[%]	[%]

POLSKA	9,0	9,2	9,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	7,7	7,7	7,7
Udział wartość dodanej brutto w pozostałych usługach w wartości dodanej brutto ogółem			
	2012	2013	2014
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	24,2	24,7	24,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	24,6	25,6	25,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Tabela 8 - Wartość dodana brutto na 1 pracującego w odniesieniu do średniej krajowej

Wartość dodana brutto na 1 pracującego w przemyśle w odniesieniu do średniej krajowej			
	2012	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	88,6	86,2	89,0
Wartość dodana brutto na 1 pracującego w budownictwie w odniesieniu do średniej krajowej			
	2012	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	97,5	96,5	91,5
Wartość dodana brutto na 1 pracującego w handlu; naprawie pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji; w odniesieniu do średniej krajowej			
	2012	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	92,0	91,8	92,5
Wartość dodana brutto na 1 pracującego w działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsłudze rynku nieruchomości; w odniesieniu do średniej krajowej			
	2012	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	125,5	120,6	121,2
Wartość dodana brutto na 1 pracującego w pozostałych usługach w odniesieniu do średniej krajowej			
	2012	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	90,8	89,3	88,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Najważniejszymi sektorami dla rozwoju województwa świętokrzyskiego są przemysł i budownictwo. Stale utrzymujący się trend wzrostowy udziału przemysłu w ogóle wartości dodanej brutto wskazuje na silną pozycję przemysłu jako głównego motoru napędowego województwa. Także spadek udziałów budownictwa w WDB w ostatnich latach nie przesądza o spadku jego znaczenia w rozwoju regionu. Zjawisko to można tłumaczyć zakończeniem perspektywy UE 2007-2013 oraz rozpoczęciem perspektywy UE 2014-2020, co wiąże się z ograniczeniem wsparcia dla tego sektora.

„Produkcja sprzedana przemysłu ogółem i na 1 mieszkańca” po 2013 roku rosła, jednak wciąż znajduje się ona poniżej średniej dla kraju (średnia w Polsce w 2015 roku wynosiła 32 649 zł, czyli o ponad połowę więcej niż w województwie świętokrzyskim). Średnioroczna dynamika w okresie po 2013, w stosunku do wcześniejszego okresu, wzrosła zarówno w przypadku kraju, jaki i województwa świętokrzyskiego, w którym średnioroczny wzrost wskaźnika wyniósł 1,5%.

Za pozytywny symptom, natomiast, należy uznać wzrost wydajności pracy w przemyśle, a więc czynnik, który w dużej mierze determinuje konkurencyjność sektora. W okresie wdrażania Strategii można zauważyć jego wzrost, co sugeruje jej pozytywne oddziaływanie na konkurencyjność tego ważnego dla województwa świętokrzyskiego sektora. Inaczej kształtuje się sytuacja w budownictwie, gdzie obserwujemy spadek nie tylko produktywności w budownictwie względem Polski, ale i produkcji sprzedanej w budownictwie per capita, do poziomu prawie dwukrotnie niższego niż w Polsce. Sugeruje to ograniczanie przewagi konkurencyjnej województwa w tym sektorze. W przypadku ostatniego wskaźnika ujawnia się negatywna, zdaniem Wykonawcy, tendencja rozdrabniania sektora przemysłowego. Wskazuje to na mniejsze znaczenie dużych podmiotów niż ma to miejsce w Polsce jako całości. To z kolei, powoduje, że w mniejszym stopniu wykorzystywane są korzyści w skali produkcji pozwalające ograniczyć koszty i zwiększyć konkurencyjność przemysłu.

Ocena postępu realizacji SRWS w zakresie ugruntowania pozycji przemysłu i budownictwa w regionie jest ambiwalentna. Z jednej strony – mimo krótkiego okresu realizacji SRWS – zauważalny jest postęp w zakresie rozwoju przemysłu, z drugiej strony obserwowany jest wyraźny regres w zakresie rozwoju sektora budowlanego. Prognozowany w SRWS średnioroczny potencjał finansowania inwestycji publicznych (3,7 mld zł) stanowi ponad połowę nakładów (publicznych i prywatnych) realizowanych w województwie świętokrzyskim. Daje to podstawę do oczekiwania silnego oddziaływania władz publicznych na rozwój gospodarczy. W ramach samego RPOWŚ 2014-2020 na rozwój gospodarczy asygnowano 273 195 193⁹ euro. Należy jednakże zauważyć, że główny ciężar wsparcia przeznaczony jest tam dla małych i średnich przedsiębiorstw. Ugruntowywanie pozycji przemysłu i budownictwa wiąże się w dużej mierze ze wsparciem dużych przedsiębiorstw. To ich rosnąca konkurencyjność, nie tylko w regionie, ale i w całej Polsce i na rynkach zagranicznych, będzie budowała pozycję sektorów przemysłowego i budowlanego, których wolumen produkcji w porównaniu ze średnią krajową jest ciągle wyraźnie niższy, a są to przecież sektory wpisujące się w zakres inteligentnych specjalizacji regionu.

⁹ Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Szczegółowy Opis Osi priorytetowych, Kielce, wrzesień 2017

2.2 Targi Kielce bramą łączącą świętokrzyskie ze światem – rozwój przemysłu spotkań.

Tabela 9 - Udział zwiedzających targi organizowane w Kielcach w ogólnej liczbie zwiedzających targi w Polsce oraz liczba osób zwiedzających targi organizowane przez Targi Kielce S.A.

Udział zwiedzających targi organizowane w Kielcach ¹⁰ w ogólnej liczbie zwiedzających targi w Polsce			
	2011	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	18,76	17,4	16,1
Liczba osób zwiedzających targi organizowane przez Targi Kielce S.A.			
	2011	2013	2016
	[osoba]	[osoba]	[osoba]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	211295	216840	248452

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych od zamawiającego oraz raportów¹¹ Polskiej Izby Przemysłu Targowego

Targi organizowane w Kielcach to szczególny wyróżnik regionu. Pielęgnowanie rozwoju tej branży jest kluczowe dla budowy marki regionu, nie tylko w otoczeniu krajowym, ale i międzynarodowym. Monitorowanie postępów w ramach tego celu operacyjnego SRWŚ jest stosunkowo proste. Popyt na targi organizowane w Kielcach mierzony jest liczbą osób je odwiedzających. Od rozpoczęcia wdrażania Strategii w 2013 r. liczba uczestników tych spotkań wzrosła w ujęciu bezwzględnym o 31 612 osób (14,6%). Średnioroczny wzrost w okresie 2013-2016 kształtował się na poziomie blisko 5%, co należy uznać za widoczny progres. Tym niemniej, należy zauważyć, iż w ujęciu relatywnym, odnoszącym liczbę uczestników targów organizowanych w stolicy województwa świętokrzyskiego do ogółu osób odwiedzających targi w Polsce, pozycja targów mających miejsce w Kielcach ulega stopniowemu osłabieniu.

¹⁰ Udział zwiedzających targi organizowane przez Targi Kielce S.A. w liczbie zwiedzających targi poddane audytowi CENTREX International Exhibition Statistics Union.

¹¹ Raport Polskiej Izby Przemysłu Targowego Targi w Polsce w 2016 roku, Raport Polskiej Izby Przemysłu Targowego Targi w Polsce w 2013 roku oraz Raport Polskiej Izby Przemysłu Targowego Targi w Polsce w 2011 roku.

2.3 Ekologiczna żywność, czyli zaspokajanie rosnącego popytu na tradycję.

Tabela 10 - Udział produktów tradycyjnych zarejestrowanych w regionie w ogólnej liczbie produktów tradycyjnych w Polsce oraz liczba produktów tradycyjnych zarejestrowanych w województwie świętokrzyskim

Udział produktów tradycyjnych zarejestrowanych w regionie w ogólnej liczbie produktów tradycyjnych w Polsce ¹²			
	2009	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	3,0	5,7	4,7
Liczba produktów tradycyjnych zarejestrowanych w województwie świętokrzyskim			
	2009	2013	2016
	[-]	[-]	[-]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	20	60	71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Tabela 11 - Ekologiczne gospodarstwa rolne z certyfikatem - udział powierzchni użytków rolnych w użytkach rolnych ogółem oraz ekologiczne użytki rolne z certyfikatem

Ekologiczne gospodarstwa rolne z certyfikatem - udział powierzchni użytków rolnych w użytkach rolnych ogółem			
	2009	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	1,38	3,37	3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1,24	2,55	1,93
Ekologiczne użytki rolne z certyfikatem			
	2009	2013	2016
	[ha]	[ha]	[ha]
POLSKA	222 022	492 972	430 896
ŚWIĘTOKRZYSKIE	7 144	12 728	9 341

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Potencjał województwa świętokrzyskiego w branży warzywniczo-sadowniczej predestynuje do jednego z głównych dostawców produktów ekologicznych w Polsce. Od 2013 r. odnotować można tendencję spadkową w zakresie udziału powierzchni użytków rolnych gospodarstw ekologicznych posiadających certyfikat w użytkach rolnych ogółem. Analiza danych bezwzględnych pokazuje, że od 2013 r. (w przypadku województwa świętokrzyskiego) oraz od 2014 r. (w przypadku Polski jako całości) nastąpił spadek liczby użytków o charakterze ekologicznym. Wynikało to w dużej mierze z przekwalifikowania użytków rolnych ze względu na zmiany w programach rolnośrodowiskowych. Nie jest to zatem miarodajny wyznacznik postępu SRWŚ w tym obszarze. Stąd też warto zwrócić uwagę na inny miernik - udział produktów tradycyjnych zarejestrowanych w regionie w ogólnej liczbie produktów tradycyjnych w Polsce. Odsetek ten ulega spadkowi, aczkolwiek w ujęciu bezwzględnym liczba wspomnianych produktów charakteryzuje się wzrostem. Ten ostatni fakt wydaje się być

¹² Dane obliczone na podstawie Listy Produktów Tradycyjnych publikowanej w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

istotniejszy, ponieważ produkty tradycyjne nie mogą być porównywane z wprowadzaniem na rynek zwykłych towarów. Ich ilość, z definicji, nie jest zbiorem nieskończonym.

2.4 Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego, czyli rynkowa gra zespołowa.

Tabela 12 - Noclegi udzielone w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 mieszkańców, miejsca noclegowe na 1000 ludności, stopień wykorzystania miejsc noclegowych

Noclegi udzielone w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 mieszkańców (Polska=100)			
	2010	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	64,8	64,6	63,4
Miejsca noclegowe na 1000 ludności			
	2010	2013	2016
	[msc.]	[msc.]	[msc.]
POLSKA	15,8	17,7	19,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	9,5	11,2	13,5
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych			
	2010	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	33,4	33,8	38,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	32,3	30,8	31,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Pierwszy wskaźnik dotyczy miejsc noclegowych przypadających na 1000 ludności. Pomimo tego, że jego średnia wartość jest wciąż niższa niż dla Polski (w 2016 roku wynosiła 13,5 dla województwa świętokrzyskiego i 19,5 dla kraju), jego dynamika średnioroczna jest znacznie wyższa, co znowu można tłumaczyć efektem bazy. W województwie świętokrzyskim liczba miejsc noclegowych (na 1000 ludności) wzrastała średniorocznie o 6,3%, a w Polsce blisko dwa razy wolniej, bo o 3,3%.

Istotne wydaje się zagospodarowanie potencjału turystycznego, ponieważ wskazuje na skuteczność promocji i podnoszenia jakości całej bazy turystycznej. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w województwie świętokrzyskim utrzymuje się na niższym poziomie względem reszty kraju (w 2016 roku wskaźnik ten wynosił średnio 31,2% w regionie świętokrzyskim i 38,1% w Polsce). Dynamika zmian w województwie świętokrzyskim jest niewielka. Innym wskaźnikiem ukazującym stopień, w jakim potencjał turystyczny regionu jest dyskutowany jest „Noclegi udzielone w turystycznych obiektach noclegowych na 1000 mieszkańców (Polska=100)”. W tym przypadku można zaobserwować oddalanie się województwa świętokrzyskiego od średniego poziomu w kraju.

Relatywnie nieduże wykorzystanie RPOWŚ 2014-2020 w tym zakresie pozwala stwierdzić, że działania dedykowane w SRWŚ turystyce nie są jeszcze w pełni wdrażane. Dopiero z dynamizacją realizacji RPOWŚ 2014-2020 będzie można dokonać faktycznej oceny skuteczności podjętych interwencji.

2.5 Specjalizacje przyszłości, czyli rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane jako rzeczywiście perspektywiczne.

Analiza Regionalnej Strategii Innowacyjności dla województwa świętokrzyskiego, a także przeprowadzone wywiady pogłębione z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej nie wykazały pojawienia się nowych perspektywicznych branż w regionie. Należy jednakże podkreślić, że sytuacja w tym obszarze jest cyklicznie monitorowana.

1.2.3 Cel 3. Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki Regionu

3.1 Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego, czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości.

Tabela 13 - Udział absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych w ogóle absolwentów szkół wyższych oraz zdawalność egzaminów maturalnych w stosunku do średniej krajowej

Udział absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych w ogóle absolwentów szkół wyższych ¹³			
	2005	2013	2014
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	18,82	20,60	22,01
ŚWIĘTOKRZYSKIE	10,82	20,36	22,93
Zdawalność egzaminów maturalnych w stosunku do średniej krajowej			
	2005	2013	2016
	[-]	[-]	[-]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	100,2	97,5	101,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Tabela 14 - Ćwiczący w klubach sportowych łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS

Ćwiczący w klubach sportowych łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS ¹⁴			
	2004	2012	2016
	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	731 928	906 940	1 030 204
ŚWIĘTOKRZYSKIE	18 199	21 228	23 009

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

¹³ Wartości wskaźnika obliczono na podstawie danych GUS o liczbie absolwentów szkół publicznych i prywatnych, studiujących w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym. Do grupy kierunków matematycznych, przyrodniczych i technicznych w latach 2002-2013 zaliczono kierunki: rolnicze, leśne i rybactwa, matematyczno-statystyczne, informatyczne, biologiczne, fizyczne, inżynieryjno-techniczne, architektura i budownictwo, ochrona środowiska. Wartości wskaźnika dla lat po zmianie klasyfikacji kierunków studiów z ISCED'97 na ISCED - F 2013 do grupy kierunków matematycznych, przyrodniczych i technicznych zaliczono kierunki: biologiczne, fizyczne, interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących nauki przyrodnicze, matematykę i statystykę, interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących technikę, przemysł i budownictwo, interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących technologie informacyjno-komunikacyjne, inżynieryjno-techniczne, leśne, matematyczne i statystyczne, nauk o środowisku, rolnicze, rybactwa, technologii teleinformatycznych.

¹⁴ Od 2002 roku dane publikowane co dwa lata

Tabela 15 - Ludność w wieku produkcyjnym, bierni zawodowo, długoterminowa stopa bezrobocia

Ludność w wieku produkcyjnym¹⁵			
	2005	2013	2016
	[osoba]	[osoba]	[osoba]
POLSKA	26 079 658	25 646 082	24 890 128
ŚWIĘTOKRZYSKIE	859 826	839 661	808 750
Bierni zawodowo według przyczyn - wyczerpane wszystkie znane możliwości poszukiwania pracy			
	2005	2013	2016
	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]
POLSKA	188	255	188
ŚWIĘTOKRZYSKIE	7	11	7
Bierni zawodowo według przyczyn - przekonanie o niemożności znalezienia pracy			
	2005	2013	2016
	[tys. osób]	[tys. osób]	[tys. osób]
POLSKA	209	283	208
ŚWIĘTOKRZYSKIE	8	9	5
Długoterminowa stopa bezrobocia¹⁶			
	2005	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	9,3	3,8	1,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	11,2	5,7	2,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Kapitał ludzki kształtowany jest poprzez szereg determinant. Nie wszystkie poddają się prostej kwantyfikacji. Wiele danych kluczowych do oceny tej formy kapitału jest niedostępnych. Wyjściowym wskaźnikiem dla oceny progresu w zakresie kapitału ludzkiego są zmiany w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Pod tym kątem region nie odbiega od negatywnych tendencji zachodzących w całym kraju. Warto zatem zobaczyć jakie zmiany zachodzą w przypadku kluczowych dla kształtowania się kapitału ludzkiego czynników. W pierwszej kolejności należy wspomnieć o malejącej liczbie osób biernych zawodowo, które zaprzestały szukania pracy z powodu wyczerpania wszystkich znanych możliwości poszukiwania pracy oraz przekonania o niemożności znalezienia pracy. Ograniczeniu ulega także odsetek osób długotrwale bezrobotnych. Po 2013 redukcja stopy bezrobocia długookresowego była większa niż w Polsce jako całości, aczkolwiek poziom tego wskaźnika jest ciągle wyższy niż średnia krajowa. Obydwa mierniki pokazują, że coraz większa liczba osób zostaje włączona w zasoby kapitału ludzkiego. Ponadto, zmniejszająca się stopa bezrobocia wskazuje na zmniejszające się strukturalne niedopasowania na rynku pracy. Te pozytywne tendencje wydają się jednak mieć długookresowy charakter – zapoczątkowany jeszcze przed wdrażaniem SRWŚ – i wynikający w dużej mierze z kurczenia się całkowitej liczby ludności w regionie w połączeniu z kilkuletnim okresem dobrej koniunktury gospodarczej w Polsce i na świecie.

¹⁵ 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni

¹⁶ Wartość wskaźnika została obliczona w oparciu o dane dotyczące stanu ludności według typu aktywności ekonomicznej.

Zauważalny jest także pozytywny trend w zakresie edukacji, odgrywającej pierwszoplanową rolę w procesie powiększania i podnoszenia jakości kapitału ludzkiego. Widoczne jest to zarówno w przypadku większej zdawalności egzaminu maturalnego oraz udziału absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych w ogóle.

Widoczny, choć mniejszy niż w Polsce jako całości, jest także przyrost osób uprawiających sport, co wobec braku adekwatnych wskaźników odzwierciedlających ogólny stan zdrowia ludności może być postrzegane jako wskaźnik pokazujący dążenie do poprawy lub utrzymania stanu zdrowia, które jest warunkiem koniecznym efektywnego kapitału ludzkiego.

3.2 Usprawnienie i rozwój Regionalnego Systemu Innowacji, czyli potrzeba wzmocnienia istniejącego fundamentu dla przepływu i wykorzystania wiedzy.

Tabela 16 - Udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych/istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w wartości sprzedaży wyrobów ogółem, patenty udzielone przez UPR, udzielone prawa ochronne w UPRP

Udział produkcji sprzedanej wyrobów nowych/istotnie ulepszonych w przedsiębiorstwach przemysłowych w wartości sprzedaży wyrobów ogółem			
	2010	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	13,91	11,47	12,45
ŚWIĘTOKRZYSKIE	6,25	8,20	5,78
Patenty udzielone przez UPRP na 1 mln mieszkańców			
	2010	2013	2016
	[-]	[-]	[-]
POLSKA	36,0	60,7	87,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	19,5	29,9	39,1
Udzielone prawa ochronne w UPRP na 100 tys. ludności			
	2010	2013	2016
	[-]	[-]	[-]
POLSKA	1,3	1,6	1,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1,2	1,2	1,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Rezultatem usprawnienia Regionalnego Systemu Innowacji powinien być wzrost aktywności proinnowacyjnej. Dostosowanie „podaży” nowych rozwiązań technologicznych czy produktów do zapotrzebowania przedsiębiorstw winno skutkować wzrostem nakładów na B+R a finalnie produkcją i sprzedażą nowych lub istotnie ulepszonych wyrobów. Wartości wskaźników obrazujących powyższe kwestie w województwie świętokrzyskim są znacząco niższe niż ma to miejsce w przypadku Polski jako całości. Co gorsze wykazują one trend spadkowy. Nie należy oczywiście przyjmować uniwersalistycznego podejścia, w którym nie uwzględnia się specyfiki danego regionu i jego zdolności do absorbowania rozwiązań technologicznych. Tym niemniej za kluczowe wyzwanie w realizacji SRWŚ należy uznać odwrócenie rzeczonych negatywnych tendencji. Za dobry prognostyk należy uznać progres w liczbie patentów udzielonych przez UPRP na 1 mln mieszkańców. Ich liczba w okresie realizacji zaktualizowanej Strategii (od 2013 roku) w województwie świętokrzyskim znacząco wzrosła. Trzeba mieć jednak na uwadze, że średniokresowa dynamika wzrostu w latach 2013 – 2016 choć wysoka na poziomie 9,3%, była niższa niż w poprzednim okresie w, w którym wynosiła, aż 15%.

Liczba udzielonych praw ochronnych w UPRP na 100 tys. ludności dla województwa świętokrzyskiego (wskaźnik wynosił 1 w 2016 roku) jest bardzo zbliżona do wartości średniej dla całej Polski (1,7 udzielonych praw na 100 tys. osób w 2016 roku). Mimo to dynamika średnioroczna w badanym regionie w latach 2013-2016 wykazywała regres, podczas gdy w reszcie kraju wskaźnik nieznacznie rósł (średnio o 0,9%).

Relatywnie duża alokacja funduszy w ramach RPOWŚ 2014-2020 dedykowanych innowacyjności może stanowić silny bodziec dla poprawy pozycji województwa w zakresie innowacyjności. Sporym ograniczeniem jest jednak odgórna, niezależna od władz regionu reguła przyznawania wsparcia finansowego projektom biznesowym odznaczającym się niewielkim ryzykiem, podczas gdy rzeczywiste wsparcie rozwoju innowacyjności winno wiązać się z podejmowaniem wysokiego ryzyka utraty funduszy. Ponadto, zdolność do absorbowania funduszy przeznaczonych na B+R stanowi kolejny czynnik spowalniający zmiany w tym obszarze interwencji.

3.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności.

Tabela 17 – innowacyjność w przedsiębiorstwach w kraju oraz województwie świętokrzyskim

Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw			
	2008	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	18,8	14,3	13,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	16,4	12,1	11,5
Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB			
	2008	2013	2014
	[-]	[-]	[-]
POLSKA	2,75	1,99	2,19
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1,32	0,00	0,60
Udział nakładów ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem			
	2008	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	32,18	43,62	46,57
ŚWIĘTOKRZYSKIE	25,81	41,05	43,91
Przedsiębiorstwa przemysłowe, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w % ogółu			
	2008	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	8,50	5,20	5,50
ŚWIĘTOKRZYSKIE	5,50	5,60	4,30
Przedsiębiorstwa z sektora usług, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej w % ogółu			
	2008	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	6,70	2,90	2,60
ŚWIĘTOKRZYSKIE	6,10	0,90	1,20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Wartość wskaźnika „Udział nakładów ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem” w województwie świętokrzyskim utrzymuje się od 2013 roku na podobnym poziomie, jak w reszcie kraju (43,9% w 2015 roku). Co więcej, dynamika średnioroczna w okresie po rozpoczęciu realizacji zaktualizowanej Strategii, w badanym regionie wyniosła 3,4%, czyli prawie tyle, co średnia dynamika tego okresu dla Polski, która miała wartość 3,3%. Jest to duży regres w porównaniu do poprzedniego okresu (lata 2008-2013), kiedy to miara tego wskaźnika w województwie świętokrzyskim rosła ze średnią prędkością 17% rocznie. Relatywnie niskie całkowite nakłady na B+R w regionie, zaangażowanie przedsiębiorstw w działalność proinnowacyjną należy uznać za niewystarczające. Potwierdza to odczyt miernika „nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach w relacji do PKB”. Jego wartość w 2014 r. była niemalże czterokrotnie niższa w porównaniu do średniej krajowej.

Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim jest porównywalny do średniej krajowej (powyżej 10% w 2015 roku). Da się, niestety, zauważyć tendencję malejącą, aczkolwiek nie tylko w badanym regionie, ale też całym kraju. Powyższe wydaje się potwierdzać jeszcze relatywnie mały popyt polskich przedsiębiorstw na innowacyjne rozwiązania. Istotną rolę odgrywają tu stosunkowo niskie koszty pracy w Polsce – w szczególności w regionach charakteryzujących się niższym poziomem rozwoju gospodarczego. Zmniejszają one motywację do zmiany modelu rozwoju firmy z nisko kosztowego na oparty na wyższej wartości dodanej. Innym czynnikiem ograniczającym popyt na innowacyjność jest awersja właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw do ponoszenia wysokiego ryzyka związanego z działalnością B+R i wdrożeniem innowacyjnych rozwiązań technologicznych bądź produktów. Ważną rolę w stymulowaniu popytu na innowacje powinny odgrywać ośrodki innowacji i przedsiębiorczości. Liczba MŚP zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 ośrodek innowacji i przedsiębiorczości w województwie świętokrzyskim plasuje się poniżej średniej krajowej (4783¹⁷ w porównaniu do 6043 dla Polski jako całości). Niewielki odsetek przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim włącza się w relacje z innymi podmiotami w celu rozwoju innowacyjności. Niska skłonność do tworzenia relacji sieciowych w tym zakresie jest jednak cechą charakterystyczną dla całego kraju. Ma to niewątpliwie związek z ciągle niskim poziomem kapitału społecznego w Polsce.

¹⁷ Liczba MŚP zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 ośrodek innowacji i przedsiębiorczości w województwie świętokrzyskim i w Polsce wyliczona na podstawie danych GUS/BDL o liczbie MŚP w 2014 roku oraz danych SOOIPP o liczbie ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w 2014 roku (raport „Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce. Raport 2014.”

1.2.4 Cel 4. Koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego Regionu.

4.1 Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego Regionu

Tabela 18 - Wskaźnik urbanizacji

Wskaźnik urbanizacji			
	2010	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	60,8	60,3	60,2
ŚWIĘTOKRZYSKIE	45,1	44,8	44,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Tabela 19 - Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w stosunku do średniej krajowej

Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w stosunku do średniej krajowej			
	2010	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
Ostrowiec Świętokrzyski (gm. miejska)	88,4	84,8	78,8
Skarżysko-Kamienna (gm. miejska)	89,8	86,1	85,9
Starachowice (gm. miejska)	75,3	70,8	68,8
Kielce (gm. miejska)	110,2	109,5	106,6
Sandomierz (gm. miejska)	110,9	106,9	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych STRATEG.

Tabela 20 - Dochody własne Kielc i ośrodków subregionalnych na mieszkańca w stosunku do średniej krajowej

Dochody własne Kielc i ośrodków subregionalnych na mieszkańca w stosunku do średniej krajowej			
	2010	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
Ostrowiec Świętokrzyski (gm. miejska)	59,5	52,7	52,6
Skarżysko-Kamienna (gm. miejska)	63,2	62,6	55,5
Starachowice (gm. miejska)	63,4	58,5	53,6
Kielce (gm. miejska)	103,2	94,8	95,3
Sandomierz (gm. miejska)	97,1	86,7	82,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych STRATEG.

Kielce wyróżniają się spośród wszystkich ośrodków miejskich województwa świętokrzyskiego pod względem analizowanych wskaźników, które pozwalają przybliżyć pozycję tego miasta w zakresie zamożności i siły gospodarczej. Stolica województwa świętokrzyskiego plasuje się blisko średniej krajowej pod względem dochodów własnych z tytułu udziału w podatkach od osób fizycznych per capita. Należy w tym miejscu zauważyć, że występuje tutaj trend rosnący. W przypadku braku danych o PKB to właśnie dochody uzyskiwane z tytułu PIT mogą służyć za indyktor przybliżający zamożność tego miasta i jego siłę gospodarczą. Potencjał ekonomiczny Kielc potwierdzają również dane dotyczące liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności w stosunku do średniej krajowej. Wyróżniająca pozycja stolicy województwa nie jest jednak czymś zaskakującym. Efekty aglomeracyjne wynikające z lokalizacji w Kielcach funkcji administracyjnych i wyższego rzędu usług publicznych sprzyjają przyciąganiu i rozwijaniu działalności biznesowej oraz stanowią czynnik przyciągający ludność regionalną. Kluczowe staje się, natomiast, pytanie, czy rozwój stolicy regionu stymuluje poprawę warunków życia w innych częściach województwa świętokrzyskiego. Wykorzystując analizę wskaźnika syntetycznego gmin (zaprezentowanego w rozdziale II niniejszego raportu), można dostrzec, iż gminy położone w obrębie Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego (KOF) – (Gmina i Miasto Chęciny, Miasto i Gmina Chmielnik, Miasto i Gmina Daleszyce, Gmina Górno, Gmina Masłów, Gmina Miedziana Góra, Gmina Morawica, Gmina Piekoszków, Gminę Sitkówka-Nowiny, Gminę Strawczyn, Gminę Zagnańsk) odznaczają się wyższym poziomem rozwoju- tworząc swoisty „obwarzanek” wokół Kielc. Analiza rzeczonoego wskaźnika nie wskazuje jednak na rozlewanie się (dyfuzję) efektów gospodarczych poza obszar funkcjonalny stolicy Kielc. Jest to generalny problem wszystkich polskich województw i regionów europejskich pokazujący, iż czołowe aglomeracje regionalne powiązane są jedynie ze swoimi obszarami funkcjonalnymi oraz – w skali międzyregionalnej- z innymi ośrodkami metropolitalnymi.

4.2 Ośrodki miejskie jako subregionalne i lokalne bieguny wzrostu.

Poziom urbanizacji rozumiany jako ilość mieszkańców zamieszkujących miasta w ogóle populacji regionu kształtuje się na wyraźnie niższym poziomie niż średnia krajowa. Tendencja spadkowa jest wynikiem postępującej migracji ludności w tym o charakterze suburbanizacyjnym. Tym niemniej odniesienie wartości tego wskaźnika do Polski jako całości pozwala zauważyć, iż bogaty policentryczny układ ośrodków miejskich w województwie świętokrzyskim nie jest w pełni wykorzystywany. Potwierdzają to także inne wskaźniki: liczba podmiotów gospodarczych oraz dochody własne Kielc i ośrodków subregionalnych na mieszkańca w stosunku do średniej krajowej. Jedynie Kielce odznaczają się rosnącym trendem w zakresie dochodów własnych per capita i plasują się blisko średniej krajowej. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców. Na drugim miejscu plasuje się Sandomierz jako istotny ośrodek turystyczny i przemysłowy. Inne ośrodki miejskie nie wykorzystują swojego potencjału, co jest ciągle odczuwalną konsekwencją procesów restrukturyzacyjnych, które je silnie dotknęły. Tym samym ograniczona jest możliwość określenia wartości pozycji, takich miast jak: Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko Kamienna jako subregionalnych biegunów wzrostu, które stymulują procesy rozwojowe w swoich obszarach funkcjonalnych. Regres w zakresie postępu gospodarczego we wspomnianych ośrodkach będzie znajdował przełożenie na zależne od nich obszary lokalne.

1.2.5 Cel 5. Koncentracja na rozwoju obszarów miejskich

5.1 Rozwój usług publicznych.

Tabela 21 - Pracujący na 1000 ludności na wsi

Pracujący na 1000 ludności na wsi			
	2003	2013	2016
	[os.]	[os.]	[os.]
POLSKA	82	105	113
ŚWIĘTOKRZYSKIE	63	78	81

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Tabela 22 - Wychowanie przedszkolne razem na 10 000 mieszkańców oraz szkoły podstawowe na 10 000 ludności na wsi

Wychowanie przedszkolne razem na 10 000 mieszkańców na wsi			
	2003	2013	2016
	[ob.]	[ob.]	[ob.]
POLSKA	6,98	7,45	7,22
ŚWIĘTOKRZYSKIE	8,21	8,64	8,08
Szkoly podstawowe na 10 000 ludności na wsi			
	2003	2013	2016
	[ob.]	[ob.]	[ob.]
POLSKA	7,13	5,76	5,63
ŚWIĘTOKRZYSKIE	8,28	6,37	6,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Tabela 23 - Ochrona zdrowia - porady na 1000 mieszkańców

Ochrona zdrowia - porady na 1000 mieszkańców			
	2003	2013	2016
	[ilość]	[ilość]	[ilość]
POLSKA	2513,39	2556,7	2638,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	2799,7	2958,5	3044,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Rozwój pojmowany szerzej niż tylko przez pryzmat wzrostu gospodarczego powoduje, iż przy ocenie zmian zachodzących na danym terytorium należy uwzględnić determinanty wpływające na standard życia ludności. Z jednej strony należy zwrócić tu szczególną uwagę na zmiany zachodzące na rynku pracy. Pozwalają one ocenić możliwość wzrostu dochodów mieszkańców i tym samym wzrostu ich konsumpcji, czyli coraz szerszego zaspokajania ich potrzeb. Z drugiej strony, uwaga winna zostać skoncentrowana na dostęp do usług społecznych, które pozwalają w sposób bezpośredni zwiększyć standard życia na danym obszarze. Jeżeli chodzi o obszary wiejskie województwa świętokrzyskiego, to należy wspomnieć, iż liczba pracujących na 1000 ludności na wsi rośnie w regionie ustawicznie. Ciągle jeszcze znacząco odbiega od średniej krajowej. W 2016 r. wartość rzeczonoego miernika stanowiła 72% analogicznej wielkości dla kraju jako całości. Sugeruje to jeszcze wysoki poziom tzw. bezrobocia ukrytego na świętokrzyskiej wsi, który z czasem powinien być niwelowany przez dwa trendy. Pierwszy, związany ze wzrostem znaczenia rolnictwa wielkoobszarowego,

które będzie absorbowało część ludności wiejskiej pozostającej bez pracy. Drugi- znacznie istotniejszy- polegający na migracji części mieszkańców obszarów wiejskich do ośrodków miejskich województwa świętokrzyskiego, innych regionów - zarówno polskich, jak i zagranicznych.

Dobrze wypada województwo świętokrzyskie pod kątem dostępności do usług publicznych - przynajmniej w zakresie monitorowania, na jaki pozwala dostępna faktografia. Zarówno w przypadku wychowania przedszkolnego, jak i szkolnictwa podstawowego region ten plasuje się ponad średnią krajową - odpowiednio – 112% i 109% wartości dla kraju jako całości. W obydwu przypadkach dostrzegalny jest trend spadkowy, aczkolwiek należy go tłumaczyć naturalnym długookresowym odpiływem ludności z obszarów wiejskich. Także w przypadku ochrony zdrowia - przybliżonej poprzez ilość porad lekarskich przypadających na 1000 mieszkańców - województwo świętokrzyskie charakteryzuje się znacząco korzystniejszymi wartościami niż ma to miejsce na poziomie Polski (115% średniej krajowej).

5.2 Rozwój nowoczesnego rolnictwa

Tabela 24 - Wartość dodana brutto na 1 pracującego w rolnictwie w odniesieniu średniej krajowej, dochody podatkowe (PIT/CIT) per capita w gminach wiejskich województwa w odniesieniu do średnich dochodów podatkowych PIT per capita, udział gospodarstw wielkopowierzchniowych w liczbie gospodarstw ogółem

Wartość dodana brutto na 1 pracującego w rolnictwie w odniesieniu średniej krajowej			
	2010	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	55,3	53,5	56,3
Dochody podatkowe (PIT) per capita w gminach wiejskich województwa w odniesieniu do średnich dochodów podatkowych PIT per capita [%]			
	2010	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	50,1	56,2	58,2
ŚWIĘTOKRZYSKIE	56	63	64,5
Dochody podatkowe (CIT) per capita w gminach wiejskich województwa w odniesieniu do średnich dochodów podatkowych CIT per capita [%]			
	2010	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	29,5	27	27,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	25,1	31,6	36,6
Udział gospodarstw wielkopowierzchniowych w liczbie gospodarstw ogółem - nowa definicja gospodarstwa rolnego			
	2010	2013	2016
	[ob.]	[ob.]	[ob.]
POLSKA	0,7	0,8	0,9
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,08	0,09	0,13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Postęp w sektorze rolnym na ogólnym poziomie makroekonomicznym dobrze odzwierciedla wartość dodaną brutto na 1 pracującego w rolnictwie w odniesieniu do średniej krajowej.

Pokazuje ona w wysokim stopniu poziom konkurencyjność tego sektora na tle innych regionów Polski. Najbardziej aktualny odczyt wartości tego miernika to zaledwie 56,3% średniej krajowej, aczkolwiek obserwowany jest tu trend rosnący. Sugeruje to stosunkowo niski poziom automatyzacji sektora rolniczego, jak i jego nowoczesności. Oczywiście konstatacja ta ma generalny makroekonomiczny charakter i nie przesądza o konkurencyjności poszczególnych gałęzi produkcji rolnej w województwie świętokrzyskim.

Należy podkreślić, iż województwo świętokrzyskie charakteryzuje się wysokim udziałem rolnictwa w całkowitej wartości dodanej brutto wytwarzanej w regionie. Rolnictwo ciągle stanowi główne źródło dochodów generowanych na obszarach wiejskich. Mając na uwadze fakt, że dochody podatkowe PIT per capita oraz CIT per capita w gminach wiejskich województwa w odniesieniu odpowiednio do średnich dochodów podatkowych PIT per capita i CIT per capita są znacząco wyższe niż średnia krajowa można stwierdzić, że sektor ten odznacza się już obecnie zauważalną siłą gospodarczą. Tym niemniej jej umacnianie w długim okresie, będzie zależne od poprawy wydajności pracy w tym sektorze. Niezmiernie istotne jest również powiększanie areału gospodarstw rolnych, aby pozwolić im dyskutować korzyści z dużej skali produkcji (m.in. w postaci rozkładania kosztów stałych na większy wolumen sprzedawanych produktów). Obecnie, mimo tendencji rosnącej, odsetek gospodarstw wielkopowierzchniowych w całkowitej liczbie gospodarstw rolnych jest istotnie niższy w porównaniu do Polski jako całości. Ponadto analiza danych dotyczących użytków rolnych (zaprezentowanych w części dotyczącej celu operacyjnego 2.3 „*Ekologiczna żywność czyli zaspokajanie rosnącego apetytu na tradycję*”) o charakterze ekologicznym wskazuje, iż od 2013 r. nastąpił spadek liczby użytków o charakterze ekologicznym. Wynikało to w dużej mierze z przekwalifikowania użytków rolnych ze względu na zmiany w programach rolnośrodowiskowych. Tym samym, trudno ostatecznie stwierdzić, czy w przypadku tej niezwykle istotnej specjalizacji regionalnej nastąpił rzeczywisty progres.

5.3 Rozwój funkcji pozarolniczych

Tabela 25 - Udział liczby noclegów w kwaterach agroturystycznych w regionie w liczbie tych noclegów w kraju

Udział liczby noclegów w kwaterach agroturystycznych w regionie w liczbie tych noclegów w kraju			
	2010	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	3,86	2,87	3,22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Tabela 26 - Produkcja sprzedana artykułów spożywczych w województwie świętokrzyskim w stosunku do produkcji sprzedanej artykułów spożywczych w Polsce

Produkcja sprzedana artykułów spożywczych w województwie Świętokrzyskim w stosunku do produkcji sprzedanej artykułów spożywczych w Polsce			
	2010	2014	2015
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1,32	1,60	1,50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznik Statystyczny Przemysłu 2016 (GUS), Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2016.

Przytoczona w opisie realizacji celu 5.2 SRWŚ silna pozycja województwa świętokrzyskiego w zakresie dochodów podatkowych od osób fizycznych i prawnych na obszarach wiejskich, może wskazywać także na rosnącą pozycję pozarolniczych źródeł tworzenia dochodów. Powyższą interpretację wydają się potwierdzać rosnące udziały liczby noclegów w kwaterach agroturystycznych w regionie w liczbie tych noclegów w kraju oraz spadek produkcji sprzedanej przemysłu spożywczego (udział w całkowitej spożywczej produkcji krajowej). Pierwszy wskaźnik odnosi się do ważnej specjalizacji gospodarki województwa świętokrzyskiego, jaką jest agroturystyka. Wartość drugiego z przytoczonych indykatorów dotyczy niezwykle istotnej kwestii przetwórstwa żywności. Dopiero powiązanie coraz mocniejszego sektora rolnego z dynamicznym rozwojem przetwórstwa spożywczego, pozwoli na stworzenie wyższej wartości dodanej, uzyskanie znacząco wyższych marż w sprzedaży, a tym samym silniejsze wykorzystanie potencjału regionu w tym zakresie.

1.2.6 Cel 6. Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu

6.1 Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce.

Tabela 27 - Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych

Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych			
	2005	2013	2016
	[mln t/r]	[mln t/r]	[mln t/r]
POLSKA	213706185	217491952	210849432
ŚWIĘTOKRZYSKIE	9148159	11523634	14027570
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych			
	2005	2013	2016
	[tyś t/r]	[tyś t/r]	[tyś t/r]
POLSKA	110454	49517	38598
ŚWIĘTOKRZYSKIE	4495	2423	1869

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Tabela 28 – energia ze źródeł odnawialnych

Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem			
	2005	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	2,5	10,4	13,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	6,4	22,2	20,7
Produkcja energii ze źródeł odnawialnych			
	2005	2013	2016
	[GWh]	[GWh]	[GWh]
POLSKA	3847,3	17067	22825
ŚWIĘTOKRZYSKIE	326,8	1745,2	2343,1
Udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych w województwie Świętokrzyskim w produkcji energii ze źródeł odnawialnych w Polsce			
	2005	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
ŚWIĘTOKRZYSKIE	8,5	10,2	10,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Województwo świętokrzyskie ma charakter przemysłowo-rolniczy. Widoczny jest podział na przemysłową północ oraz rolnicze południe. W okolicach Kielc oraz na obszarach położonych na południe, zachód i południowy zachód od miasta zlokalizowany jest przemysł wydobywczy kopalin i przeróbki surowców skalnych, głównie wapieni dla przemysłu cementowego (Małogoszcz, Nowiny) i wapienniczego (Trzuskawica, Miedzianka oraz Bukowa). Przemysł wydobywczy i cementowy rozwinął się również we wschodniej części województwa (Ożarów i rejon Łągowa). W południowych regionach występują zakłady branży budowlanej, w tym zakłady produkujące wyroby gipsowe. W regionie znajduje się jedna z największych w kraju konwencjonalna elektrownia blokowa w Połańcu.

Według danych GUS, w 2013 roku w województwie 81 zakładów emitujących zanieczyszczenia pyłowe oraz gazowe, zaliczono do zakładów szczególnie uciążliwych. Największy udział w emisji zanieczyszczeń do powietrza ma przemysł energetyczny, a w tym energetyka zawodowa oraz ciepłownictwo w gospodarce komunalnej i przemyśle. Drugą, pod względem emitowanych zanieczyszczeń jest branża cementowo-wapiennicza, a w dalszej kolejności są: przemysł maszynowy i metalurgiczny oraz materiałów budowlanych.

Na podstawie prezentowanych wyników emisji zanieczyszczeń gazowych, do 2016 roku, w województwie świętokrzyskim obserwuje się generalnie trend rosnący w wielkości mierzonych emisji, podczas gdy w Polsce jako całości następuje ich spadek. W 2016 roku udział województwa świętokrzyskiego w emisji zanieczyszczeń gazowych w Polsce wynosił 6,65%, większą emisję zanieczyszczeń gazowych wykazywały tylko województwa wielkopolskie, mazowieckie, śląskie i łódzkie. Tendencję spadkową wykazuje za to emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych, w 2016 roku wynosiła ona 4,84% ogółu emisji zanieczyszczeń tego typu w Polsce, plasując województwo świętokrzyskie na dziewiątej pozycji w kraju.

Udział produkcji energii z odnawialnych źródeł w produkcji energii elektrycznej spadł w województwie świętokrzyskim, aczkolwiek spowodowane było to wzrostem zapotrzebowania na energię i nie może być traktowane jako regres. Należy także podkreślić, iż ze względu na spalanie biomasy województwo świętokrzyskie charakteryzuje się jednym z najwyższych udziałów w Polsce w tym zakresie. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych w ujęciu bezwzględnym rośnie w tempie około dziesięciu procent rocznie, a w 2016 stanowiła 10,3% produkcji krajowej, to mniej jedynie od województwa kujawsko-pomorskiego (13,5%) i zachodniopomorskiego (17,1%) .

6.2 Inżynieria środowiska, czyli dokończenie infrastruktury komunalnej oraz efektywne wykorzystanie zlewni Wisły.

Tabela 29- sieci kanalizacyjne, wodociągowe, oczyszczalnie ścieków, odpady

Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej			
	2002	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	56,7	65,1	69,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	41,1	52,5	57,9
Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej			
	2002	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	84,8	88,0	91,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	79,6	84,8	91,1
Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków			
	2002	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	56,7	70,3	73,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	44,2	56,3	63,2

Wydajność składowisk odpadów			
	2002	2013	2016
	[t/r]	[t/r]	[t/r]
POLSKA	457 653	968 095	1 091 107
ŚWIĘTOKRZYSKIE	2 000	2 000	35 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

Podstawową infrastrukturą związaną z gospodarką wodno-ściekową jest sieć wodociągowo-kanalizacyjna wraz z oczyszczalniami ścieków. Wzrost liczby ludności korzystającej z tej infrastruktury wynika głównie z wydłużenia sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. W 2016 roku długość sieci wodociągowej osiągnęła w Polsce prawie 301 tys. km, a liczba przyłączy niemal 5,5 mln. Dla województwa świętokrzyskiego długość sieci rozdzielczej wynosiła w 2016 roku ponad 13,5¹⁸ tys. km. W województwie świętokrzyskim odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej odznacza się tendencją rosnącą, osiągając wyniki podobne do Polski jako całości kraju.

Uzupełnieniem gospodarki wodno-ściekowej, obok rozbudowy sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, jest oddanie do eksploatacji odpowiednich systemów oczyszczania ścieków. Dlatego na tych obszarach kraju, gdzie występuje niewystarczająco rozwinięta infrastruktura kanalizacyjna, część mieszkańców korzysta z przydomowych systemów do odprowadzania ścieków, które są tańszą alternatywą dla tradycyjnej sieci kanalizacyjnej, transportującej ścieki do oczyszczalni ścieków.

W województwie świętokrzyskim odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wciąż rośnie. Mimo to wciąż niemal połowa ludności nie ma możliwości korzystania z tej sieci. W okresie 2005–2015 długość sieci kanalizacyjnej w Polsce wydłużyła się o 86,8%, osiągając w 2016 r. 154¹⁹ tys. km. W 2014 roku na jednego mieszkańca Polski przypadało średnio 268 kg zebranych odpadów komunalnych, w samym województwie świętokrzyskim było to 157 kg na osobę. W badanym regionie daje to około 198 tys. ton odpadów rocznie. W 2016 roku na terenie województwa wydajność składowisk odpadów wynosiła 35 tys. ton na rok (w porównaniu do zaledwie 2 tys. ton w 2013 roku). Warto zwrócić uwagę na bardzo dynamiczny wzrost tej wydajności. Tym samym odsetek osób korzystających z tej infrastruktury osiągnął w 2015 r. wartość 69,7%. W przypadku województwa świętokrzyskiego było to 57,9%. Także w przypadku odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków region plasuje się poniżej średniej krajowej. Należy jednakże podkreślić stosunkowo wysoką (wyższą niż w przypadku Polski jako całości) pozytywną dynamikę zmian w województwie świętokrzyskie w tym zakresie – w szczególności po 2013 r.

¹⁸ Dane o długości sieci rozdzielczej wodociągów pobrane ze strony <https://bdl.stat.gov.pl/>.

¹⁹ Dane o długości sieci kanalizacyjnej pobrane ze strony <https://bdl.stat.gov.pl/>.

6.3 Adaptacja do zmian klimatycznych – przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym i suszy, a także innym klęskom żywiołowym

Tabela 30 - obwałowania przeciwpowodziowe oraz regulacja i zabudowa rzek i potoków

Obwałowania przeciwpowodziowe			
	2003	2013	2015
	[km]	[km]	[km]
POLSKA	190,1	156,2	239,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	16,7	3,2	7,3
Regulacja i zabudowa rzek i potoków łącznie z zabudową potoków górskich			
	2003	2013	2015
	[km]	[km]	[km]
POLSKA	858,5	297,1	232,1
ŚWIĘTOKRZYSKIE	7,2	4,6	6,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

W ostatnim dziesięcioleciu województwo świętokrzyskie bardzo dotkliwie odczuło skutki powodzi. Największą klęską była powódź z lipca 2001 r., która dotknęła 63 świętokrzyskie gminy i spowodowała zniszczenia na około 535 mln zł. Kolejna klęska żywiołowa nawiedziła Polskę na przełomie maja i czerwca 2010 roku. Jednym z najbardziej dotkniętych przez kataklizm regionów było województwo świętokrzyskie, w szczególności okolice Sandomierza. Kolejna powódź miała miejsce w 2014 roku.

Długość obwałowania przeciwpowodziowego w okresie 2013-2015 średniorocznie rosła aż 50%. To ponad dwukrotnie szybciej niż w Polsce jako całości. Tak szybka budowa wynika z konieczności odbudowy zniszczeń spowodowanych przez powódzie. Również wskaźnik „Regulacja i zabudowa rzek i potoków łącznie z zabudową potoków górskich” wykazuje tendencje rosnącą w okresie po rozpoczęciu wdrażania RPOWŚ 2014-2020, podczas gdy w całej Polsce trend spadkowy tego indykatora utrzymuje się od 2003r. Choć spadek badanych wskaźników spowodowany jest głównie przez wydarzenia losowe, jakimi są powódzie, warto zwrócić uwagę, że odbudowa infrastruktury mającej na celu zapobieganie powodziom, po 2013 roku postępuje w województwie świętokrzyskim szybciej niż w Polsce jako całości.

6.4 Ochrona cennych zasobów przyrodniczych

Tabela 31 – Ochrona zasobów przyrodniczych

Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków			
	2004	2013	2015
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	59,0	70,3	73,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	45,3	56,3	63,2
Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska per capita			
	2004	2013	2016
	[zł/osoba]	[zł/osoba]	[zł/osoba]
POLSKA	0,70	1,71	0,55
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1,86	2,84	0,49
Ilość nasadzeń na kilometr kwadratowy			
	2004	2013	2016
	[szt./km ²]	[szt./km ²]	[szt./km ²]
POLSKA	0,55	0,54	0,53
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,56	0,16	0,56
Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem			
	2004	2013	2016
	[%]	[%]	[%]
POLSKA	32,52	32,51	32,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	61,94	64,94	64,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL oraz bazy danych STRATEG.

Ochrona zasobów przyrodniczych jest szeroką kategorią, której efekty są dostrzegalne w dłuższym okresie czasu. Duża część z nich jest powszechnie odczuwalna, aczkolwiek czasami nie jest odzwierciedlona w dostępnych danych. W przypadku niniejszego celu operacyjnego SRWŚ skoncentrowano się w pierwszej kolejności na nakładach inwestycyjnych służących ochronie środowiska.

Na jakość i ilość zasobów wód powierzchniowych na terenie województwa świętokrzyskiego największy wpływ mają presje związane ze znaczącym poborem wody, odprowadzaniem do wód ścieków komunalnych, powstających w wyniku działalności bytowo-gospodarczej człowieka oraz zanieczyszczenia obszarowe, w tym pochodzące z rolnictwa oraz spływające do wód powierzchniowych wraz z wodami opadowymi. W dalszej kolejności są ścieki pochodzące z zakładów przemysłowych.

Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w województwie świętokrzyskim odznacza się tendencją rosnącą i zmienia się z większą dynamiką niż wartość tego wskaźnika dla Polski jako całości. W 2013 roku w badanym regionie zaledwie 56,3% ludności miało dostęp do oczyszczalni ścieków, a zaledwie 3 lata później aż 63,2% (średnie tempo wzrostu wynosiło zatem 5,9%). W tym samym czasie dynamika średniookresowa dla Polski wynosiła zaledwie 2,2%.

Niestety maleją nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska pochodzące z budżetu województwa. W 2016 roku poświęcono na nie zaledwie 608²⁰ tys. zł (w porównaniu z ponad 3 mln w 2013 roku). W ujęciu per capita w zdecydowanej większości badanych lat województwo świętokrzyskie wyróżniało się znacząco wyższymi nakładami na środki trwałe służące ochronie środowiska (w 2013 roku na osobę przypadało 2,84 zł, podczas gdy dla Polski jako całości, zaledwie 1,7 zł). Tendencja spadkowa zarejestrowana w dostępnych danych, zarówno w przypadku Polski jako całości, jak i regionu, może być w dużej mierze wynikiem ograniczenia wsparcia z UE w okresie przejściowym z perspektywy finansowej UE 2007-2013 do 2014-2020. Priorytetem powinna stać się edukacja mieszkańców województwa świętokrzyskiego na temat ochrony środowiska i tym samym podnoszenie świadomości ekologicznej.

Województwo świętokrzyskie pozytywnie odznacza się na tle kraju także w zakresie udziału obszarów przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni ogółem. Odsetek wspomnianych terenów jest ponad dwukrotnie większy niż wskazują to dane dla średniej krajowej: w 2016 roku aż 65% obszarów przyrodniczych było objętych ochroną w badanym regionie (średnia dla Polski wynosi 32,5%).

Znaczący postęp widoczny jest w ilości nasadzanych drzew na km² w województwie świętokrzyskim. Wskaźnik wzrósł z zaledwie 0,16 szt./km² w 2013 roku do 0,56 szt./km² w 2016 roku, prześcigając wartość tego wyznacznika dla Polski jako całości. Jest to bardzo pozytywny trend, który przybliży poziom rozwoju infrastruktury zielonej w tym regionie.

²⁰ Dane o nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska pobrane ze strony <https://bdl.stat.gov.pl/>.

1.3 Realizacja SRWŚ na tle innych Strategii rozwoju regionalnego

Zestawienie wskaźników monitorujących realizację celów Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego na tle Polski, omówione w poprzedniej części, winno zostać uzupełnione o przedstawienie progresu realizacji celów strategicznych i operacyjnych na tle innych województw. Na potrzebę przeprowadzenia poniższej analizy pod uwagę wzięto jedynie te regiony, dla których podczas tworzenia Strategii rozwoju wybrano wskaźniki monitorujące, które obejmują ten sam zakres, co ich odpowiedniki w SRWŚ²¹. Ostatecznie *benchmarking* przeprowadzony został w oparciu o 11 wskaźników:

- Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu szerokopasmowego [%] (SW²², LL, ML, PK, PD).
- Wartość dodana brutto na 1 pracującego (Polska=100) (SW, OP).
- Udział nakładów na działalność badawczo rozwojową (SW, DL, LL, LB, ŁD, ML, OP, PD, PM, ŚL, WM, ZP).
- Udział absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych w ogóle absolwentów szkół wyższych (SW, LL).
- Wskaźnik urbanizacji (SW, LL, OP, SL).
- Wartość dodana brutto na 1 pracującego w rolnictwie w odniesieniu średniej krajowej (SW, LL, OP).
- Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem (SW, DL, KP, LB, LL, ŁD, MZ, PD, PK, WM, ZP).
- Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków [%] (SW, DL, LB, PD, PK, WM, WL, ZP).
- Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych (SW, OP).
- Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (SW, ŁD, ML, OP, PK, ŚW).
- Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej (SW, PD, ML).

Wśród regionów, które obrały podobne cele strategiczne, województwo świętokrzyskie osiągnęło najwyższy postęp w realizacji Strategii pod względem:

- a) wzrostu odsetka osób korzystających z oczyszczalni ścieków, udział ten w 2016 roku był wyższy aż o 6,9 pkt. proc. w stosunku do roku 2013. Wartość progresu tego wskaźnika dla kolejnego w rankingu regionu wyniosła o 1,9 pkt. proc. mniej (wielkopolskie). Analizując postęp realizacji SRWŚ, należy pamiętać, iż w wyżej wymienionym obszarze o pozycji województwa świętokrzyskiego w dużej mierze decyduje tzw. efekt bazy. Województwo świętokrzyskie charakteryzowało się najniższą wśród analizowanych regionów wartością początkową (bazową 2013) powyższego

²¹ Ze względu na zróżnicowanie wojewódzkich strategii rozwoju porównanie (*benchmarking*) zostało przeprowadzone przy wykorzystaniu wskaźników obrazujących postęp realizacji celów SRWŚ. Wskaźnik te zostały przypisane do celów operacyjnych w poprzednim rozdziale. Ponadto porównane zostały jedynie mierniki wynikające w sposób bezpośredni z poszczególnych strategii rozwoju tzn. takie które zostały w nich literalnie wskazane. Za bazę dla porównania wskaźników zawartych w regionalnych strategiach rozwoju posłużyła baza danych Strateg oraz BDL.

²² DL- dolnośląskie, KP-kujawsko-pomorskie, LB-lubuskie, ŁD-łódzkie, LL-lubelskie, ML-małopolskie, MZ-mazowieckie, OP-opolskie, PD-podlaskie, PK—podkarpackie, PM-pomorskie, SL-śląskie, SW-świętokrzyskie, WL-wielkopolskie, WM-warmińsko-mazurskie, ZP-zachodniopomorskie

indykatora, która wynosiła zaledwie 56,3%. W przypadku słabo rozwiniętej infrastruktury, czy niskiej dostępności danego jej elementu, stosunkowo niskim kosztem można uzyskać znaczący progres. Przykład może tu stanowić budowa oczyszczalni ścieków przy dużym mieście lub przyłączenie do kanalizacji dużej dzielnicy. Takie działanie spowoduje stosunkowo wysoki wzrost odsetka osób korzystających z oczyszczalni wśród mieszkańców regionu.

- b) rozbudowy sieci wodociągowej, w 2015 roku odnotowano wzrost odsetka ludności korzystającej z wodociągów o 6,3 pkt. proc. w stosunku do roku bazowego (2013). Dla pozostałych analizowanych województw było to odpowiednio 4,7 (małopolskie) i 4 (podkarpackie) pkt. proc. Stosunkowo wysoki postęp w realizacji tego wskaźnika, można uznać za bardzo optymistyczny, gdyż z pośród analizowanych województw to region świętokrzyski odznaczał się historycznie najwyższym poziomem dostępności sieci wodociągowej. W 2013 roku aż 84,2% ludności w tym regionie wodę w kranach czerpało z sieci wodociągów;
- c) wartości WDB na pracującego w rolnictwa (PL=100). Wzrost wartości tego wskaźnika pomiędzy 2013 a 2015 rokiem wyniósł 2,8 pkt. proc. Natomiast w przypadku pozostałych województwach ujętych w zestawieniu było to odpowiednio -14,4 pkt. proc. (opolskie) -5,5 pkt. proc. (lubelskie);
- d) wartości WDB na pracującego w usługach rynkowych PL=100 sekcje (G, H I J). W tym przypadku odnotowana wartość dla roku 2014 była o 0,7 pkt. proc. wyższa niż w roku ubiegłym. Natomiast dla województwa opolskiego różnica względem roku bazowego wyniosła - 0,1 pkt. proc.;
- e) udziału absolwentów kierunków matematycznych, przyrodniczych i technicznych w ogóle absolwentów szkół wyższych. Dla tego indykatora odnotowano wzrost o 2,6 pkt. proc w 2014, względem roku bazowego. Drugie analizowane województwo w tym samym okresie osiągnęło postęp rzędu 2,1 pkt. proc. (lubelskie).

Kolejną grupę stanowią wskaźniki pod względem, których województwo świętokrzyskie uplasowało się wśród regionów o znacznym postępie realizacji celów postawionych w Strategii. Jednak odnotowany postęp ich realizacji nie był najwyższy w badanej grupie województw. Taka sytuacja dotyczyła czterech spośród wszystkich analizowanych wskaźników i były to :

- a) odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu szerokopasmowego;
- b) odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej;
- c) redukcja emisji zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych. Województwo świętokrzyskie osiągnęło w 2016 roku spadek emisji zanieczyszczeń względem roku bazowego (2013) o 554 tony; tym samym spośród dwóch porównywanych województw realizowało ten cel wolniej od konkurenta (województwo opolskie spadek emisji o 643 t/r);

d) wartości WDB na pracującego w przemyśle.

Przedostatnią grupę stanowią wskaźniki, dla których w województwie świętokrzyskim nie odnotowano zmian, które mogłyby sugerować postęp w realizacji Strategii regionalnych. Są to wskaźniki:

- a) urbanizacji; pomiędzy rokiem bazowym a 2016 nie zauważono wzrostu urbanizacji w regionie świętokrzyskim;
- b) udział nakładów na działalność badawczo rozwojową; udział nakładów na B+R w województwie świętokrzyskim plasuje ten region w dolnej części grupy porównywanych województw. Ponadto w regionie nie odnotowano istotnego wzrostu tego indykatora. Dla porównania w województwie lubelskim do 2014 roku wartość nakładów na innowacyjność wzrosła o 0,4 pkt. proc.

Poza omawianiem postępu realizacji SRWŚ warto zwrócić uwagę na realizację celów operacyjnych, w przypadku których województwo świętokrzyskie znalazło się w gronie regionów, dla których wartości wskaźników monitorujących spadły w stosunku do roku bazowego (2013), co oznacza nie tylko brak postępu, ale wręcz regres w realizacji celów Strategii rozwoju województwa. Do tych wskaźników zaliczamy:

- a) wartość dodaną brutto na 1 pracującego w;
 - budownictwie (sekcja F)
 - działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsłudze rynku nieruchomości (sekcje K, L)
 - pozostałych usługach (sekcje M, N, O, P, Q, R, S, T)

Tabela 32 – zestawienie postępu realizacji wskaźników ŚRWŚ na tle pozostałych województw

Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z dostępem do Internetu szerokopasmowego [%]		
%	2013	2016
LUBELSKIE	55,4	66,3
MAŁOPOLSKIE	53,8	43,1
PODKARPACKIE	67,6	74,7
PODLASKIE	52,1	57
ŚWIĘTOKRZYSKIE	35,2	44
Wartość dodana brutto na 1 pracującego (Polska=100)		
%	2013	2015
Przemysł (sekcje B, C, D, E)		
OPOLSKIE	95,8	99,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	86,1	89
Budownictwo (sekcja F)		
OPOLSKIE	81,3	75,8
ŚWIĘTOKRZYSKIE	96,5	91,5
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (sekcje G, H, I, J)		

Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem		
%	2013	2016
DOLNOŚLĄSKIE	6	6,5
KUJAWSKO-POMORSKIE	63,1	58,7
LUBELSKIE	3,8	18,7
LUBUSKIE	12,3	21,3
ŁÓDZKIE	2,6	3,9
MAZOWIECKIE	7,8	5,9
PODKARPACKIE	16,1	24,3
PODLASKIE	72,3	66,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	22,2	20,7
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	72,3	83,7
ZACHODNIOPOMORSKIE	30,4	41,8
Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków [%]		
%	2013	2016
DOLNOŚLĄSKIE	77,7	80,7

OPOLSKIE	91,6	91,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	91,8	92,5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (sekcje K, L)		
OPOLSKIE	109	107,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	120,6	121,2
Pozostałe usługi (sekcje M, N, O, P, Q, R, S, T)		
OPOLSKIE	95,6	94,9
ŚWIĘTOKRZYSKIE	89,3	88
Rolnictwo (sekcja A)		
LUBELSKIE	64,6	59,1
OPOLSKIE	119,9	105,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	53,5	56,3
Udział nakładów na działalność badawczo rozwojową		
%	2013	2014
DOLNOŚLĄSKIE	0,65	0,74
LUBELSKIE	0,61	1,03
LUBUSKIE	0,26	0,18
ŁÓDZKIE	0,67	0,67
MAŁOPOLSKIE	1,3	1,38
OPOLSKIE	0,23	0,34
PODLASKIE	0,55	0,6
POMORSKIE	0,98	1,05
ŚLĄSKIE	0,62	0,57
ŚWIĘTOKRZYSKIE	0,35	0,34
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	0,36	0,27
ZACHODNIOPOMORSKIE	0,3	0,28
Wskaźnik urbanizacji		
	2013	2016
LUBELSKIE	46,2	46,4
OPOLSKIE	52,1	51,9
ŚLĄSKIE	77,4	77
ŚWIĘTOKRZYSKIE	44,8	44,6

LUBUSKIE	71,4	75,8
PODKARPACKIE	69,9	73,4
PODLASKIE	66,4	67,6
ŚWIĘTOKRZYSKIE	56,3	63,2
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	74,8	75,7
WIELKOPOLSKIE	67,8	72,8
ZACHODNIOPOMORSKIE	81,9	84
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych		
	2013	2016
POLSKA	49 517	38 598
OPOLSKIE	1 900	1 257
ŚWIĘTOKRZYSKIE	2 423	1 869
Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej		
	2013	2015
POLSKA	65,1	69,7
ŁÓDZKIE	60,9	63,4
MAŁOPOLSKIE	56	61,4
OPOLSKIE	63,3	71,7
PODKARPACKIE	62,6	69,3
ŚWIĘTOKRZYSKIE	52,5	57,9
Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej		
	2013	2015
POLSKA	88	91,8
MAŁOPOLSKIE	76,4	81,1
PODKARPACKIE	76,7	80,7
ŚWIĘTOKRZYSKIE	84,8	91,1
Udział absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych w ogóle absolwentów szkół wyższych		
%	2013	2014
LUBELSKIE	19,4	21,5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	20,4	22,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

2 Rozdział II Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na realizację SRWŚ 2020 w ujęciu odgórnym („top-down”)

2.1 Wprowadzenie

Regionalne programy operacyjne są zazwyczaj kluczowymi narzędziami umożliwiającymi realizację celów strategicznych i operacyjnych zawartych w wojewódzkich strategiach rozwoju. Tym samym głównym zadaniem podczas projektowania RPOWŚ 2014- 2020 było takie rozmieszczenie środków pomiędzy poszczególne kategorie interwencji, aby w maksymalnym stopniu wesprzeć rozwój województwa, zgodnie z wytycznymi zapisanymi w SRWŚ 2020.

Poniższy rozdział ma na celu ocenę trafności przyjętych mechanizmów wdrażania RPOWŚ 2014-2020 pod kątem ich skuteczności w osiągnięciu celów strategicznych i operacyjnych zawartych w SRWŚ 2020. Aby kompleksowo zbadać powyższe zagadnienie rozdział został podzielony na cztery części, z których każda odpowiada przynajmniej jednemu z 4 pytań badawczych:

1. Które cele strategiczne i operacyjne Strategii realizuje RPOWŚ 2014-2020?
2. Które priorytety inwestycyjne (w tym Działania) RPOWŚ 2014-2020 w największym stopniu, a które w najmniejszym stopniu służą realizacji celów Strategii? Które przyczyniają się do realizacji celów bezpośrednio, a które pośrednio?
3. Czy terytorialne ukierunkowania interwencji (Obszary Strategicznej Interwencji) RPOWŚ 2014-2020 są skutecznym mechanizmem służącym osiągnięciu celów Strategii?
4. Czy i w jakim stopniu realizacja RPOWŚ 2014-2020 wpływa/wpływie na osiągnięcie wartości założonych wskaźników SRWŚ 2020?

Omawiany rozdział rozpoczyna się od analizy przyporządkowania Działań realizowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 poszczególnym celom strategicznym i operacyjnym Strategii. Taka analiza pozwoliła na ocenę spójności obu dokumentów oraz określenie rodzaju oddziaływania poszczególnych Działań zapisanych w RPOWŚ 2014-2020 na Strategię.

W drugiej części wpływ RPOWŚ 2014-2020 na podstawowe wskaźniki kontekstowe zawarte w SRWŚ został omówiony z perspektywy ilościowej. W tym celu Wykonawca posłużył się modelem makroekonomicznym HERMIN dla gospodarki województwa świętokrzyskiego. Przeprowadzona analiza objęła zarówno okres implementacji środków do gospodarki jak i kilka lat po jego zakończeniu.

W kolejnej części Wykonawca podjął próbę określenia oddziaływania Programu na realizację wskaźników celów strategicznych i operacyjnych zawartych w SRWŚ 2020. Podrozdział trzeci oraz drugi pozwoliły zatem na określenie stopnia oddziaływania RPOWŚ 2014-2020 na osiągnięcie wartości założonych wskaźników SRWŚ 2020.

Omawiany rozdział został zwieńczony analizą oddziaływania RPOWŚ 2014-2020 przy uwzględnieniu ujęcia terytorialnego. Przy czym uwaga została skoncentrowana na głównych obszarach strategicznej interwencji SRWŚ (OSI). Co pozwoliło na wskazanie słuszności

terytorialnego ukierunkowania interwencji, oraz trafności wydzielenia obszarów o szczególnym zapotrzebowaniu inwestycyjnym.

2.2 Bezpośrednie oraz pośrednie oddziaływanie priorytetów inwestycyjnych (w tym Działań) na realizację celów Strategii.

Opierając się na analizie danych zastanych oraz wykorzystując metodę kontroli krzyżowej, sporządzona została tabela przyporządkowująca Działania realizowane w ramach RPOWŚ 2014-2020 poszczególnym celom strategicznym i operacyjnym Strategii.

Tabela 33 - tabela pokazująca bezpośrednie przyporządkowanie Działań RPOWŚ 2014-2020 do celów Strategii

<i>Cel strategiczny 1. Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej</i>
<p>Cel operacyjny 1.1 Poprawa infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, czyli bliżej siebie i świata Działania RPOWŚ 2014-2020: 5.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA; 5.2 INFRASTRUKTURA KOLEJOWA; 6.4 INFRASTRUKTURA DROGOWA – ZIT KOF²³.</p> <p>Cel operacyjny 1.2 Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie Działania RPOWŚ 2014-2020: 6.5 REWITALIZACJA OBSZARÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH; 6.6 INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA I SZKOLENIOWA – ZIT KOF; 7.1 ROZWÓJ E – SPOŁECZEŃSTWA; 7.3 INFRASTRUKTURA ZDROWOTNA I SPOŁECZNA; 7.4 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ I SZKOLENIOWEJ; 8.1 RÓWNOŚĆ MĘŻCZYZN I KOBIET WE WSZYSTKICH DZIEDZINACH, W TYM DOSTĘP DO ZATRUDNIENIA, ROZWÓJ KARIERY, GODZENIE ŻYCIA ZAWODOWEGO I PRYWATNEGO; 8.2 AKTYWNE I ZDROWE STARZENIE SIĘ; 8.5 ROZWÓJ I WYSOKA JAKOŚĆ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO ORAZ KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO; 9.1 AKTYWNA INTEGRACJA ZWIĘKSZAJĄCA SZANSE NA ZATRUDNIENIE (PROJEKTY KONKURSOWE); 9.2 UŁATWIENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH; 9.3 WSPIERANIE EKONOMII I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ W CELU UŁATWIENIA DOSTĘPU DO ZATRUDNIENIA; 10.1 DZIAŁANIA PUBLICZNYCH SŁUŻB ZATRUDNIENIA NA RZECZ PODNIESIENIA AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ OSÓB POWYŻEJ 29 ROKU ŻYCIA (PROJEKTY POZAKONKURSOWE); 10.2 DZIAŁANIA NA RZECZ PODNIESIENIA AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ OSÓB POWYŻEJ 29 ROKU ŻYCIA; 10.3 MOBILNOŚĆ ZAWODOWA GEOGRAFICZNA W RAMACH SIECI EURES WSPIERANA PRZEZ PUBLICZNE SŁUŻBY ZATRUDNIENIA, WK OHP ORAZ PODMIOTY AKREDYTOWANE PRZEZ MPIPS; 10.4 ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I TWORZENIE NOWYCH MIEJSC PRACY.</p> <p>Cel operacyjny 1.3 Rozwój harmonijny i ład przestrzenny czyli nie zapominajmy o tym co już jest Działania RPOWŚ 2014-2020: 4.4 ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO; 5.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA; 5.2 INFRASTRUKTURA KOLEJOWA; 6.4 INFRASTRUKTURA DROGOWA – ZIT KOF; 6.5 REWITALIZACJA OBSZARÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH.</p>
<i>Cel strategiczny 2. Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu</i>
<p>Cel operacyjny 2.1 Cenna spuścizna - ugruntowanie pozycji przemysłu i budownictwa w regionie Działania RPOWŚ 2014-2020: 1.1 WSPARCIE INFRASTRUKTURY B+R; 1.2 BADANIA I ROZWÓJ W SEKTORZE ŚWIĘTOKRZYSKIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI; 1.3 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKICH INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU W CELU PROMOCJI INNOWACJI W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW; 2.1 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKICH IOB W CELU ZWIĘKSZENIA POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W REGIONIE; 2.3 TWORZENIE NOWYCH MODELI BIZNESOWYCH ŚWIĘTOKRZYSKICH PPRZEDSIĘBIORSTW; 2.4 PROMOCJA GOSPODARCZA KLUCZOWYCH BRANŻ GOSPODARKI REGIONU; 2.5 WSPARCIE INWESTYCYJNE SEKTORA MŚP; 8.5 ROZWÓJ I WYSOKA JAKOŚĆ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO ORAZ KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO;</p>

²³ Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020

10.5 PRZYSTOSOWANIE PRACOWNIKÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I PRZEDSIĘBIORCÓW DO ZMIAN (PROJEKTY KONKURSOWE).

Cel operacyjny 2.2 Targi Kielce bramą łączącą Świętokrzyskie ze światem - rozwój przemysłu spotkań
Działania RPOWŚ 2014-2020:

2.4 PROMOCJA GOSPODARCZA KLUCZOWYCH BRANŻ GOSPODARKI REGIONU; 5.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA;
5.2 INFRASTRUKTURA KOLEJOWA.

Cel operacyjny 2.3 Ekologiczna żywność – czyli zaspokajanie rosnącego popytu na tradycję
Działania RPOWŚ 2014-2020:

1.2 BADANIA I ROZWÓJ W SEKTORZE ŚWIĘTOKRZYSKIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI; 1.3 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKICH INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU W CELU PROMOCJI INNOWACJI W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW; 2.4 PROMOCJA GOSPODARCZA KLUCZOWYCH BRANŻ GOSPODARKI REGIONU; 2.5 WSPARCIE INWESTYCYJNE SEKTORA MŚP.

Cel operacyjny 2.4 Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa
Działania RPOWŚ 2014-2020:

2.4 PROMOCJA GOSPODARCZA KLUCZOWYCH BRANŻ GOSPODARKI REGIONU; 4.4 ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO; 4.5 OCHRONA I WYKORZYSTANIE OBSZARÓW CENNYCH PRZYRODNICZO;
6.3 OCHRONA I WYKORZYSTANIE OBSZARÓW CENNYCH PRZYRODNICZO - ZIT KOF; 7.2 ROZWÓJ POTENCJAŁU ENDOGENICZNEGO JAKO ELEMENT STRATEGII TERYTORIALNEJ DLA OKREŚLONYCH OBSZARÓW KOF²⁴; 7.4 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ I SZKOLENIOWEJ; 8.5 ROZWÓJ I WYSOKA JAKOŚĆ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO ORAZ KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO.

Cel operacyjny 2.5 Specjalizacje przyszłości czyli rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane jako rzeczywiście perspektywiczne

Działania RPOWŚ 2014-2020:

1.1 WSPARCIE INFRASTRUKTURY B+R; 1.2 BADANIA I ROZWÓJ W SEKTORZE ŚWIĘTOKRZYSKIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI; 1.3 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKICH INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU W CELU PROMOCJI INNOWACJI W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW; 2.1 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKICH IOB W CELU ZWIĘKSZENIA POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W REGIONIE; 2.5 WSPARCIE INWESTYCYJNE SEKTORA MŚP; 7.4 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ I SZKOLENIOWEJ.

Cel strategiczny 3. Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki

Cel operacyjny 3.1 Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości

Działania RPOWŚ 2014-2020:

4.4 ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO; 7.3 INFRASTRUKTURA ZDROWOTNA I SPOŁECZNA; 7.4 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ I SZKOLENIOWEJ; 8.1 RÓWNOŚĆ MĘŻCZYZN I KOBIET WE WSZYSTKICH DZIEDZINACH, W TYM DOSTĘP DO ZATRUDNIENIA, ROZWÓJ KARIERY, GODZENIE ŻYCIA ZAWODOWEGO I PRYWATNEGO; 8.2 AKTYWNE I ZDROWE STARZENIE SIĘ; 8.3 ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ ORAZ KSZTAŁCENIA PODSTAWOWEGO, GIMNAZJALNEGO I PONADGIMNAZJALNEGO; 8.4 KSZTAŁCENIE USTAWICZNE OSÓB DOROSŁYCH; 8.5 ROZWÓJ I WYSOKA JAKOŚĆ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO ORAZ KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO; 9.1 AKTYWNA INTEGRACJA ZWIĘKSZAJĄCA SZANSE NA ZATRUDNIENIE (PROJEKTY KONKURSOWE); 9.2 UŁATWIENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH.

Cel operacyjny 3.2 Usprawnianie i rozwój Regionalnego Systemu Innowacji, czyli potrzeba wzmocnienia istniejącego fundamentu dla przepływu i wykorzystania wiedzy

Działania RPOWŚ 2014-2020:

1.1 WSPARCIE INFRASTRUKTURY B+R; 1.2 BADANIA I ROZWÓJ W SEKTORZE ŚWIĘTOKRZYSKIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI; 1.3 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKICH INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU W CELU PROMOCJI INNOWACJI W SEKTORZE PRZEDSIĘBIORSTW; 2.1 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKICH IOB W CELU ZWIĘKSZENIA POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W REGIONIE; 2.3 TWORZENIE NOWYCH MODELI BIZNESOWYCH ŚWIĘTOKRZYSKICH PRZEDSIĘBIORSTW; 2.4 PROMOCJA GOSPODARCZA KLUCZOWYCH BRANŻ GOSPODARKI REGIONU.

Cel operacyjny 3.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności

Działania RPOWŚ 2014-2020:

²⁴ Kielecki Obszar Funkcjonalny

2.1 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKICH IOB²⁵ W CELU ZWIĘKSZENIA POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W REGIONIE;
2.2 TWORZENIE NOWYCH TERENÓW INWESTYCYJNYCH; 2.3 TWORZENIE NOWYCH MODELI BIZNESOWYCH ŚWIĘTOKRZYSKICH PPRZEDSIĘBIORSTW; 2.4 PROMOCJA GOSPODARCZA KLUCZOWYCH BRANŻ GOSPODARKI REGIONU;
2.5 WSPARCIE INWESTYCYJNE SEKTORA MŚP; 2.6 INSTRUMENTY FINANSOWE DLA MŚP; 8.5 ROZWÓJ I WYSOKA JAKOŚĆ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO ORAZ KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO; 10.1 DZIAŁANIA PUBLICZNYCH SŁUŻB ZATRUDNIENIA NA RZECZ PODNIENIA AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ OSÓB POWYŻEJ 29 ROKU ŻYCIA (PROJEKTY POZAKONKURSOWE); 10.2 DZIAŁANIA NA RZECZ PODNIENIA AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ OSÓB POWYŻEJ 29 ROKU ŻYCIA; 10.4 ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I TWORZENIE NOWYCH MIEJSC PRACY.

Cel strategiczny 4. Koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego regionu

Cel operacyjny 4.1 Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu

Działania RPOWŚ 2014-2020:

6.1 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA W SEKTORZE PUBLICZNYM – ZIT KOF; 6.2 PROMOWANIE STRATEGII NISKOEMISYJNYCH ORAZ ZRÓWNOWAŻONA MOBILNOŚĆ MIEJSKA – ZIT KOF; 6.3 OCHRONA I WYKORZYSTANIE OBSZARÓW CENNYCH PRZYRODNICZO - ZIT KOF; 6.4 INFRASTRUKTURA DROGOWA – ZIT KOF; 6.5 REWITALIZACJA OBSZARÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH; 6.6 INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA I SZKOLENIOWA – ZIT KOF; 7.2 ROZWÓJ POTENCJAŁU ENDOGENICZNEGO JAKO ELEMENT STRATEGII TERYTORIALNEJ DLA OKREŚLONYCH OBSZARÓW;
8.1 RÓWNOŚĆ MĘŻCZYZN I KOBIET WE WSZYSTKICH DZIEDZINACH, W TYM DOSTĘP DO ZATRUDNIENIA, ROZWÓJ KARIERY, GODZENIE ŻYCIA ZAWODOWEGO I PRYWATNEGO; 8.2 AKTYWNE I ZDROWE STARZENIE SIĘ; 8.3 ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ ORAZ KSZTAŁCENIA PODSTAWOWEGO, GIMNAZJALNEGO I PONADGIMNAZJALNEGO; 8.4 KSZTAŁCENIE USTAWICZNE OSÓB DOROSŁYCH; 8.5 ROZWÓJ I WYSOKA JAKOŚĆ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO I KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO; 9.2 UŁATWIENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH; 10.2 DZIAŁANIA NA RZECZ PODNIENIA AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ OSÓB POWYŻEJ 29 ROKU ŻYCIA; 10.4 ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I TWORZENIA NOWYCH MIEJSC PRACY.

Cel operacyjny 4.2 Ośrodki miejskie jako subregionalne i lokalne bieguny wzrostu

Działania RPOWŚ 2014-2020:

2.1 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKICH IOB W CELU ZWIĘKSZENIA POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W REGIONIE;
2.2 TWORZENIE NOWYCH TERENÓW INWESTYCYJNYCH; 2.5 WSPARCIE INWESTYCYJNE SEKTORA MŚP; 3.3 POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ Z WYKORZYSTANIEM ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII W SEKTORZE PUBLICZNYM I MIESZKANIOWYM; 3.4 STRATEGIA NISKOEMISYJNA, WSPARCIE ZRÓWNOWAŻONEJ MULTIMODALNEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ; 4.2 GOSPODARKA ODPADAMI; 4.3 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA; 5.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA; 5.2 INFRASTRUKTURA KOLEJOWA; 6.5 REWITALIZACJA OBSZARÓW MIEJSKICH I WIEJSKICH; 7.1 ROZWÓJ E-SPOŁECZEŃSTWA; 7.3 INFRASTRUKTURA ZDROWOTNA I SPOŁECZNA; 7.4 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ I SZKOLENIOWEJ; 8.1 RÓWNOŚĆ MĘŻCZYZN I KOBIET WE WSZYSTKICH DZIEDZINACH, W TYM DOSTĘP DO ZATRUDNIENIA, ROZWÓJ KARIERY, GODZENIE ŻYCIA ZAWODOWEGO I PRYWATNEGO; 8.3 ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ ORAZ KSZTAŁCENIA PODSTAWOWEGO, GIMNAZJALNEGO I PONADGIMNAZJALNEGO;
8.5 ROZWÓJ I WYSOKA JAKOŚĆ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO ORAZ KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO; 9.1 AKTYWNA INTEGRACJA ZWIĘKSZAJĄCA SZANSE NA ZATRUDNIENIE (PROJEKTY KONKURSOWE); 9.2 UŁATWIENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH; 10.5 PRZYSTOSOWANIE PRACOWNIKÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I PRZEDSIĘBIORCÓW DO ZMIAN (PROJEKTY KONKURSOWE).

Cel strategiczny 5. Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich

Cel operacyjny 5.1 Rozwój usług publicznych

Działania RPOWŚ 2014-2020:

7.3 INFRASTRUKTURA ZDROWOTNA I SPOŁECZNA; 7.4 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ I SZKOLENIOWEJ;
8.1 RÓWNOŚĆ MĘŻCZYZN I KOBIET WE WSZYSTKICH DZIEDZINACH, W TYM DOSTĘP DO ZATRUDNIENIA, ROZWÓJ KARIERY, GODZENIE ŻYCIA ZAWODOWEGO I PRYWATNEGO; 8.2 AKTYWNE I ZDROWE STARZENIE SIĘ; 8.3 ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ ORAZ KSZTAŁCENIA PODSTAWOWEGO, GIMNAZJALNEGO I PONADGIMNAZJALNEGO; 8.4 KSZTAŁCENIE USTAWICZNE OSÓB DOROSŁYCH.

Cel operacyjny 5.2 Rozwój nowoczesnego rolnictwa

Działania RPOWŚ 2014-2020:

1.2 BADANIA I ROZWÓJ W SEKTORZE ŚWIETOKRZYSKIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI; 2.1 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKICH IOB W CELU ZWIĘKSZENIA POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W REGIONIE; 2.4 PROMOCJA GOSPODARCZA KLUCZOWYCH

²⁵ Instytucje otoczenia biznesu

BRANŻ GOSPODARKI REGIONU; 2.5 WSPARCIE INWESTYCYJNE SEKTORA MŚP; 3.1 WYTWARZANIE I DYSTRYBUCJA ENERGII POCHODZĄCEJ ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH; 7.4 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ I SZKOLENIOWEJ

Cel operacyjny 5.3 Rozwój funkcji pozarolniczych

Działania RPOWŚ 2014-2020:

3.1 WYTWARZANIE I DYSTRYBUCJA ENERGII POCHODZĄCEJ ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH; 3.2 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII W PRZEDSIĘBIORSTWACH; 7.2 ROZWÓJ POTENCJAŁU ENDOGENICZNEGO JAKO ELEMENT STRATEGII TERYTORIALNEJ DLA OKREŚLONYCH OBSZARÓW; 10.4 ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I TWORZENIE NOWYCH MIEJSC PRACY.

Cel strategiczny 6. Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu

Cel operacyjny 6.1 Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce

Działania RPOWŚ 2014-2020:

3.1 WYTWARZANIE I DYSTRYBUCJA ENERGII POCHODZĄCEJ ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH; 3.2 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII W PRZEDSIĘBIORSTWACH; 3.3 POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ Z WYKORZYSTANIEM ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII W SEKTORZE PUBLICZNYM I MIESZKANIOWYM; 3.4 STRATEGIA NISKOEMISYJNA, WSPARCIE ZRÓWNOWAŻONEJ MULTIMODALNEJ MOBILNOŚCI MIEJSKIEJ.

Cel operacyjny 6.2 Inżynieria środowiska, czyli dokończenie infrastruktury komunalnej oraz efektywne wykorzystanie zlewni Wisły

Działania RPOWŚ 2014-2020:

4.2 GOSPODARKA ODPADAMI; 4.3 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA; 4.5 OCHRONA I WYKORZYSTANIE OBSZARÓW CENNYCH PRZYRODNICZO; 6.3 OCHRONA I WYKORZYSTANIE OBSZARÓW CENNYCH PRZYRODNICZO - ZIT KOF.

Cel operacyjny 6.3 Adaptacja do zmian klimatycznych – przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym i suszy, a także innym klęskom żywiołowym

Działania RPOWŚ 2014-2020:

4.1 PRZECIWDZIAŁANIE SKUTKOM KLĘSK ŻYWIOŁOWYCH ORAZ USUWANIE ICH SKUTKÓW.

Cel operacyjny 6.4 Ochrona cennych zasobów przyrodniczych

Działania RPOWŚ 2014-2020:

4.4 ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO; 4.5 OCHRONA I WYKORZYSTANIE OBSZARÓW CENNYCH PRZYRODNICZO; 6.3 OCHRONA I WYKORZYSTANIE OBSZARÓW CENNYCH PRZYRODNICZO - ZIT KOF.

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie Działania zawarte w RPOWŚ 2014-2020 przyczyniają się w bezpośredni sposób do realizacji celów Strategii. Szczegółowe przyporządkowanie pokazuje powyższa tabela. Warto również podkreślić, iż wszystkie Działania zapisane w Programie mają pośredni wpływ na wzrost gospodarczy regionu w krótkim okresie, co związane jest ze stymulowaniem dochodów mieszkańców, a przez to popytu konsumpcyjnego i produkcji. Część z nich może również oddziaływać na podażową stronę gospodarki, dzięki czemu nawet po ustaniu implementacji funduszy w ramach RPOWŚ 2014-2020 zauważalne będą długookresowe efekty społeczno-gospodarcze. Mowa tu m.in. o Działaniach wspierających rozwój infrastruktury transportowej, kapitału ludzkiego czy też dotyczących wsparcia sektora przedsiębiorstw. Ponadto, w węższym ujęciu, można wspomnieć o całej sieci pośrednich powiązań między Działaniami RPOWŚ 2014-2020 a celami SRWŚ.

Poniżej przedstawiona została tabela prezentująca przykłady pośredniego oddziaływania RPOWŚ 2014-2020 na cele Strategii.

Tabela 34 - tabela pokazująca przykładowe, pośrednie oddziaływanie celów strategicznych Strategii na siebie, poprzez Działania RPOWŚ 2014-2020 przypisane do celu strategicznego oddziałyującego

Oddziaływanie jednego z celów strategicznych SRWŚ na inny cel strategiczny	Działania z celu oddziałyującego, mające wpływ w sposób pośredni na inny cel
1 ➔ 2	6.4; 6.5; 10.4
1 ➔ 3	5.1; 5.2; 6.4; 6.5; 6.6
1 ➔ 4	4.4; 9.3; 10.1
1 ➔ 5	5.1; 8.5; 9.2; 9.3; 10.1; 10.2
1 ➔ 6	5.1; 6.4
2 ➔ 3	5.1; 5.2; 6.3; 7.2
2 ➔ 4	1.1; 1.2; 1.3; 2.3; 2.4; 4.4; 4.5
2 ➔ 5	1.1; 1.3; 2.3; 5.1; 8.5; 10.5
2 ➔ 6	1.1; 1.2; 1.3; 5.1; 7.2
3 ➔ 2	2.2; 2.6; 10.4
3 ➔ 4	1.1; 1.2; 1.3; 2.3; 2.4; 2.6; 4.4; 10.1
3 ➔ 5	1.1; 1.3; 2.2; 2.3; 2.6; 9.2; 10.1; 10.2
3 ➔ 6	1.1; 1.2; 1.3
4 ➔ 1	2.1; 2.2; 2.5; 3.3; 3.4; 4.2; 4.3; 6.3; 8.3; 10.5
4 ➔ 2	2.2; 3.4; 6.4; 6.5; 10.4
4 ➔ 3	3.3; 3.4; 5.1; 5.2; 6.3; 6.4; 6.5; 7.2
4 ➔ 6	5.1; 6.1; 6.2; 6.4; 7.2
5 ➔ 1	1.1; 2.1; 2.4; 2.5; 3.1; 8.3
5 ➔ 2	10.4
5 ➔ 6	1.2; 7.2
6 ➔ 1	3.1; 3.3; 3.4; 4.1; 4.2; 4.3; 4.5; 6.3
6 ➔ 2	3.4
6 ➔ 3	3.3; 3.4; 6.3
6 ➔ 4	3.2; 4.4; 4.5

Źródło: Opracowanie własne

Działania zapisane w RPOWŚ 2014-2020 koncentrują się w dużej mierze na infrastrukturze drogowej, komunikacji miejskiej, jak również wspierają rewitalizację zapóźnionych obszarów regionu. Wszystko to może finalnie przyczynić się nie tylko bezpośrednio do rozwoju turystyki, która jest istotną branżą województwa, lecz również przyciąga potencjalnych inwestorów, skłonnych lokować swój kapitał na terenie województwa świętokrzyskiego. Poprawa infrastruktury drogowej i kolejowej ma nieoceniony wpływ na przedsiębiorczość, ponieważ wymiana handlowa wytworzonych dóbr jest bardzo ważnym elementem funkcjonowania każdej firmy. Wymienione Działania mogą przyczynić się do wzrostu gospodarczego, wzrostu zatrudnienia oraz promocji województwa jako odpowiedniego miejsca do prowadzenia działalności biznesowej.

RPOWŚ 2014-2020 koncentruje się również na budowie, rozbudowie i rewitalizacji terenów rekreacyjnych, obiektów sportowych, jak również ścieżek rowerowych, a także promuje odnawialne źródła energii w sektorze prywatnym i publicznym. Przyczynia się to pośrednio do wzrostu jakości życia w regionie oraz atrakcyjności świętokrzyskich terenów jako miejsca zamieszkania. Aktywność fizyczna i mniej zanieczyszczone powietrze mają również

niebagatelny wpływ na zdrowie mieszkańców. Zdrowie i dobre samopoczucie to niezwykle ważne czynniki kształtujące jakość kapitału ludzkiego- jednego z najważniejszych czynników wzrostu gospodarczego.

Bardzo duże znaczenie mają również Działania RPOWŚ 2014-2020 przyczyniające się do wzrostu poziomu edukacji w regionie. Można wspomnieć tu o modernizacji szkół, które dzięki nowoczesnemu wyposażeniu będą lepiej realizować swoje funkcje i dostarczać bardziej kompetentnych przyszłych pracowników. Warto również podkreślić koncentrację na współpracy jednostek edukacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami, co jest istotne dla rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu. Wszystkie wymienione Działania czynią ze strefy edukacji zasadniczy czynnik rozwoju regionu.

2.3 Wpływ realizacji RPOWŚ 2014-2020 na wskaźniki kontekstowe SRWŚ 2020

W niniejszej części raportu omówione zostały wyniki symulacji przeprowadzonych za pomocą modelu makroekonomicznego HERMIN dla gospodarki województwa świętokrzyskiego. Przeprowadzona analiza pomoże udzielić odpowiedzi na pytanie: czy i w jakim stopniu realizacja RPOWŚ 2014-2020 wpłynęła i wpłynie na podstawowe wskaźniki makroekonomiczne założone w Strategii województwa świętokrzyskiego do roku 2020. Analiza objęła okres od 2014 do 2025 roku, co pozwoliło na ujęcie wpływu programu na omawiane indykatory nawet po okresie jego realizacji. Przed analizą wyników wpływu realizacji RPOWŚ 2014-2020 na wskaźniki kontekstowe SRWŚ omówione zostały środki finansowe przeznaczone na realizację obecnej perspektywy. Natomiast zwieńczeniem tej części raportu jest przeprowadzona analiza wrażliwości wpływu inwestycji poczynionych w ramach RPOWŚ 2014-2020 na PKB per capita w regionie. Analiza wrażliwości objęła okres po zakończeniu implementacji środków, celem ukazania długotrwałego oddziaływania skrajnych scenariuszy inwestycyjnych.

2.3.1 Opis danych o transferach

Przed omówieniem wyników wpływu realizacji RPOWŚ 2014-2020 nie sposób nie omówić danych dotyczących rzeczywistych płatności realizowanych w ramach bieżącej perspektywy finansowej. Analiza transferów to niezwykle istotny element badań ewaluacyjnych dotyczących szacowania wpływu interwencji unijnych, ponieważ wielkość funduszy, a także ich podział między główne kategorie ekonomiczne, w znaczący sposób wpływają na skalę efektów realizacji danej interwencji. Należy podkreślić, że analiza bazuje na danych finansowych przekazanych przez Zamawiającego (wg stanu na 25.10.2017), przy czym dane historyczne dotyczą środków już wypłaconych beneficjentom.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Zamawiającego, na finansowanie RPOWŚ 2014-2020 w latach 2014-2022 zostało przeznaczonych ponad 1,36 mld euro z budżetu UE i 0,05 mld euro z krajowych środków publicznych, co daje łącznie 1,41 mld euro, stanowi to 13,8 % poziomu PKB z roku 2015. Tym samym średnioroczna kwota wsparcia w latach 2014- 2022 wynosi 157 mln euro, co po przeliczeniu daje 18%²⁶ środków wskazanych, jako potencjał finansowania SRWŚ 2020 środkami publicznymi²⁷.

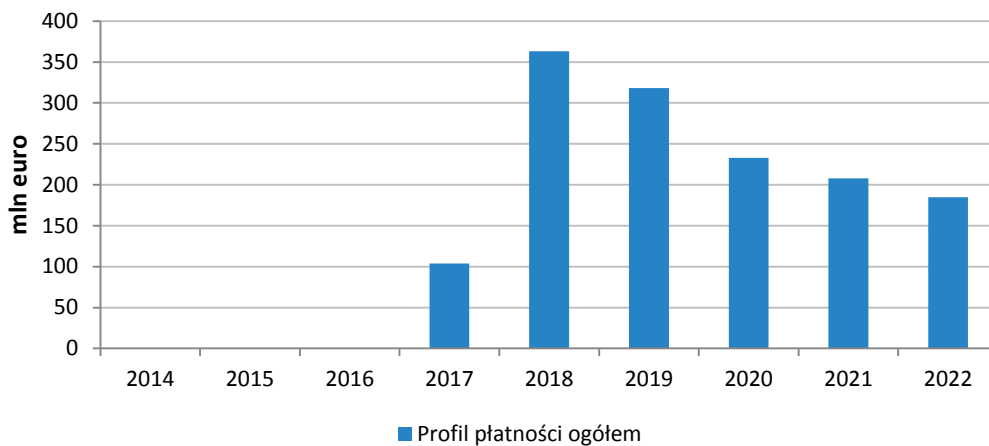
Szacowany rozkład płatności w poszczególnych latach okresu ich implementacji do gospodarki regionu, został zaprezentowany na wykresie 1. Warto zauważyć, że intensyfikacja wydatkowania środków nastąpi dopiero po trzech od rozpoczęcia realizacji programu (w roku 2017). Z kolei apogeum wydatkowania przypadnie na lata 2018-2019r.

²⁶ Na potrzebę przeliczenia wykorzystano średnioroczny kurs euro z lat 2014-2016 (4.24)

²⁷ str. 66 Ramy finansowe, Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku

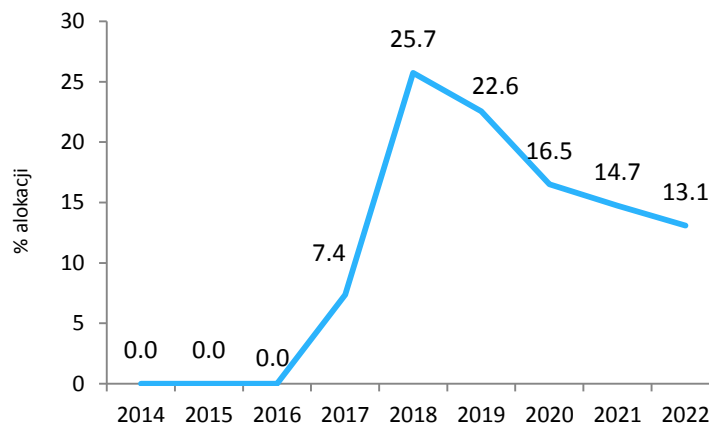
Wykres 4 - Rozkład wydatków w ramach RPOWŚ 2014-2020 w poszczególnych latach realizacji programu (mln euro).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od Zamawiającego

W początkowych latach realizacji RPOWŚ 2014-2020 (2014-2016) wykorzystany został znikomy udział środków alokowanych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. Wynikało to z wczesnego etapu jego realizacji (w tym okresie większość działań skupiała się na procesie aplikacji, wyboru projektów oraz zawierania umów). Według informacji dostarczonych przez Zamawiającego na dzień (15.12.2017) zawarto umowy na łączną kwotę (358 mln euro). Jednocześnie szacuje się, że punktem kulminacyjnym w okresie wydatkowania będzie rok 2018. Po tym roku nastąpi systematyczny spadek poziomu wydatków związanych ze wsparciem w ramach polityki spójności. Profil wydatkowania środków w poszczególnych latach realizacji programu przedstawia wykres 2.

Wykres 5 - Profil wydatkowania środków finansowych w ramach RPOWŚ 2007-2013 w poszczególnych latach realizacji programu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od Zamawiającego.

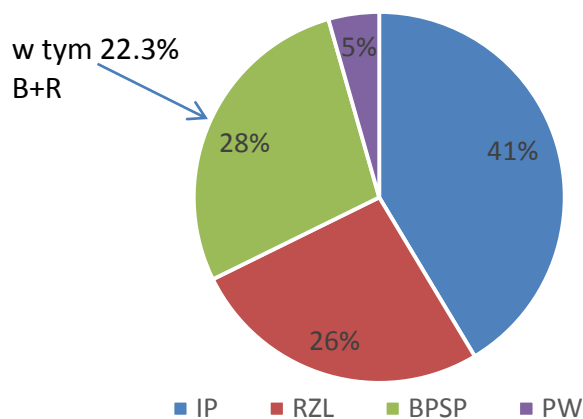
Na kolejnym wykresie przedstawiono strukturę wydatkowania środków finansowych w ramach RPOWŚ 2014-2020 w województwie świętokrzyskim w podziale na następujące kategorie ekonomiczne²⁸:

²⁸ Algorytm przyporządkowania poszczególnych kategorii interwencji realizowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 został przedstawiony w aneksie (patrz Załącznik 1. Algorytm przejścia z KI na KE).

- infrastruktura podstawowa (IP) - wydatki przeznaczone na budowę, rozbudowę, restytucję i modyfikację elementów szeroko pojętej infrastruktury (przede wszystkim transportowej i telekomunikacyjnej);
- rozwój zasobów ludzkich (RZL) - wydatki zorientowane na zdobywanie i rozwijanie kwalifikacji, a przez to wzrost zasobu i jakości kapitału ludzkiego;
- bezpośrednia pomoc sektorowi przedsiębiorstw (BPSP) - wydatki związane z budową, rozbudową i modernizacją mocy produkcyjnych przedsiębiorstw (m.in.: parku maszynowego), a także ze wzrostem zakresu, jakości i innowacyjności asortymentu ich produktów i usług;
- działalność badawczo-rozwojowa (B+R) – część środków w ramach BPSP, która zorientowana jest na wzrost szeroko rozumianej innowacyjności przedsiębiorstw (m.in.: w zakresie produktów i usług, procesu produkcyjnego, marketingu, systemu organizacji etc.);
- pozostałe wydatki (PW) – na potrzeby niniejszego badania została wyodrębniona dodatkowa kategoria ekonomiczna: wydatki, które nie mogły zostać zakwalifikowane do wymienionych wcześniej 4 kategorii ekonomicznych.

Wykres 6 - Struktura wydatkowania środków finansowych w ramach RPOWŚ 2014-2020 (% podział alokacji).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od Zamawiającego.

Analiza wykresu wskazuje, że największy udział w strukturze płatności realizowanych w ramach programu przypadł na wydatki przeznaczone na rozwój infrastruktury podstawowej (IP) – 41%. Na drugim miejscu plasuje się bezpośrednio wsparcie sektora przedsiębiorstw. – 28% z czego 22% środków ukierunkowana jest na sektor badań i rozwoju. Nieco ponad ¼ alokacji przeznaczono na rozwój zasobów ludzkich a pozostała część (5% alokacji)

skierowana została na działania, których nie udało się jednoznacznie przyporządkować do pozostałych kategorii ekonomicznych²⁹.

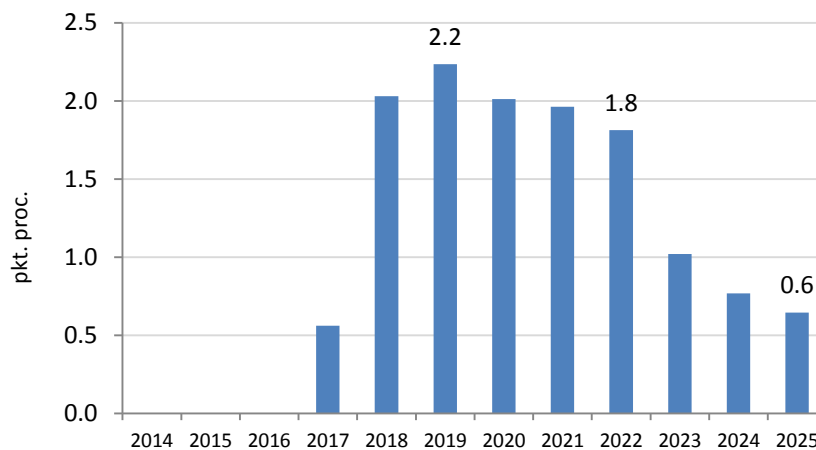
²⁹ W tym miejscu należy zaznaczyć, że prezentowana w raporcie struktura środków została wyliczona w oparciu o zdefiniowany wcześniej algorytm przyporządkowania KI realizowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 do poszczególnych KE wyróżnionych w badaniu (patrz Załącznik 1: *Algorytm przejścia z KI na KE*), w związku z tym jest ona pewnym przybliżeniem rzeczywistego rozkładu środków między wspomniane kategorie ekonomiczne (dopiero szczegółowe badanie specyfiki i długookresowej efektywności każdego projektu realizowanego w ramach programu z osobna umożliwiłoby w pełni wiarygodny i precyzyjny podział wydatków na poszczególne KE).

2.3.2 Opis wyników badania z wykorzystaniem modelu HERMIN

Analiza wpływu RPOWŚ 2014-2020 na sytuację ekonomiczną regionu została oparta o dwa wskaźniki z SRWŚ opisujące procesy konwergencji: odnoszą się one do średniej krajowej (wykres 4) oraz średniej unijnej (wykres 5). Zaprezentowane poniżej wyniki wskazują, iż w całym analizowanym okresie oddziaływanie środków asygnowanych w ramach RPOWŚ na PKB regionu będzie pozytywne. Równocześnie warto zaznaczyć, że największa siła wpływu najprawdopodobniej przypadnie na okres od 2018 do 2022 roku, kiedy to do beneficjentów trafią najwyższe kwoty płatności.

Wykres 7 - Wpływ RPOWŚ na PKB per capita w stosunku do średniej krajowej (PL=100) w latach 2014-2025 (w pkt. proc.)

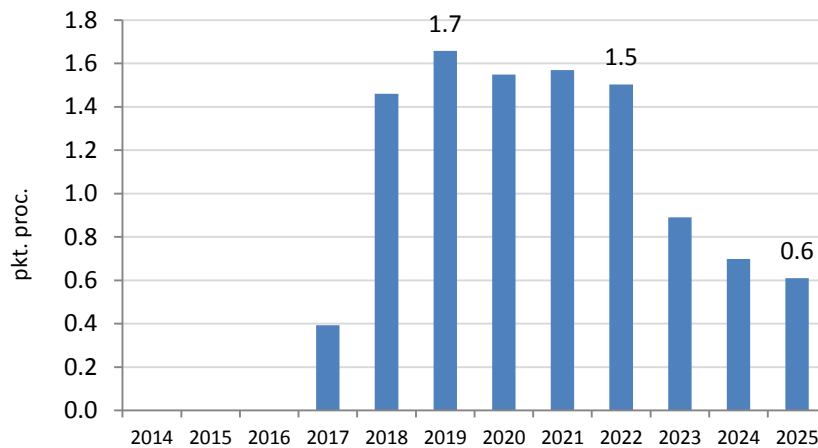

Źródło: Opracowanie własne na podstawie symulacji modelu HERMIN gospodarki województwa świętokrzyskiego

W całym okresie badania odnotowano pozytywny wpływ realizacji RPOWŚ 2014-2020 na procesy konwergencji zachodzące między województwem świętokrzyskim a resztą kraju. Według przeprowadzonej symulacji w roku 2019 wpływ RPOWŚ 2014-2020 na zmniejszenie się dystansu dzielącego badany region od średniej krajowej wyniesie 2.2 pkt. proc. W ostatnim roku wdrażania środków w ramach wsparcia omawiany wskaźnik będzie o 1.8 pkt. proc. wyższy w stosunku do scenariusza, w którym pominięto oddziaływanie RPOWŚ 2014-2020 na gospodarkę województwa. Ponadto, przeprowadzone symulacje wskazują, że nawet po zakończeniu wdrażania środków realizacja programu będzie miała pozytywny wpływ na spowalnianie procesu oddalania się gospodarki regionu od reszty kraju o 0.6 pkt. proc. (2025).

Wykres 8 - Wpływ RPOWŚ na PKB per capita w PPS w stosunku do średniej unijnej (UE28=100) w latach 2014-2025 (w pkt. proc.) Ue28=100

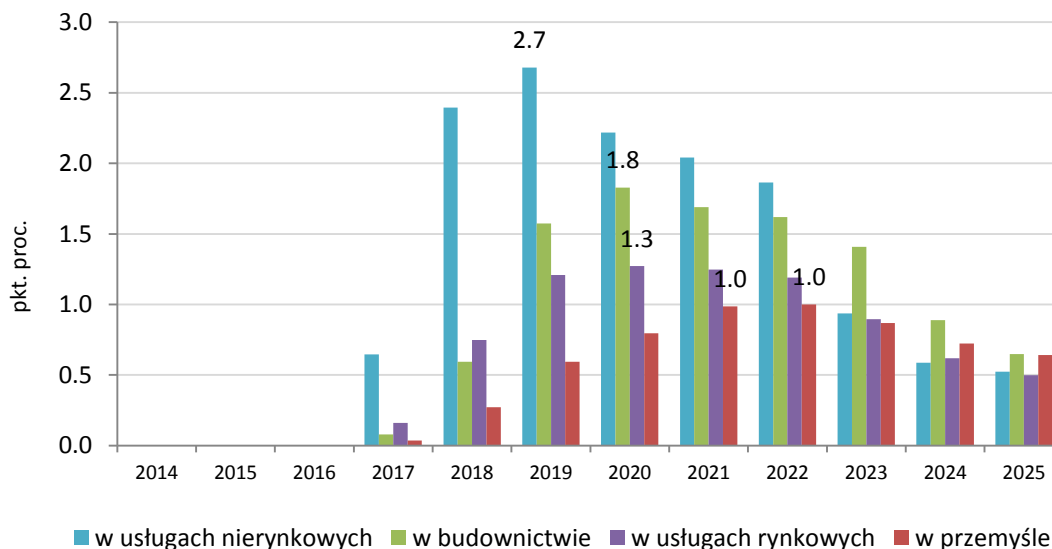
Źródło: Opracowanie własne na podstawie symulacji modelu HERMIN gospodarki województwa świętokrzyskiego

Wyniki symulacji, zamieszczone na wykresie 5, wskazują na korzystne oddziaływanie RPOWŚ 2014-2020 na wartość PKB per capita w stosunku do średniej UE. Podobnie jak poprzednio najwyższe wartości wpływu będzie można odnotować w latach 2018-2022. Według przeprowadzonych symulacji, w roku 2019 PKB per capita w odniesieniu do średniej unijnej będzie o 1,7 pkt. proc. wyższe niż miałyby to miejsce bez realizacji RPOWŚ 2014-2020 w regionie. Pod koniec interwencji omawiany wpływ wyniesie 1.5 pkt. proc.. Natomiast po zakończeniu realizacji Programu odczuwalne będzie pozytywne oddziaływanie polityki spójności na zmniejszanie się dystansu rozwojowego pomiędzy województwem świętokrzyskim a zamożniejszymi regionami europejskimi (wpływ w 2025 r. na poziomie 0,6 pkt. proc.). Analizując otrzymane z wykorzystaniem modelu makroekonomicznego HERMIN wyniki wpływu RPOWŚ 2014-2020 na PKB, można stwierdzić, że oddziaływanie przeprowadzonej interwencji na poziom jednego z podstawowych wskaźników makroekonomicznych opisujących realizację SRWŚ 2020 będzie pozytywny. Taki stan rzeczy dotyczy zarówno skracania dystansu dzielącego województwo od bogatszych regionów Europy, jak i spowalniania negatywnego procesu oddalania się świętokrzyskiej gospodarki od reszty kraju.

Fundusze unijne wdrażane w ramach RPOWŚ 2014-2020 oddziałują również na wartość dodaną brutto na jednego pracującego (wykres 6). Wśród czterech omawianych sektorów: rolnictwa, przemysłu i budownictwa, usług oraz wyszczególnionych usług rynkowych, wpływ najsilniej uwidacznia się w sektorze usług nierynkowych i budownictwa. Natomiast najłabsze oddziaływanie odnotowano w przypadku przemysłu.

Wykres 9 - Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na WDB per capita (PL=100) wg głównych sektorów gospodarki [pkt. proc.] w latach 2014-2025

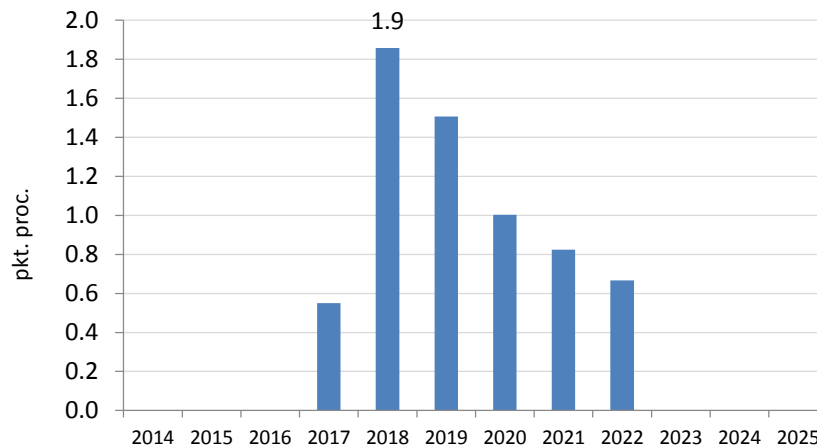
Objaśnienia; przemysł i budownictwo: sekcje B-F wg PKD 2007; usługi: sekcje G-U wg PKD 2007; usługi rynkowe: sekcje G-N i R-T wg PKD 2007.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie symulacji modelu HERMIN gospodarki województwa świętokrzyskiego

Analizując powyższy wykres można zauważyć, że przebieg krzywej wpływu jest uzależniony od gałęzi gospodarki, której dotyczy omawiany wskaźnik. Na podstawie przeprowadzonych symulacji szacuje się, że największy wpływ na WDB dla usług nierynkowych wystąpi w 2019 roku (2,7 pkt. proc), w przypadku budownictwa i sektora usług rynkowych kulminacja wpływów nastąpi w roku 2020 i wyniosą one odpowiednio 1,8 pkt. proc dla budownictwa oraz 1,3 pkt. proc dla usług rynkowych. Dla ostatniej pod względem wielkości wpływu gałęzi gospodarki, którą jest przemysł maksymalne oddziaływanie RPOWŚ 2014-2020 wystąpi w latach 2021-2022 (1 pkt. proc.). Zróżnicowanie wielkości wpływu dla poszczególnych sektorów wynika ze zróżnicowania kanałów oddziaływania RPOWŚ 2014-2020 na poszczególne gałęzie gospodarki województwa świętokrzyskiego.

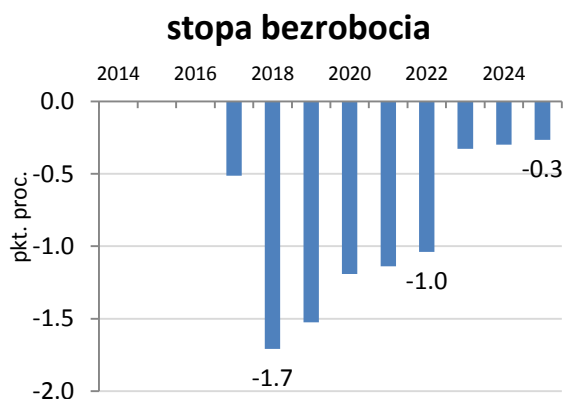
Wykres 10 - Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na poziom Udział nakładów brutto na środki trwałe w PKB regionu (Stopa inwestycji) [pkt. proc.] w latach 2014-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie symulacji modelu HERMIN gospodarki województwa świętokrzyskiego

Na podstawie powyższego wykresu można stwierdzić, że największy wpływ RPOWŚ 2014-2020 na postęp wskaźnika dotyczącego stopy inwestycji w regionie wystąpi w 2018 roku (1,9 pkt. proc.). Ze względu na charakter popytowej inwestycji (wzrost nakładów inwestycyjnych w latach objętych wsparciem) wpływ realizacji RPOWŚ 2014-2020 na omawiany wskaźnik będzie dotyczył jedynie okresu, dla którego zostało przewidziane finansowanie w ramach realizowanego wsparcia.

Wykres 11 - Wpływ funduszy wydatkowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 na stopę bezrobocia wg BAEL (wiek 15+) w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2025 (w pkt. proc.).

Wykres 12 - Wpływ funduszy wydatkowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 na wskaźnik zatrudnienia wg BAEL (wiek 15+) w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2025 (w pkt. proc.).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie symulacji modelu HERMIN gospodarki województwa świętokrzyskiego

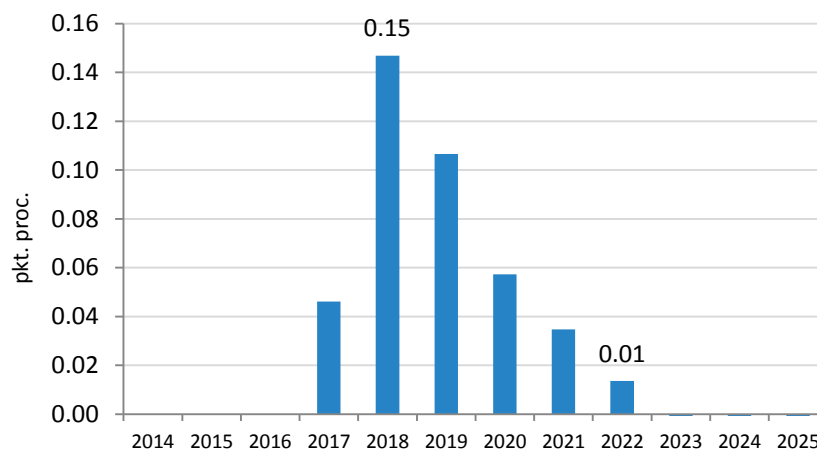
Analiza wykresów 8 i 9 pozwala stwierdzić, że realizowanie RPOWŚ 2014-2020 pozytywnie wpłynie na świętokrzyski rynek pracy. Przeprowadzone symulacje wskazują, iż wdrażanie RPOWŚ 2014-2020 podniesie wskaźnik zatrudnienia (o 1,6 pkt. proc. w 2018 r.) oraz ograniczy

stopę bezrobocia (-1,7 pkt. proc. w 2018r.) względem scenariusza nieuwzględniającego alokowanych środków. Po zakończeniu implementacji dedykowanego w ramach Programu wsparcia, jego oddziaływanie nadal będzie korzystne, osiągając w roku 2025 (3 lata po zakończeniu wsparcia) wpływ na poziomie 0,3 pkt. proc. dla wskaźnika zatrudnienia oraz -0,3 pkt. proc. dla stopy bezrobocia. W całym okresie wdrażania stopa bezrobocia będzie średniorocznie niższa o 0,8 pkt. proc. a wskaźnik zatrudnienia wyższy o 0,7 pkt. proc. w porównaniu do hipotetycznego scenariusza, w którym Program nie byłby wdrażany.

Na podstawie wyników symulacji zaprezentowanych na kolejnym wykresie można sformułować wniosek, iż oddziaływanie RPOWŚ 2014-2020 na poziom nakładów na B+R w relacji do PKB będzie pozytywne, przy czym relatywnie niskie. Symulacje wskazują, że najsilniejsze oddziaływanie wystąpi w roku 2018 i zwiększy ono poziom omawianej relacji o 0,15 pkt. proc. ponad poziom w scenariuszu niezakładającym implementacji środków z Unii Europejskiej. Pod koniec okresu wdrażania RPOWŚ 2014-2020 wpływ na poziom omawianego indykatora wyniesie już zaledwie 0.01 pkt. proc. Po okresie implementacji środków na podstawie przeprowadzonych symulacji nie zauważono żadnego oddziaływania RPOWŚ 2014-2020 na omawiany wskaźnik.

Wykres 13 - Wpływ realizacji RPO 2014-2020 na Nakłady na B+R w relacji do PKB w Polsce [pkt. proc.] w latach 2014-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie symulacji modelu HERMIN gospodarki województwa świętokrzyskiego

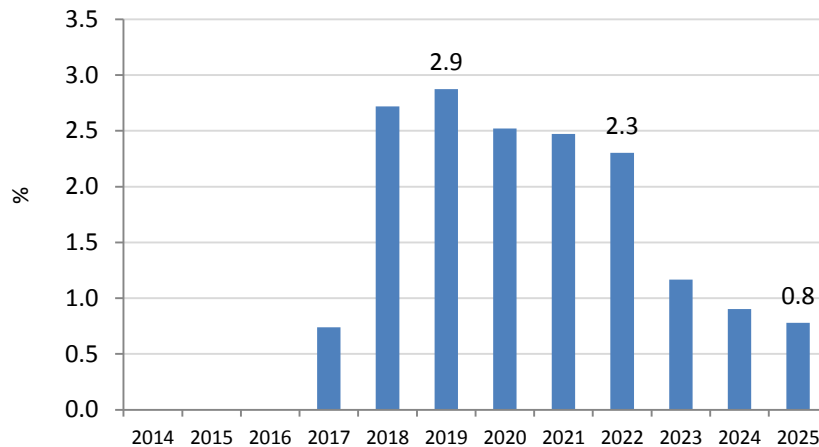
Warto pamiętać, że szacowany niski poziom wpływu dla analizowanego wskaźnika nie jest jednoznaczny z niewielkim oddziaływaniem polityki spójności na B+R, lecz jest konsekwencją relacyjnego charakteru omawianego wskaźnika. Oznacza to, że wpływ programu na PKB jest względnie wyższy, co można tłumaczyć faktem, iż oddziaływanie to jest prowadzone poprzez większą liczbą kanałów (zarówno popytowych, jak i podażowych).

Wszystkie wyżej przeanalizowane pozytywne rezultaty wdrażania RPOWŚ 2014-2020 mają pośrednio istotny wpływ na poprawę standardu i jakości życia mieszkańców. Podobnie jak i zmodernizowana infrastruktura, innowacyjność i podnoszący się przeciętny poziom kwalifikacji siły roboczej, powodują wzrost produktywności czynników produkcji (*total factor*

productivity). Wraz ze wzrostem wydajności rośnie poziom wynagrodzeń, co z kolei oddziałuje na wzrost dochodów do dyspozycji. Wyższe dochody do dyspozycji umożliwiają nabycie większego wolumenu dóbr i usług, przyczyniając się do wzrostu konsumpcji prywatnej.

Wykres 14 - Wpływ funduszy wydatkowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 na poziom spożycia prywatnego w cenach stałych 2010 roku w latach 2014-2025 (pkt. proc.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie symulacji modelu HERMIN gospodarki województwa świętokrzyskiego

Wyniki symulacji pokazują, że wdrażanie RPOWŚ 2014-2020 przyczyni się do relatywnego powiększenia spożycia prywatnego mieszkańców regionu. Analiza powyższego wykresu sugeruje, że najsilniejsze oddziaływanie na wskaźnik wystąpi w 2019 roku (2,9%). Na koniec okresu wdrażania środków w ramach interwencji, wpływ na badany indykatore wyniesie 2.3% (2022), a 3 lata po zakończeniu płatności (2025) poziom spożycia prywatnego w cenach stałych roku 2010 będzie o 0.8% wyższy niż w scenariuszu, który nie uwzględnia realizacji RPOWŚ 2014-2020.

Przeprowadzona z wykorzystaniem wyników uzyskanych z pomocą modelu makroekonomicznego HERMIN analiza wskaźników makroekonomicznych zawartych w Regionalnej Strategii Rozwoju potwierdza pozytywny wpływ realizacji RPOWŚ 2014-2020 na osiąganie założonych w niej wartości wskaźników. Za wyjątkiem wskaźnika dotyczącego nakładów na B+R, szacuje się, że oddziaływanie RPOWŚ 2014-2020 będzie znaczące. Przy czym szczegółowy poziom wpływu na poszczególne wskaźniki został omówiony wyżej.

2.3.3 Hipotetyczne scenariusze struktury ekonomicznej RPOWŚ 2014-2020

Zaprezentowana powyżej analiza pokazała, w jakim stopniu postęp w realizacji podstawowych wskaźników makroekonomicznych zawartych w SRWŚ zawdzięczany jest wyłącznie analizowanym inwestycjom w ramach RPOWŚ 2014-2020. W niniejszej części omówione zostały hipotetyczne scenariusze realizowanego wsparcia, na tle realizowanego obecnie rzeczywistego profilu wydatkowania środków asygnowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020. Przedstawione poniżej alternatywne ścieżki finansowania charakteryzują się odmienną jakościowo strukturą ekonomiczną hipotetycznych środków finansowych, przy jednoczesnym zachowaniu ich łącznej wartości oraz niezmiennego profilu czasowego ich wydatkowania. Analiza wpływu przeprowadzonych z użyciem modelu HERMIN dla okresu po przeprowadzeniu interwencji pozwoliła ocenić, czy ukierunkowane wsparcia na inne obszary interwencji, pozwoliłyby w przyszłości wygenerować większe długotrwałe efekty makroekonomiczne realizacji RPOWŚ 2014-2020. W omawianym rozdziale poza scenariuszem opartym na rzeczywistej strukturze wydatków (scenariusz rzeczywisty) skoncentrowano się na dwóch skrajnych hipotetycznych ścieżkach rozwoju (scenariusze alternatywne I-II).³⁰

Scenariusz rzeczywisty. Scenariusz opisuje rzeczywiste transfery finansowe skierowane na realizację RPOWŚ 2014-2020 w województwie świętokrzyskim, struktura środków została omówiona w rozdziale dotyczącym rzeczywistych transferów finansowych.

I Scenariusz alternatywny. Scenariusz opiera się na założeniu, że w latach 2014-2022 zdecydowana większość funduszy finansowych została alokowana na infrastrukturę podstawową (IP). Projekty realizowane w ramach IP to m.in. rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej i telekomunikacyjnej, takie działania zwiększają długofalowo atrakcyjność inwestycyjną regionu poprzez poprawę dostępności czasowej wewnętrznej i zewnętrznej województwa.

II Scenariusz alternatywny. W przypadku niniejszego scenariusza założony został wysoki udział BPSP (w tym 50% wydatków na B+R). projekty w ramach BPSP to m.in. innowacyjne inwestycje powodujące wzrost konkurencyjności, wspieranie proinnowacyjnych instytucji otoczenia biznesu, nakłady na badania i rozwój, wspomaganie wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej. Jest to, więc scenariusz zorientowany stricte na wsparcie innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy.

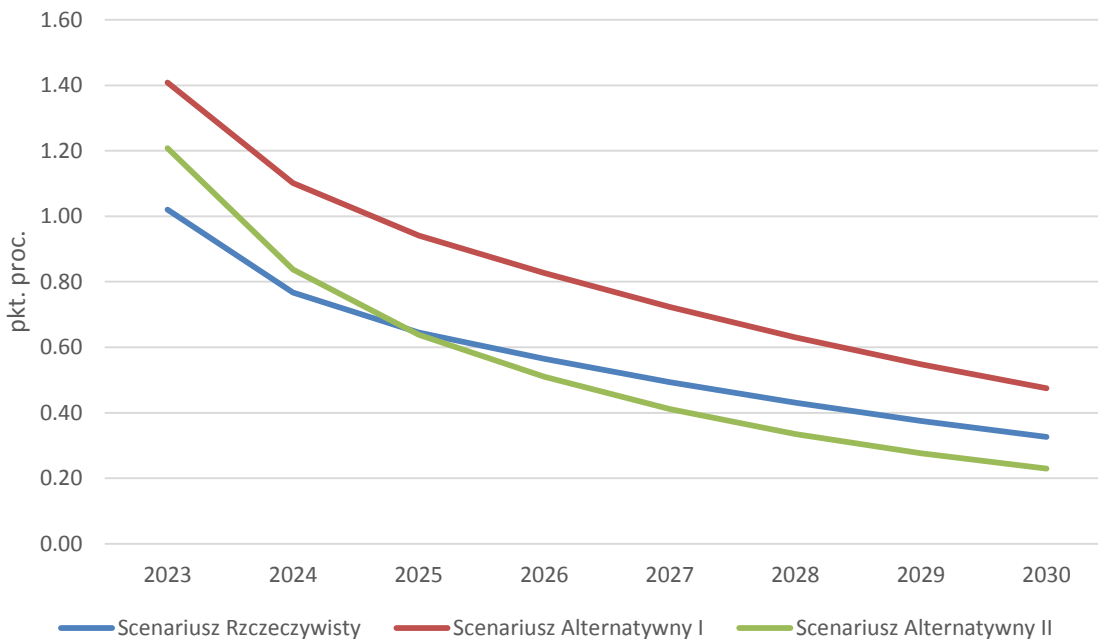
Tabela 35 - Tabela Alternatywna struktura wydatkowania środków w ramach RPOWŚ 2014-2020 w latach 2014-2022 (scenariusz I-II)

	IP	RZL	BPSP	B+R	PW
Scenariusz Rzeczywisty	41	26	28	22.3	5
Scenariusz Alternatywny I	70	17	13	22.3	0
Scenariusz Alternatywny II	22	18	60	60	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS/BDL.

³⁰ Dwa scenariusze alternatywne (ich struktura ekonomiczna) nie bazują na konkretnych danych czy informacjach. Są wyłącznie propozycją mającą na celu pokazanie w transparentny sposób, być może także trochę przejawskrawiony, w jakim stopniu inne struktury wydatkowanych w latach 2014-2022 środków finansowych mogłyby wpłynąć na realizację SRWŚ.

Wykres 15 - Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na PKB per capita PL=100 w województwie świętokrzyskim z uwzględnieniem alternatywnych scenariuszy finansowania.

Źródło: Opracowanie własne.

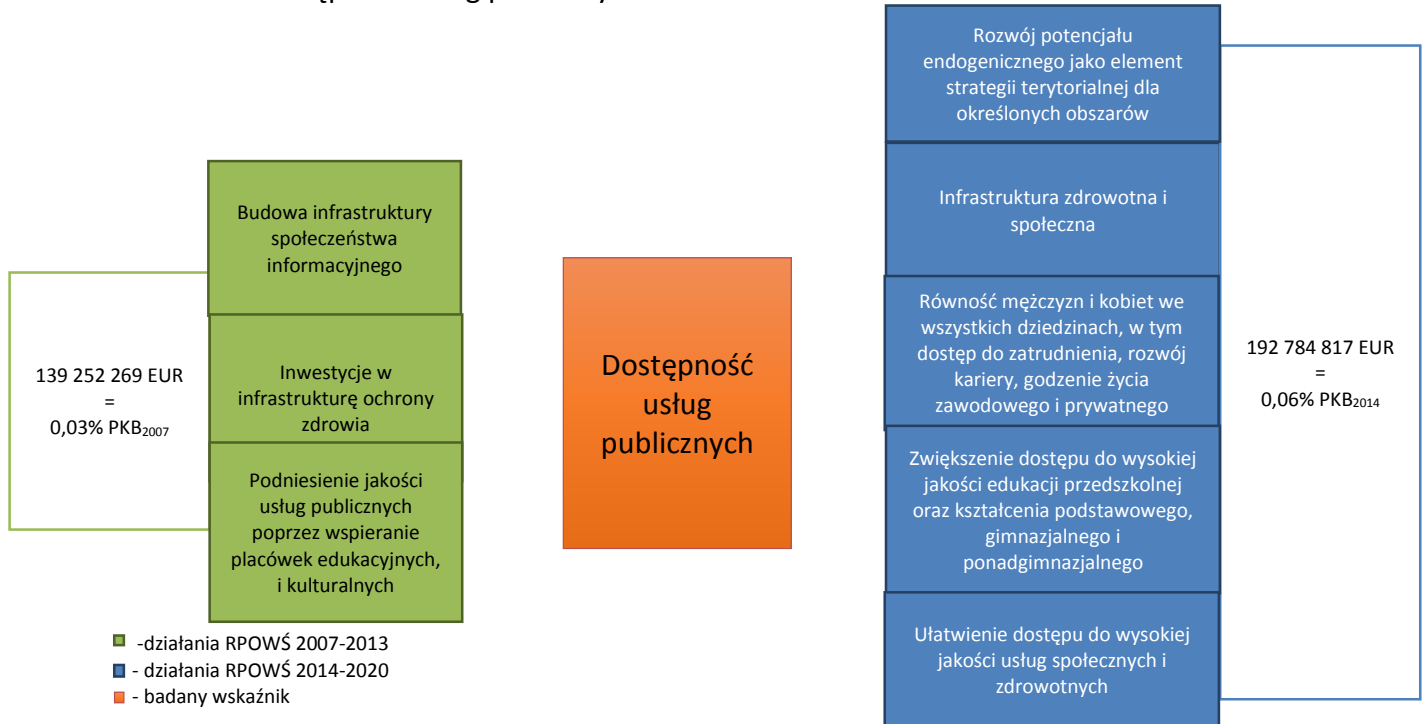
Przeprowadzone symulacje wskazują, że długofalowo najefektywniejszą strukturą inwestycji pod względem wpływu na wolumen produkcji per capita reprezentuje scenariusz alternatywny I. Wynika to z faktu, iż zdecydowana większość inwestycji została przypisana na rozbudowę i modernizację infrastruktury (IP), która stanowi warunek konieczny (m.in. poprzez wzrost dostępności zewnętrznej i wewnętrznej regionu, wzrost jego atrakcyjności oraz obniżenie kosztów transakcyjnych) rozwoju gospodarczego województwa. W wyniku występujących ciągle deficytów w zakresie IP kolejne inwestycje w tym zakresie generują relatywnie wysokie i długotrwałe rezultaty. Wskazuje to na występowanie długookresowych efektów podażowych zrealizowanych wydatków. W tym miejscu warto podkreślić, że to efekty podażowe powinny stanowić główny sens inwestycji w warstwie gospodarczej regionu.

W przypadku hipotetycznego scenariusza II (zielony) znaczący wzrost nakładów na wsparcie sektora przedsiębiorstw (w tym ich nakładów na innowacje) w ujęciu długofalowym nie rekompensuje ograniczenia wydatków na IP. Już w roku 2025 czyli trzy lata od ostatnich dofinansowań wypłaconych ramach RPOWŚ 2014-2020 scenariusz ten generuje niższy wpływ od zbalansowanego scenariusza rzeczywistego. Potwierdza to znaczenie inwestycji infrastrukturalnych w latach 2014-2022 jako niezbędnych do stworzenia kompletnego i w pełni funkcjonalnego systemu infrastrukturalnego w województwie świętokrzyskim.

2.4 Wpływ realizacji RPOWŚ 2014-2020 na realizację celów strategicznych i operacyjnych

W niniejszej części uwaga została skoncentrowana na określeniu wpływu RPOWŚ 2014-2020 na wartości wskaźników celów SRWŚ. Mierniki systemu monitoringu są wyliczane z reguły na wysokim poziomie agregacji tematycznej (np. wartość dodana brutto grupuje wszystkie produkty wytworzone w gospodarce regionu). Natomiast Działania RPOWŚ 2014-2020 mają charakter specjalizacyjny i w dużej mierze mikroekonomiczny (odnoszą się do wąskich obszarów aktywności lub branż). Stąd też wszelkie ilościowe rezultaty, przedstawiające ich wpływ na zmiany wartości mierników zawartych w SRWŚ, należy uznać za mało wiarygodne. Mając na uwadze powyższe, dla zdecydowanej większości indykatorów celów Strategii, przyjęto metodę polegającą na porównaniu RPOWŚ z perspektywy 2007-2013 oraz 2014-2020. Na tej podstawie wyodrębniono z dwóch programów Działania, które korespondują z danym wskaźnikiem SRWŚ. Następnie porównano alokację funduszy przeznaczonych na wspomniane Działania w dwóch okresach. Aby urealnić rzeczywiste znaczenie funduszy w skali rosnącej gospodarki regionu odniesiono je do PKB (odpowiednio z 2007 r. i 2014 r.). Pozwoliło to w pewnym stopniu uzyskać porównywalność dwóch kwot poprzez uwzględnienie zmian w kosztach materiałów, siły roboczej etc. W kolejnym kroku przeprowadzono analizę zmian wskaźnika SRWŚ w kontekście realizacji RPOWŚ 2007-2013. Wykorzystano, gdzie zasadne, wartości mierników rezultatu RPOWŚ 2007-2013, aby przybliżyć ilościowo uzyskany dzięki temu Programowi postęp w danym obszarze. Następnie, sformułowane wnioski dotyczące wpływu RPOWŚ 2007-2013 na zmiany wskaźnika SRWŚ zostały odniesione do perspektywy 2014-2020 z uwzględnieniem realnych różnic w alokowanych funduszach. Finalnie oceniono, czy tendencja zmian wartości danego wskaźnika SRWŚ zostanie utrzymana, zdynamizowana bądź spowolniona w wyniku zapisów RPOWŚ 2014-2020. Przy interpretacji wyników wspomnianej analizy należy wziąć pod uwagę możliwość wzrostu efektywności realizowanych działań w wyniku nabytego wcześniej doświadczenia (np. w realizacji projektów z zakresu rynku pracy). To z kolei nawet przy realnie mniejszej wartości funduszy alokowanych na dany obszar może przyczyniać się do uzyskania lepszych rezultatów niż w poprzedniej perspektywie finansowej. Trzeba także wspomnieć, iż w wyniku realizacji już dwóch perspektyw finansowych UE (2004-2006 oraz 2007-2014) rośnie nasycenie inwestycjami poszczególnych dziedzin interwencji. Popyt na wsparcie finansowe może być również ograniczony z innych powodów (m.in. instytucjonalnych, gospodarczych). W tym przypadku nawet relatywnie większa pula środków finansowych w ramach RPOWŚ 2014-2020 może nie przynosić oczekiwanych rezultatów. W przypadku określenia wartości trzech wskaźników celów SRWŚ o charakterze makroekonomicznym (Wartość dodana brutto na jednego pracującego, Udział nakładów na działalność badawczą i rozwojową (B+R) w PKB regionu, Udział nakładów brutto na środki trwałe w PKB regionu (stopa inwestycji)) wykorzystano model HERMIN gospodarki województwa świętokrzyskiego.

• Dostępność usług publicznych

Źródło: Opracowanie własne

W RPOWŚ 2007-2013 zostały wyodrębnione trzy Działania, o łącznej alokacji w wysokości 0,03% PKB, które miały bezpośredni wpływ na wartość wskaźnika „dostępność usług publicznych”. Przede wszystkim skupiono się na rozbudowie regionalnej i lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego, co miało na celu upowszechnienie wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych na terenie województwa (jak na przykład dostęp do szerokopasmowego Internetu). Inwestowano też w infrastrukturę ochrony zdrowia poprzez dofinansowywanie zakupu aparatury medycznej, remontów, modernizacji, adaptacji pomieszczeń czy aparatury wysokospecjalistycznej. Kolejnym Działaniem było podniesienie jakości usług publicznych poprzez wspieranie placówek edukacyjnych. Dofinansowano budowę nowych oraz remont i wyposażenie istniejących placówek edukacji i kultury w województwie. Dzięki tym czynnościom, w czasie realizacji RPOWŚ 2007-2013, utworzono 82 nowe podłączenia szerokopasmowego Internetu, przeprowadzono ponad 900 tys. specjalistycznych badań medycznych na terenie województwa, a liczba uczniów/studentów korzystających z efektów zrealizowanych w tym okresie projektów przekroczyła 50 tys.

W kolejnej edycji RPOWŚ 2014-2020 wybrano pięć kolejnych szczegółowych Działań, dzięki którym możliwe będzie zwiększenie dostępności oraz poprawienie jakości usług publicznych. Pokrywają one ten sam zakres aktywności, co poprzednie RPOWŚ oraz dodatkowo skupiają się na usługach publicznych związanych ze zwiększeniem aktywności zawodowej kobiet, poprzez m.in.: zwiększenie dostępności do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (np. żłobki). Nakłady finansowe wzrosły aż dwukrotnie (wyniosły 0,06% PKB) względem RPOWŚ 2007-2013, co sugeruje, że nowy program operacyjny będzie miał jeszcze większy wpływ na ten wskaźnik strategiczny.

- Odsetek gospodarstw z dostępem do szerokopasmowego Internetu.

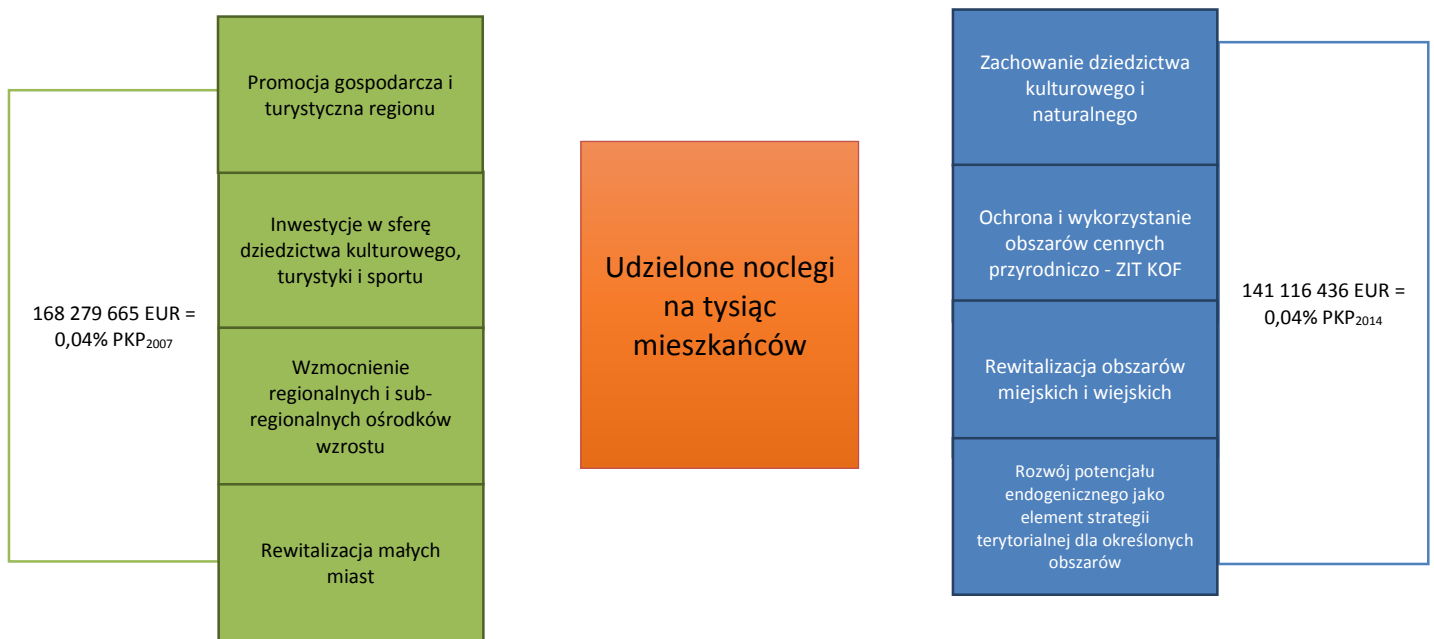
Ponieważ w RPOWŚ 2014-2020 brak Działań odnoszących się do zwiększenia dostępu do szerokopasmowego Internetu, jego realizacja nie będzie miała wpływu na rzeczony wskaźnik.

- Wartość dodana brutto na jednego pracującego w przemyśle, budownictwie, usługach rynkowych i usługach nierynkowych.

Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na wskaźnik został zbadany z wykorzystaniem modelu makroekonomicznego HERMIN. Analiza wykazała, że w porównaniu do hipotetycznego scenariusza, w którym RPOWŚ 2014-2020 nie zostałyby wdrożone, średnioroczna wartość wskaźnika w okresie wdrażania RPOWŚ będzie wyższa o:

- w przemyśle - 0,4 punktu procentowego;
- w budownictwie – 0,7 punktu procentowego;
- w usługach rynkowych – 0,6 punktu procentowego;
- w usługach nierynkowych – 1,2 punktu procentowego.

- Udzielone noclegi na 1000 mieszkańców w stosunku do średniej krajowej.

- - Działania RPOWŚ 2007-2013
- - Działania RPOWŚ 2014-2020
- - badany wskaźnik

Źródło: Opracowanie własne.

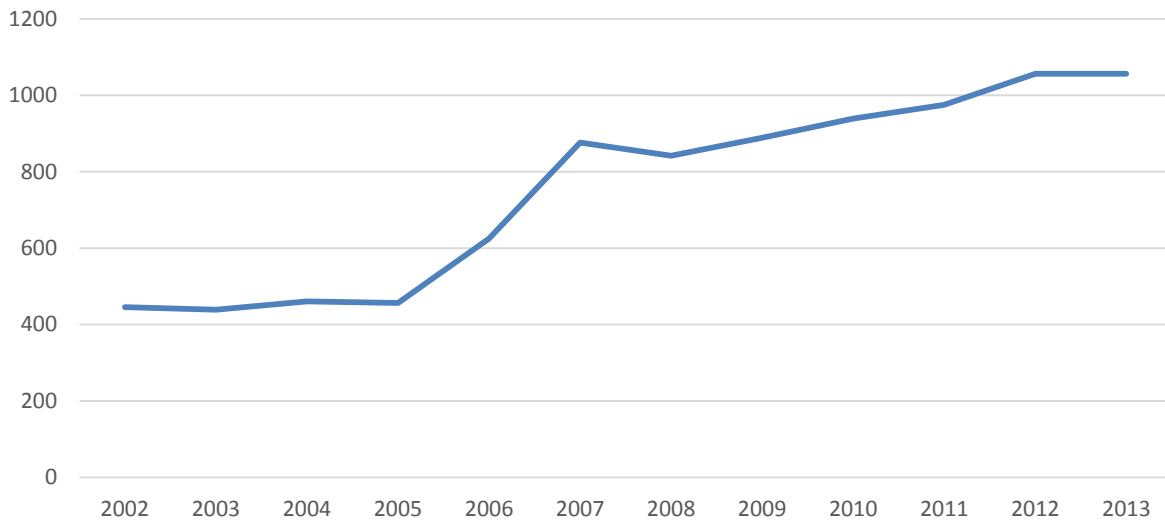
Wskaźnik „Udzielone noclegi na tysiąc mieszkańców” odzwierciedla wykorzystanie potencjału turystycznego w regionie, zatem można przyjąć założenie, że każde Działanie mające wpływ na rozwój turystyki będzie miało przełożenie na stopień realizacji omawianego wskaźnika. W RPOWŚ 2007-2013 zostały wskazane cztery takie Działania, o łącznej alokacji w wysokości 0,04% PKB roku 2007. Działania „Promocja gospodarcza i turystyczna regionu” oraz „Inwestycje w sferę dziedzictwa kulturowego, turystyki i sportu” bezpośrednio odnoszą się do branży

turystycznej, natomiast pozostałe dwa pośrednio poprzez zwiększenie atrakcyjności turystycznej regionu. Stopień ich realizacji, w charakterze ilościowym określają trzy wskaźniki:

- Liczba utworzonych miejsc pracy w rezultacie realizacji projektów z zakresu turystyki - 82
- Liczba nowych inwestycji zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach – 912 770
- Przyrost ludności korzystającej ze zmodernizowanej komunikacji miejskiej – 50 028

Wykres 16 - Noclegi udzielone na 1000 mieszkańców w województwie świętokrzyskim

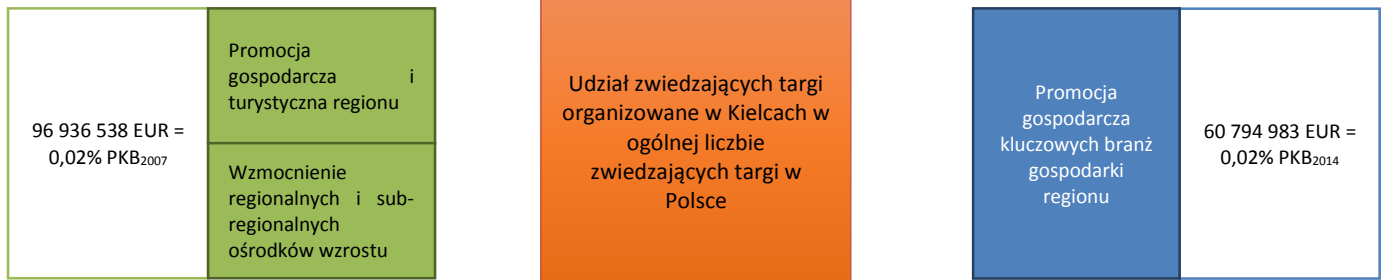
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 2002-2005 wartość omawianego wskaźnika utrzymywała się na względnie takim samym poziomie. Pierwszy zauważalny wzrost obserwujemy w okresie 2005-2007. Tak intensywne zwiększenie się dynamiki wzrostu było najpewniej związane z wybudowaniem infrastruktury, mającej znaczenie dla branży turystycznej. Jego źródła należy dopatrywać się w zakończeniu inwestycji związanych z perspektywą finansową 2004-2006 wdrażaną w ramach takich dokumentów jak Narodowy Programu Rozwoju na lata 2004-2006 czy też Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006. Wraz z rozpoczęciem realizacji RPOWŚ 2007-2013 można odnotować ponowną dynamizację poprawy sytuacji w obszarze turystyki. Sugeruje to pozytywne oddziaływanie wspomnianego programu na coraz silniejsze wykorzystanie potencjału turystycznego regionu.

Działania RPOWŚ 2014-2020 mogące wpłynąć na rozwój branży turystycznej i atrakcyjności regionu z jednej strony podążają w kierunku przyjętym w poprzednim RPOWŚ skupiając się na ochronie zabytków kultury i terenów przyrodniczych, a więc obszarów atrakcyjnych turystycznie oraz na poprawie atrakcyjności regionu poprzez rewitalizację ośrodków miejskich. Z drugiej strony mamy Działania „Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo - ZIT KOF”, „Rozwój potencjału endogenicznego jako element Strategii terytorialnej dla określonych obszarów” oraz rewitalizację obszarów wiejskich odnoszące się do agroturystyki, która stanowi wciąż w pełni nie wykorzystany, znaczny potencjał regionu. Mając to na uwadze oraz podobną (taką samą) wysokość alokacji w stosunku do PKB na Działania związane z rozwojem turystyki, co w poprzednim RPOWŚ, należy spodziewać się

utrzymania średniorocznej dynamiki ilości noclegów udzielonych na tysiąc mieszkańców w okresie wdrażania RPOWŚ 2014-2020, na tym samym lub wyższym poziomie, co w latach 2007-2013.

- Udział zwiedzających targi organizowane w Kielcach w ogólnej liczbie zwiedzających targi w Polsce.

- - Działania RPOWŚ 2007-2013
- - Działania RPOWŚ 2014-2020
- - badany wskaźnik

Źródło: Opracowanie własne.

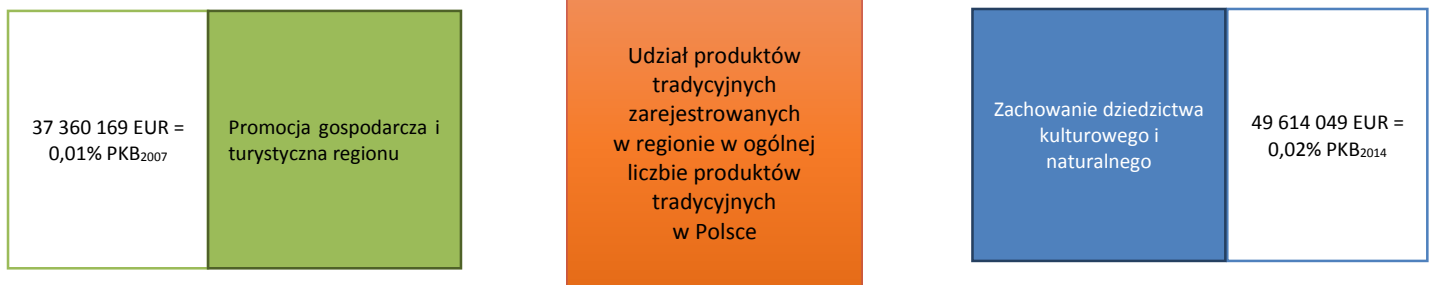
Kielce należą do jednego z głównych ośrodków targowych w Polsce. Targi organizowane w Kielcach to szczególny wyróżnik regionu. Pielęgnowanie rozwoju tej branży jest kluczowe dla budowy marki regionu nie tylko w otoczeniu krajowym, ale i międzynarodowym.

W RPOWŚ 2007-2013 znajdowały się dwa Działania, które mogły mieć wpływ na liczbę zwiedzających targi w Kielcach. Pierwsze z nich to promowanie potencjału gospodarczego oraz atrakcyjności turystycznej województwa świętokrzyskiego, szczególnie poprzez reklamę regionalnych towarów, branż i marek, poszerzanie oferty turystycznej regionu i rozwój systemu informacji turystycznej. Kolejnym zadaniem było „wzmocnienie regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu”, które przewidywało między innymi podniesienie stanu jakościowego i ilościowego bazy targowej i wystawienniczej wraz z zapleczem kongresowo – konferencyjnym. Niestety z powodu braku odpowiednich danych nie jesteśmy w stanie ocenić dokładnego wpływu wdrażania RPOWŚ 2014-2020 na badany wskaźnik. Nie można wykluczyć istnienia innych czynników, które mogły wywrzeć długoterminowy wpływ na jego wartość. Wiadomym jest, że w okresie wdrażania RPOWŚ 2007-2013 bezwzględna ilość odwiedzających targi w Kielcach wzrosła, lecz pozycja Kielce jako lidera tej branży osłabła.

Podobna wysokość nakładów finansowych na badany wskaźnik w nowym RPOWŚ 2014-2020 względem starego, w połączeniu z brakiem wyraźnej koncentracji na tej branży, może spowodować dalszy spadek udziału zwiedzających targi zorganizowane w Kielcach w ogólnej liczbie zwiedzających targi w Polsce.

- Udział produktów tradycyjnych zarejestrowanych w regionie w ogólnej liczbie produktów tradycyjnych w Polsce.

- - Działania RPOWŚ 2007-2013
- - Działania RPOWŚ 2014-2020

■ - badany wskaźnik

Źródło: Opracowanie własne.

W ramach Działania w RPOWŚ 2007-2013 „Promocja gospodarcza i turystyczna regionu” przewidziana była realizacja projektów, których głównym celem była promocja potencjału gospodarczego oraz atrakcyjności turystycznej regionu. W przypadku wskaźnika „udział produktów tradycyjnych zarejestrowanych w regionie w ogólnej liczbie produktów tradycyjnych w Polsce” chodziło przede wszystkim o reklamę regionalnych towarów, branż i marek. W latach 2009-2013, a więc w czasie wdrażania RPOWŚ 2007-2013, zarejestrowano w województwie świętokrzyskim 40 nowych produktów tradycyjnych, a ich udział w ogólnej liczbie produktów tradycyjnych w Polsce wzrósł prawie dwukrotnie. Duży przyrost zarejestrowanych produktów tradycyjnych w latach 2009-2013 sugeruje znaczący wpływ RPOWŚ na ilość produktów tradycyjnych. Niemniej trzeba mieć na uwadze szczególnie charakter tego wskaźnika. Liczba produktów tradycyjnych w regionie jest w pewnym sensie ograniczona, więc liczba nowozarejestrowanych produktów będzie z czasem maleć. Dwukrotnie większa alokacja funduszy na ten cel w RPOWŚ 2014-2020 powinna jednak zamortyzować ten spadek dynamiki i pozwolić na utrzymanie wzrostowej tendencji.

- Udział nakładów na działalność badawczą i rozwojową (B+R) w PKB regionu.

Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na wskaźnik „Udział nakładów na działalność badawczą i rozwojową (B+R) w PKB regionu” został zbadany z wykorzystaniem modelu makroekonomicznego HERMIN. Analiza wykazała, że w porównaniu do hipotetycznego scenariusza, w którym RPOWŚ 2014-2020 nie zostałyby wdrożone średnioroczna wartość wskaźnika w okresie wdrażania RPOWŚ będzie wyższa o 0,5 punktu procentowego.

- Liczba MŚP zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 ośrodek innowacji i przedsiębiorczości.

■ - Działania RPOWŚ 2007-2013

■ - Działania RPOWŚ 2014-2020

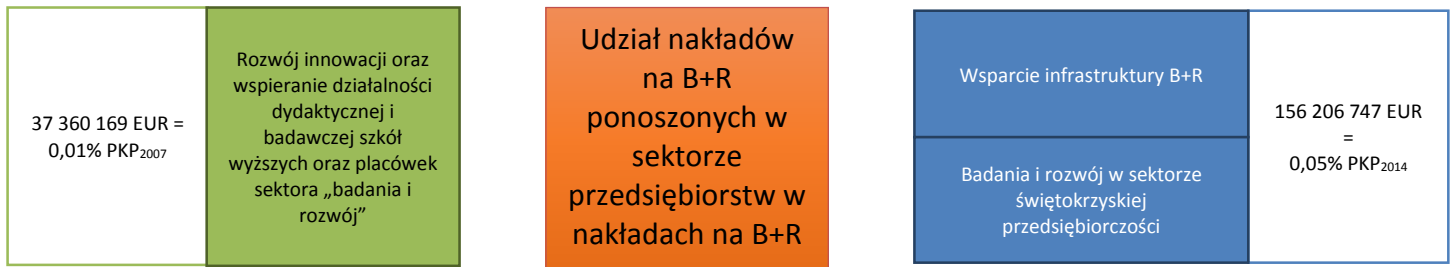
■ - badany wskaźnik

Źródło: opracowanie własne

W czasie wdrażania RPOWŚ 2007-2013 przeznaczono 0,02% PKB na Działania, dzięki którym miała zwiększyć się w województwie liczba MŚP na 1 ośrodek innowacji i przedsiębiorczości. Tworzenie i rozbudowa funduszy pożyczkowych i gwarancyjnych, które zapewniają mikro i małym przedsiębiorcom finansowanie zewnętrzne, miała pomóc przedsiębiorcom rozpocząć inwestycje. Wsparcie inwestycyjne dla instytucji otoczenia biznesu zapewnia rozwój przedsiębiorstw oraz wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców województwa, poprzez dofinansowanie centrów innowacji i przedsiębiorczości. Dofinansowano też utworzenie nowych i modernizację już istniejących terenów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze celem wzrostu konkurencyjności ośrodków lokalnych. Wpływ Działań RPOWŚ 2007-2013 na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw odzwierciedlają 365,535 milionów złotych pożyczek i gwarancji udzielonych przez fundusze pożyczkowe i gwarancyjne w ramach RPOWŚ oraz 203,46 ha utworzonych terenów inwestycyjnych.

W RPOWŚ 2014-2020 Działania, które mają wpłynąć na liczbę małych i średnich przedsiębiorstw w województwie to przede wszystkim kontynuowanie wsparcia dla świętokrzyskich instytucji otoczenia biznesu, dalsze tworzenie nowych terenów inwestycyjnych. Położono również nacisk na zwiększenie aktywności zawodowej osób po 29 roku życia poprzez rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy. Alokacja funduszy względem PKB była dwukrotnie wyższa niż w poprzedniej perspektywie finansowej. Można więc spodziewać się, że wpływ nowego programu operacyjnego na rozwój przedsiębiorczości w województwie świętokrzyskim będzie jeszcze większy niż poprzedniego.

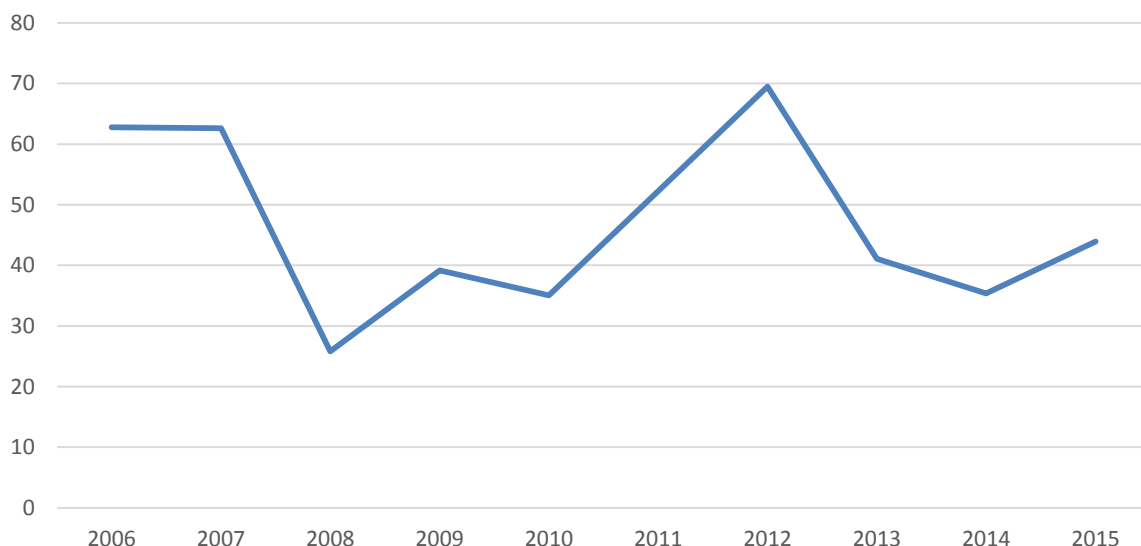
- Udział nakładów na B+R ponoszonych w sektorze przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem

- - Działania RPOWŚ 2007-2013
 - - Działania RPOWŚ 2014-2020
 - - badany wskaźnik
- Źródło: Opracowanie własne.

Działaniem wyróżnionym w RPOWŚ 2007-2013, które mogło wpłynąć na udział nakładów na B+R w przemyśle w nakładach na B+R ogółem, był rozwój innowacji oraz wspieranie działalności dydaktycznej i badawczej szkół wyższych oraz placówek sektora B+R. Zadanie to obejmowało poprawę konkurencyjności gospodarki województwa świętokrzyskiego poprzez podniesienie poziomu innowacyjności, w tym zwiększenie transferu nowoczesnych rozwiązań technologicznych, produktowych oraz organizacyjnych do przedsiębiorstw i instytucji. Warto zwrócić uwagę na duże tempo zmian opisywanego wskaźnika. Przed faktycznym wdrożeniem RPOWŚ 2007-2013 nastąpił jego gwałtowny spadek, podczas gdy od 2008 roku obserwujemy znaczny, lecz tymczasowy wzrost aż do 2012 roku, w którym wskaźnik przyjmuje największą wartość - 69,5%. Wraz z wygasaniem programu wartość udziału nakładów na B+R w przemyśle w nakładach na B+R ogółem maleje, by z rozpoczęciem nowej perspektywy finansowej znów wzrosnąć. Sugeruje to znaczny wpływ Działań RPOWŚ na badany wskaźnik.

Wykres 17 - Udział nakładów na B+R ponoszonych w sektorze przedsiębiorstw w nakładach na B+R ogółem.

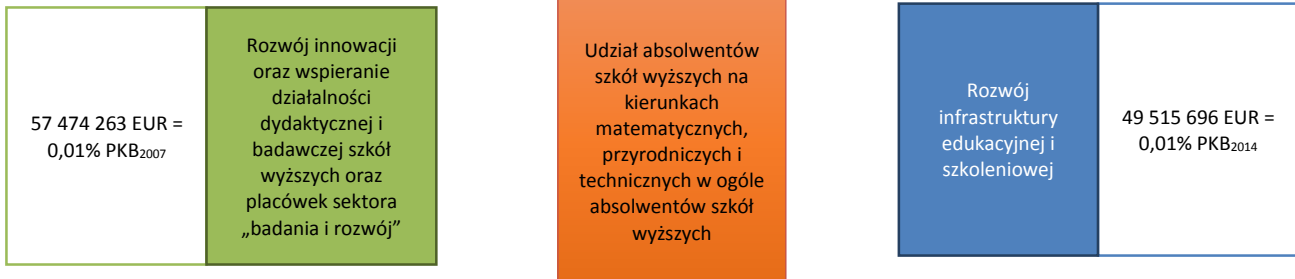
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W RPOWŚ 2014-2020 znajdują się dwa Działania mogące mieć wpływ na badania i rozwój. W tym jedno koncentrujące się bezpośrednio na B+R w sektorze przedsiębiorstw. Wysokość alokacji przeznaczonych na te Działania jest pięciokrotnie wyższa niż na zawarte w poprzednim

RPOWŚ. Dynamizacja nakładów na B+R może być jednak skutecznie ograniczona poprzez niski popyt na tego typu zadania. Stąd też, należy raczej spodziewać się utrzymania obecnego trendu.

- Udział absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych w ogóle absolwentów szkół wyższych

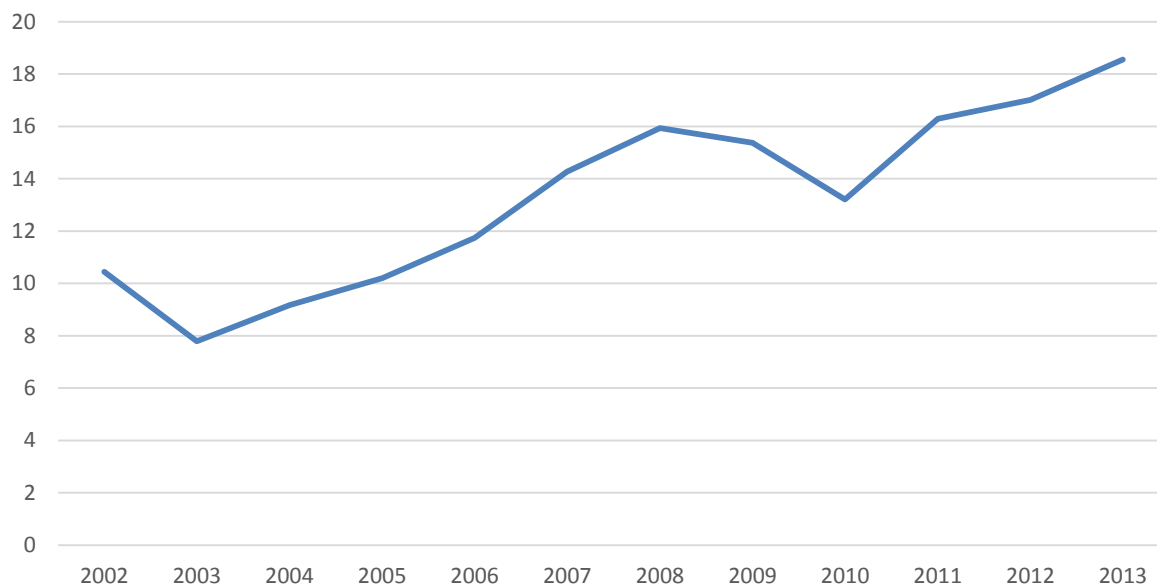
- - Działania RPOWŚ 2007-2013
- - Działania RPOWŚ 2014-2020
- - badany wskaźnik

Źródło: Opracowanie własne.

Na rozwój innowacji oraz wspieranie działalności dydaktycznej i badawczej szkół wyższych oraz placówek sektora „badania i rozwój” alokowano w dwóch perspektywach 0,01% PKB, aby dofinansować budowę, unowocześnienie i kupno wyposażenia laboratoriów, obiektów dydaktycznych i badawczych uczelni wyższych. Jeszcze w latach poprzedzających rozpoczęcie RPOWŚ 2007-2013 udział absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych w ogóle absolwentów szkół wyższych rósł. Tendencja ta zapoczątkowana została w 2004 roku (w czasie wstąpienia Polski do UE) i z wyjątkiem lat 2009-2010 utrzymuje się. Realizacja RPOWŚ 2007-2013 wydaje się jednak być mało znaczącym czynnikiem wpływającym na kształtowanie się trendu w tym obszarze. Kluczowe jest tutaj systemowe, długookresowe modyfikowanie systemu edukacyjnego i tworzenie konkretnych bodźców do większego zainteresowania kształceniem na kierunkach ścisłych.

Wykres 18 - Udział absolwentów szkół wyższych na kierunkach matematycznych, przyrodniczych i technicznych w ogóle absolwentów szkół wyższych

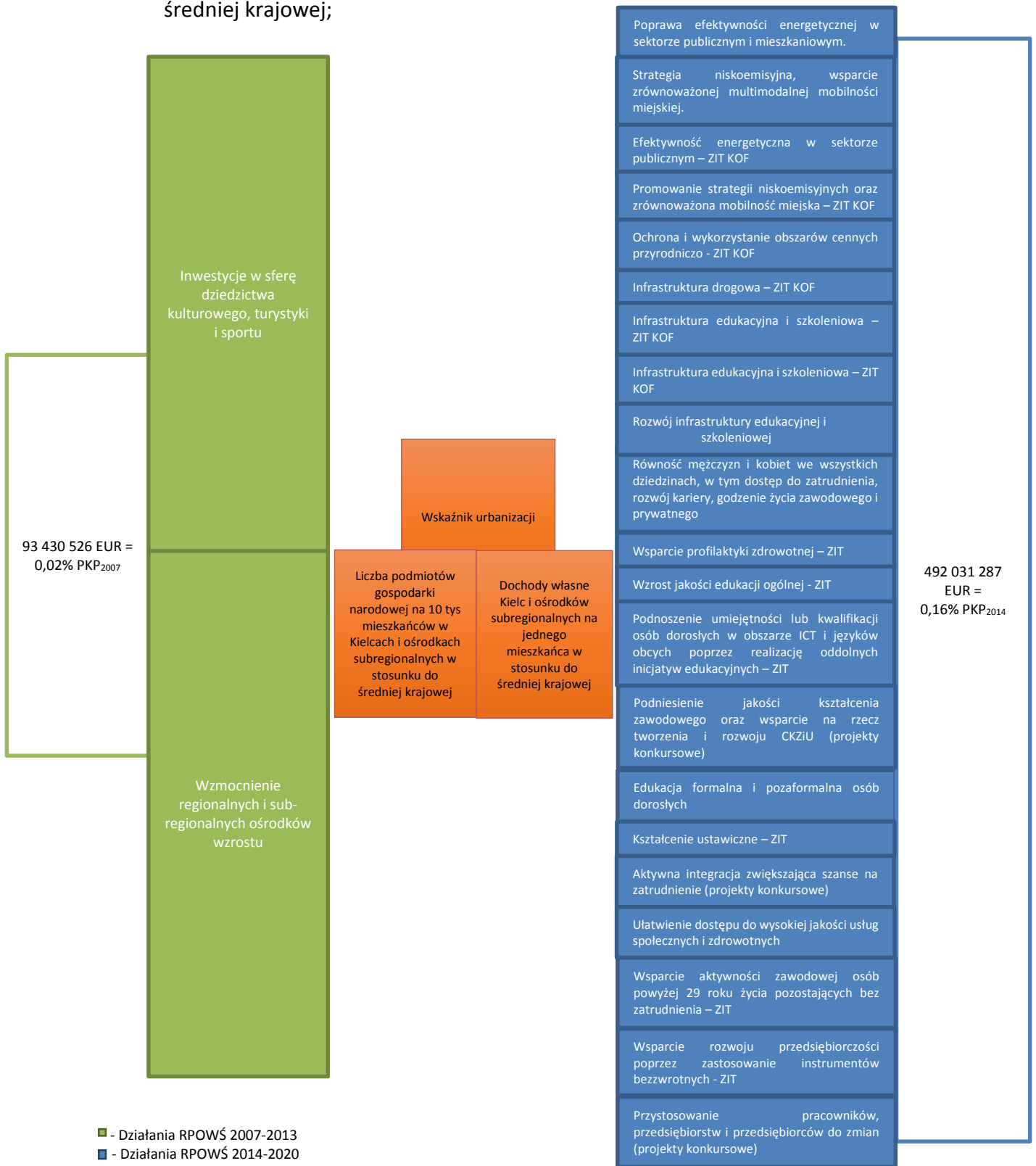
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

- Udział nakładów brutto na środki trwałe w PKB regionu (stopa inwestycji)

Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na wskaźnik „Udział nakładów brutto na środki trwałe w PKB regionu (stopa inwestycji)” został zbadany z wykorzystaniem modelu makroekonomicznego HERMIN. Analiza wykazała, że w porównaniu do hipotetycznego scenariusza, w którym RPOWŚ 2014-2020 nie zostałyby wdrożone średnioroczna wartość wskaźnika w okresie wdrażania RPOWŚ będzie wyższa o 0,7 punktu procentowego.

- Wskaźnik urbanizacji; liczba podmiotów gospodarki narodowej na 10 tysięcy mieszkańców w Kielcach i ośrodkach subregionalnych w stosunku do średniej krajowej; dochody własne Kielc i ośrodków subregionalnych na mieszkańca w stosunku do średniej krajowej;

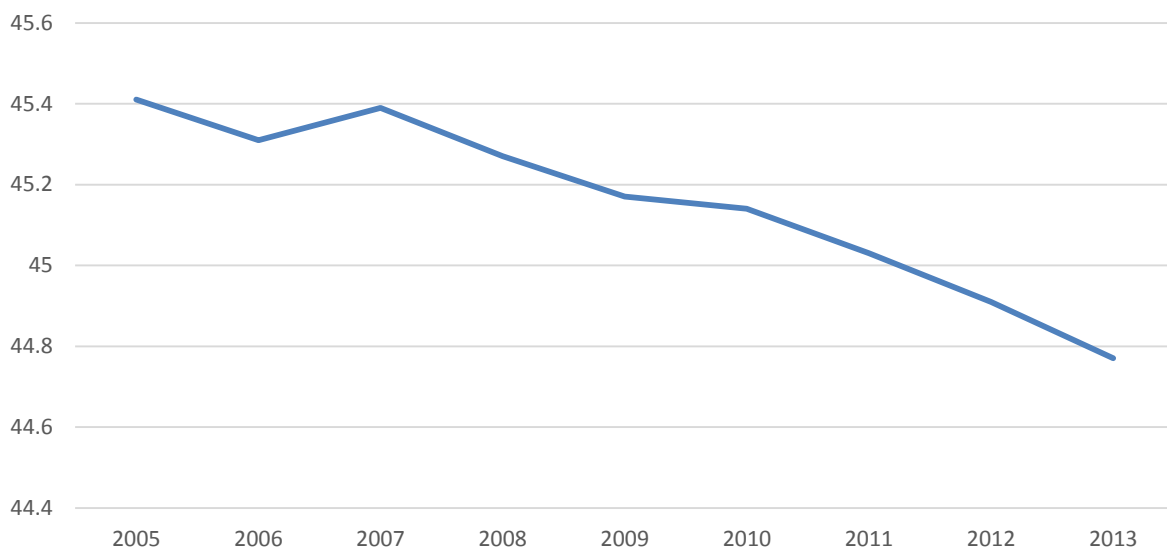
■ - Działania RPOWŚ 2007-2013
■ - Działania RPOWŚ 2014-2020
■ - badany wskaźnik

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku RPOWŚ 2007-2013 wybrano dwa Działania, które miały bezpośrednio wpłynąć na trzy wyszczególnione wskaźniki: urbanizacji, liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. mieszkańców w Kielcach i ośrodkach subregionalnych w stosunku do średniej krajowej oraz dochodów własnych Kielc i ośrodków subregionalnych na jednego mieszkańca w stosunku do średniej krajowej. Łącznie na te trzy zadania przeznaczono 0,02% PKB. Pierwsze z zadań miało na celu wzmocnienie regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu poprzez modernizację zaniedbanych i zanieczyszczonych rejonów miast powiatowych województwa świętokrzyskiego. Odbyło się to, między innymi, poprzez dofinansowanie remontów obiektów znaczących turystycznie i edukacyjnie oraz rozwój komunikacji miejskiej i budynków. Drugim Działaniem była rewitalizacja małych miast w województwie świętokrzyskim, która miała służyć podniesieniu komfortu życia mieszkańców tych miejscowości oraz poprawie atrakcyjności turystycznej całego województwa. Dzięki powyższym Działaniom, przyrost ludności korzystającej ze zmodernizowanej komunikacji miejskiej wyniósł aż 18 pkt.proc.. Wzrosła też liczba stworzonych miejsc pracy na obszarach zrewitalizowanych dzięki dofinansowanym projektom. Nie odnotowano jednak żadnego wpływu podjętych działań na liczbę nowych inwestycji zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach. Sam wskaźnik urbanizacji charakteryzuje długookresowy trend spadkowy, a brak wyraźnych zmian jego dynamiki w okresie wdrażania RPOWŚ 2007-2013 nie wskazuje na znaczący wpływ Działania na ten wskaźnik.

Wykres 19 - Wskaźnik urbanizacji

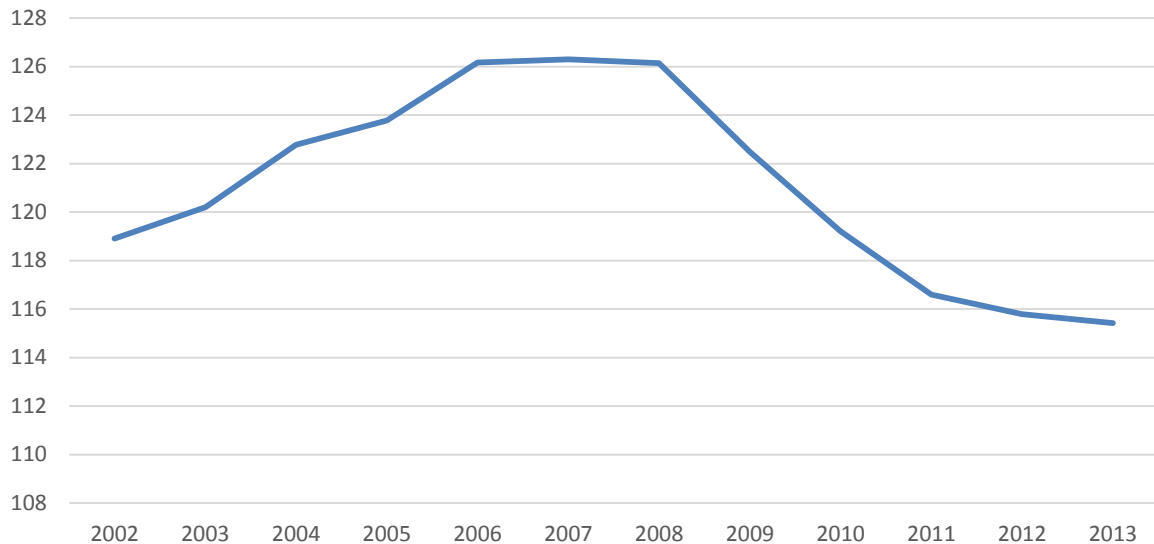

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

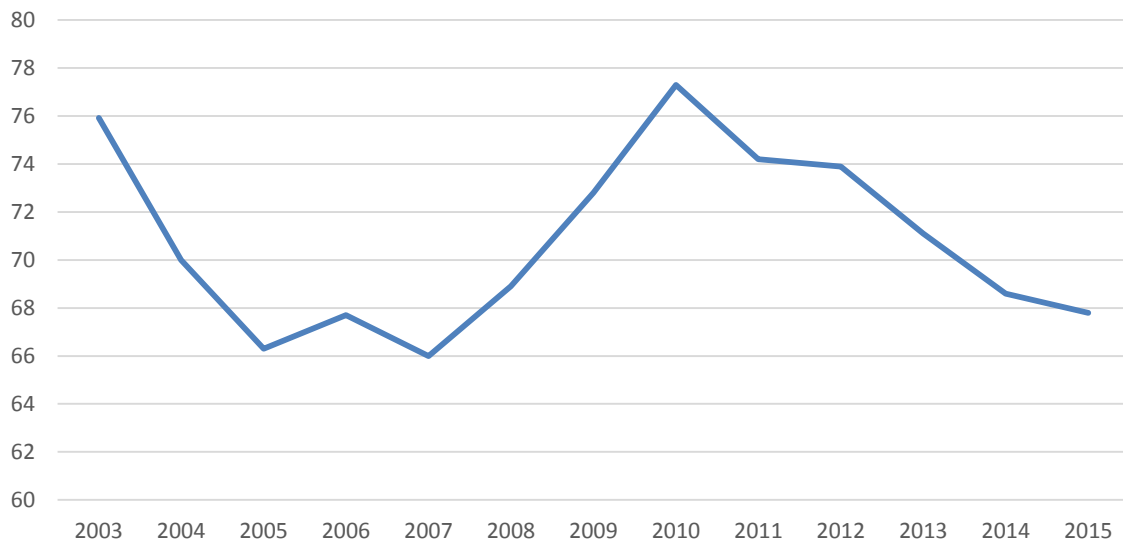
Równie trudno określić rolę RPOWŚ 2007-2013 w zmianach wartości pozostałych dwóch wskaźników. Kształtowanie się ich trajektorii jest w znacznie większym stopniu zależne od zmian w koniunkturze gospodarczej. Uwidacznia to wyraźny spadek wartości tych dwóch indykatów w latach po rozpoczęciu się kryzysu w 2009 r.

Wykres 20 - Uśredniony wskaźnik "Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys mieszkańców w Kielcach i ośrodkach subregionalnych w stosunku do średniej krajowej".

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykres 21 - Uśredniony wskaźnik „Dochody własne Kielc i ośrodków subregionalnych na jednego mieszkańca w stosunku do średniej krajowej”.

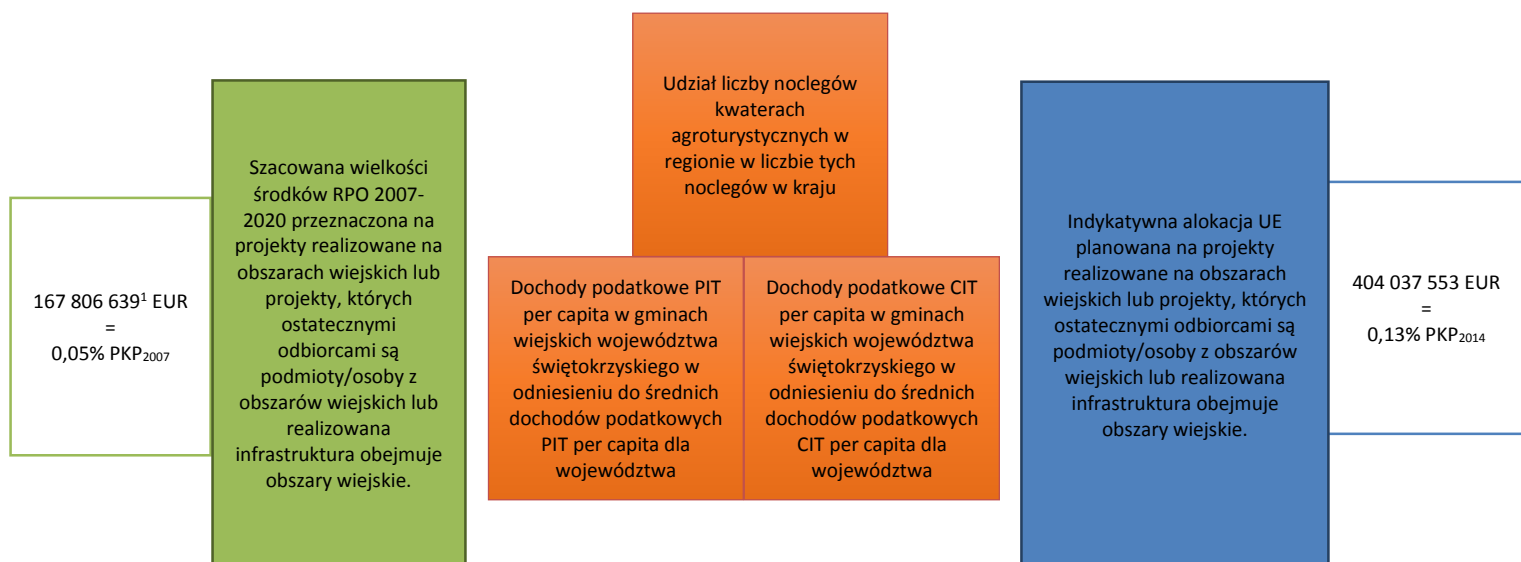
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod koniec pierwszej dekady XXI wieku zaczęto dostrzegać, jak dużą rolę w rozwoju regionalnym odgrywają ośrodki miejskie. Znaczenie miast jako lokalnych ośrodków wzrostu zostało szczególnie podkreślone w raporcie Banku Światowego z 2009 roku. Tłumaczy to zwiększony nacisk położony na urbanizację w RPOWŚ 2014-2020. Wskazano aż dwadzieścia jeden działań i poddziałań mogących mieć wpływ na badany wskaźnik, łączna wartość funduszy

nań przeznaczonych wynosi aż 0,16% PKB. Należy jednak pamiętać, że wskaźnik urbanizacji ilustruje stosunek ludności miejskiej do ogółu ludności, a więc nie odzwierciedla w pełni rozwoju miast w regionie. Efektem Działań RPOWŚ może być wzrost zamożności ludności miejskiej i wydajności infrastruktury komunikacyjnej oraz rozwój terenów podmiejskich. To z kolei może powodować suburbanizację, a więc mieć negatywny wpływ na wskaźnik urbanizacji. W celu zapobiegnięcia temu zjawisku należy zwiększyć atrakcyjność miast na przykład poprzez rewitalizację dawnych terenów przemysłowych czy też zwiększenie udziału terenów zielonych w miastach. Bilans oddziaływania RPOWŚ 2014-2020 na wzrost zainteresowania zamieszkaniem w miastach i poza nimi jest jednak trudny do określenia na tym etapie wdrażania Programu.

- Dochody podatkowe PIT per capita w gminach wiejskich województwa świętokrzyskiego w odniesieniu do średnich dochodów podatkowych PIT per capita województwa; Dochody podatkowe CIT per capita w gminach wiejskich województwa świętokrzyskiego w odniesieniu do średnich dochodów podatkowych CIT per capita województwa; Udział liczby noclegów w kwaterach agroturystycznych w regionie w liczbie tych noclegów w kraju.

■ - Działania RPOWŚ 2007-2013

■ - Działania RPOWŚ 2014-2020

■ - badany wskaźnik

Źródło: Opracowanie własne.

Niemal wszystkie Działania regionalnych programów operacyjnych po części wpływają na rozwój obszarów wiejskich, głównie na działalność pozarolniczą. Wskaźniki Strategii opisujące kondycję gospodarczą tych terenów to „Dochody podatkowe PIT per capita w gminach wiejskich województwa świętokrzyskiego w odniesieniu do średnich dochodów podatkowych PIT per capita dla województwa” oraz „Dochody podatkowe CIT per capita w gminach wiejskich województwa świętokrzyskiego w odniesieniu do średnich dochodów podatkowych

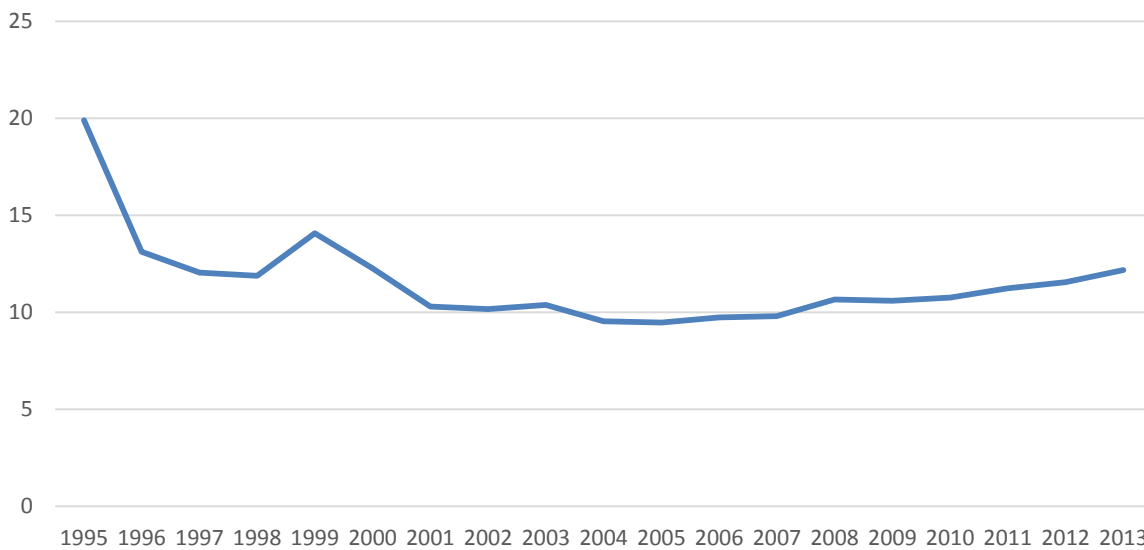
³¹ W celu oszacowania alokacji przyjęto, że stosunek alokacji UE na projekty realizowane na obszarach wiejskich lub projekty, których ostatecznymi odbiorcami są podmioty/osoby z obszarów wiejskich lub realizowana infrastruktura obejmuje obszary wiejskie do całości alokacji przewidzianych w RPOWŚ 2007-2013 był taki sam jak planowany w RPOWŚ 2014-2020.

CIT per capita dla województwa” pierwszy z nich opisuje zamożność ludności wiejskiej, znaczące zmiany drugiego wskaźnika mówią o kondycji, dużych przedsiębiorstwach mających swoje siedziby na obszarach wiejskich województwa.

Tendencja spadkowa znamionująca udział dochodów podatkowych PIT w gminach wiejskich została zatrzymana w 2004. Można to wiązać ze wstąpieniem do Unii Europejskiej i dotacjami w ramach NPR 2004-2006. Po roku 2007 nastąpiła dalsza dynamizacja wskaźnika, którą należy głównie przypisać pełnemu wykorzystywaniu możliwości wolnego handlu towarami rolnymi, wsparciu w ramach PROW i w trzeciej kolejności pozostałym programom operacyjnym w tym RPOWŚ 2007-2013.

Wykres 22 - Dochody podatkowe PIT per capita w gminach wiejskich województwa świętokrzyskiego w odniesieniu do średnich dochodów podatkowych PIT per capita dla województwa

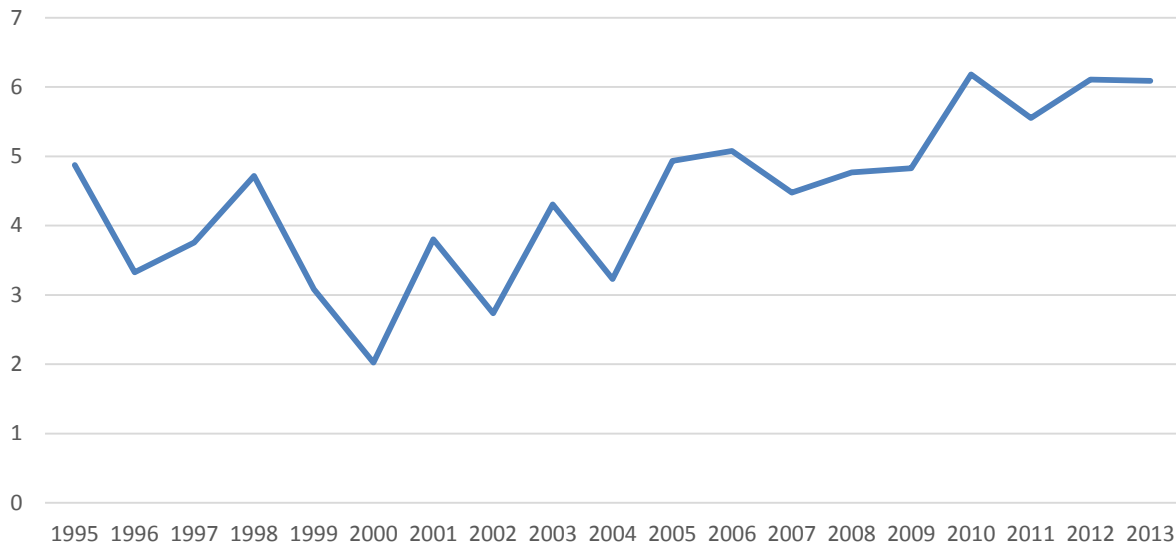

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Stosunkowo niewielki udział obszarów wiejskich w dochodach podatkowych CIT jest zrozumiałe. Największe przedsiębiorstwa koncentrują się wokół ośrodków miejskich. Od 2000 roku obserwujemy tendencję wzrostową wskaźnika dotyczącego obszarów wiejskich. Zjawisko to można tłumaczyć rozwojem rynku usług spowodowanym postępującą w województwie suburbanizacją oraz zmianami, jakie zachodzą w rolnictwie, które prowadzą do rozwoju gospodarstw wielkopowierzchniowych. Biorąc pod uwagę długoterminowy trend, nie można stwierdzić stopnia, w jakim RPOWŚ na niego wpływa, niemniej możemy domniemywać, że ogólny rozwój gospodarczy spowodowany wdrażaniem Działań RPOWŚ pomógł go utrzymać.

Wykres 23 Dochody podatkowe CIT per capita w gminach wiejskich województwa świętokrzyskiego w odniesieniu do średnich dochodów podatkowych CIT per capita dla województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Udział liczby noclegów w kwaterach agroturystycznych w regionie w liczbie tych noclegów w kraju w latach 2010-2013 spadł z 3,9% na 2,9%. Sugeruje to niewielki wpływ RPOWŚ 2007-2013 na ten wskaźnik.

Dużo wyższa realna alokacja w RPOWŚ 2014-2020 pozwala spodziewać się dynamizacji wzrostu wskaźnika „Dochody podatkowe PIT per capita w gminach wiejskich województwa świętokrzyskiego w odniesieniu do średnich dochodów podatkowych PIT per capita dla województwa” oraz podtrzymania wzrostowych trendów pozostałych dwóch wskaźników.

- Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem.

- - Działania RPOWŚ 2007-2013
- - Działania RPOWŚ 2014-2020
- - badany wskaźnik

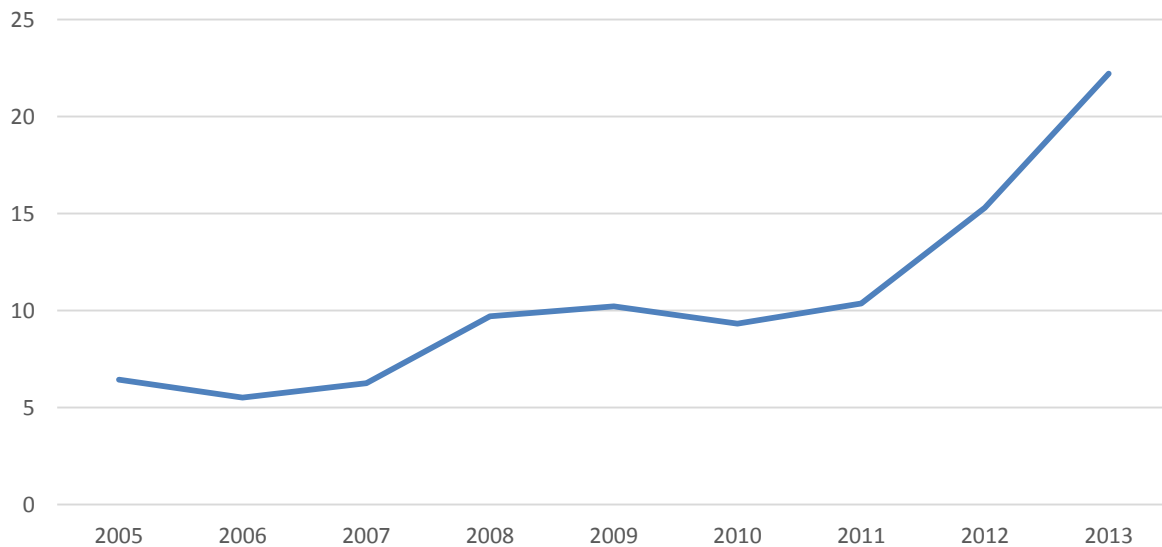
Źródło: Opracowanie własne

W RPOWŚ 2007 -2013 roku wyróżniono dwa podstawowe Działania, które miały za zadanie zwiększyć udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w województwie świętokrzyskim. Czynności te obejmowały rozwój regionalnej infrastruktury oraz rozwój systemów lokalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej. Przeznaczono na nie 0,04% PKB, jednak należy podkreślić, że opisywany cel nie był jedynym, któremu Działania te

miały służyć w tym czasie. W RPOWŚ od 2014-2020 roku zawężono spektrum działań do jednego zadania – wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, na które przeznaczono 0,01% PKB.

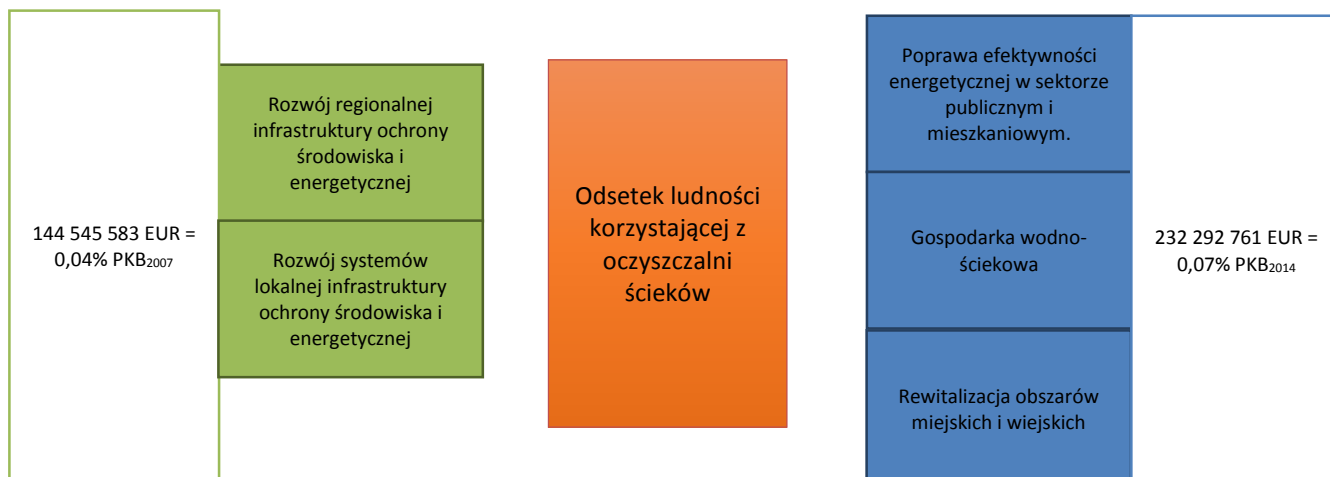
Wykres 24 - Udział energii odnawialnej w produkcji elektrycznej ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W badanym okresie można wyróżnić dwa znaczące momenty. Pierwszy miał miejsce w latach 2006-2009, a więc po okresie wdrażania inwestycji związanych z perspektywą finansową 2004-2006. Zmiana dotychczasowego malejącego trendu na rosnący świadczy o dużym wpływie programu na udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem. Trzeba wziąć pod uwagę, że opóźnienie w pojawianiu się efektów wynika z długiego czasu wdrażania takich inwestycji. Kolejny znaczący wzrost odnotowano w latach 2010-2013, a więc po realizacji RPOWŚ 2007-2013. Kwestia opóźnienia wyników w czasie wynika znowu z długiego czasu zwrotu z tego typu inwestycji. Warto zwrócić uwagę na bardzo dynamiczny wzrost zmian w tym okresie. Doprecyzowanie zadań służących osiągnięciu wyznaczonego celu, zwiększająca się świadomość ekologiczna mieszkańców województwa, oraz alokacja aż 0,01% PKB od 2014 roku może nie tylko utrzymać ten pozytywny trend, ale może także spowodować wzrost wartości tego wskaźnika.

- Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków.

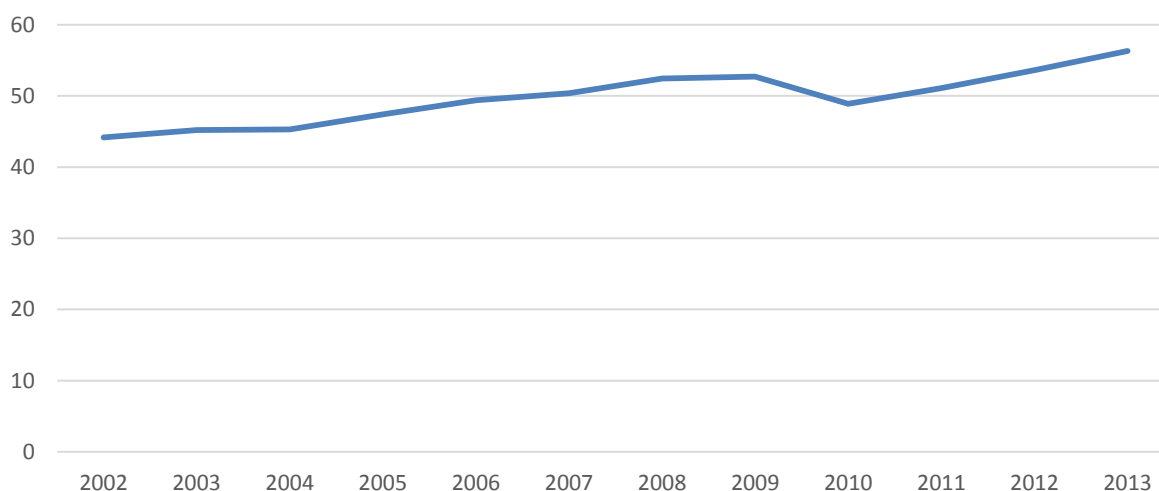

- - Działania RPOWŚ 2007-2013
- - Działania RPOWŚ 2014-2020
- - badany wskaźnik

Źródło: Opracowanie własne

Działania „Rozwój regionalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej” „Rozwój systemów lokalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej” służyły od 2007 roku, między innymi, zwiększeniu odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Na ten i inne cele przeznaczono zostało 0,04% PKB. Od 2014 roku nakłady finansowe zostały zwiększone prawie dwukrotnie – do 0,07% PKB. Zostały również wyznaczone nowe czynności służące budowie i modernizacji oczyszczalni ścieków. Przede wszystkim chodzi o poprawę efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym (w tym dofinansowanie, takich innowacji jak przydomowe i przyzakładowe oczyszczalnie ścieków), rewitalizację obszarów miejskich i wiejskich oraz poprawę stanu gospodarki wodno-ściekowej w województwie świętokrzyskim.

Wykres 25 - Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków

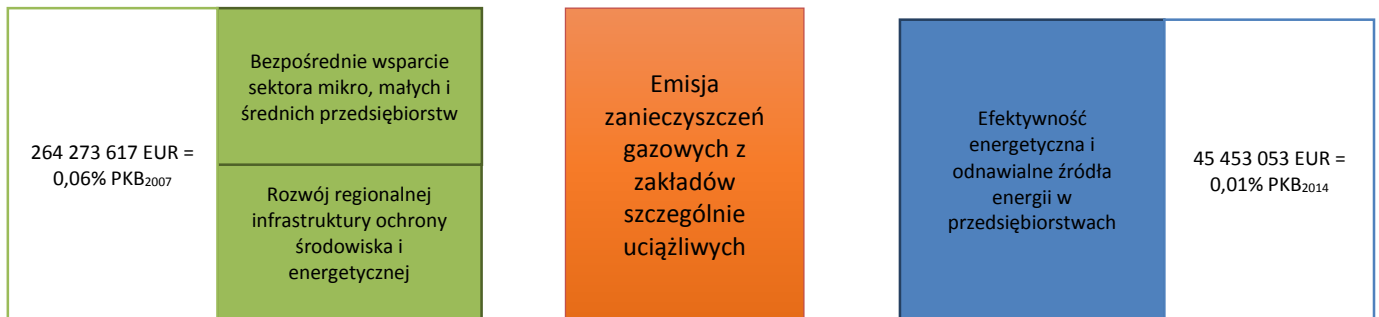

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o dane GUS.

Zwiększenie odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków nie jest jedynym celem, na który przeznaczone były dotychczas nakłady finansowe. Mimo to wartość tego wskaźnika wciąż rośnie. Trend rosnący załamał się jedynie po 2009 roku. Mogło to być spowodowane problemami, z jakimi zmagano się w 2010 roku województwo świętokrzyskie, a więc skutkami wielkiej powodzi (priorytetem staje się przywrócenie dostępu do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, co spycha oczyszczanie ścieków na dalszy plan). Powracający szybko i to ze zdwojoną siłą trend rosnący świadczy nie tylko o pozytywnym wpływie realizacji RPOWŚ 2007-2013, ale też zwiększającą się świadomością ekologiczną mieszkańców województwa (prywatne inicjatywy budowy przydomowych oczyszczalni). W okresie wdrażania RPOWŚ 2014-2020 planuje się budowę ponad 2 tysięcy przydomowych oczyszczalni ścieków oraz budowę pięciu i przebudowę dwóch oczyszczalni ścieków.

- Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych.

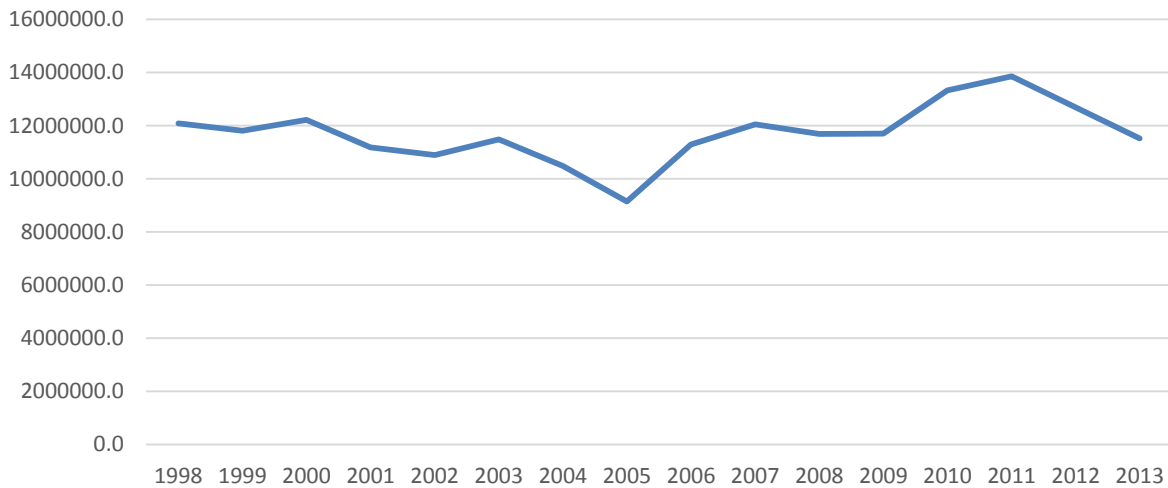

- - Działania RPOWŚ 2007-2013
- - Działania RPOWŚ 2014-2020
- - badany wskaźnik

Źródło: opracowanie własne

W województwie świętokrzyskim największy udział w emisji zanieczyszczeń do powietrza mają procesy spalania w sektorze produkcji i transformacji energii oraz branża cementowo-wapiennicza i materiałów ogniotrwałych oraz emisje niezorganizowane. Dlatego można przyjąć, że Działania RPOWŚ 2007-2013 w zakresie bezpośredniego wsparcia sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwój regionalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej miały wpływ na badany wskaźnik. Nakłady finansowe na te zadania w 2007 roku wyniosły 0,06% PKB, ale obejmowały one nie tylko ten jeden cel.

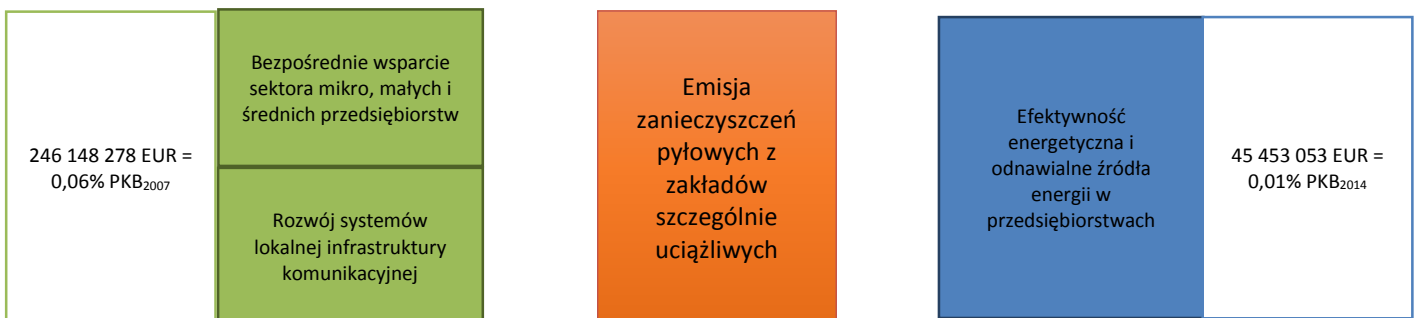
Wykres 26 - Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych w tonach na rok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wartość wskaźnika utrzymuje się na względnie tym samym poziomie od 1998 roku. W latach 2001-2005 można zaobserwować spadek emisji zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych, lecz ma on charakter tymczasowy. W 2007 emisja zanieczyszczeń wraca do wartości zbliżonej do tej z roku 2000 roku. Nieznaczna tendencja spadkowa widać na początku badanego okresu a wyraźniejszą przy jego końcu. W latach 2009-2013 obserwujemy wzrost emisji, który można tłumaczyć rozwojem przedsiębiorstw spowodowanym funduszami z RPOWŚ 2007-2013. Znacznie mniejsza względem poprzedniej alokacja przewidziana w RPOWŚ 2014-2020 na Działania mogące wpłynąć na emisje zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych może sprawić, że nie uda się utrzymać trendu spadkowego z lat 2012-2013.

- Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych.

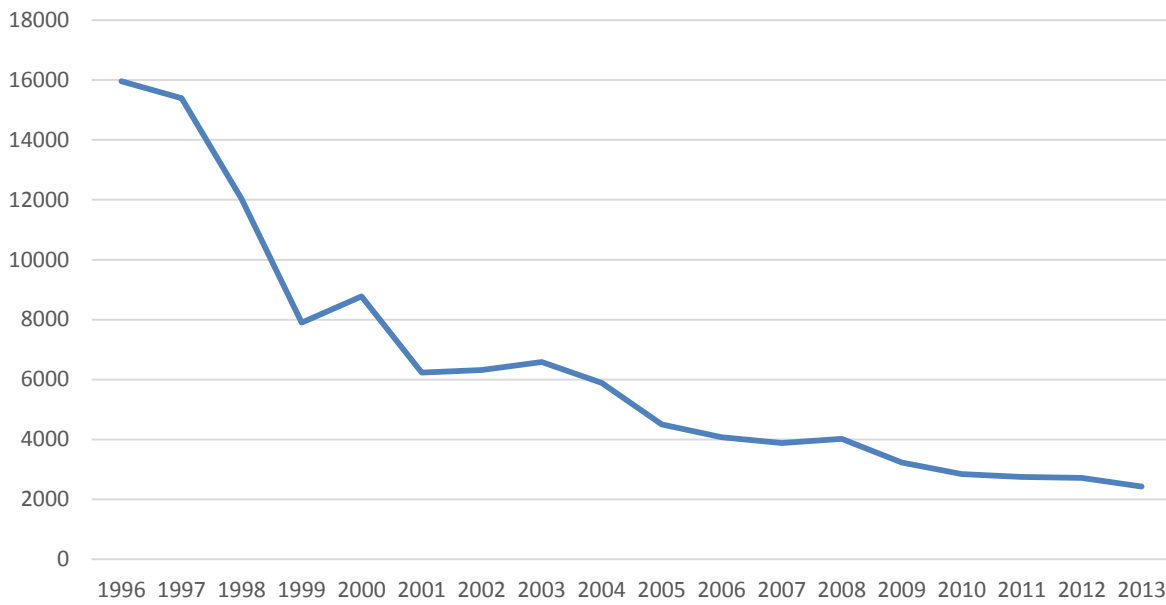
- - Działania RPOWŚ 2007-2013
- - Działania RPOWŚ 2014-2020
- - badany wskaźnik

Źródło: opracowanie własne

W czasie realizacji RPOWŚ 2007-2013 wpływ na ograniczenie emisji zanieczyszczeń miało wsparcie przedsiębiorstw. Umożliwiło ono modernizację i usprawnienie procesu produkcyjnego również w kontekście ograniczenia emisji zanieczyszczeń, oraz rozwój systemów lokalnej infrastruktury komunikacyjnej, co z kolei przyczyniło się do zmniejszenia emisji spalin.

Wykres 27 - Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych w województwie świętokrzyskim w tonach na rok

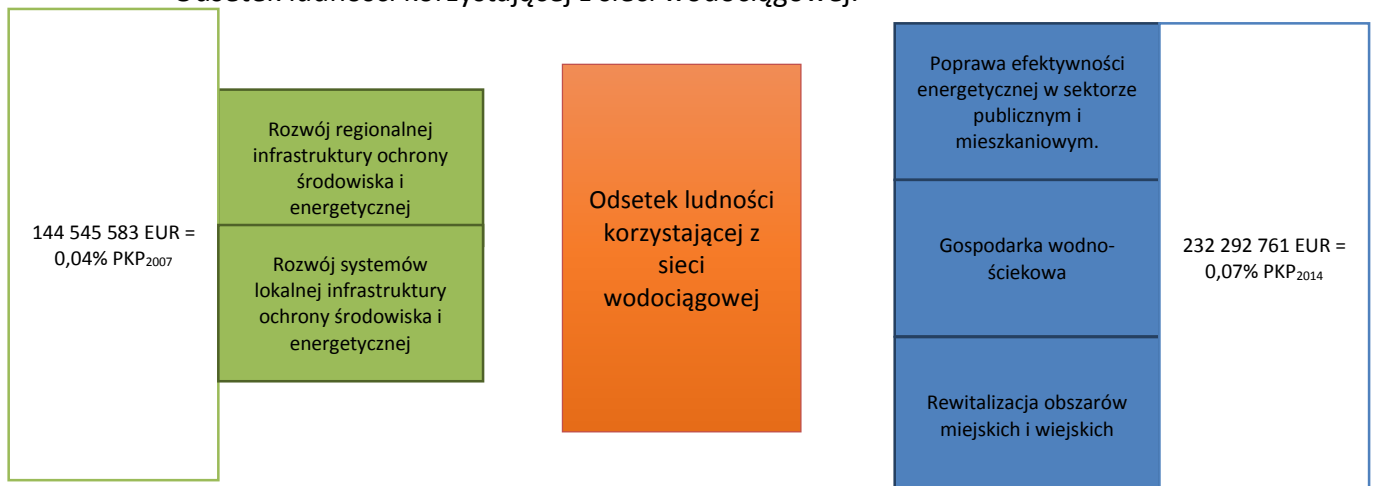

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W latach 1996-2013 ilość zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych odznacza się długookresową tendencją spadkową, która od 2005 roku zaczyna zanikać. Z pewnością środki RPWŚ 2007-2013 pozwoliły utrzymać trend spadkowy. Coraz wolniejsze ograniczenie emisji nie dziwi. Nowe przedsiębiorstwa korzystają zazwyczaj z najnowszych technologii, a większość starych zdążyła już zoptymalizować proces produkcyjny pod kątem emisji zanieczyszczeń. Dalszy postęp na tym polu zależy w dużej mierze od postępu technologicznego, na który środki z RPOWŚ mają ograniczony wpływ oraz od zastąpienia źródeł pozyskania energii bardziej przyjaznymi dla środowiska. Właśnie na tym drugim aspekcie skupia się RPOWŚ 2014-2020. Niemniej znacznie mniejsza wartość alokacji na ten cel sugeruje, że wpływ RPOWŚ 2014-2020 na ten wskaźnik będzie niewielki i pozwoli on tylko utrzymanie spadku wartości wskaźnika.

• Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej.

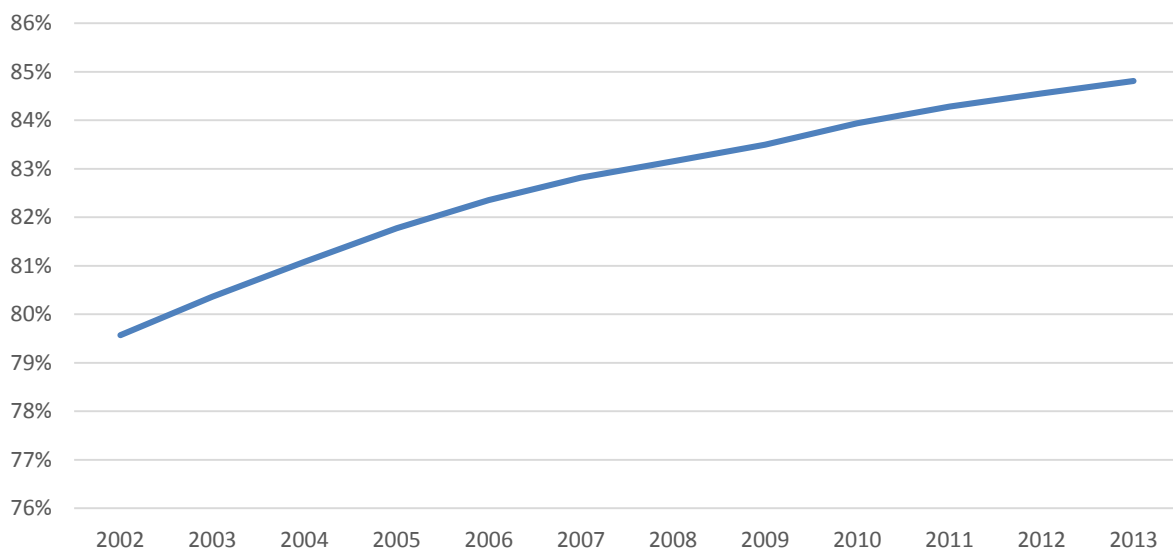

- - Działania RPOWŚ 2007-2013
- - Działania RPOWŚ 2014-2020
- - badany wskaźnik

Źródło: Opracowanie własne

Działania, takie jak rozwój regionalnej infrastruktury oraz systemów lokalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej służą również zwiększeniu odsetka ludności korzystającej z sieci wodociągowej. W RPOWŚ 2007-2013 alokowano na te Działania 0,04% PKB. Liczba osób przyłączonych do wodociągu w wyniku realizacji projektów określa stopień realizacji tych działań w sposób ilościowy. W 2014 roku wyróżniono trzy bardziej szczegółowe Działania, dzięki którym możliwe będzie zwiększenie dostępności ludności do sieci wodociągowej. Chodzi o dalszy rozwój gospodarki wodno-ściekowej (co umożliwi wprowadzenie, takich innowacji jak inteligentny system zarządzania wodociągami), poprawę efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym oraz rewitalizację obszarów miejskich i wiejskich. W 2014 roku większa alokacja funduszy, w wysokości 0,07% PKB, na wyróżnione zadania umożliwi szybszy wzrost badanego wskaźnika.

Wykres 28 - Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej.

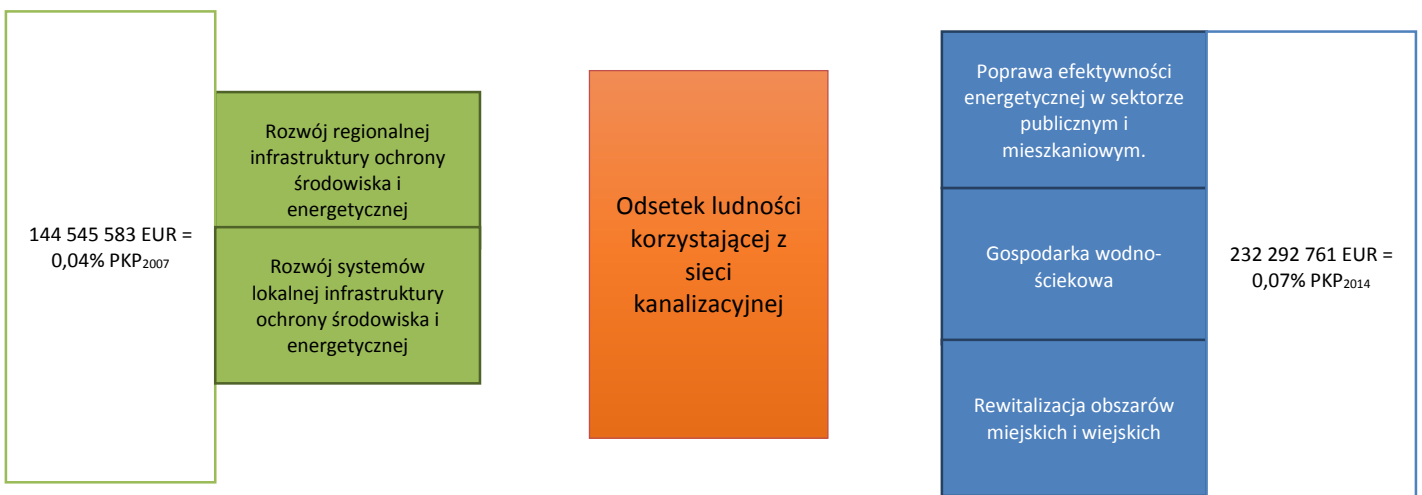
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W badanym okresie nie widać, żeby wdrażanie kolejnych projektów odznaczało się przyspieszeniem dostępu ludności województwa do instalacji wodociągowych. Pewnym jest, że pomogły one zachować trend rosnący wartości tego wskaźnika, dzięki czemu w 2013 roku aż 85% mieszkańców województwa świętokrzyskiego miało już dostęp do bieżącej wody. Trzeba zauważyć, że Działania mające na to wpływ, służyły równocześnie rozwojowi instalacji kanalizacyjnej i powstaniu oraz modernizacji kolejnych oczyszczalni ścieków. Odsetek skanalizowania województwa jest wciąż bardzo niski, wynosi zaledwie 55%, dlatego więc pochłania on większą część alokowanych środków.

Zwiększona alokacja funduszy w tym obszarze w latach 2014-2020 pomoże zachować dynamikę wzrostu odsetka ludzi z dostępem do sieci wodociągowej w województwie.

- Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.

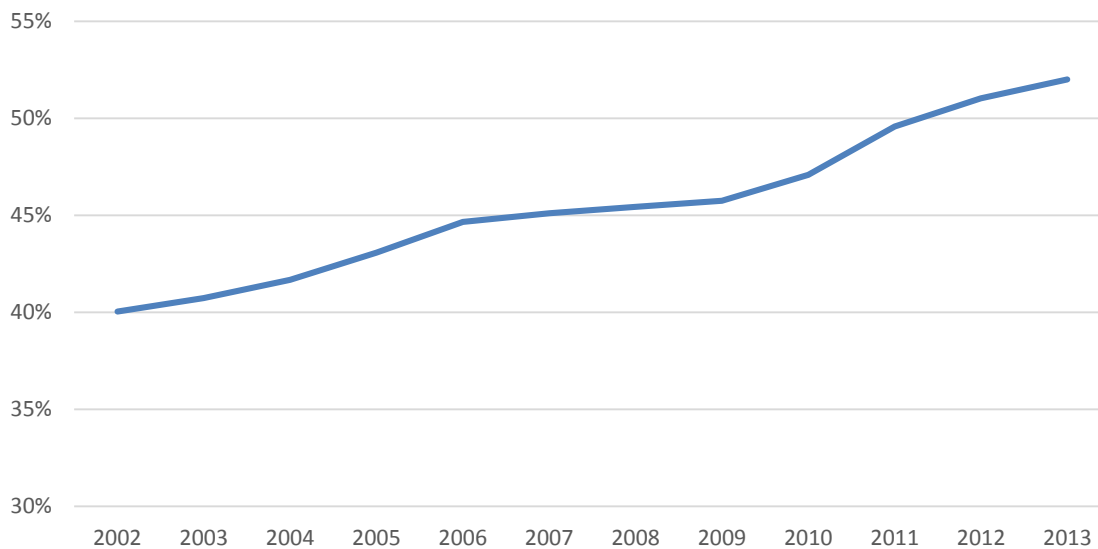
- - Działania RPOWŚ 2007-2013
- - Działania RPOWŚ 2014-2020
- - badany wskaźnik

Źródło: Opracowanie własne

W RPOWŚ rozpoczętym w 2007 roku wykazano dwa Działania, które miały bezpośredni wpływ na odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej. Były to „*rozwój regionalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej*” oraz „*rozwój systemów lokalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej*”, o łącznej alokacji w wysokości 0,04% PKB roku 2007. Liczba osób przyłączonych do kanalizacji w wyniku realizacji projektów określa stopień realizacji tych Działań w sposób ilościowy.

Wykres 29 - Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W całym okresie 2002-2013 widoczny jest utrzymujący się rosnący trend wartości omawianego wskaźnika. Zwiększona dynamika wzrostu w latach 2004-2006 najprawdopodobniej wynikała z inwestycji związanych z pierwszą perspektywą finansową w ramach środków z Unii Europejskiej. Kolejny taki skok da się zauważyć w latach 2010-2014, a więc w okresie realizacji RPOWŚ 2007-2013. Tak długo utrzymujący się trend rosnący wartości wskaźnika może sugerować, że znacząco większa alokacja funduszy na Działania mające zwiększyć odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej przyniesie, co najmniej podobne wyniki w okresie wdrażania RPOWŚ 2014-2020. Działania, które zostały zapisane w RPOWŚ 2014-2020, to przede wszystkim poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym, rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich oraz zwiększenie nakładów na gospodarkę wodno-ściekową. Każde z nich bezpośrednio wpływa na dostęp mieszkańców województwa świętokrzyskiego do sieci kanalizacyjnej – szczególnie na trudnodostępnych obszarach miejskich. Są one możliwe do realizacji dzięki ukończonym wcześniejszym Działaniom wdrożonym w RPOWŚ w latach 2007-2013 (rozwojowi regionalnej infrastruktury oraz systemów lokalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej) oraz zwiększonemu procentowi realnej alokacji w RPOWŚ 2014-2020, jaki został na nie przeznaczony.

2.5 Odziaływanie RPOWŚ 2014-2020 na rozwój obszarów strategicznej interwencji- analiza terytorialna

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, w sposób precyzyjny, identyfikuje obszary regionu charakteryzujące się specyficznymi własnościami i uwarunkowaniami. W dokumencie wskazano siedem takich subterytoriów zlokalizowanych w granicach województwa świętokrzyskiego: obszar funkcjonalny miasta Kielce; obszary przemysłowe; obszar o relatywnie wysokim potencjale rolniczym; obszar turystyczno-uzdrowiskowy; dolinę Wisły; obszar Gór Świętokrzyskich; pozostałe obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie i/lub słabych bądź średnich warunkach rozwoju społeczno-gospodarczego. Wszystkie powyższe obszary zostały zaadresowane w ramach RPOWŚ 2014-2020. Wyjątek stanowią tutaj wskazane w SRWŚ obszary o relatywnie wysokim potencjale rolniczym, które są przedmiotem wsparcia w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

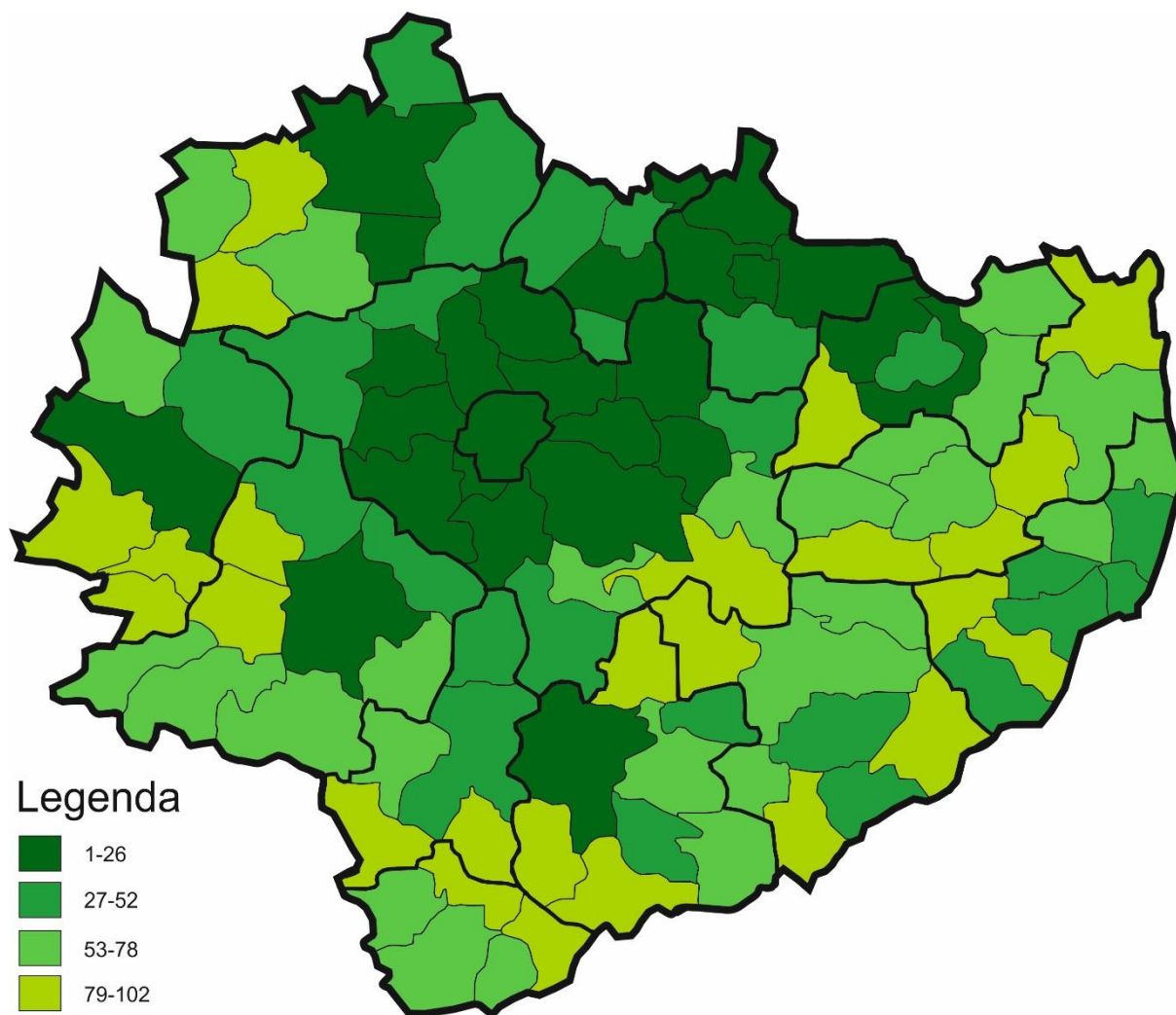
W celu ukazania struktury przestrzennej rozwoju województwa świętokrzyskiego stworzono ranking gmin, wykorzystując dostępne dane zarówno w ujęciu statycznym (dla ostatniego dostępnego roku), jak i dynamicznym (okres 2013-2016³²). Rezultaty badania, uwzględniającego jednocześnie kryteria statyczne, jak i dynamiczne, zostały zamieszone na rysunku I.³³

³² Wybór powyższego okresu został zdeterminowany przez rok uchwalenia SRWŚ (2013) oraz rok z ostatnimi dostępnymi danymi.

³³ Szczegółowe rankingi gmin województwa świętokrzyskiego zostały zawarte w załączniku nr 4 niniejszego raportu.

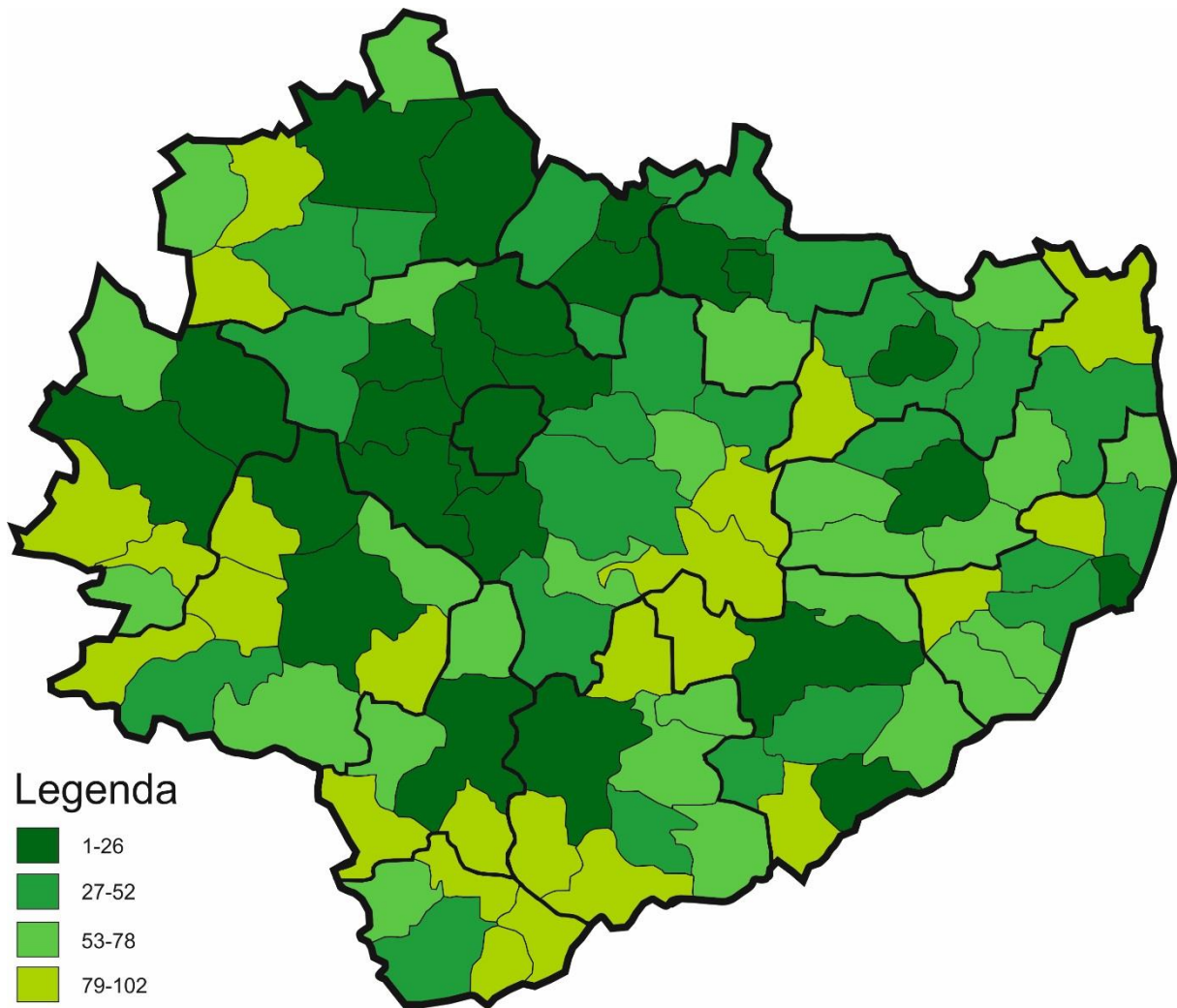
Rysunek II - Struktura przestrzenna rozwoju gospodarki województwa świętokrzyskiego poziom NUTS-5 (pozycja gmin w rankingu wojewódzkim) – łącznie kryteria statyczne i dynamiczne

Źródło: Opracowanie własne

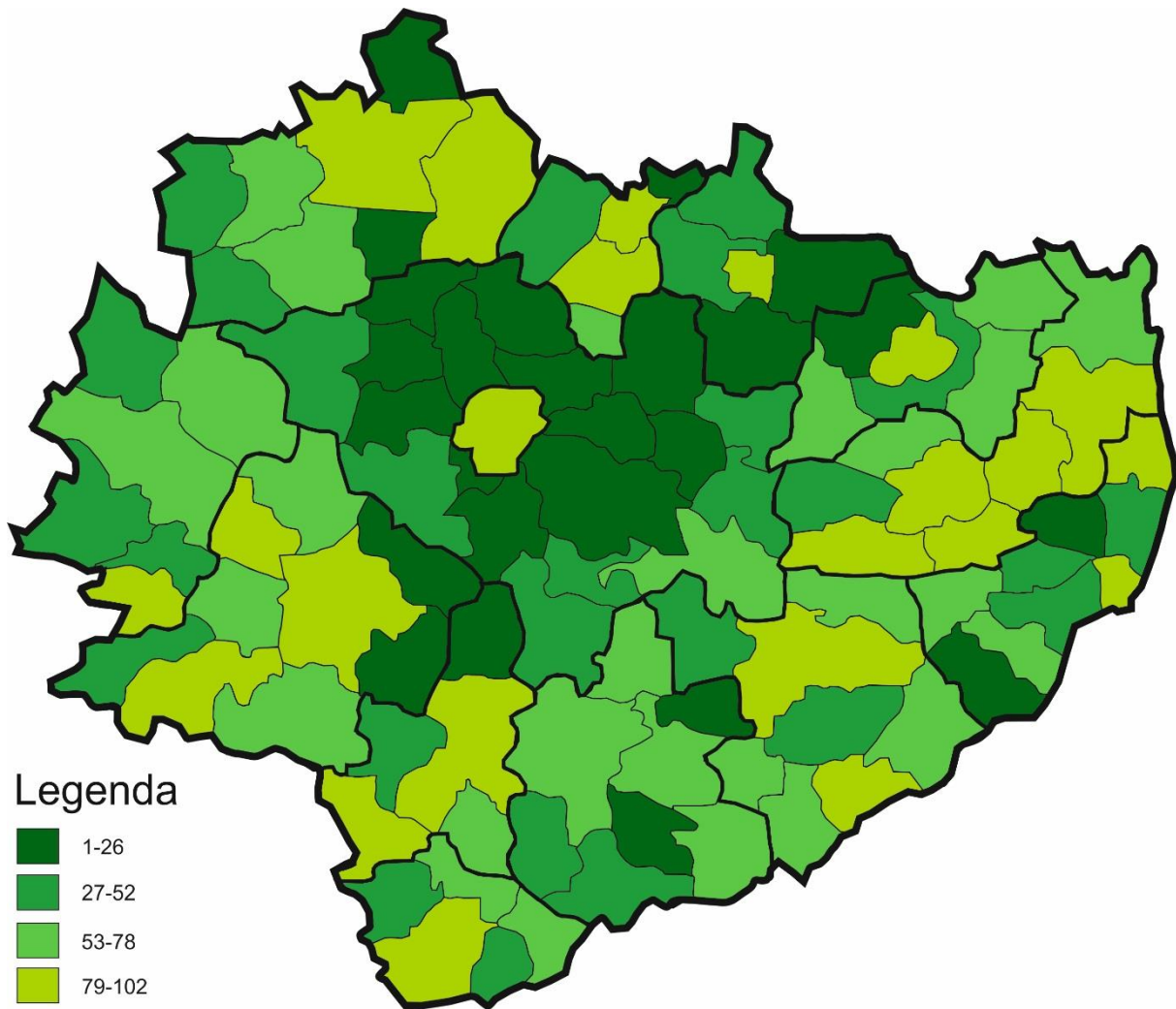

Rysunek III - Struktura przestrzenna rozwoju gospodarki województwa świętokrzyskiego poziom NUTS-5 (pozycja gmin w rankingu wojewódzkim) – kryterium statyczne

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek IV - Struktura przestrzenna rozwoju gospodarki województwa świętokrzyskiego poziom NUTS-5 (pozycja gmin w rankingu wojewódzkim) – kryterium dynamiczne.

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie rys. I-III warto zwrócić uwagę na Kielecki Obszar Funkcjonalny (KOF) jako regionalny biegun wzrostu. Należy zauważyć, iż poza Kielcami gminy tworzące KOF charakteryzują się najwyższymi pozycjami w rankingu bazującym na połączonych statycznych i dynamicznych kryteriach analizy. Są to jednostki o najwyższym poziomie rozwoju zdefiniowanego i mierzonego za pomocą dostępnych cząstkowych wskaźników statystycznych (rys. II). Co jednak znacznie istotniejsze, wspomniane gminy odznaczają się jednymi z najszybszych zmian społeczno-gospodarczych zachodzących w województwie świętokrzyskim (rys. III). Ranking statyczny pokazuje swoistą fotografię poziomu rozwoju w danym punkcie czasu zdeterminowanym przez dostępność danych. Uzyskane na jego podstawie informacje muszą być jednak uzupełnione zestawieniem o charakterze dynamicznym. Może się bowiem okazać, iż stosunkowo wysokie wartości wskaźników wpisują się w trend spadkowy. Taka sytuacja ma miejsce w przypadku Kielc. Stolica województwa świętokrzyskiego plasuje się pośród ośrodków o najwyższym poziomie rozwoju gospodarczego. Analiza tendencji demograficznych i gospodarczych wskazuje jednak, że Kielce odznaczają się postępującą depopulacją oraz relatywnie niską dynamiką w obszarze przedsiębiorczości oraz rynku pracy. Kielce jako główny ośrodek miejski województwa

stanowią jednak szczególnie przypadek, który należy rozpatrywać w kontekście całego KOF. Mając na uwadze powyższe, trzeba wspomnieć, że negatywne tendencje demograficzne w Kielcach są w dużej mierze efektem zachodzącej suburbanizacji. Potwierdza to wzrost liczby ludności w zdecydowanej większości gmin tworzących ten obszar funkcjonalny. Większa dynamika zmian na rynku pracy i w obszarze przedsiębiorczości w „obwarzanku” stolicy regionu stanowią z kolei efekt bazy (Kielce charakteryzują się z natury rzeczy znacząco wyższymi poziomami liczby pracujących oraz podmiotów gospodarczych) oraz po części wynikają z lokowania działalności gospodarczej w bardziej atrakcyjnych pod względem kosztów inwestycji gminach, przylegających bezpośrednio do stolicy województwa. KOF traktowany całościowo jako obszar aglomeracyjny odznacza się najwyższym potencjałem wzrostowym w całym regionie. Jest to niezwykle istotne z punktu efektywnego funkcjonowania całego województwa. KOF stanowi główne źródło dochodów regionu oraz magnes przyciągający inwestorów. Pielęgnowanie i stymulowanie dalszego wzrostu wspomnianego obszaru funkcjonalnego winno stanowić zatem jedno z kluczowych zadań w zakresie terytorializacji polityki rozwoju. Wykorzystanie w ramach RPOWŚ 2014-2020 dedykowanego KOF instrumentu – Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) – należy pochylić jako niezwykle istotny krok w tym kierunku. Warto podkreślić, iż fundusze RPOWŚ 2014-2020 alokowane na ten obszar terytorialny stanowią tylko 5% całości środków z EFRR będących do dyspozycji w ramach tego programu. Trzeba jednak pamiętać, że KOF gromadzi w dużej mierze beneficjentów o większej zdolności do aplikowania i absorbowania funduszy UE w trybie konkursowym w porównaniu do mniej rozwiniętych gmin województwa świętokrzyskiego. Instrument terytorialny ZIT stanowi narzędzie stymulujące współpracę między jst. To wartość nie do przecenienia. Przeprowadzone wywiady IDI wskazały na możliwość braku wystarczającej koordynacji inicjatyw podejmowanych w ramach ZIT. Pewność funduszy zarezerwowanych dla KOF może zmniejszać mobilizację i motywację do maksymalnie efektywnych i spójnych działań. Stąd też konieczne jest monitorowanie inicjatyw ZIT przez władze samorządowe województwa. Koncepcja ZIT poza oczywistymi potencjalnymi korzyściami stanowi swoiste laboratorium kooperacji między jst. Doświadczenie to stworzy podstawę do rozszerzenia w przyszłości tej inicjatywy na inne grupy gmin.

Analiza literatury przedmiotu (m.in.: Gorzelak 2000; Gorzelak, Smętkowski 2005) wskazuje, iż obecnie relacje między obszarem metropolitalnym i peryferiami kształtują się w oparciu o paradygmat charakterystyczny dla ery postindustrialnej (gospodarki opartej na wiedzy), gdzie obszary peryferyjne ulegają marginalizacji stając się wyłącznie dostawcami wykwalifikowanej siły roboczej (która często osiedla się w aglomeracji) oraz zasobów środowiskowych (działek rekreacyjnych, budowlanych, wody pitnej, itp.), a także miejscem lokalizacji pracochłonnych, mało konkurencyjnych dziedzin gospodarczych. Znacząca część zasobów niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej w metropolii (informacji, technologii, itp.) pochodzi spoza regionu, a sama aglomeracja w coraz większym stopniu koncentruje się na przepływach informacji i kapitału ludzkiego w skali międzynarodowej, niż na cyrkulacji dóbr materialnych. Przedstawione powyżej mapy wydają się potwierdzać stosunkowo słabe oddziaływanie Kielc na dynamizację rozwoju obszarów zlokalizowanych poza KOF. W związku z powyższym niezwykle istotna jest ocena ośrodków subregionalnych i lokalnych jako biegunów wzrostu, mogących efektywnie stymulować rozwój przynajmniej w swoim bezpośrednim otoczeniu. Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko Kamienna, Starachowice oraz Sandomierz plasują się w pierwszej jedenastce gmin pod kątem poziomu rozwoju (rys. II). Pozytywne oddziaływanie można przypisać częściowo funkcjonowaniu

Specjalnej Strefy ekonomicznej „Starachowice”. Diametralnie inaczej wygląda jednak sytuacja, gdy przeanalizujemy ranking w ujęciu dynamicznym (rys. III). Wspomniane miasta zajmują jedno z ostatnich miejsc pod względem dynamiki rozwoju rozpatrywanego przez wyszczególnione wyżej wskaźniki. Ponadto, z wyjątkiem niektórych gmin (m.in. Bodzentyna, Bród, Kunowa, Pawłowa i Skarżyska Kościelnej) nie można mówić o wyraźnie silniejszym rozwoju na terenach z nimi sąsiadujących. W przypadku tych miast szczególnie uzasadnione staje się wsparcie zorientowane na przywrócenie ich roli społeczno-gospodarczej w województwie świętokrzyskim. Przy czym, za pierwszoplanowe należy uznać równoległe Działania zmierzające do poprawy dostępności usług mieszkaniowych oraz wzmocnienia sektora przedsiębiorstw. W RPOWŚ 2014-2020 obszary te, z wyjątkiem Sandomierza, wyłączonego z ośrodków subregionalnych na drodze analiz delimitacyjnych, zostały objęte wsparciem w ramach kilku osi priorytetowych. Należy podkreślić, iż wspomnianym ośrodkom zostały dedykowane odrębne koperty finansowe, a także są one promowane poprzez kryteria konkursowe w ramach RPOWŚ 2014-2020. O ile wsparcie w zakresie infrastruktury, przedsiębiorczości oraz rynku pracy dla trzech wyodrębnionych ośrodków jest adresowane wyraźnie w Programie, o tyle szczątkowo odnosi się on do kluczowego problemu związanego z mieszkaniami. Jest to niestety efektem „sztywności” w ogólnie ustalonych ramach merytorycznych programów regionalnych.

W przypadku lokalnych ośrodków wzrostu określonych w SRWŚ (Busko-Zdroju, Jędrzejowa, Kazimierzy Wielkiej, Końskich, Opatowa, Pińczowa, Staszowa i Włoszczowej) ich pozycje w generalnym rankingu rozwoju gmin województwa świętokrzyskiego (rys. I), a także w zestawieniu o charakterze statycznym (rys. II) są relatywnie wysokie. Jednakże analiza tendencji demograficznych i gospodarczych wskazuje, że wspomniane ośrodki miejskie plasują się wśród gmin odznaczających się stosunkowo wysoką negatywną depopulacją oraz wolnym tempem zmian o charakterze ekonomicznym odzwierciedlonych przez zmianę liczby podmiotów gospodarczych i pracujących (rys. III). Mając na uwadze powyższe, należy wskazać na konieczność silniejszego wsparcia tych miast. Przy czym, za kluczowe należy uznać Działania zmierzające do poprawy dostępności usług społecznych oraz rozwój małych przedsiębiorstw usługowych na ich terytoriach. W ramach RPOWŚ 2014-2020 jedynie miasta o charakterze uzdrowiskowym (Busko-Zdrój oraz Solec-Zdrój) zostały słusznie wyodrębnione poprzez utworzenie oddzielnego OSI.³⁴ Pozostałe ośrodki lokalne mogą być wspierane poprzez Działania rewitalizacyjne oraz w obszarze przedsiębiorczości. Tym niemniej, ich funkcje nie zostały w sposób szczególny zaadresowane w Programie. W kontekście braku wyraźnego dyfundowania efektów gospodarczych generowanych w KOF oraz trzech przemysłowych miastach północnej części regionu na obszary peryferyjne rola lokalnych biegunów wzrostu powinna być wyraźniej zaakcentowana w praktycznym Działaniu. Beneficjenci z ośrodków lokalnych mogą mieć mniejsze doświadczenie i potencjał, który umożliwiłby im skuteczne konkutowanie o wsparcie finansowe z podmiotami zlokalizowanymi np. w KOF.

Wzmacnianie lokalnych biegunów wzrostu w taki sposób, aby uczynić z nich atrakcyjne „magnesy” dla mieszkańców najbliższych gmin jest szczególnie istotne dla poprawy standardu życia ludności zamieszkującej obszary wiejskie. Wieś z natury rzeczy odznacza się gorszymi parametrami rozwojowymi (rys. I-III). Wpływa na to, przede wszystkim stosunkowo niewielka

³⁴ Podczas wywiadów IDI z przedstawicielami UMWŚ zaakcentowany został brak współpracy między tymi ośrodkami uzdrowiskowymi. Jest to kolejny wniosek przemawiający z podjęciem intensywnych działań ukierunkowanych na wzrost kooperacji w układzie wewnątrzregionalnym.

rola rolnictwa w tworzeniu wartości dodanej w gospodarce, co ogranicza znaczący wzrost dochodów, jaki może mieć miejsce w sektorach przemysłowym i usługowym. Stąd też za istotne należy uznać wsparcie w ramach RPOWŚ 2014-2020 zorientowane na rozwój obszarów wiejskich. Trzeba wspomnieć tu przede wszystkim o wysokiej alokacji (23%) dedykowanej, zgodnie z zapisami RPOWŚ 2014-2020 obszarom wiejskim, oraz wydzieleniu OSI Obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych, do których zaliczono: usługi edukacyjne i szkoleniowe, usługi medyczne, usługi komunikacyjne, usługi komunalne i związane z ochroną środowiska, usługi kulturalne. Finansowanie inwestycji ze środków RPOWŚ 2014-2020 ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości, rewitalizację społeczną i infrastrukturalną oraz infrastrukturę wodno-kanalizacyjną i przeciwpowodziową jest oczywiście słuszne. Wątpliwość może budzić fakt, iż w zakresie wsparcia obszarów wiejskich w ramach EFRR nie ma dedykowanych naborów (poza infrastrukturą zdrowotną i edukacyjną). Jest to szczególnie istotne przy wsparciu przemysłu przetwórczego i agroturystyki jako dwóch kluczowych branż, mogących podnieść średni poziom dochodów uzyskiwanych na obszarach wiejskich. W kontekście powyższego na uwagę zasługuje Obszar Gór Świętokrzyskich. Dla tego relatywnie słabo rozwiniętego OSI (rys. I-III) zostało zapisane wsparcie realizowane poprzez dedykowane nabory wniosków w ramach Działań 4.4 i 4.5.

Poza wyartykułowanymi wyżej sugestiami, należy stosunkowo dobrze ocenić koncepcję terytorializacji działań w ramach RPOWŚ 2014-2020 jako odpowiedź na wykazane w SRWŚ obszary strategicznej interwencji. Wydają się potwierdzać to dane zawarte w tabeli 36. Prezentuje ona udziały poszczególnych jednostek terytorialnych w środkach finansowych zakontraktowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 (stan na listopad 2017).

Tabela 36 - Udział JST w środkach finansowych zakontraktowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 (stan na listopad 2017).

Powiat:	zł	%
kielecki i Kielce	431322817	33,1
ostrowiecki	113967720	8,8
starachowicki	47685392	3,7
skarżyski	41442657	3,2
buski	38936573	3,0
jędrzejowski	42307610	3,2
kazimierski	15807353	1,2
konecki	44191813	3,4
opatowski	124083921	9,5
pińczowski	12390205	1,0
sandomierski	56513069.13	4,3
staszowski	34740412	2,7
włoszczowski	13139329	1,0
Całość	1302242094	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.funduszeuropejskie.gov.pl

W przypadku KOF zauważalna jest widoczna koncentracja funduszy. Jest to efektem szczególnego charakteru tego OSI wynikającego z faktu, że na jego terytorium zlokalizowana jest stolica regionu generująca stosunkowo wysokie efekty aglomeracyjne. Należy jednak zauważyć, że trzy ośrodki subregionie (Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko-Kamienna oraz

Starachowice) wraz z ich najbliższym otoczeniem łącznie zaabsorbowały dotychczas 15,6% analizowanych funduszy. Wśród nich zdecydowanie dominuje powiat ostrowiecki. Udział w dofinansowaniu powiatów starachowickiego i skarżyskiego jest niższy niż niektórych ośrodków lokalnych. Implikuje to konieczność monitorowania dalszego rozwoju sytuacji na tych dwóch obszarach. Blisko 30% całości zakontraktowanych środków przypadło w udziale lokalnym biegunom wzrostu. Trzeba jednakże zauważyć, że w tej grupie występuje duża rozbieżność pomiędzy liderem powiatem opatowskim (9,5%) a powiatami kazimierskim (1,2%), pińczowskim (1%) i włoszczowskim (1%). Uwzględniając powyższe fakty oraz różnice w sile ekonomicznej poszczególnych jednostek terytorialnych, należy stwierdzić, iż nie obserwuje się bardzo dużych dysproporcji w układzie KOF- reszta regionu. Finalne konkluzje w zakresie terytorializacji wsparcia środkami RPOWŚ 2014-2020 będzie można sformułować dopiero na etapie ewaluacji ex post tego Programu.

3 Rozdział III. Wpływ RPO 2014-2020 na realizację SRWŚ 2020 w ujęciu oddolnym („bottom-up”)

3.1 Analiza na poziomie projektów RPOWŚ 2014- 2020

Celem niniejszego rozdziału jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie w jaki sposób realizowane projekty w ramach RPOWŚ 2014-2020 wpływają/wpłyną na osiągnięcie poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020. Podczas gdy w pozostałych częściach opracowania bazowano na danych zagregowanych, analiza zawarta w tej części oparta wychodzi od poziomu projektowego (podejście *bottom-up*).

Analiza projektów realizowanych w ramach poszczególnych Działań RPO pozwoliła zaobserwować, m.in.: które z Działań cieszą się największym zainteresowaniem wśród potencjalnych beneficjentów, w których Działaniach występuje największy/najmniejszy procent absorpcji alokacji, jak również stwierdzić, które obszary celów Strategii nie zostały jak dotąd objęte projektami. Takie wyniki mogą okazać się szczególnie pomocne przy ustalaniu harmonogramu kolejnych naborów, jak również przy planowaniu ewentualnych relokacji środków. Analizy dokonano na podstawie bazy danych otrzymanej od Zamawiającego dnia 15.12.2017.

Kwota alokacji ze środków UE przeznaczona na realizację Działań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 wynosi 1 364,54 mln euro. Według stanu na dzień 15 grudnia 2017 r. ogólna kwota dofinansowanie z UE wynosi (jest to suma kwot dofinansowania UE projektów zrealizowanych/realizowanych) 1 516 046 731,71 PLN, co po przeliczeniu zgodnie ze średnim kursem euro na lata 2014-2016 w wysokości 4,24 PLN, daje następującą kwotę w euro 357 558 191,44 euro. Można zatem przyjąć, że do dnia dzisiejszego zrealizowane zostało 26,20% alokacji. Taki stan rzeczy wynika, m.in.: z faktu, iż do tej pory nie we wszystkich Działaniach RPO realizowane są projekty (1.1, 1.3, 2.3, 3.1, 3.4, 4.2, 5.2, 6.5, 7.1,7.2, 10.3), jak również z tego, że realizowane projekty nie pokrywają całości założeń celów operacyjnych Strategii.

Należy zwrócić uwagę na rozbieżność, która pojawia się pomiędzy przypisaniem Działań RPOWŚ do celów operacyjnych Strategii w tabeli nr 33 a danymi zawartymi w niniejszym rozdziale. Rozbieżność jest następstwem przyjęcia dwóch odmiennych podejść: top down i bottom-up. W ww. tabeli przedstawiono ogólne przyporządkowanie Działań RPOWS 2014-2020 do celów operacyjnych Strategii (top-down), natomiast w niniejszym rozdziale wskazano cele operacyjne, do których założeń odnoszą się dotychczas realizowane projekty (bottom-up). Jeśli w opinii Ewaluatora z danego Działania nie są jeszcze realizowane projekty, które wpisują się w założenia danego celu operacyjnego Strategii, wówczas przy omawianiu danego Działania nie wymienia się tego celu.

Należy wspomnieć, iż w niniejszej analizie nie będą brane pod uwagę projekty z osi priorytetowej 11 „Pomoc techniczna”, które związane są z wdrażaniem i obsługą RPOWŚ 2014-2020 i tym samym nie mają przełożenia na realizację celów Strategii.

W przypadku Działań RPOWŚ 2014-2020, w ramach których realizowane były lub są projekty, sytuacja przedstawia się w następujący sposób:

Działanie 1.2 BADANIA I ROZWÓJ W SEKTORZE ŚWIĘTOKRZYSKIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Dotychczas ogłoszono 3 nabory z Działania 1.2, w rezultacie których zawarto 3 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **11 810 480,40 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **6 911 290,13 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **258 640 000,00 zł**, można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **2,67%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są wybrane przedsiębiorstwa (sp. j., sp. z o.o., osoba fizyczna) dotyczą m.in.: rozwoju laboratorium badawczego, działalności badawczo-rozwojowej, wdrażania innowacyjnych technologii oraz nowych produktów.

Biorąc pod uwagę zakres tematyczny projektów można wywnioskować, iż przyczyniają się one do realizacji założeń następujących celów operacyjnych Strategii: **2.1, 2.3, 3.2, 3.3**. Każdy z wymienionych celów dotyczy m.in.: wspierania wdrażania innowacji dla poprawy jakości usług czy produktów, promowania działalności proinnowacyjnej szczególnie wśród MŚP oraz promowania komercjalizacji wyników prac badawczo rozwojowych.

Działanie 2.1 WSPARCIE ŚWIĘTOKRZYSKIEGO IOB W CELU ZWIĘKSZENIA POZIOMU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W REGIONIE

Dotychczas ogłoszono 2 nabory z Działania 2.1, w rezultacie których zawarto 3 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **1 562 244,35 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **1 314 335,59 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **123 336 949,00 zł**, można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **1,07%** tej kwoty.

Celem projektów jest świadczenia usług rozwojowych dla sektora MŚP, we wczesnej fazie rozwoju, dlatego też można stwierdzić, iż przyczyniają się one do realizacji następujących celów operacyjnych Strategii: **1.2, 2.1, 2.5, 3.2, 3.3, 5.2**. Wymienione cele zakładają m.in.: propagowanie innowacyjności w sektorze MŚP i wsparcie dla firm angażujących się w transfer nowych technologii.

Działanie 2.2 TWORZENIE NOWYCH TERENÓW INWESTYCYJNYCH

Dotychczas ogłoszono 2 nabory z Działania 2.1, w rezultacie których zawarto jedną umowę o dofinansowanie projektu. Ogólna wartość projektu wynosi **26 045 615,80 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **4 090 450 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to

Działanie równa jest **32 756 536,00 zł**, można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **12,49%** tej kwoty.

Beneficjentem projektu pn. ***Uzbrojenie terenów inwestycyjnych Kieleckiego Parku Technologicznego –Strefa B i C*** jest Gmina Kielce. Celem projektu jest uzbrojenie terenów inwestycyjnych w instalacje, tj. wodociągi, kanalizację sanitarną i deszczową, ciepłociąg oraz w sieci elektryczne i teletechniczne. Ze względu na tematykę projektu można założyć, że jego realizacja przyczyni się realizacji następujących celów operacyjnych Strategii: **2.2, 3.3, 4.2**.

W ramach Działania 2.2 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 7 419 039,17 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 22,65% alokacji³⁵.

Działanie 2.4 PROMOCJA GOSPODARCZA KLUCZOWYCH BRANŻ GOSPODARKI REGIONU

Dotychczas z tego Działania ogłoszono jeden nabór, w rezultacie którego zawarto jedną umowę o dofinansowanie projektu. Ogólna wartość projektu wynosi **10 703 721,26 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **9 063 886,16 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **9 063 886,00 zł**, można stwierdzić, iż obecnie alokacja została wyczerpana.

Beneficjentem realizowanego projektu pn. ***Świętokrzyskie - hard to pronounce, easy to do business in*** jest województwo świętokrzyskie. Za główny cel projektu postawiono sobie promocję województwa Świętokrzyskiego poprzez nawiązywanie kontaktów gospodarczych pomiędzy przedsiębiorcami województwa świętokrzyskiego i partnerami zagranicznymi, co w następstwie ma znaleźć przełożenie na zwiększenie poziom eksportu w regionie. Mając na uwadze ww. założenia projektu można wnioskować, że przyczyni się on do realizacji następujących celów operacyjnych Strategii: **2.1, 2.2, 2.3, 3.3**. Cele te zakładają, m.in. aktywizację przedsiębiorczości poprzez promowanie województwa świętokrzyskiego i jego produktów regionalnych za granicą, wsparcie dla organizacji międzynarodowych misji gospodarczych, ugruntowanie pozycji województwa świętokrzyskiego na mapie Europy poprzez organizację targów czy imprez wystawienniczych.

Działanie 2.5 WSPARCIE INWESTYCYJNE SEKTORA MŚP

Dotychczas ogłoszono 3 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto 169 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **176 399 206,44 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **105 918 060,90 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **257 770 728,00 zł**, można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **41,09%** tej kwoty.

Zakres tematyczny realizowanych projektów, których beneficjentami są przedstawiciele sektora MŚP, obejmuje: podnoszenie konkurencyjności, wzrost innowacyjności (wdrażanie innowacyjnych rozwiązań), poszerzanie oferty produkcyjnej i usługowej oraz unowocześnianie działalności. Projekty te wpisują się w założenia następujących celów Strategii: **2.1, 2.3, 2.5**,

³⁵ Informacje o preumowach dotyczą stanu na dzień 15.12.2017

3.3, 4.2 oraz **5.2**. We wszystkich tych celach zwrócono uwagę na konieczność wdrażania rozwiązań innowacyjnych pomagających w osiągnięciu lepszej wydajności i tym samym wpływających na konkurencyjność. W celach tych uwidoczniło korzyści płynące ze współpracy strony biznesowej i naukowej.

W ramach Działania 2.5 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 74 116 378,78 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 28,75% alokacji.

Działanie 2.6 INSTRUMENTY FINANSOWE DLA MŚP

Dotychczas z tego Działania ogłoszono jeden nabór, w rezultacie którego zawarto jedną umowę o dofinansowanie projektu. Ogólna wartość projektów wynosi **245 647 058,82 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **208 800 000 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **212 000 000,00 zł**, można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **98,49%** tej kwoty.

Beneficjentem realizowanego projektu pn. **Fundusz Funduszy Województwa Świętokrzyskiego** jest Bank Gospodarstwa Krajowego. Celem projektu jest stworzenie funduszu wspierającego MŚP, których sytuacja finansowa uniemożliwia ubieganie się o kredyty bankowe. Projekt ten wpisuje się w cel operacyjny Strategii **3.3**. W celu tym założono m.in. utworzenie konkretnych instytucji otoczenia biznesu, w tym właśnie funduszy pożyczkowych.

Działanie 3.2 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA I ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII W PRZEDSIĘBIORSTWACH

Dotychczas ogłoszono 2 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto 24 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **30 611 979,54 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **14 178 045,95 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **86 724 426,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **16,35%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są wybrane podmioty gospodarcze województwa świętokrzyskiego dotyczą poprawy ich efektywności energetycznej, zwiększania wykorzystania energii odnawialnej oraz termomodernizacji budynków. Ze względu na profil tematyczny projekty te realizują założenie celu operacyjnego Strategii **6.1**. Cel ten m.in. koncentruje się na promowaniu odnawialnych źródeł energii oraz unowocześnienie rozwiązań energetycznych.

Działanie 3.3 POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ W SEKTORZE PUBLICZNYM I MIESZKANIOWYM

Dotychczas ogłoszono 3 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto umowy o dofinansowanie na realizację 6 projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **25 507 559,21 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **18 597 031,20 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji

przeznaczona na to Działanie równa jest **217 932 884,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **8,53%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są, m.in. wybrane gminy województwa świętokrzyskiego, dotyczą modernizacji budynków szkół. Ze względu na tematykę projektów, przyczyniają się one do realizacji następujących celów operacyjnych Strategii: **2.1** i **4.1**.

W Działaniu 3.3 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 134 270 441,62. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 61,61% alokacji.

Działanie 4.1 PRZECIWDZIAŁANIE SKUTKOM KLĘSK ŻYWIOŁOWYCH ORAZ USUNIĘCIE ICH SKUTKÓW

Dotychczas ogłoszono 2 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto 15 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **11 722 559,57 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **8 715 543,69 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **86 724 426,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **10,05%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są gminy województwa świętokrzyskiego lub bezpośrednio jednostki ochotniczej straży pożarnej wybranych miejscowości, dotyczą w większości przypadków zakupu samochodów ratowniczo- gaśniczych, bądź inwestycji w poprawę jakości systemów wczesnego reagowania. Projekty te mają bezpośrednie przełożenia na realizację celu operacyjnego **6.3**. W celu tym założono wsparcie dla inicjatyw zmniejszających skutki klęsk żywiołowych.

W Działaniu 4.1 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 53 956 969,94. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 62,22% alokacji.

Działanie 4.2 GOSPODARKA ODPADAMI

W ramach Działania 4.2 zawarto preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 11 807 459,65 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 11,19% alokacji.

Działanie 4.3 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Dotychczas ogłoszono 4 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto 10 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **141 304 604,49 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **81 447 610,01 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **368 863 167,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **22,08%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są gminy województwa świętokrzyskiego, odnoszą się do poprawy gospodarki wodno-ściekowej, budowy systemów kanalizacyjnych i

wodociągowych, przebudowy oczyszczalni ścieków lub inwestycji w instalacje odwadniania. Taki zakres tematyczny projektów sprawia, iż przyczyniają się one do realizacji założeń celu operacyjnego Strategii 6.2. W cel ten została wpisana poprawa gospodarki wodno-kanalizacyjnej.

W Działaniu 4.3 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 101 256 110,36 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 27,45% alokacji.

Działanie 4.4 ZACHOWANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I NATURALNEGO

Dotychczas ogłoszono 6 naborów z tego Działania, w rezultacie których zawarto 6 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **34 375 632,55 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **23 829 337,64 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **158 627 770,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **15,02%** tej kwoty.

W ramach tego Działania realizowane są następujące projekty: ***Kompleksowa rewitalizacja Karczówki wraz z przystosowaniem do celów kulturalnych i turystyki historycznej, Rozwój zasobów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Witolda Gombrowicza w Kielcach – Centrum Multimedialne*** oraz ***Rewitalizacja zabytkowego kościoła pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Obrazowie***. Beneficjentami ww. projektów są kolejno Dom Zakonny Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego (Pallotyni) w Kielcach, Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach oraz Rzymskokatolicka Parafia pw. Św. Apostołów Piotra i Pawła. Biorąc pod uwagę inwestycje przewidziana w projektach, można stwierdzić, iż wpisują się one w następujące cele operacyjne Strategii: **1.3** oraz **2.4**. W pierwszym z wymienionych celów założono, m.in.: dbanie o mienie publiczne, w drugim natomiast podnoszenie poziomu infrastruktury w celu podnoszenie atrakcyjności turystycznej regionu.

Z Działania 4.4 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 81 985 561,15 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 51,68% alokacji.

Działanie 4.5 OCHRONA I WYKORZYSTANIE OBSZARÓW CENNYCH PRZYRODNICZO

Dotychczas ogłoszono 3 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto jedną umowę o dofinansowanie projektu. Ogólna wartość projektów wynosi **2 327 538,00 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **1 978 407,00 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **28 923 342,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **6,84%** tej kwoty.

Beneficjentem realizowanego projektu pn. ***Rozpoznanie uwarunkowań i ochrona czynna w obszarach Natura 2000 i rezerwach przyrody na terenie województwa świętokrzyskiego*** jest Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach. Zgodnie z założeniami projekt ten

polega, m.in.: na ochronie siedlisk przyrodniczych w rezerwach przyrody i obszarach Natura 2000 oraz prowadzeniu kampanii informacyjnych dotyczących wartości przyrodniczych występujących na chronionych terenach. Ze względu na zakres tematyczny ww. projekt przyczynia się do realizacji założeń celu operacyjnego **6.4**.

Z Działania 4.5 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 25 533 583,10 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 88,28% alokacji.

Działanie 5.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA

Dotychczas ogłoszono 1 nabór z tego Działania, w rezultacie którego zawarto 5 umów o dofinansowanie 5 projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **252 612 781,82 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **195 648 590,60 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **449 711 479,00 zł**. można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **43,51%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentem jest Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich polegają na rozbudowie wybranych dróg wojewódzkich i tym samym wpisują się w następujące cele operacyjne Strategii **1.1**, **1.3** i **2.2**. Cele te zakładają m.in.: modernizację i rozbudowę dróg wojewódzkich oraz poprawę infrastruktury umożliwiającą łatwiejszy kontakt/dostęp do regionu.

W Działaniu 5.1 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 299 205 627,37 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 66,53% alokacji.

Działanie 5.2 INFRASTRUKTURA KOLEJOWA

W przypadku Działania 5.2 przeprowadzono 3 nabory z tego Działania, w ramach których nie zawarto umów o dofinansowanie projektów. W Działaniu 5.2 zawarto tylko preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 61 396 260,16 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 61,74% alokacji.

Działanie 6.1 EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA W SEKTORZE PUBLICZNYM –ZIT KOF

Dotychczas ogłoszono 1 nabór z tego Działania, w rezultacie którego zawarto 11 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **72 711 083,25 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **46 217 628,68 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **57 823 886,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **79,93%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są gminy województwa świętokrzyskiego, dotyczą termomodernizacji i zwiększenia efektywności energetycznej wybranych placówek

użyteczności publicznej. W związku z powyższym wpisują się one w założenia celu operacyjnego Strategii 6.1.

Działanie 6.2 PROMOWANIE STRATEGII NISKOEMISYJNYCH ORAZ ZRÓWNOWAŻONA MOBILNOŚĆ MIEJSKA –ZIF KOF

Dotychczas ogłoszono 1 nabór z tego Działania, w rezultacie którego zawarto 10 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **27 025 259,98 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **21 243 405,61 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **49 153 722,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **43,22%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są wybrane gminy województwa świętokrzyskiego podzielić można na dwie grupy tematyczne. Pierwsza z nich dotyczy modernizacji oświetlenia ulicznego i drogowego, druga natomiast rozwoju infrastruktury i gospodarki niskoemisyjnej. Pierwsza grupa projektów ze względu na charakter podejmowanych działań wpisuje się w realizację celu operacyjnego Strategii 4.1. Druga natomiast jest zgodna z założeniami celu operacyjnego Strategii 6.1.

W Działaniu 6.2 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 27 641 919,30 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 56,24% alokacji.

Działanie 6.3 OCHRONA I WYKORZYSTANIE OBSZARÓW CENNYCH PRZYRODNICZO – ZIT KOF

Dotychczas ogłoszono 1 nabór z tego Działania, w rezultacie którego zawarto 3 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **11 188 427,83 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **7 071 394,00 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **43 373 614,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **16,30%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są wybrane gminy województwa świętokrzyskiego, dotyczą zagospodarowania terenu wokół wybranych obiektów (kamieniołom w miejscowości Górno, zalew w miejscowości Cedzyna i Leszczyny, zbiornika w Bilczy). Ze względu na ten rodzaj podjętych w ramach projektów działań wpisują się one w następujące cele operacyjne Strategii: **2.4** oraz **4.1**. W pierwszym celu założono polepszanie potencjału turystycznego regionu, w drugim natomiast wsparcie dla rewitalizacji miasta.

W Działaniu 6.3 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 35 835 050,00 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 82,62% alokacji.

Działanie 6.4 INFRASTRUKTURA DROGOWA –ZIT KOF

Dotychczas ogłoszono 1 nabór z tego Działania, w rezultacie którego zawarto jedną umowę o dofinansowanie projektu. Ogólna wartość projektów wynosi **30 797 969,10 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **24 181 065,00 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **109 844 862,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **22,01%** tej kwoty.

Beneficjentem projektu pn. **Rozbudowa ul. Łopuszniańskiej w Kielcach** jest Gmina Kielce. Mając na uwadze rodzaj działania podejmowanego w ramach projektu, można ocenić, iż wpisują się on w następujące cele operacyjne Strategii: **1.3** oraz **4.1**. Pierwszy z celów zakłada wsparcie dla poprawy dróg gminnych, drugi natomiast działania wpływające na rewitalizację miasta.

W Działaniu 6.4 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 84 105 469,95 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 76,57% alokacji.

Działanie 6.6 INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA I SZKOLENIOWA –ZIT KOF

Dotychczas ogłoszono 1 nabór z tego Działania, w rezultacie którego zawarto jedną umowę o dofinansowanie projektu. Ogólna wartość projektu wynosi **44 280 000,00 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **30 600 000,00 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **30 657 375,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **99,81%** tej kwoty.

Beneficjentem projektu pn. **Budowa Kieleckiego Centrum Kształcenia Praktycznego na rzecz wzrostu gospodarczego regionu świętokrzyskiego** jest Gmina Kielce. Celem projektu jest utworzenie nowoczesnego ośrodka kształcenia zawodowego dla uczniów i słuchaczy w postaci nowej infrastruktury edukacyjnej dla Miasta Kielce i Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego (KOF). Ze względu na tematykę projektu przyczyni się on do realizacji następujących celów operacyjnych Strategii: **3.1** i **4.1**

Działanie 7.2 ROZWÓJ POTENCJAŁU ENDOGENICZNEGO JAKO ELEMENT STRATEGII TERYTORIALNEJ DLA OKREŚLONYCH OBSZARÓW.

W ramach Działania 7.2 zawarto preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 21 416 421,04 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 37,04% alokacji.

Działanie 7.3 INFRASTRUKTURA ZDROWOTNA I SPOŁECZNA

Dotychczas ogłoszono 9 naborów z tego Działania, w rezultacie których zawarto 26 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **68 489 944,00 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **49 089 218,29 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **190 766 377,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **25,73%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami głównie są gminy województwa świętokrzyskiego oraz samodzielne zakłady opieki zdrowotnej, podzielić można na dwie grupy tematyczne. Pierwsza z nich dotyczy przebudowy lub modernizacji wybranych budynków, druga natomiast poprawy dostępności do opieki zdrowotnej poprzez podniesienia jakości świadczeń w wybranych ośrodkach zdrowotnych i budowę ośrodków opieki zdrowotnej. Projekty z pierwszej grupy przyczyniają się do realizacji założeń celu operacyjnego Strategii **4.1**, w którym to założono rewitalizację miasta. Projekty zaliczające się do drugiej grupy wpisują się, natomiast, w założenia następujących celów operacyjnych Strategii: **1.1**, **3.1**, **4.2** i **5.1**. W celach tych ujęte zostały działania poprawiające funkcjonowanie ośrodków opieki medycznej, poprawa jakości usług publicznych oraz dostępności do opieki medycznej.

W Działaniu 7.3 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 19 500 653,47 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 10,22% alokacji.

Działanie 7.4 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY EDUKACYJNEJ I SZKOLNEJ

Dotychczas ogłoszono 3 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto 29 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **88 395 263,71 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **50 549 454,20 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **163 514 701,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **30,91%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są powiaty i gminy województwa świętokrzyskiego, dotyczą w głównej mierze poprawy dostępności do edukacji przedszkolnej w tym budowę/rozbudowę przedszkoli a także podnoszenie efektywności kształcenia. Ze względu na wymienione zakresy tematyczne projekty te realizują założenia następujących celów operacyjnych Strategii: **1.2**, **3.1** i **5.1**. W cele te zostały wpisane zadania zmierzające do poprawy materialnej sytuacji instytucji publicznych m.in. szkoły i przedszkola, poprawa jakości kształcenia na wszystkich poziomach oraz poprawa dostępności do placówek przedszkolnych.

W Działaniu 7.4 zawarto także preumowy, których łączna wartość dofinansowanie UE wynosi 88 018 800,97 zł. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się do wykorzystania 53,83% alokacji.

Działanie 8.1 RÓWNOŚĆ MĘŻCZYZN I KOBIET WE WSZYSTKICH DZIEDZINACH, W TYM DOSTĘP DO ZATRUDNIENIA, ROZWÓJ KARIERY, GODZENIE ŻYCIA ZAWODOWEGO I PRYWATNEGO

Dotychczas ogłoszono 7 naborów z tego Działania, w rezultacie których zawarto 15 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **13 640 994,47 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **11 514 656,96 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **50 880 000,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **22,63%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są wybrane gminy, stowarzyszenia lub osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, dotyczą tworzenia miejsc opieki dla dzieci do lat 3 umożliwiającym matkom szybki powrót do aktywności zawodowych. Ze względu na zakres tematyczny projekty te wpisują się w założenia następujących celów operacyjnych Strategii: **1.2**, **3.1** oraz **5.1**. Cel **1.2** zakłada wsparcie dla działań umożliwiającym zdobycie zatrudnienia, natomiast cele **3.1** i **5.1** odnoszą się do poprawy jakości i dostępności do edukacji na wszystkich poziomach. Cel 4.1 dotyczy rozwoju Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego jako ważnego stimulatora rozwoju całego regionu.

Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 8.1 ma w założeniu przyczynić się do rozwoju ZIT KOF a tym samym do realizacji celu operacyjnego Strategii **4.1** Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stimulator rozwoju całego regionu. Jednakże dotychczas realizowane projekty mają w opinii Ewaluatora stosunkowo niewielkie przełożenie na realizację założeń celu 4.1.

Działanie 8.2 AKTYWNE I ZDROWE STARZENIE SIĘ

Dotychczas ogłoszono 13 naborów z tego Działania, w rezultacie których zawarto 11 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **14 332 263,25 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **12 182 423,77 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **57 750 246,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **21,10%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są wybrane gminy województwa świętokrzyskiego, gminne ośrodki zdrowia, samodzielne zakłady opieki zdrowotnej, stowarzyszenia oraz fundacje, dotyczą, między innymi, promowania i przeprowadzania badań profilaktycznych wśród kobiet (cytologia, mammografia). Ze względu na rodzaj podejmowanych w ramach projektów działań, wpisują się one w następujące cele operacyjne Strategii: **3.1** oraz **5.1**. W założenia tych celów wpisano profilaktykę prozdrowotną, wspieranie zdrowego trybu życia oraz ułatwienie dostępności do opieki medycznej.

Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 8.2 ma w założeniu przyczynić się do rozwoju ZIT KOF a tym samym do realizacji celu operacyjnego Strategii **4.1** Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stimulator rozwoju całego regionu. Jednakże dotychczas realizowane projekty mają w opinii Ewaluatora stosunkowo niewielkie przełożenie na realizację założeń celu 4.1.

Działanie 8.3 ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ ORAZ KSZTAŁCENIA PODSTAWOWEGO, GIMNAZJALNEGO I PONADGIMNAZJALNEGO

Dotychczas ogłoszono 18 naborów, w rezultacie których zawarto 147 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **76 487 991,27 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **64 566 454,96 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **131 440 000,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **49,12%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są m.in.: gminy, stowarzyszenia i fundacje, dotyczą tworzenia i dofinansowania przedszkoli, poprawy poziomu nauczania na poziomie szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich oraz rozwoju kompetencji kluczowych. Ze względu na zakres tematyczny projekty te przyczyniają się do realizacji następujących celów Strategii: **3.1, 4.1** oraz **5.1**.

Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 8.3 ma w założeniu przyczynić się do rozwoju ZIT KOF a tym samym do realizacji celu operacyjnego Strategii **4.1** Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu. Jednakże dotychczas realizowane projekty mają w opinii Ewaluatora stosunkowo niewielkie przełożenie na realizację założeń celu 4.1

Działanie 8.4 KSZTAŁCENIE USTAWICZNE OSÓB DOROSŁYCH

Dotychczas ogłoszono 4 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto 2 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **1 608 087,00 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **1 366 873,94 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **23 069 594,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **5,93%** tej kwoty.

Realizowane w ramach tego Działania projekty są skierowane do osób dorosłych zainteresowanych podniesieniem swoich kompetencji i kwalifikacji językowych oraz z zakresu ICT. Ze względu na profile tematyczne ww. projekty wpisują się w następujące cele operacyjne Strategii: **1.2, 3.1** i **5.1** W cele te wpisane zostały działania przeciw wykluczeniu, wspieranie zatrudnienia, wsparcie dla kształcenia ustawicznego oraz działania pomagające w odnalezieniu się na rynku pracy.

Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 8.4 ma w założeniu przyczynić się do rozwoju ZIT KOF a tym samym do realizacji celu operacyjnego Strategii **4.1** Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu. Jednakże dotychczas realizowane projekty mają w opinii Ewaluatora stosunkowo niewielkie przełożenie na realizację założeń celu 4.1

Działanie 8.5 ROZWÓJ I WYSOKA JAKOŚĆ SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO ORAZ KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO

Dotychczas ogłoszono 12 naborów, w rezultacie których zawarto 47 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **57 920 857,94 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **49 223 291,77 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **199 805 879,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **24,64%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są m.in.: województwo świętokrzyskie, gminy, powiaty, centra innowacji, stowarzyszenia i fundacje, polegają na podnoszeniu kształcenia w szkołach zawodowych, przygotowywanie uczniów szkół zawodowych do wymogów rynku pracy, organizowaniu kursów, szkoleń czy staży podnoszących kompetencje zawodowe.

Ze względu na zakres tematyczny ww. projekty przyczyniają się spełniania założeń następujących celów operacyjnych Strategii: **3.1, 4.2 i 5.1**. Cele **3.1 i 5.1** zakładają podnoszenie poziomu usług edukacyjnych na wszystkich poziomach, natomiast cel **4.2** ukierunkowany jest szczególnie na wspieranie szkół zawodowych.

Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 8.5 ma w założeniu przyczyniać się do rozwoju ZIT KOF a tym samym do realizacji celu operacyjnego Strategii **4.1** Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu. Jednakże dotychczas realizowane projekty mają w opinii Ewaluatora stosunkowo niewielkie przełożenie na realizację założeń celu 4.1

Działanie 9.1 AKTYWNA INTEGRACJA ZWIĘKSZAJĄCA SZANSE NA ZATRUDNIENIE (PROJEKTY KONKURSOWE)

Dotychczas ogłoszono 6 naborów z tego Działania, w rezultacie których zawarto 23 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **22 711 608,74 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **19 161 288,09 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **140 991 329,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **13,59%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są gminy województwa świętokrzyskiego, fundacje i stowarzyszenia, obejmują aktywizację zawodową, podnoszenie kompetencji zawodowych oraz integrację społeczno-zawodową. Projekty te przyczyniają się do realizacji założeń celu operacyjnego Strategii: **1.2** W cel ten wpisano walkę z wykluczeniem społecznym poprzez działania nakierowane na wspieranie zatrudnienia.

Działanie 9.2 UŁATWIENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH

Dotychczas ogłoszono 11 naborów z tego Działania, w rezultacie których zawarto 43 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **40 247 285,77 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **33 915 587,45 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **240 793 280,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **14,08%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są m.in.: gminy i powiaty województwa świętokrzyskiego, stowarzyszenia, fundacje oraz ośrodki pomocy społecznej, obejmują m.in.: udzielanie wsparcia świetlicom środowiskowym i klubom seniora, wdrażanie programów pomocy rodzinom oraz programów edukacyjno- wychowawczych. Projekty z tego Działania znajdują przełożenie w realizacji następujących celów operacyjnych Strategii: **1.2** oraz **3.1** Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości. W cel 1.2 wpisano m.in.: działania na rzecz włączenia społecznego, wspieranie placówek integrujących społeczeństwo, inicjowanie programów aktywizacji społecznej, jak również likwidowanie społecznych barier. W celu 3.1 także założono programy zapobiegające wykluczeniu społecznemu głównie odnoszące się do rodzin wielodzietnych.

Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 9.2 ma w założeniu przyczyniać się do rozwoju ZIT KOF a tym samym do realizacji celu operacyjnego Strategii 4.1 Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu. Jednakże dotychczas realizowane projekty mają w opinii Ewaluatora stosunkowo niewielkie przełożenie na realizację założeń celu 4.1

Działanie 9.3 WSPIERANIE EKONOMII I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ W CELU UŁATWIENIA DOSTĘPU DO ZATRUDNIENIA

Dotychczas ogłoszono 4 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto 3 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **12 523 795,26 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **10 645 225,97 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **40 409 918,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **26,34%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są województwo świętokrzyskie (beneficjent projektu pozakonkursowego) oraz podmioty, które uzyskały akredytację AKSES prowadzoną w ramach MPiPS, dotyczą funkcjonowania OWES w regionie. Ze względu na działania podejmowane w projektach przyczyniają się one do realizacji następującego celu operacyjnego Strategii: **3.3**. W cel ten wpisany został rozwój odpowiednich instytucji otoczenia biznesu.

Działanie 10.1 DZIAŁANIA PUBLICZNYCH SŁUŻB ZATRUDNIENIA NA RZECZ PODNIESIENIA AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ OSÓB POWYŻEJ 29 ROKU ŻYCIA (PROJEKTY POZAKONKURSOWE)

Dotychczas ogłoszono 3 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto 42 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **80 122 718,34 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **68 104 286,15 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **202 331 668,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **33,66%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są głównie powiatowe urzędy pracy, dotyczą aktywizacji zawodowej osób powyżej 29 roku życia. Ze względu na ten rodzaj podejmowanych w ramach projektów działań wpisują się one w założenia celu operacyjnych Strategii **1.2**. W celu tym założono inicjatywy wspierające zwalczanie ubóstwa poprzez wzrost zatrudnienia.

Działanie 10.2 DZIAŁANIA NA RZECZ PODNIESIENIA AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ OSÓB POWYŻEJ 29 ROKU ŻYCIA

Dotychczas ogłoszono 4 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto 49 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **69 066 242,06 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **57 184 081,74 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **86 285 688,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **66,27%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są, m.in.: powiaty, fundacje, firmy consultingowe, firmy doradcze oraz stowarzyszenia, dotyczą aktywizacji zawodowej osób dorosłych powyżej 29 roku życia. Zakres tematyczny projektów wpisuje je w założenia celu operacyjnego Strategii **1.2**. Cel ten zmierza m.in.: do aktywizacja zawodowej społeczności poprzez wspieranie zatrudnienia.

Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 10.2 ma w założeniu przyczynić się do rozwoju ZIT KOF a tym samym do realizacji celu operacyjnego Strategii **4.1** Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu. Jednakże dotychczas realizowane projekty mają w opinii Ewaluatora stosunkowo niewielkie przełożenie na realizację założeń celu 4.1

Działanie 10.4 ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I TWORZENIE NOWYCH MIEJSC PRACY

Dotychczas ogłoszono 5 naborów z tego Działania, w rezultacie których zawarto 51 umów o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **191 308 181,09 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **162 611 953,80 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **172 228 393,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **94,42%** tej kwoty.

Realizowane projekty, których beneficjentami są wybrane powiatowe urzędy pracy, stowarzyszenia, fundacje, firmy consultingowe i doradcze, dotyczą aktywizacji zawodowej poprzez samozatrudnienie, wspierania zakładania działalności gospodarczej i kształtowania postaw przedsiębiorczości. Ze względu na zakres tematyczny projekty te sprzyjają wypełnianiu założeń następujących celów Strategii: **1.2** oraz **5.3**. Cel 1.2 zakłada m.in.: działania zmierzające do wspierania zatrudnienia i walki z ubóstwem, natomiast cel 5.2 przekwalifikowywanie zawodowe i dostosowywanie do wymogów rynku pracy.

Zgodnie z zapisami Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 Działanie 10.4 ma w założeniu przyczynić się do rozwoju ZIT KOF a tym samym do realizacji celu operacyjnego Strategii **4.1** Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu. Jednakże dotychczas realizowane projekty mają w opinii Ewaluatora stosunkowo niewielkie przełożenie na realizację założeń celu 4.1

Działanie 10.5 PRZYSTOSOWANIE PRACOWNIKÓW, PRZEDSIĘBIORSTW I PRZEDSIĘBIORCÓW DO ZMIAN (PROJEKTY KONKURSOWE)

Dotychczas ogłoszono 2 nabory z tego Działania, w rezultacie których zawarto 2 umowy o dofinansowanie projektów. Ogólna wartość projektów wynosi **30 096 291,50 zł**, w tym kwota dofinansowania UE **24 586 223,00 zł**. Mając na uwadze, iż wartość alokacji przeznaczona na to Działanie równa jest **63 600 000,00 zł** można stwierdzić, iż obecnie zakontraktowano **38,66%** tej kwoty.

Beneficjentami projektów z omawianego Działania są, Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o. oraz Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa. Realizowane projekty pn. Biznes Adapter – system wsparcia MŚP w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania, Biznes Adapter – system wsparcia MŚP w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania oraz Operator usług rozwojowych dla MŚP z obszarów funkcjonalnych miast: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna dostępnych w Bazie Usług Rozwojowych BUR, oferują pomoc dla rozwoju firm z sektora MŚP poprzez zapewnienie im wsparcia finansowego. W związku z powyższym projekty wypełniają założenia celu operacyjnego Strategii 3.3. Cel ten zakłada m.in. powoływanie do życia narzędzi/ instytucji wspierających rozwój biznesu, w tym funduszy poręczeniowych, pożyczkowych i załączkowych.

3.2 Podsumowanie analizy na poziomie projektów RPOWŚ 2014- 2020

Z poniższego zestawienia danych zawartych w tabeli wynika, iż Działaniami, na które przeznaczono największą wartość alokacji są Działania 5.1 – 541 792 326,16, 1.2 – 431 066 668,08, 4.3 – 430 215 496,56, 3.4 – 361 863 766,72 i 3.3 – 305 106 032,80.

Tabela 37 - Działania RPOWŚ 2014-2020 w podziale na ilość naborów i zawartych umów, wartość alokacji i dofinansowania, % wykorzystania alokacji

Działanie	Ilość naborów	Ilość zawartych umów ³⁶	Alokacja [zł]	Dofinansowanie [zł]	[%]
Działanie 1.1 Wsparcie infrastruktury B+R	1	0	115 624 970		0,00
Działanie 1.2 Badania i rozwój w sektorze świętokrzyskiej przedsiębiorczości	3	3	258 640 000	6 911 290,13	2,67
Działanie 1.3 Wsparcie świętokrzyskich Instytucji Otoczenia Biznesu w celu promocji innowacji w sektorze przedsiębiorstw	1	0	33 506 053		0,00
Działanie 2.1 Wsparcie świętokrzyskich IOB w celu zwiększenia poziomu przedsiębiorczości w regionie	2	3	123 336 949	1 314 335,59	1,07
Działanie 2.2 Tworzenie nowych terenów inwestycyjnych	2	1	32 756 536	4 090 450	12,49
Działanie 2.3 Tworzenie nowych modeli biznesowych świętokrzyskich przedsiębiorstw	1	0	48 760 000		0,00
Działanie 2.4 Promocja gospodarcza kluczowych branż gospodarki regionu	1	1	9 063 886	9 063 886	100,00
Działanie 2.5 Wsparcie inwestycyjne sektora MŚP	3	169	257 770 728	105 918 060,90	41,09
Działanie 2.6 Instrumenty finansowe dla MŚP	1	1	212 000 000	208 800 000	98,49
Działanie 3.1 Wytwarzanie i dystrybucja energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	2	0	144 525 513		0,00
Działanie 3.2 Efektywność energetyczna i odnawialne źródła energii w przedsiębiorstwach	2	24	86 724 426	14 178 045,95	16,35
Działanie 3.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym.	3	6	217 932 884	18 597 031,20	8,53

³⁶ Dotyczy umów obowiązujących na dzień 15.12.2017 r.

Działanie 3.4 Strategia niskoemisyjna, wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej	7	0	260 127 680		0,00
Działanie 4.1 Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwanie ich skutków	2	15	86 724 426	8 715 543,69	10,05
Działanie 4.2 Gospodarka odpadami	2	0	105 477 259		0,00
Działanie 4.3 Gospodarka wodno-ściekowa	4	10	368 863 167	81 447 610,01	22,08
Działanie 4.4 Zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego	6	6	158 627 770	23 829 337,64	15,02
Działanie 4.5 Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo	3	1	28 923 342	1 978 407	6,84
Działanie 5.1 Infrastruktura drogowa	1	5	449 711 479	195 648 590,63	43,51
Działanie 5.2 Infrastruktura kolejowa	3	0	99 444 426		0,00
Działanie 6.1 Efektywność energetyczna w sektorze publicznym – ZIT KOF	1	11	57 823 886	46 217 628,68	79,93
Działanie 6.2 Promowanie Strategii niskoemisyjnych oraz zrównoważona mobilność miejska – ZIT KOF	1	10	49 153 722	21 243 405,61	43,22
Działanie 6.3 Ochrona i wykorzystanie obszarów cennych przyrodniczo - ZIT KOF	1	3	43 373 614	7 071 394	16,30
Działanie 6.4 Infrastruktura drogowa – ZIT KOF	1	1	109 844 862	24 181 065	22,01
Działanie 6.5 Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich	2	0	212 159 810		0,00
Działanie 6.6 Infrastruktura edukacyjna i szkoleniowa – ZIT KOF	1	1	30 657 375	30 600 000	99,81
Działanie 7.1 Rozwój e-społeczeństwa	2	0	144 525 513		0,00
Działanie 7.2 Rozwój potencjału endogenicznego jako element Strategii terytorialnej dla określonych obszarów	1	0	57 823 886		0,00
Działanie 7.3 Infrastruktura zdrowotna i społeczna	9	26	190 766 377	49 089 218,29	25,73
Działanie 7.4 Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	3	29	163 514 701	50 549 454,20	30,91
Działanie 8.1 Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego	7	15	50 880 000	11 514 656,96	22,63
Działanie 8.2 Aktywne i zdrowe starzenie się	13	11	57 750 246	12 182 423,77	21,10
Działanie 8.3 Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego	18	147	131 440 000	64 566 454,96	49,12
Działanie 8.4 Kształcenie ustawiczne osób dorosłych	4	2	23 069 594	1 366 873,94	5,93
Działanie 8.5 Rozwój i wysoka jakość szkolnictwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego	12	47	199 805 879	49 223 291,77	24,64
Działanie 9.1 Aktywna integracja zwiększająca szanse na zatrudnienie (projekty konkursowe)	6	23	140 991 329	19 161 288,09	13,59
Działanie 9.2 Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych	11	43	240 793 280	33 915 587,45	14,08

Działanie 9.3 Wspieranie ekonomii i przedsiębiorczości społecznej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	4	3	40 409 918	10 645 225,97	26,34
Działanie 10.1 Działania publicznych służb zatrudnienia na rzecz podniesienia aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia (projekty pozakonkursowe)	3	42	202 331 668	68 104 286,15	33,66
Działanie 10.2 Działania na rzecz podniesienia aktywności zawodowej osób powyżej 29 roku życia	4	49	86 285 688	57 184 081,74	66,27
Działanie 10.3 Mobilność zawodowa geograficzna w ramach sieci Eures wspierana przez publiczne służby zatrudnienia, WK OHP oraz podmioty akredytowane przez MPiPS	0	0	5 893 600		0,00
Działanie 10.4 Rozwój przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy	5	51	172 228 393	162 611 953,82	94,42
Działanie 10.5 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian (projekty konkursowe)	2	2	63 600 000	24 586 223	38,66
Działanie 11.1 Skuteczny i efektywny system wdrażania RPOWŚ 2014-2020	0	10	8 580 950	3 479 822,95	40,55
Działanie 11.2 Wsparcie procesu wdrażania RPOWŚ 2014-2020 poprzez wzmocnienie potencjału administracyjnego	0	75	190 376 000	82 019 413,55	43,08
Działanie 11.3 Informacja i promocja RPOWŚ 2014-2020	0	33	13 043 050	6 040 393,07	46,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wygenerowanych w SL2014 w dniu 15.12.2017 r.

W przypadku Działania **5.1**, na które przeznaczono wartość alokacji w wysokości 449 711 479,00 zł zakontraktowano obecnie (dofinansowanie UE) 195 648 590,60 zł, (43,51 % alokacji) na 5 realizowanych projektów wybranych w ramach jednego naboru wniosków. Taki stan rzeczy tłumaczyć należy kosztochłonnością realizowanych projektów (wybrane projekty dotyczą rozbudowy dróg wojewódzkich). Należy także podkreślić, iż ze względu na deficyt województwa w zakresie infrastruktury drogowej, Działanie to cieszy się dużym popytem i w związku z tym można wnioskować, iż całość przeznaczonych alokacji zostanie wydatkowana.

Z Działania **1.2** wykorzystano dotychczas jedynie 2,67 % alokacji. Mając na uwadze, iż z Działania tego rozpisano dotychczas 3 nabory, w ramach których zawarto jedynie 3 umowy o dofinansowanie, można stwierdzić, iż Działanie to nie cieszy się zainteresowaniem wśród potencjalnych beneficjentów. W trakcie wywiadów IDI, przeprowadzonych w ramach realizacji niniejszego zamówienia, respondenci zwrócili uwagę, że słaby rozwój regionu powoduje, iż lokalni przedsiębiorcy wciąż bazują na przewadze kosztowej i zdają się innowacje imitacyjne.

Respondenci IDI odnieśli się także do Działania **4.3** dotyczącego gospodarki wodno-ściekowej, w którym procent wykorzystanej alokacji wynosi obecnie 22,08%. W wywiadach zwrócono uwagę, iż w województwie jest duże zapotrzebowanie na to Działanie, jednakże ze względu na odgórne warunki/ kryteria dotyczące ilości mieszkańców obejmowanych siecią kanalizacyjną, które muszą spełniać projekty może wystąpić problem z wykorzystaniem alokacji.

Z powyższej tabeli wynika, ponadto, iż spośród realizowanych działań najwyższy procent alokacji zakontraktowano dotychczas z działań: **10.4** - 94,42%, **2.4** – 100,00%, **2.6** – 98,49%, **6.1** – 79,93%, **6.6** – 99,81%, **10.2** – 66,27%. Na uwagę zasługują tu Działania z osi priorytetowej 10, które mają na celu podniesienie aktywności zawodowej i rozwój przedsiębiorczości. Działania te cieszą się dużym zainteresowaniem, biorąc pod uwagę, iż w sumie z tych dwóch działań obecnie realizowane jest 100 projektów. Popularnością cieszą się także Działania **10.1** i **10.5**, z których dotychczas wykorzystano kolejno 33,66% i 38,66% alokacji. Jeśli chodzi natomiast o Działanie **10.3**, to w jego ramach dotychczas nie ogłoszono jeszcze żadnego naboru. Respondenci IDI podkreślają, iż ze względu na depopulację, z jaką zmagają się województwo, działania dodatkowo wspierające migrację pracowników nie zyskują poparcia. Dlatego też w wywiadach często pojawiała się opinia, aby odstąpić od realizacji Działania 10.3 i środki alokowane na to Działanie przeznaczyć na realizację działań cieszących się dużym zainteresowaniem.

Odnosnie wyżej wymienionych działań z osi priorytetowej 2 respondenci IDI podkreślali istotność realizowanych projektów (**2.4 – Świętokrzyskie – hard to pronounce, easy to do business in, 2.6 – Fundusz Funduszy Województwa Świętokrzyskiego**). Projekty te cieszą się dużym zainteresowaniem i okazały się trafione pod względem proponowanych inicjatyw. Zdecydowana większość respondentów zwróciła także uwagę na popularność Działania **2.5**, z którego obecnie realizowane jest 169 projektów. Projekty te stanowią wsparcie dla sektora MŚP i mają za zadanie przyczynić się do podnoszenia jego innowacyjności i konkurencyjności. W związku z powyższym respondenci zwrócili także uwagę, iż w przypadku tego Działania należy zachować ostrożność, gdyż może przełożyć się ono efekt uboczny, jakim byłaby destabilizacja rynku poprzez rozregulowanie działania mechanizmów rynkowych.

Dużym zainteresowaniem cieszą się także projekty z Działania **6.1** (79,93% wykorzystania alokacji), co wskazuje na duże zapotrzebowanie środków na termomodernizację i zwiększenie efektywności energetycznej wybranych placówek użyteczności publicznej.

Do działań w ramach, których dotychczas ogłoszono największą ilość naborów zaliczają się Działania: **8.3** – 18, **8.5** – 12, **9.2** – 11, **8.2** – 13, **8.1** – 7. Opinie respondentów IDI potwierdzają popularność działań z osi priorytetowej 8. Najwięcej projektów jest tu realizowanych w ramach Działania 8.3, tj. 147. Dowodzą one dużego zapotrzebowania na tworzenie i dofinansowanie przedszkoli oraz poprawy poziomu nauczania na poziomie szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich.

Odmierna sytuacja występuje w przypadku Działania **9.2**. Respondenci zwrócili uwagę na nieduże zainteresowanie tym Działaniem ze strony potencjalnych beneficjentów a także na słabą jakość składanych projektów w naborach. Opinie te potwierdza fakt, iż w ramach 11 naborów z tego Działania, dotychczas do dofinansowania wybrano jedynie 43 projektów. W wywiadach podkreślano, iż Działanie to przeznaczone na dofinansowanie projektów zwiększających dostęp do różnego rodzaju usług publicznych o charakterze społecznym i zdrowotnym nie cieszy się popularnością, między innymi, ze względu na społeczne programy władz centralnych (np. 500+).

W przeprowadzonych wywiadach IDI wielokrotnie zwrócono także uwagę na słabe zainteresowanie Działaniami związanymi z IOB. Z Działania **2.1** realizowane są 3 projekty a

wykorzystanie alokacji wynosi tu 1,07%. Z kolei z działań **1.3** i **2.3** dotychczas nie jest realizowany żaden projekt. W związku z powyższym istnieje konieczność podjęcia działań, które pozwolą rozwiązać ten problem.

Podsumowując należy podkreślić, iż w przypadku działań objętych EFS (oś priorytetowa 8, 9 i 10) występuje większe wykorzystanie alokacji, podczas gdy w przypadku działań podlegających pod EFRR (oś priorytetowa 1,2,3,4,5, 6 i 7) wykorzystanie to jest mniejsze.

Tabela 38 - wpływ działań RPOWS 2014-2020 na poszczególne cele strategiczne i operacyjne Strategii

CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE:	Działania RPO	Wartość ogólna projektów [zł]	Wartość dofinansowania [zł]
Cele strategiczne i operacyjne			
1. Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej			
1.1 Poprawa infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, czyli bliżej siebie i świata	5.1, 7.3	321 102 725,83	244 737 808,92
1.2 Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie	2.1, 7.4, 8.1, 8.4, 9.1, 9.2, 10.01, 10.02, 10.04	508 662 625,53	405 722 517,94
1.3 Rozwój harmonijny i ład przestrzenny czyli nie zapominajmy o tym co już jest	4.4, 5.1, 6.4	317 786 383,47	243 658 993,27
2. Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu			
2.1 Cenna spuścizna - ugruntowanie pozycji przemysłu i budownictwa w regionie	1.2, 2.1, 2.4, 2.5, 3.3.	225 983 211,66	141 804 603,82
2.2 Targi Kielce bramą łączącą Świętokrzyskie ze światem - rozwój przemysłu spotkań	2.2, 2.4, 5.1	289 362 118,88	208 802 926,63
2.3 Ekologiczna żywność – czyli zaspokajanie rosnącego popytu na tradycję	1.2, 2.4, 2.5	198 913 408,109	121 893 237,03
2.4 Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa	4.4, 6.3	45 564 060,38	30 900 731, 64
2.5 Specjalizacje przyszłości czyli rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane jako rzeczywiście perspektywiczne	2.1, 2.5	177 961 450,79	107 232 396,49
3. Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki			
3.1 Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości	6.6, 7.3, 7.4, 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5, 9.2	405 402 687,41	303 007 961,34
3.2 Usprawnianie i rozwój Regionalnego Systemu Innowacji, czyli potrzeba wzmocnienia istniejącego fundamentu dla przepływu i wykorzystania wiedzy	1.2, 2.1	13 372 724,75	8 225 625,72
3.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności	1.2, 2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 2.6, 9.3, 10.05	514 788 413,83	371 329 471,59
4. Koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego regionu			
4.1 Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu	3.3, 6.2, 6.3, 6.4, 6.6, 7.3	207 289 160,12	150 782 114,10
4.2 Ośrodki miejskie jako subregionalne i lokalne bieguny wzrostu	4.2, 2.5, 7.3, 8.5	302 810 008,38	204 230 570,96
5. Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich			
5.1 Rozwój usług publicznych	7.3, 7.4, 8.1, 8.3, 8.4, 8.5	306 543 138,39	226 309 950,12

5.2 Rozwój nowoczesnego rolnictwa	2.1, 2.5, 10.04	369 269 631,88	269 844 350,31
5.3 Rozwój funkcji pozarolniczych	10.04	191 308 181,09	162 611 953,82
6. Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu			
6.1 Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce	3.2, 6.1	103 323 062,79	60 395 674,63
6.2 Inżynieria środowiska, czyli dokończenie infrastruktury komunalnej oraz efektywne wykorzystanie zlewni Wisły	4.3	141 304 604,49	81 447 610,01
6.3 Adaptacja do zmian klimatycznych – przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym i suszy, a także innym klęskom	4.1	11 722 559,57	8 715 543,69
6.4 Ochrona cennych zasobów przyrodniczych	4.5	2 327 538,00	1 978 407,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych otrzymanej od zamawiającego w dniu 16.10. 2017 r.

Powyższe zastawienie zawarte w tabeli prezentuje w sposób zbiorczy, które z obecnie realizowanych Działań wpływają na wypełnianie założeń poszczególnych celów operacyjnych Strategii. Jednakże należy mieć na uwadze, iż wymienione Działania nie obejmują pełnego zakresu tematycznego przypisanego do danego celu, lecz jedynie przyczyniają się do jego realizacji w wybranych aspektach. Przy omawianiu poszczególnych Działań zaznaczono, pod jakim względem wpisują się one w wybrane cele operacyjne Strategii. Fakt, iż nie wszystkie założenia celów operacyjnych zostały dotychczas objęte projektami można tłumaczyć 26,20% wykorzystaniem alokacji przeznaczonych na Regionalny Program Operacyjny. Przy planowaniu kolejnych naborów należy zatem wziąć pod uwagę te założenia celów, które nie są obecnie wypełniane. Założenia te mogą być także w przyszłości realizowane poprzez wykorzystanie innych, skuteczniejszych w danym przypadku instrumentów operacyjnych.

3.3 Podsumowanie

Regionalne programy operacyjne na lata 2014-2020 funkcjonują w sztywnym gorsecie merytorycznym i finansowym, który uzasadniany jest koniecznością koncentracji tematycznej i osiągnięcia masy krytycznej wsparcia. Koncentracja tematyczna na celach Komisji Europejskiej versus specyfika regionów i ich zróżnicowane problemy i wyzwania to kontrowersyjna alternatywa. Została ona niestety rozstrzygnięta na rzecz dość wysokiego stopnia uniwersalizmu w zakresie wsparcia regionów. W związku z powyższym samorządy wojewódzkie mają dość ograniczone możliwości modyfikacji zapisów programów regionalnych. To pierwsze i kluczowe ograniczenie przy formułowaniu wniosków i rekomendacji na podstawie badania wpływu RPOWŚ 2014-2020 na realizację celów SRWŚ, które stało się kanwą dla niniejszego raportu. Należy także wspomnieć, iż wdrażanie RPOWŚ 2014-2020 rozpoczęło się de facto z dwuletnim opóźnieniem nie będącym bynajmniej winą Instytucji Zarządzającej tym programem. Uniemożliwia to przeprowadzenie pełnowymiarowej analizy wszystkich realizowanych projektów. Wiele z nich zostało dopiero zapoczątkowanych w tym roku. Z drugiej strony jesteśmy już na półmetku perspektywy finansowej UE 2014-2020, co wyklucza, chociażby ze względów czasowych, implementację radykalnych zmian.

Ogólna kwota alokacji przeznaczona na realizację Działań Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 wynosi 1 364,54 mln euro. Obecnie ogólna kwota środków zakontraktowanych wynosi 1 516 046 731,71 PLN, co po przeliczeniu zgodnie ze średnim kursem euro na lata 2014-2016 w wysokości 4,24 PLN, daje następującą kwotę 357 558 191,44 euro. Można zatem przyjąć, że do dnia dzisiejszego rozdzielone zostało 26,2% alokacji. Przy uwzględnieniu preumów odsetek ten wzrośnie do 45,7%.

Poniżej zaprezentowana została tabela z odpowiedziami na sześć pytań badawczych stanowiących swoistą oś dla przeprowadzonego badania. W dalszej kolejności zostały sformułowane główne wnioski z analizy i korespondujące z nimi rekomendacje.

Tabela 39 - odpowiedzi na pytania badawcze

PYTANIE BADAWCZE I ODPOWIEDŹ	NR STRON
<p>1. Które cele strategiczne i operacyjne Strategii realizuje RPOWŚ 2014-2020? RPOWŚ 2014-2020 jest podstawowym instrumentem operacjonalizującym zapisy Strategii. Stąd też wpisuje się on w realizację wszystkich celów strategicznych i operacyjnych SRWŚ.</p>	60-66
<p>2. Jaki jest postęp realizacji celów strategicznych i operacyjnych Strategii? Największy progres został zarejestrowany w przypadku celów strategicznych: <i>Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej</i> (głównie za sprawą infrastruktury drogowej) oraz <i>Koncentracja na</i></p>	24-59

<p><i>ekologicznych aspektach rozwoju (głównie za sprawą infrastruktury komunalnej). Pozytywne tendencje odnotowano także w przypadku rozwoju przemysłu jako czołowego sektora gospodarczego regionu wspieranego w ramach celu strategicznego <i>Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu</i>. Analogicznego wniosku nie można jednak sformułować w stosunku do pozostałych specjalizacji branżowych wyszczególnionych w SRWŚ. Na drugim biegunie plasuje się cel strategiczny <i>Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki</i>. W szczególności dotyczy to negatywnych tendencji w zakresie innowacyjności sektora przedsiębiorstw w regionie. Szeroki zakres tematyczny nie tylko celów strategicznych, ale i operacyjnych SRWŚ nie pozwala na stwierdzenie, że w obszarze adresowanym przez dany cel nastąpiła całkowita poprawa lub miał miejsce regres. Stąd też pełna odpowiedź na powyższe pytanie wymaga zapoznania się z rozbudowaną analizą wskaźnikową zawartą w niniejszym raporcie.</i></p>	
<p>3. Które priorytety inwestycyjne (w tym Działania) RPOWŚ 2014-2020 w największym stopniu, a które w najmniejszym stopniu służą realizacji celów Strategii? Które przyczyniają się do realizacji celów bezpośrednio, a które pośrednio?</p> <p>Poza bezpośrednim oddziaływaniem na wdrażanie SRWŚ Działania Programu wpływają na realizację Strategii również poprzez sieć powiązań pośrednich. RPOWŚ 2014-2020 przyczynia się bezpośrednio w szczególności do osiągnięcia celów SRWŚ związanych z rozwojem infrastruktury drogowej (Działanie 5.1). Warto także wspomnieć o intensywnym wsparciu regionalnych specjalizacji gospodarczych (Działania 2.4 i 2.5) oraz obszarów strategicznej interwencji (Działania 6.1-6.6). Na drugim biegunie plasuje się natomiast wykluczenie społeczne (Działania 9.1 i 9.2), którego redukcja jest utrudniona przez centralne programy socjalne. Kolejną grupę tworzą Działania dotyczące instytucji otoczenia biznesu (1.3; 2.1 i 2.3). Niski popyt na wsparcie w ramach tych obszarów interwencji oraz słabej jakości zgłaszane projekty powodują, że obecnie służą one tylko w niewielkim stopniu realizacji celów Strategii. Odrębną kategorię stanowi Działanie 10.3 mające w założeniu stymulować emigrację ludności w wieku produkcyjnym z województwa świętokrzyskiego. W obliczu jednych z najsilniejszych w Polsce negatywnych tendencji demograficznych – w sposób szczególny adresowanych w Strategii-wspomniane Działanie należy uznać za nie wpisujące się w realizację wytycznych tego dokumentu. Pośrednie oddziaływania stanowią bardzo skomplikowany układ powiązań procesowych, który został zaprezentowany w raporcie.</p>	60-66
<p>4. Czy terytorialne ukierunkowania interwencji (Obszary Strategicznej Interwencji) RPOWŚ 2014-2020 są skutecznym mechanizmem służącym osiągnięciu celów Strategii?</p> <p>Sposób terytorializacji interwencji realizowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 można uznać za stosunkowo skuteczny w kontekście wdrażania zapisów Strategii. W świetle wniosków uzyskanych z analizy na poziomie gmin województwa świętokrzyskiego można rozważyć uzupełnienie</p>	103-110

<p>obecnych mechanizmów o preferencyjne podejście do wybranych lokalnych biegunów wzrostu, które charakteryzują się relatywnie gorszym wykorzystaniem wsparcia z RPOWŚ 2014-2020. W ten sposób wyraźnie wyodrębniony w SRWŚ OSI <i>Lokalne bieguny wzrostu</i> zostałyby silniej zaadresowany w ramach Programu. Szczegóły zawarto w rekomendacjach.</p>	
<p>5. Czy i w jakim stopniu realizacja RPOWŚ 2014-2020 wpływa/wpływie na osiągnięcie wartości założonych wskaźników SRWŚ 2020?</p> <p>Przeprowadzona analiza wskazuje, że realizacja RPOWŚ 2014-2020 przyczyni się do wzrostu PKB regionu w latach 2014-2022 o 8397 mln zł co stanowi 19,7% PKB z roku 2015. We wspomnianym okresie stopa bezrobocia będzie średniorocznie niższa o 0,8 pkt. proc. w porównaniu do hipotetycznego scenariusza, w którym Program nie byłby wdrażany. W przypadku zdecydowanej większości wskaźników celów SRWŚ szacuje się co najmniej utrzymanie dynamiki wzrostu z lat 2007-2013. Wyjątek mogą stanowić tu mierniki dotyczące postępów w zakresie działalności innowacyjnej i B+R, co wynika z rejestrowanego niskiego popytu na wsparcie w tych obszarach.</p>	67-102
<p>6. W jaki sposób realizowane projekty w ramach RPOWŚ 2014-2020 wpływają/wpłyną na osiągnięcie poszczególnych celów strategicznych i celów operacyjnych?</p> <p>Zgodnie z analizowaną podczas procesu ewaluacji bazą projektów zakontraktowane zostało dotychczas 26,2% całości funduszy alokowanych na RPOWŚ 2014-2020. Zestawienie projektów pozakonkursowych wskazuje na kolejne inicjatywy, które znajdują się na etapie pre-umowy. Realizacja projektów objętych preumowami przyczyni się dodatkowo do wykorzystania alokacji w 19,5%. Wszystkie projekty powinny wpłynąć bezpośrednio na realizację celów Strategii poprzez wypełnianie założeń działań, w ramach których funkcjonują. Ich rzeczywiste efekty, skuteczność i trwałość będzie można ocenić jednak dopiero po ich zakończeniu. Najbardziej trwałym oddziaływaniem na realizację celów SRWŚ odznaczają się oczywiście projekty związane z budową i rozbudową infrastruktury drogowej, termomodernizacją czy też infrastrukturą dla usług społecznych. Czas trwania rezultatów będących efektem wsparcia osób wykluczonych społecznie, biernych zawodowo oraz bezrobotnych będzie uzależniony od kontynuacji tego typu projektów w przyszłości. Zakontraktowane obecnie projekty adresowane są do wszystkich celów operacyjnych Strategii, ale nie obejmują jeszcze pełnego zakresu ich założeń. Oddziaływanie Działań RPOWŚ 2014-2020 na poszczególne cele Strategii było przedmiotem analizy przeprowadzonej w części drugiej niniejszego raportu.</p>	111-132

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 40 - tabela rekomendacji

L.p.	Wniosek wynikający z badania	Proponowana rekomendacja	Podmiot odpowiedzialny za wdrożenie rekomendacji	Proponowany sposób wdrożenia rekomendacji	Proponowany termin wdrożenia rekomendacji	Klasyfikacja	Obszar tematyczny
1.	Mimo faktu, iż wydatki na rozwój infrastruktury transportowej stanowią największą część wszystkich funduszy alokowanych na RPOWŚ 2014-2020 są one ciągle nieadekwatne do potrzeb województwa świętokrzyskiego. Ponadto, rezultaty symulacji makroekonomicznych wskazują, iż w przypadku tego regionu wzrost wydatków na drogi o znaczeniu gospodarczym przyczyniłby się do znacząco większych efektów podaźowych. (str. 67-78)	Dążenie do uwzględnienia potrzeb regionu w zakresie infrastruktury transportowej w przyszłej perspektywie UE. (str. 67-78)	Instytucja Zarządzająca (IŻ)	Wykorzystanie. niniejszego raportu z ewaluacji w negocjacjach wsparcia finansowego w przyszłej perspektywie finansowej UE.	Okres negocjacji wsparcia w ramach kolejnej perspektywy finansowej UE.	Programowa - strategiczna	System realizacji polityki spójności
2.	Działania 1.3 oraz 2.1 charakteryzują się niskim popytem instytucji otoczenia biznesu (IOB) na wsparcie ich działalności. Może świadczyć to o niedostatecznej świadomości tych instytucji o roli jaką powinny odgrywać w stymulowaniu rozwoju gospodarczego- w szczególności w regionach słabszych ekonomicznie. Wyłączenie się IOB z pomocy uzyskiwanej w ramach RPOWŚ 2014-2020 lub bezrefleksyjne aplikowanie o tę pomoc bez oparcia się o szerszy plan i wizję swojej działalności może być dużą stratą dla rozwoju środowiska biznesowego w regionie. (str. 111-134)	Przeprowadzenie warsztatów z przedstawicielami IOB zlokalizowanymi na terenie województwa świętokrzyskiego w celu poznania ich wizji swojej działalności i oczekiwań dotyczących zakresu i skali wsparcia w ramach RPOWŚ 2014-2020. Korzystne w tym aspekcie może być także rozpoznanie dobrych praktyk w innych regionach polskich i europejskich. (str. 111-134)	IŻ	Warsztaty Dobre praktyki	31.12.2018	Programowa – Operacyjna	System realizacji polityki spójności
3.	Gospodarka województwa świętokrzyskiego charakteryzuje się stosunkowo niższym poziomem rozwoju gospodarczego. Implikacją powyższego jest niższy poziom przedsiębiorczości i co za tym idzie relatywnie niska zdolność do tworzenia radykalnych innowacji zarówno produktowych, jak i procesowych. Zbyt duża alokacja funduszy na Działania RPOWŚ 2014-2020 związane z tworzeniem infrastruktury badawczej lub wsparciem dla własnej aktywności B+R przedsiębiorstw lub ich działań wdrożeniowych obarczona jest	Mając na uwadze powyższe sugeruje się przesunięcie części środków z Działań 1.2 oraz 1.3 do Działania 2.5 i postawienie w większym stopniu na innowacyjność imitacyjną. Stosunkowo krótki czas do zakończenia realizacji RPOWŚ 2014-2020 wskazuje na konieczność wykorzystania wsparcia dla przedsiębiorstw w ramach Programu na tych obszarach, na których zgłaszany jest rzeczywisty popyt sektora gospodarczego. W dłuższej perspektywie wskazane jest podjęcie działań zmierzających do wzrostu	IŻ	Podjęcie działań w celu renegocjacji programu	31.12.2018	Programowa Operacyjna	System realizacji polityki spójności

	wysokim ryzykiem. Potwierdza to niski popyt na Działania z osi priorytetowej 1 RPOWS 2014-2020. Co więcej rezultaty symulacji makroekonomicznych dla województwa świętokrzyskiego wskazują, że stosunkowo niska zdolności regionu do absorbowania środków na B+R ogranicza efekty gospodarcze RPOWS 2014-2020. Alokowanie znaczących funduszy w tym obszarze będzie generowało w długim okresie słabsze efekty makroekonomiczne (np. mniejszy przyrost PKB oraz liczby pracujących) w porównaniu do sytuacji, kiedy większą część pieniędzy przeznaczono by na infrastrukturę transportowa oraz wzrost kapitału ludzkiego. (str. 67-78; 111-134)	wiedzy i zainteresowania przedsiębiorstw w zakresie sposobów pozyskiwania innowacyjnych produktów lub technologii. Brak odpowiedniej wiedzy, kompetencji oraz odpowiedniego zaplecza finansowo-personalno-organizacyjnego, a także obawa przed podjęciem ryzyka powodują, że MŚP wymagają szczególnego wsparcia. Problemy z rozwojem IOB potwierdzają konieczność mobilizacji i podniesienia jakości otoczenia biznesu w województwie świętokrzyskim. (str. 67-78; 111-134)					
4.	Duże trudności z realizacją zadań zapisanych w ramach osi priorytetowej 9 RPOWS 2014-2020. Wynikają one w dużej mierze z faktu, iż kwestie włączenia społecznego są silnie adresowane przez centralne programy socjalne – np. Program 500+. Innymi słowy otoczenie instytucjonalnie skutecznie ogranicza zainteresowanie wsparciem w ramach rzeczowej osi. (str. 111-134)	Sugeruje się realokację części środków finansowych z Działań 9.1 i 9.2 do obszarów charakteryzujących się wysokim popytem na wsparcie w ramach RPOWS 2014-2020. Można zasugerować tu działania odnacza, w przypadku których rejestruje się silne zapotrzebowanie na wsparcie: 8.3 oraz 10.4. (str. 111-134)	IZ	Podjęcie działań w celu renowacji programu	31.12.2018	Programowa-Operacyjna	System realizacji polityki spójności
5.	Województwo świętokrzyskie należy do regionów najbardziej zagrożonych problemem depopulacji. Stąd też wspieranie inwestycji wzmagających emigrację ludności regionalnej i mogących finalnie pogłębiać deficyty demograficzne należy uznać za szkodliwe dla województwa świętokrzyskiego. (str. 111-134)	Rekomenduje się relokację środków z Działania 10.3 <i>Mobilność zawodowa geograficzna w ramach sieci Eures wspierana przez publiczne służby zatrudnienia, WK OHP oraz podmioty akredytowane przez MPIPS</i> . Niewykorzystane środki alokowane na to Działanie warto skierować do obszarów odznaczających się wysokim zapotrzebowaniem na wsparcie – do takich należą np. Działania 10.2 oraz 10.4. (str. 111-134)	IZ	Podjęcie działań w celu renowacji programu	31.12.2018	Programowa-Operacyjna	System realizacji polityki spójności
6.	Dotychczasowa struktura terytorialna zakontraktowanych środków finansowych w ramach RPOWS 2014-2020 nie charakteryzuje się nadzwyczajną dysproporcją w układzie KOF reszta regionu (33% KOF; 67% reszta województwa). Należy podkreślić, że jest ona wręcz odwrotna	Proponuje się wprowadzenie regularnego monitoringu skali i charakteru wsparcia w ramach RPOWS 2014-2020 w podziale na 6 OSI województwa świętokrzyskiego. Pozwoli to śledzić rzeczywistą terytorializację Programu i w sytuacji narastających dysproporcji umożliwi	IZ	Zbieranie informacji -na potrzeby wewnętrzne UMWS-0 terytorialnym rozkładzie wykorzystania funduszy.	01.02.2018	Programowa-Operacyjna	System realizacji polityki spójności

	do struktury jaka powinna wynikać z udziału KOF w tworzeniu wojewódzkiego PKB (67% KOF; 33% reszta regionu). Świadczy to o prospójnościowym mechanizmie terytorialnego podziału funduszy RPOWŚ 2014-2020 przynajmniej w układzie KOF-reszta regionu. (str. 103-110)	wprowadzenie odpowiednich modyfikacji. (str. 103-110)					
7.	Analiza rozwoju województwa świętokrzyskiego w ujęciu terytorialnym wskazuje, że rozprzestrzenianie się efektów gospodarczych ma miejsce tylko w najbliższym otoczeniu Kielc i ośrodków subregionalnych. Innymi słowy nie zachodzi szerokie „rozlewanie się” efektów generowanych w największych ośrodkach miejskich regionu. Stąd też niezwykle ważną rolę w podnoszeniu jakości życia mieszkańców obszarów peryferyjnych muszą pełnić ośrodki lokalne, takie jak: Końskie, Sandomierz, Opatów, Jędrzejów Włoszczowa etc. Chodzi tu przede wszystkim o zapewnienie szerokiego wachlarza usług społecznych oraz prywatnych, a także umożliwienie pracy możliwie dużej liczbie osób z okolicznych gmin. Prognozy wskazują na długookresowe utrzymanie się negatywnych trendów demograficznych. Pełne wykorzystanie szans wynikających z rozwiniętej policentrycznej struktury ośrodków miejskich województwa świętokrzyskiego może natomiast skutecznie ograniczać ten proces. (str. 103-110)	Sugeruje się rozważenia wprowadzenia preferencji dla wyszczególnionych w SRWŚ ośrodków pełniących funkcję lokalnych biegunów wzrostu charakteryzujących się obecnie najniższą absorpcją funduszy w ramach RPOWŚ 2014-2020 (powiaty kazimierski, pińczowski i włoszczowski). Preferencje winny przyjąć formę naborów im dedykowanych. Wraz z bieżącym monitoringiem terytorialnym (patrz rekomendacja nr 6) czasowymi preferencjami powinny być obejmowane obszary wyraźnie odstające od pozostałych w zakresie wykorzystania wsparcia w ramach RPOWŚ 2014-2020. W sytuacji, gdy zastosowanie wspomnianego uprzywilejowania nie przełoży się na wzrost popytu na dofinansowanie lub proponowane projekty będą niskiej jakości, zaleca się przeprowadzenie przez Instytucję Zarządzającą konsultacji w władzami lokalnymi objętego preferencjami obszaru. (str. 103-110)	IZ	Rozważenie dedykowanych naborów	31.12.2017	Programowa-Operacyjna	System realizacji polityki spójności
8.	Współpraca między gminami województwa świętokrzyskiego oceniana jest jako daleka od zadowalającej. Ilustracją tego jest m.in. brak spójności podejmowanych inicjatyw w ramach ZIT KOF czy też kooperacji między ośrodkami uzdrowiskowymi Busko Zdrój i Solec Zdrój. Z drugiej strony warto podkreślić silny popyt na projekty aktywizujące bezrobotnych poprzez staże kończące się zatrudnieniem, co jest efektem	<ul style="list-style-type: none"> • Postuluje się stworzenie przez UMWŚ programu stymulowania dialogu między gminami województwa dotyczącego wspólnych inwestycji i inicjatyw. • Aplikowanie grupy gmin o wsparcie w ramach polityki spójności po 2020 r. (np. w dziedzinie turystyki i infrastruktury) winno mieć status preferowanych inicjatyw. 	IZ	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie programu spotkań przedstawicieli gmin regionu, które odbywałyby się pod auspicjami UMWŚ. • Preferencje w zakresie kryteriów oceny projektów. 	Polityka spójności po 2020	Programowa Operacyjna	System realizacji polityki spójności

	korzystnej współpracy instytucji wdrażającej Program w tym zakresie z sektorem przedsiębiorstw. Budowanie kultury współpracy na różnych płaszczynach (np. gmin, sektorów, instytucji) stanowi podstawę dla wzrostu skuteczności wpływu RPOWŚ 2014-2020 na długookresowy rozwój regionu. (str. 111-134)	<ul style="list-style-type: none"> Organizowanie spotkań IOB z przedsiębiorstwami w celu rozpoznania oczekiwań regionalnych firm oraz inicjowania współpracy. (str. 111-134) 		<ul style="list-style-type: none"> Organizacja przez UMWŚ spotkań IOB z przedstawicielami sektora firm. 			
9.	Brak monitoringu wskaźnika dostępności czasowej zawartego w SRWS uniemożliwia pełne rozpoznanie efektów dużych inwestycji realizowanych w obszarze infrastruktury transportowej. Dostępność zewnętrzna województwa oraz łatwość przemieszczania się w jego obrębie stanowią warunek konieczny dla dynamizacji rozwoju. Bez poprawy dostępności czasowej regionu inwestycje w innowacyjność nie będą generowały oczekiwanych rezultatów. Ze względu na fakt, że efektywność infrastruktury transportowej zależy od kompletności systemu dróg wskaźniki o charakterze produktowym jak np. długość dróg nie dają właściwego poglądu o efektach działań podjętych w tej dziedzinie. (str. 27-31)	Rozpoczęcie monitoringu wskaźnika dostępności czasowej województwa świętokrzyskiego. (str. 27-31)	UMWŚ	Zlecenie badania	31.12.2019	Pozasystemowa	Rozwój regionalny i lokalny
10.	Szywność i zbyt długi okres aplikowania o zmiany w Programie. Nie pozwala to na adekwatne i szybkie reagowanie na dynamicznie zmieniające się uwarunkowania (np. w zakresie rynku pracy czy włączenia społecznego). (str. 111-134)	Bezpośrednie i pośrednie wnioskowanie do DG REGIO o uelastycznienie i przyspieszenie procedury renegeacji Programu. (str. 111-134)	Minister właściwy ds. rozwoju	Bezpośrednie i pośrednie wnioskowanie do DG REGIO o uelastycznienie i przyspieszenie procedury renegeacji Programu.	31.12.2018	Horyzontalna strategiczna	System realizacji polityki spójności
11.	ZIT KOF może przyspieszać zjawisko suburbanizacji w przypadku Kielc, które ma negatywne implikacje ekonomiczne i społeczne. (str. 103-110)	Badanie –wraz z postępowaniem wdrażania RPOWŚ 2014-2020- bilansu efektów ZIT KOF (potencjalnie negatywnych) i rewitalizacji Kielc (potencjalnie pozytywnych) na proces suburbanizacji. (str. 103-110)	IZ	Wprowadzenie do Planu ewaluacji	31.12.2021	Programowa Operacyjna	System realizacji polityki spójności
12.	W przypadku zadań ujętych w SRWŚ, które nie wpisują się w RPOWŚ 2014-2020 istnieje potrzeba rozważenia zastosowania innych instrumentów operacyjnych. (str. 60-66)	Weryfikacja - na potrzeby wewnętrzne UMWŚ- możliwych źródeł finansowania zadań SRWŚ, które znajdują się poza domeną RPOWŚ 2014-2020. (str. 60-66)	IZ	Przegląd przez UMWŚ możliwych źródeł finansowania SRWŚ oraz jej następczyni. Wydaje się to być szczególnie zasadne w sytuacji możliwego ograniczenia finansowania w ramach polityki spójności po 2020 r.	31.12.2018	Programowa Operacyjna	System realizacji polityki spójności

Źródło: Opracowanie własne

4 Wykaz źródeł

A. Dokumentacja Programowa:

- dokumentacja konkursowa RPOWŚ 2014-2020;
- dokumentacja projektowa RPOWŚ 2014-2020;
- RPOWŚ 2014-2020;
- sprawozdania z realizacji RPOWŚ 2014-2020;
- Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+;
- Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014 - 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku;
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.;
- Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego ŚLĄSKIE 2020+;
- Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego.

B. Bazy danych:

- AMECO;
- EUROSTAT;
- GUS;
- STRATEG.

C. Pozostałe:

1. Badanie stopnia realizacji wskaźników celu głównego regionalnego programu operacyjnego województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2013, za pomocą modelu HERMIN do roku 2015;
2. Ewaluacja bieżąca kryteriów i systemu wyboru projektów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020;
3. Ewaluacja ex-ante Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020;
4. Ewaluacja on-going systemu wdrażania i zarządzania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020;
5. Ocena ex-ante instrumentów finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.
6. Rocznik Statystyczny Przemysłu 2016.
7. Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2016.

5 Załączniki

5.1 Załącznik 1.

Algorytm przyporządkowania kategorii interwencji stosowanych w regionalnych programach operacyjnych do kategorii ekonomicznych wykorzystywanych w modelach makroekonomicznych HERMIN

Kategorie ekonomiczne

Kod	Kategorie interwencji	IP	RZL	BSP	B+R	PW
	I Inwestycje produkcyjne:					
1	Ogólne inwestycje produkcyjne w małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP)			X		
2	Procesy badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach			X	X	
3	Inwestycje produkcyjne w dużych przedsiębiorstwach związanych z gospodarką niskoemisyjną			X		
4	Inwestycje produkcyjne związane ze współpracą dużych przedsiębiorstw z MŚP w celu rozwoju produktów i usług w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych („TIK”) oraz e-handlu i zwiększania popytu na TIK			X		
	II Infrastruktura oferująca podstawowe usługi i inwestycje powiązane:					
	Infrastruktura energetyczna					
5	Energia elektryczna (magazynowanie i przesył)	X				
6	Energia elektryczna (sieci TEN-E – magazynowanie i przesył)	X				
7	Gaz ziemny	X				
8	Gaz ziemny (sieci TEN-E)	X				
9	Energia odnawialna: wiatrowa	X				
10	Energia odnawialna: słoneczna	X				
11	Energia odnawialna: z biomasy	X				
12	Pozostałe rodzaje energii odnawialnej (w tym hydroelektryczna, geotermalna i morska) oraz integracja energii odnawialnej (w tym magazynowanie, zamiana energii elektrycznej na gaz oraz infrastruktura wytwarzania energii odnawialnej z wodoru)	X				
13	Renowacja infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i środki wsparcia	X				
14	Renowacja istniejących budynków mieszkalnych dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i środki wsparcia	X				
15	Inteligentne systemy dystrybucji energii o średnim i niskim napięciu (w tym inteligentne sieci i systemy TIK)	X				
16	Wysokosprawna kogeneracja i centralne ogrzewanie	X				
	Infrastruktura ochrony środowiska					
17	Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych (w tym działania w zakresie: minimalizacji, segregacji, recyklingu)	X				
18	Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych (w tym działania w zakresie: mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów, przetwarzania termicznego, przekształcania termicznego i składowania na składowiskach)	X				
19	Gospodarowanie odpadami: komercyjnymi, przemysłowymi lub niebezpiecznymi	X				
20	Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji)	X				
21	Gospodarka wodna i ochrona wody pitnej (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, dostarczanie wody, konkretne środki dostosowania do zmian klimatu, pomiary zużycia wody w wydzielonych obszarach sieci wodociągowej i u konsumentów, systemy naliczania opłat, ograniczanie wycieków)	X				
22	Oczyszczanie ścieków	X				
23	Środki ochrony środowiska służące ograniczeniu i / lub uniknięciu emisji gazów cieplarnianych (w tym obróbka i magazynowanie metanu oraz kompostowanie)	X				
	Infrastruktura transportowa					

24	Kolej (sieć bazowa TEN-T)	X	
25	Kolej (sieć kompleksowa TEN-T)	X	
26	Inne koleje	X	
27	Tabor kolejowy	X	
28	Autostrady i drogi TEN-T – sieć bazowa (nowo budowane)	X	
29	Autostrady i drogi TEN-T – sieć kompleksowa (nowo budowane)	X	
30	Drugorzędne połączenia drogowe z siecią drogową i węzłami TEN-T (nowo budowane)	X	
31	Pozostałe drogi krajowe i regionalne (nowo budowane)	X	
32	Lokalne drogi dojazdowe (nowo budowane)	X	
33	Drogi TEN-T przebudowane lub zmodernizowane	X	
34	Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	X	
35	Transport multimodalny (sieci TEN-T)	X	
36	Transport multimodalny	X	
37	Porty lotnicze (sieci TEN-T) (2)	X	
38	Inne porty lotnicze (2)	X	
39	Porty morskie (sieci TEN-T)	X	
40	Inne porty morskie	X	
41	Śródlądowe drogi wodne i porty (sieci TEN-T)	X	
42	Śródlądowe drogi wodne i porty (regionalne i lokalne)	X	
	Zrównoważony transport		
43	Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego i jego promocja (w tym wyposażenie i tabor)	X	
44	Inteligentne systemy transportowe (w tym wprowadzenie zarządzania popytem, systemy poboru opłat, informatyczne systemy monitorowania, kontroli i informacji)	X	
	Infrastruktura w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK)		
45	TIK: sieć szkieletowa i dosyłowa	X	
46	TIK: szybka sieć szerokopasmowa (dostęp/lokalna pętla abonencka; ≥ 30 Mbps)	X	
47	TIK: bardzo szybka sieć szerokopasmowa (dostęp/lokalna pętla abonencka; ≥ 100 Mbps)	X	
48	TIK: Inne rodzaje infrastruktury TIK / zasobów lub wyposażenia komputerowego o dużej skali (w tym e-infrastruktura, centra danych i sensory, również wbudowane w innego rodzaju infrastrukturę, np. obiekty badawcze, infrastrukturę społeczną lub służącą ochronie środowiska)	X	
	III Infrastruktura społeczna, zdrowotna i edukacyjna oraz powiązane inwestycje		
49	Infrastruktura edukacyjna na potrzeby szkolnictwa wyższego	X	
50	Infrastruktura edukacyjna na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz kształcenia osób dorosłych	X	
51	Infrastruktura edukacyjna na potrzeby edukacji szkolnej (na poziomie podstawowym i średnim ogólnokształcącym)	X	
52	Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji elementarnej i opieki nad dzieckiem	X	
53	Infrastruktura ochrony zdrowia	X	
54	Infrastruktura mieszkalnictwa	X	
55	Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do rozwoju regionalnego i lokalnego	X	
	IV Rozwój potencjału wewnętrznego		
	Badania, rozwój i innowacje		
56	Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	X	X
57	Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w dużych przedsiębiorstwach, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	X	X
58	Infrastruktura na rzecz badań naukowych i innowacji (publiczna)	X	X
59	Infrastruktura na rzecz badań naukowych i innowacji (prywatna, w tym parki nauki)	X	X
60	Działania badawcze i innowacyjne w publicznych ośrodkach badawczych i ośrodkach kompetencji, w tym tworzenie sieci	X	X

61	Działania badawcze i innowacyjne w prywatnych ośrodkach badawczych, w tym tworzenie sieci	X	X
62	Transfer technologii i współpraca między uczelniami a przedsiębiorstwami, z korzyścią głównie dla MŚP	X	X
63	Wsparcie dla klastrów i sieci przedsiębiorstw, z korzyścią głównie dla MŚP	X	
64	Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP (w tym systemy bonów, innowacje procesowe, projektowe, innowacje w obszarze usług i innowacje społeczne)	X	X
65	Infrastruktura na potrzeby badań i rozwoju, transfer technologii i współpraca w przedsiębiorstwach koncentrujących się na gospodarce niskoemisyjnej i odporności na zmiany klimatu	X	X
Rozwój przedsiębiorczości			
66	Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	X	
67	Rozwój działalności MŚP, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw (w tym wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out)	X	
68	Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz środki wsparcia	X	
69	Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	X	
70	Promowanie efektywności energetycznej w dużych przedsiębiorstwach	X	
71	Rozwój i promocja przedsiębiorstw specjalizujących się w usługach na rzecz gospodarki niskoemisyjnej i odporności na zmiany klimatu (w tym wsparcie takich usług)	X	
72	Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki przemysłowe i obiekty)	X	
73	Wsparcie na rzecz przedsiębiorstw społecznych (MŚP)	X	
74	Rozwój i promowanie komercyjnych walorów turystycznych w MŚP	X	
75	Rozwój i promowanie komercyjnych usług turystycznych w MŚP lub na ich rzecz	X	
76	Rozwój i promowanie komercyjnych dóbr w dziedzinie kultury i kreatywności w MŚP	X	
77	Rozwój i promowanie komercyjnych usług w dziedzinie kultury i kreatywności w MŚP lub na ich rzecz	X	
Technologie informacyjne i komunikacyjne (TIK) – stymulowanie popytu, aplikacje i usługi			
78	Usługi i aplikacje w zakresie e-administracji (w tym elektronicznych zamówień publicznych, informatycznych środków wsparcia reformy administracji publicznej, bezpieczeństwa cybernetycznego, środków na rzecz zaufania i ochrony prywatności, e-sprawiedliwości i demokracji elektronicznej)		X
79	Dostęp do informacji sektora publicznego (w tym otwartych danych w zakresie e-kultury, bibliotek cyfrowych, zasobów cyfrowych i turystyki elektronicznej)	X	
80	Usługi i aplikacje w zakresie włączenia cyfrowego, e-dostępności, e-uczenia się i e-edukacji, umiejętności cyfrowe	X	
81	Rozwiązania informatyczne na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się oraz usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym e-opieka i nowoczesne technologie w służbie osobom starszym)	X	
82	Usługi i aplikacje TIK dla MŚP (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe), żywych laboratoriów, przedsiębiorstw internetowych i nowych przedsiębiorstw TIK		X
Środowisko			
83	Działania w zakresie jakości powietrza	X	
84	Zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola (IPPC)	X	
85	Ochrona i zwiększanie różnorodności biologicznej, ochrona przyrody i zielona infrastruktura	X	
86	Ochrona, regeneracja i zrównoważone wykorzystanie obszarów Natura 2000	X	
87	Środki w zakresie dostosowania do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem, np. erozją, pożarami, powodzią, burzami, suszami, oraz zarządzanie ryzykiem w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności oraz systemy i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami	X	
88	Zapobieganie zagrożeniom naturalnym niezwiązanym z klimatem (np. trzęsieniami ziemi) oraz wywołanym działalnością człowieka, np. awariami przemysłowymi, oraz zarządzanie ryzykiem w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności oraz systemy i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami	X	
89	Rewaloryzacja obszarów przemysłowych i rekultywacja skażonych gruntów	X	
90	Ścieżki rowerowe i piesze	X	
91	Rozwój i promowanie potencjału turystycznego obszarów przyrodniczych	X	
92	Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych	X	

93	Rozwój i promowanie publicznych usług turystycznych	X	
94	Ochrona, rozwój i promowanie dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa	X	
95	Rozwój i promowanie usług publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa	X	
	Inne		
96	Zdolności instytucjonalne administracji publicznej i służb publicznych związane z wdrażaniem EFRR lub działania wspierające inicjatywy dotyczące zdolności instytucjonalnych w zakresie EFS	X	
98	Regiony najbardziej oddalone: rekompensata ewentualnych dodatkowych kosztów poniesionych w związku z utrudnionym dostępem oraz rozproszeniem terytorialnym		X
99	Regiony najbardziej oddalone: szczególne działania na rzecz zrekompensowania dodatkowych kosztów wynikających z wielkości rynku		X
100	Regiony najbardziej oddalone: szczególne działania na rzecz zrekompensowania dodatkowych kosztów związanych z warunkami klimatycznymi i ukształtowaniem terenu		X
101	Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla przedsięwzięć typowych dla EFS, koniecznych dla zadowalającego wdrożenia części przedsięwzięć związanej bezpośrednio z EFRR)	X	
	V Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników		
102	Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych i oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników	X	
103	Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także ludzi młodych ze środowisk marginalizowanych, w tym poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży	X	
104	Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw		X
105	Równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym pod względem dostępu do zatrudnienia, rozwoju kariery zawodowej, godzenia życia zawodowego i prywatnego, a także promowanie równego wynagrodzenia za taką samą pracę	X	
106	Przystosowywanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	X	
107	Aktywne i zdrowe starzenie się	X	
108	Modernizacja instytucji działających na rynku pracy, np. publicznych i prywatnych służb zatrudnienia, oraz lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, w tym poprzez przedsięwzięcia służące ponadnarodowej mobilności pracowników, a także systemy mobilności i lepszą współpracę pomiędzy instytucjami a właściwymi zainteresowanymi podmiotami	X	
	VI Wspieranie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją		
109	Aktywne włączenie, w tym w celu promowania równości szans i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie szans na zatrudnienie	X	
110	Integracja społeczno-gospodarcza społeczności marginalizowanych, np. Romów	X	
111	Zwalczanie wszelkich form dyskryminacji i promowanie równości szans	X	
112	Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	X	
113	Promowanie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz gospodarki społecznej i gospodarki solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	X	
	VII Inwestowanie w kształcenie, szkolenie i szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności oraz uczenia się przez całe życie		
115	Ograniczanie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki, zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	X	
116	Poprawa jakości, skuteczności i dostępności szkolnictwa wyższego oraz kształcenia na poziomie równoważnym w celu zwiększenia udziału i poziomu osiągnięć, zwłaszcza w przypadku grup w niekorzystnej sytuacji	X	
117	Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	X	

118	<p>Lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami</p> <p>VIII Wzmacnianie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych oraz zainteresowanych stron oraz sprawności administracji publicznej</p>	X	
119	<p>Inwestycje w zdolności instytucjonalne i w sprawność administracji publicznej oraz efektywność usług publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym w celu przeprowadzenia reform, z uwzględnieniem lepszego stanowienia prawa i dobrego rządzenia</p>	X	
120	<p>Budowanie potencjału wszystkich zainteresowanych podmiotów kształtujących politykę w zakresie kształcenia, uczenia się przez całe życie, szkolenia i zatrudnienia oraz polityki społecznej, w tym poprzez pakiety sektorowe i terytorialne na rzecz realizacji reform na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym</p>	X	
	IX Pomoc techniczna		
121	Przygotowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrola		X
122	Ewaluacja i badania		X
123	Informacja i komunikacja		X

Źródło: Opracowanie własne

5.2 Załącznik 2.

Wpływ realizacji RPOWŚ 2014-2020 na wskaźniki monitorujące SRWŚ 2020

Wskaźnik	Jednostka	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
PKB w cenach bieżących	mln zł.	0	0	0	367	1413	1659	1605	1684	1669	1023	831	751
PKB na 1 mieszkańca w PPS ((UE-28)=100)	pkt. proc.	0,0	0,0	0,0	0,4	1,5	1,7	1,5	1,6	1,5	0,9	0,7	0,6
PKB na 1 mieszkańca (Polska =100) [%]	pkt. proc.	0,0	0,0	0,0	0,6	2,0	2,2	2,0	2,0	1,8	1,0	0,8	0,6
Wskaźnik zatrudnienia wg BAEL (15+)	pkt. proc.	0,0	0,0	0,0	0,5	1,6	1,4	1,1	1,1	1,0	0,3	0,3	0,3
Poziom stopy bezrobocia wg BAEL (wiek 15+)	pkt. proc.	0,0	0,0	0,0	-0,5	-1,7	-1,5	-1,2	-1,1	-1,0	-0,3	-0,3	-0,3
Udział nakładów na działalność badawczą i rozwojową (B+R) w PKB regionu	pkt. proc.	0,00	0,00	0,00	0,05	0,15	0,11	0,06	0,04	0,01	-0,04	-0,04	-0,04
Udział nakładów na środki trwałe w PKB regionu (stopa inwestycji)	pkt. proc.	0,0	0,0	0,0	0,6	1,9	1,5	1,0	0,8	0,7	0,0	0,0	0,0
WDB na jednego pracującego (PL=100):													
w przemyśle	pkt. proc.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	0,8	1,0	1,0	0,9	0,7	0,6
w budownictwie	pkt. proc.	0,0	0,0	0,0	0,1	0,6	1,6	1,8	1,7	1,6	1,4	0,9	0,6
w usługach rynkowych	pkt. proc.	0,0	0,0	0,0	0,2	0,7	1,2	1,3	1,2	1,2	0,9	0,6	0,5
w usługach nierynkowych	pkt. proc.	0,0	0,0	0,0	0,6	2,4	2,7	2,2	2,0	1,9	0,9	0,6	0,5
Poziom spożycia prywatnego w cenach stałych 2010 roku	mln zł.	0	0	0	214	782	840	754	753	718	375	297	262
	pkt. proc.	0,0	0,0	0,0	0,7	2,7	2,9	2,5	2,5	2,3	1,2	0,9	0,8

Źródło: Opracowanie własne

5.3 Załącznik 3.

5.3.1 I tura badania delfickiego – odpowiedzi respondentów Respondent nr 1.

Pytania:

1. Które cele strategiczne Strategii w Państwa ocenie są realizowane przez RPOWŚ 2014-2020?

Szeroki zakres działań podejmowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 sprawia, że wpisują się one wszystkie cele strategicznymi Strategii, tj.:

- *Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej.*
- *Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu.*
- *Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki.*
- *Koncentracja na zwiększeniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego regionu.*
- *Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich.*
- *Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu.*

2. Które cele operacyjne Strategii w Państwa ocenie są realizowane przez RPOWŚ 2014-2020?

Działania RPOWŚ 2014-2020 realizują wszystkie cele operacyjne Strategii. Stosowną analizę zawarto w załączonej macierzy relacji³⁷. Najbardziej związane z działaniami RPOWŚ 2014-2020 będą następujące cele operacyjne:

3.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności

4.1 Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego Regionu

4.2 Ośrodki miejskie jako subregionalne i lokalne bieguny wzrostu

3. Które Działania RPOWŚ 2014-2020 w Państwa ocenie w największym stopniu, a które w najmniejszym stopniu służą realizacji celów Strategii? Które przyczyniają się do realizacji celów bezpośrednio, a które pośrednio?

Przeprowadzona analiza sugeruje, że działania, które w największym stopniu przysłużą się do realizacji celów Strategii są związane z następującymi osiami priorytetowymi:

³⁷ macierz relacji załączona jako aneks do raportu

- *Innowacje i Nauka,*
- *Konkurencyjna gospodarka,*
- *Nowoczesna komunikacja.*

Mniejsze znaczenie wydają się mieć działania określone w osiach:

- *Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo,*
- *Włączenie społeczne i walka z ubóstwem,*
- *Otwarty rynek pracy.*

Dosyć szczególne miejsce zajmuje oś 6. Rozwój miast. Dosyć niskie wyniki są rezultatem koncentracji na jednym celu operacyjnym Strategii: Kielecki Obszar Funkcjonalny jako ważny stymulator rozwoju całego Regionu.

Należy zaznaczyć, że działania, rozpatrując je jako całość, są bezpośrednio powiązane z celami operacyjnymi Strategii. Rozróżnienie pomiędzy wpływem pośrednim i bezpośrednim jest możliwy na etapie relacji pomiędzy poszczególnymi działaniami i celami, co przedstawia tabela.

4. Czy terytorialne ukierunkowania interwencji (Obszary Strategicznej Interwencji) RPOWŚ 2014-2020 w Państwa ocenie są skutecznym mechanizmem służącym osiągnięciu celów Strategii?

Zróżnicowanie terytorialne poziomu rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego województw wymagają różnicowania tak celów interwencji jak i metod i narzędzi ich osiągnięcia.

W Strategii wyróżniono 6 typów obszarów strategicznej interwencji:

- *miasto Kielce wraz z jego obszarem funkcjonalnym;*
- *cztery ośrodki subregionalne, miasta Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko -Kamienna i Sandomierz;*
- *obszary wiejskie województwa;*
- *w odniesieniu do kwestii spójności całego kraju: cały obszar województwa, ze względu na znacznie odbiegający od średniej krajowej poziom rozwoju;*
- *powiaty jędrzejowski, kazimierski, buski, staszowski oraz konecki, z uwagi na słabe wskaźniki dostępu do usług publicznych;*
- *obszary strategicznej interwencji na rzecz restrukturyzacji i rewitalizacji miast tracących funkcje społeczno – gospodarcze: Kielc, Ostrowca Świętokrzyskiego, Starachowic, Skarżysko –Kamiennej.*

W RPOWŚ 2014-2020 skoncentrowano działania na następujących obszarach strategicznej interwencji (OSI):

- *Obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych;*

- *Obszar funkcjonalny Kielc;*
- *Obszary funkcjonalne miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko – Kamienna);*
- *Obszar uzdrowiskowy;*
- *Obszar Gór Świętokrzyskich.*

W RPOWŚ 2014-2020 silnie podkreśla się znacznie terytorialnego wymiaru interwencji, co zdecydowanie wzmacnia oczekiwaną skuteczność działań. Dopasowanie celów i środków do konkretnego miejsca czy obszaru zwiększa prawdopodobieństwa osiągnięcia założonych wskaźników poszczególnych osi. Działania RPOWŚ 2014-2020 obejmują formy obligatoryjne takie jak wsparcie rewitalizacji i Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Ważne miejsce zajmują także obszary wiejskie, dla których przewidziano 23,12 % alokacji Programu. W Programie wprowadzono także instrument RLKS (Rozwój lokalny kierowany przez społeczność) oraz wspomniane wyżej OSI.

Respondent nr 2.

Pytania:

1. Które cele strategiczne Strategii w Państwa ocenie są realizowane przez RPOWŚ 2014-2020?

Generalnie zauważalna jest spójność RPOWŚ 2014-2020 z wszystkimi celami strategicznymi Strategii. W najmniejszym stopniu RPOWŚ wydaje się realizować cel 5 Strategii „Koncentracja rozwoju obszarów wiejskich”, co jest jednak uwarunkowane specyfiką RPO i tzw. linią demarkacyjną.

2. Które cele operacyjne Strategii w Państwa ocenie są realizowane przez RPOWŚ 2014-2020?

Generalnie zauważalna jest spójność RPOWŚ 2014-2020 z celami operacyjnymi Strategii poza pewnymi wątpliwościami wskazanymi poniżej.

W odniesieniu do celu SRWŚ 1.1 *Poprawa infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej, czyli bliżej siebie i świata* przyporządkowano działania RPOWŚ 2014-2020 5.1 INFRASTRUKTURA DROGOWA 5.2 INFRASTRUKTURA KOLEJOWA 6.4 INFRASTRUKTURA DROGOWA – ZIT KOF. To powoduje, że cel ten nie może być postrzegany jako w pełni osiągnięty ze względu na brak przywołania działań z zakresu infrastruktury telekomunikacyjnej.

Wydaje się, że w cel SRWŚ „1.3 Rozwój harmonijny i ład przestrzenny czyli nie zapominajmy o tym co już jest” bezpośrednio wpisują się jedynie działania 4.4 oraz 6.5 RPO, natomiast działania dotyczące wsparcia infrastruktury drogowej i kolejowej, co prawda w jakimś stopniu również powinny przyczynić się do wzmacniania ładu przestrzennego, jednak ich celem jest przede wszystkim poprawa dostępności komunikacyjnej.

Chociaż w zapisach SRWŚ w kontekście celu 2.2 „Targi Kielce bramą łączącą

Świętokrzyskie ze światem - rozwój przemysłu spotkań” wskazano, że „za priorytetowe trzeba uznać poprawę infrastruktury (dostępność Targów i samego regionu), to działania 5.1 oraz 5.2 RPO nie wydają się bezpośrednio być powiązane z tym celem.

Powiązanie celu SRWŚ „2.3 Ekologiczna żywność – czyli zaspokajanie rosnącego popytu na tradycję” z działaniami dotyczącymi wsparcia B+R oraz innowacyjności wydaje się trafne, ponieważ w kontekście produkcji ekologicznej również wskazane jest tworzenie i wdrażanie innowacji we współpracy ze środowiskiem badawczym (np. wprowadzanie nowych produktów, ekologicznych sposobów uprawy, hodowli oraz przetwórstwa, wzrostu efektywności produkcji itp.). Z drugiej jednak strony możliwości wprowadzania innowacji w odniesieniu do tej branży są ograniczone ze względu na wspomniany w treści celu związek tej branży z tradycją. Oprócz innowacyjności oraz B+R zasadne wydaje się dostrzeżenie związku z działaniami RPO dotyczącymi wsparcia konkurencyjności, wsparcia edukacji oraz wsparcia działań z zakresu rynku pracy.

Położenie w ramach celu 2.5 SRWŚ wyrażenia „specjalizacje przyszłości” wymusza myślenie o tych specjalizacjach jako nasyconych wysokim poziomem innowacyjności. Dlatego zasadne wydaje się równie powiązanie z tym celem działania 1.3 RPO.

Zasadne wydaje się nieco inne położenie akcentów w odniesieniu do produkcji ekologicznej żywności zasadne wydaje się położenie większego nacisku na wspieranie przedsiębiorczości niż innowacyjność, natomiast w odniesieniu do wyłaniania perspektywicznych branż zasadne wydaje się położenie większego nacisku na innowacyjność.

3. Które Działania RPOWŚ 2014-2020 w Państwa ocenie w największym stopniu, a które w najmniejszym stopniu służą realizacji celów Strategii? Które przyczyniają się do realizacji celów bezpośrednio, a które pośrednio?

Na podstawie analizy logicznej powiązania poszczególnych działań RPOWŚ 2014-2020 z celami Strategii można stwierdzić, że wszystkie działania wyróżnione w ramach RPOWŚ 2014-2020 wydają się przyczyniać bezpośrednio do realizacji celów Strategii.

4. Czy terytorialne ukierunkowania interwencji (Obszary Strategicznej Interwencji) RPOWŚ 2014-2020 w Państwa ocenie są skutecznym mechanizmem służącym osiągnięciu celów Strategii?

Terytorialne ukierunkowania interwencji zawarte w RPO wydają się trafne i spójne z założeniami Strategii. W obu dokumentach zidentyfikowano różne aspekty zróżnicowania rozwoju terytorialnego województwa dostosowując wsparcie do ich specyfiki.

Respondent nr 3.

Pytania:

1. Które cele strategiczne Strategii w Państwa ocenie są realizowane przez RPOWŚ 2014-2020?

W większości obecnie obowiązujących Strategii regionalnych (przygotowanych przez samorządy województw) w Polsce, cele strategiczne nie miały wiodącego wpływu na kształtowanie regionalnych programów operacyjnych wykorzystujących środki EFRR i EFS na lata 2014 – 2020.

Kształtowanie celów strategicznych odbyło się na podstawie wewnątrzregionalnych uwarunkowań i trendów rozwoju społecznego i gospodarczego poszczególnych regionów. Tymczasem wszystkie RPO powstawały w oparciu o wspólne przepisy dotyczące europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych - (Rozporządzenie (UE) 1303/2013 i dokumenty powiązane: rozporządzenia EFRR i EFS).

Dopasowywanie celów RPO do celów strategicznych jest zatem wtórne bo nie wynika z realizacji Strategii ale jest wynikiem konieczności spojrzenia odwrotnego, na ile środki w RPO wpisują się w cele wskazane w Strategii.

RPO są zatem (z założenia) instrumentami realizacji Strategii Europa 2020 a nie narzędziem realizacji polityki rozwoju definiowanej na podstawie analizy uwarunkowań endogenicznych.

W przypadku celów strategicznych (ogólniej sformułowanych) zaproponowane przyporządkowanie jest logiczne i uzasadnione.

W mojej opinii w przypadku każdego z celów strategicznych możliwe jest uzasadnienie powiązania z RPO WŚ, w mniejszym lub większym zakresie.

W przypadku celu strategicznego 2 - Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego Regionu ocena realizacji uwzględnić musiałaby regionalną strategię innowacji lub/oraz strategię inteligentnych specjalizacji, które mogą uzasadniać wydatkowanie środków z RPO WŚ na realizację celów operacyjnych umieszczonych w ramach celu strategicznego 2.

Na realizację celu strategicznego 5 z pewnością największą rolę będzie miał PROW WŚ.

2. Które cele operacyjne Strategii w Państwa ocenie są realizowane przez RPO WŚ 2014-2020?

Trudno jednoznacznie przypisać stopień realizacji celów operacyjnych przez poszczególne priorytety inwestycyjne RPO. W zdecydowanej większości cele te znajdują korelację z priorytetami inwestycyjnymi podporządkowanymi 11 celom tematycznym z rozporządzenia (UE) 1303/2013. Biorąc pod uwagę zasady ring fencing'u i kwot minimalnych niezbędnych dla realizacji RPO z punktu widzenia Komisji Europejskiej, określenie stopnia realizacji celów będzie mogło nastąpić na etapie ewaluacji ex post na podstawie porównania wskaźników realizacji RPO i wskaźników ze Strategii. W mojej opinii najmniej realizowalnymi celami operacyjnymi ze Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego są:

- 2.1 Cenna spuścizna - ugruntowanie pozycji przemysłu i budownictwa w Regionie;
- 2.2 Targi Kielce bramą łączącą Świętokrzyskie ze światem – rozwój przemysłu spotkań;
- 2.3 Ekologiczna żywność czyli zaspokajanie rosnącego popytu na tradycję;
- 2.4 Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego, czyli rynkowa gra zespołowa ;

Cele te nie odpowiadają zasadzie konkurencyjności (definiują wprost zagadnienie i podmioty wymagające wsparcia) oraz profilowi priorytetów inwestycyjnych. Przykładowo rozwijanie produktu turystycznego nie jest możliwe ze środków UE w latach 2014 – 2020.

3. Które Działania RPO WŚ 2014-2020 w Państwa ocenie w największym stopniu, a które w najmniejszym stopniu służą realizacji celów Strategii? Które przyczyniają się do realizacji celów bezpośrednio, a które pośrednio?

Wychodzę z założenia że oddziaływanie bezpośrednie na realizację celów strategicznych jest jednocześnie przejawem wyższego stopnia służby realizacji celów. Szczegółowa odpowiedź na pytanie w załączonej tabeli. Oczywistym jest, z powodów opisanym w pkt 1. iż realizacja celów SRWŚ nie pokrywa się 1:1 z działaniami RPO.

4. Czy terytorialne ukierunkowania interwencji (Obszary Strategicznej Interwencji) RPOWŚ 2014-2020 w Państwa ocenie są skutecznym mechanizmem służącym osiągnięciu celów Strategii?

Terytorialnie ukierunkowana interwencja (Obszary Strategicznej Interwencji) RPOWŚ 2014-2020 są jednym z mechanizmów służących osiągnięciu celów Strategii, ale nie jedynym.

Spośród 7 wymienionych w SRWŚ obszarów dedykowanych wsparciu w ramach podejścia terytorialnego, 6 znajduje swoje odzwierciedlenie w RPO WŚ.

Wysoki poziom zgodności, związany także z szerokim wachlarzem wsparcia finansowego uzyskuje Obszar Funkcjonalny Kielc.

Wskazane w Strategii obszary przemysłowe uzyskały wsparcie w ramach obszarów funkcjonalnych tracących funkcje społeczno-ekonomiczne. Jednak postulowane w Strategii działania restrukturyzacyjne i rewitalizacyjne (m.in. rekultywacja terenów posiarkowych) oraz pragmatyczne zagospodarowanie przy uwzględnieniu czynników środowiskowych uzyskują odpowiedź w pod postacią koherentnej interwencji. RPO gwarantuje tutaj wsparcie dedykowane nabory wniosków w obszarach związanych z efektywnością energetyczną, rewitalizacją, infrastrukturą usług publicznych a także edukacji, rynku pracy, włączenia społecznego.

Obszar turystyczno-uzdrowiskowy uzyskał odpowiedź zgodną z opisem w Strategii. RPO przewiduje dedykowane nabory wniosków w obszarach związanych z dziedzictwem naturalnym i kulturowym oraz infrastrukturą usług publicznych.

Ostatnim obszarem interwencji wskazanym w Strategii, który uwzględnia RPO jest Obszar Gór Świętokrzyskich. RPO nie definiuje jednoznacznie zakresu interwencji ani terytorium odwołując się do delimitacji w planie zagospodarowania przestrzennego oraz kryteriów ustalanych przez Komitet Monitorujący RPO. Jest to sygnał świadczący o mniejszej intensywności wsparcia.

Ostatnim typem obszaru są rozproszone obszary wiejskie, które odpowiadają zdefiniowanym w Strategii obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania w rolnictwie i/lub słabych bądź średnich warunkach rozwoju społeczno-gospodarczego a także częściowo obszarowi o relatywnie wysokim potencjale rolniczym. Obszar ten uzyskać ma wsparcie pod postacią ok. 23,12 % alokacji RPO WŚ. Dopasowanie interwencji RPO do cech terytoriów opisanych w SRWŚ jest niejednoznaczne.

Dolina Wisły jako obszar ochrony przeciwpowodziowej nie jest wskazana wprost w RPO, co związane może być z demarkacją interwencji pomiędzy programy krajowe i regionalne w latach 2014 – 2020 w Polsce.

Reasumując, RPO WŚ jest mechanizmem sprzyjającym osiągnięciu celów wyznaczonych w SRWŚ zgodnie z podejściem terytorialnym w województwie świętokrzyskim. Stopień wpływu ocenić można będzie w pełni podczas ewaluacji ex post z wykorzystaniem modeli makroekonomicznych uwzględniających kondycję społeczno-gospodarczą terytoriów i wielkość interwencji w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych.

5.3.2 II tura badania delfickiego – odpowiedzi respondentów

Respondent nr 1.

Pytania:

- 1. W jaki sposób można zwiększyć pozytywne oddziaływanie RPO WŚ 2014-2020 na realizację celów Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 (SRWŚ)? Proszę o uwzględnienie m.in. ogólnych regulacji UE (m.in. tzw. *ring fencing*) oraz faktu, iż kończy się już czwarty rok wdrażania tego programu.**

Skuteczność oddziaływania można podnieść odpowiednio przez:

- *poznanie barier absorpcji środków przez beneficjentów i potencjalnych beneficjentów oraz;*
- *wstępne rozpoznanie problemów związanych z osiągnięciem założonych celów.*

Proponuje się zaprojektowanie badań w powyższym obszarze i zestawienie ich z bieżącymi wnioskami/raportami Komitetu Ewaluacyjnego. Szczególnie istotne (według ustaleń z tury I) wydaje się przeanalizowanie działań osi:

- *Innowacje i Nauka,*
- *Konkurencyjna gospodarka,*
- *Nowoczesna komunikacja.*

- 2. Czy widzi Pan konieczność renegocjacji RPOŚW 2014-2020 w kontekście skuteczniejszej realizacji SRWŚ? Jeżeli tak, to w jakim zakresie?**

Dysponując wiedzą na dzień dzisiejszy nie widzę konieczności renegocjacji RPO ŚW 2014-2020. Takie wnioski mogłyby mieć miejsce po przeprowadzeniu badania opisanego w punkcie 1.

Respondent nr 2.

Pytania:

- 1. W jaki sposób można zwiększyć pozytywne oddziaływanie RPO WŚ 2014-2020 na realizację celów Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 (SRWŚ)? Proszę o uwzględnienie m.in. ogólnych regulacji UE (m.in. tzw. *ring fencing*) oraz faktu, iż kończy się już czwarty rok wdrażania tego programu.**

W mojej ocenie pozytywne oddziaływanie RPO WŚ 2014-2020 realizację celów Strategii byłoby zwiększone w przypadku zwiększenia spójności w obszarach, w odniesieniu do których wskazywałem wątpliwości w poprzedniej turze. Oczywiście chodzi o wątpliwości odnoszące się do spójności nie wynikające np. z linii demarkacyjnej lub analitycznego przyporządkowania określonych działań RPOWŚ do określonych celów Strategii.

Oczywiście znacznym ograniczeniem możliwości wprowadzenia zmian w RPOWŚ jest to, że pozostało już relatywnie niewiele czasu na wprowadzenie i wdrożenie ewentualnych zmian.

Warto by przede wszystkim rozważyć wprowadzenie działań przyczyniających się do rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej. Wsparcia z tego zakresu nie udało mi się znaleźć w działaniach RPOWŚ, a w dalszym ciągu jest to kluczowy obszar w kontekście wzmacniania innowacyjności regionu wpisany w cele RPOWŚ.

Z innych ważnych w mojej ocenie kwestii warto by zmienić akcenty pomiędzy wspieraniem przedsiębiorczości i innowacyjnością w odniesieniu do produkcji ekologicznej żywności (większy nacisk na konkurencyjność niż innowacyjność) i wyłaniania perspektywicznych branż (większy nacisk na innowacyjność niż konkurencyjność).

- 2. Czy widzi Pan konieczność renowacji RPOWŚ 2014-2020 w kontekście skuteczniejszej realizacji SRWŚ? Jeżeli tak, to w jakim zakresie?**

Jest to bardzo trudne pytanie. Wydaje się, że sama analiza spójności celów i działań RPOWŚ z celami SRWŚ nie jest wystarczająca do tego, by móc wydać taką opinię, ponieważ konieczność ewentualnej renowacji RPOWŚ powinna wynikać nie tylko z analizy spójności, ale również z analizy uwarunkowań związanych ze skutecznością i efektywnością wdrażania poszczególnych działań, a także procesów zachodzących w województwie, które stanowi środowisko wdrażania programu, ekosystem.

Ponadto trudno oczekiwać, że RPOWŚ będzie w pełni prowadzić do osiągnięcia wszystkich celów Strategii, ponieważ Strategia powinna być dokumentem szerszym zakresowo od RPOWŚ, projektującym wizję rozwoju województwa nie tylko w uzależnieniu od dostępności środków europejskich, ale np. za pomocą działań stymulujących angażowanie środków prywatnych w rozwój określonych branż przez tworzenie odpowiedniego klimatu inwestycyjnego.

Z tego względu zakres Strategii musi być określany szeroko. Co prawda zbyt szerokie określenie zakresu Strategii może spowodować, że stanie się ona „pojemnym workiem, w którym może zmieścić się wszystko” i tak były trochę postrzegane strategie w poprzedniej perspektywie, jednak zorientowaniu rozwoju województwa na inteligentne specjalizacje istotnie zawężyło zakres tematyczny Strategii.

Respondent nr 3.

Pytania:

- 1. W jaki sposób można zwiększyć pozytywne oddziaływanie RPO WŚ 2014-2020 na realizację celów Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 (SRWŚ)? Proszę o uwzględnienie m.in. ogólnych regulacji UE (m.in. tzw. *ring fencing*) oraz faktu, iż kończy się już czwarty rok wdrażania tego programu.**

Możliwość zwiększenia pozytywnego oddziaływania RPO WŚ 2014 – 2020 na realizację celów SRWŚ upatrywać można jedynie w ukierunkowaniu naborów w ramach obowiązujących osi priorytetowych i przyporządkowanych środków na poszczególne priorytety inwestycyjne. Pod kątem naborów Komitet Monitorujący RPO WŚ mógłby zatwierdzać kryteria wyboru projektów w odwołaniu do przytaczanych w SRWŚ wskaźników. Pole manewru jest jednak niewielkie, gdyż wynegocjowany z Komisją Europejską program operacyjny posiada wskazane własne wskaźniki produktu i rezultatu, i w odniesieniu do tych wskaźników prowadzona jest ewaluacja programu oraz uznanie płatności. Rygor kwalifikowalności środków finansowych z EFRR i EFS w tym wypadku obowiązuje będzie Instytucję Zarządzającą programem, a więc Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, co w hierarchii odpowiedzialności za dochowanie procedur administracyjnych i dyscypliny finansowej wyżej stawia osiągnięcie celów RPO niż celów SRWŚ.

- 2. Czy widzi Pan konieczność renegeacji RPOŚW 2014-2020 w kontekście skuteczniejszej realizacji SRWŚ? Jeżeli tak to w jakim zakresie?**

Na obecnym etapie wdrażania polityki spójności UE, negocjacje lub renegeacje RPOŚW 2014-2020 odbywać mogą się jedynie w uzasadnionych przypadkach, najczęściej w kontekście zagrożenia osiągnięcia celów wskazanych w RPO, innymi słowy w przypadku niewydatkowania zaplanowanych kwot na projekty w ramach osi priorytetowych. W tej sytuacji istnieje potencjalna możliwość uwolnienia środków i ewentualne przesunięcie ich na priorytety inwestycyjne RPOŚW wspierające osiągnięcie celów określonych w Strategii. Takie przesunięcie musi być mocno uzasadnione przez IZ (Zarząd Województwa), jednak będzie ograniczone priorytetami KE. W konsekwencji cele strategiczne niepowiązane bezpośrednio z priorytetami inwestycyjnymi RPO nadal nie będą mogły być wsparte ze środków UE. Przesunięcia dokonane będą mogły być w ramach istniejących priorytetów inwestycyjnych RPOŚW z zastrzeżeniem koncentracji tematycznej i ring fencingu. Jako że za realizację celów SRWŚ nie odpowiada tylko RPO nie widzę konieczności renegeacji RPOŚW 2014-2020. Wskazany byłoby natomiast przeprowadzenie ewaluacji realizacji SRWŚ pod kątem instrumentów wdrażania i zaangażowania Budżetu WŚ do realizacji celów

strategicznych szczególnie w kontekście bezpośredniej odpowiedzialności (kompetencji określonych ustawowo) samorządu województwa świętokrzyskiego.

5.4 Załącznik 4.

Szczegółowe rankingi gmin województwa świętokrzyskiego

	Podatek od osób fizycznych per capita Polska =100	R ³⁸	Podatek od osób prawnych per capita Polska =100	R	Liczba podmiotów w REGON na 10 tys. Polska =100	R	Zmiana liczby podmiotów % od 2009 do 2016	R	Zmiana liczby pracujących (średnia dynamika 2010-16)	R	Suma sald migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w od 2009 do 2016 roku	R	Poziom ukłastrowienia (większy udział liczby pracujących 25 od Polski)	R	Gęstość zaludnienia	R	Zmiany demograficzne (zmiana liczby ludności% od 2002 do 2016 roku)	R
Bačkownic (2)	30	90	8	43	42	93	117	31	5,8	6	-35,9	97	6	48	51,2	73	-6,1	68
Bałtów (2)	52	29	24	23	53	60	116	36	1,8	48	-17,7	69	3	90	33,5	96	-11,4	101
Bejsce (2)	22	101	1	89	38	100	159	1	0,5	68	4,8	18	6	48	71,9	48	-6,4	73
Bieliny (2)	40	54	1	85	59	42	130	7	3,6	28	-8,0	42	4	75	115,8	20	4,2	11
Blizyn (2)	48	33	8	44	59	41	105	73	4,6	15	-12,6	52	9	16	58,3	65	-5,3	52
Bodzechów (2)	60	20	2	68	67	24	102	87	3,5	32	16,4	12	8	26	110,8	25	0,8	19
Bodzentyn (3)	44	44	1	84	53	61	130	8	4,7	14	-4,3	33	10	12	72,8	47	-1,3	30
Bogoria (2)	32	81	11	37	51	70	103	85	1,5	51	-8,3	44	5	62	64,0	53	-3,3	42
Brody (2)	48	34	8	45	57	49	126	16	-1,6	94	5,2	17	7	36	68,4	50	1,4	16
Busko-Zdrój (3)	76	9	45	13	95	6	103	86	1,0	58	-8,8	45	3	90	138,5	12	0,1	24
Chęciny (3)	59	23	9	40	63	34	111	57	3,3	33	-0,9	27	7	36	117,7	17	2,7	13
Chmielnik (3)	44	45	6	52	61	36	109	62	-0,5	86	-1,5	28	4	75	80,3	40	-1,6	34
Czarnocin (2)	21	102	3	65	39	99	104	75	4,5	17	-9,8	48	4	75	54,9	70	-10,6	96
Ćmielów (3)	42	49	2	74	55	53	93	101	8,0	4	-7,4	41	8	26	63,5	54	-5,9	65
Daleszyce (3)	56	27	6	50	85	13	130	9	5,1	11	19,0	11	8	26	70,5	49	4,8	9
Dwikozy (2)	37	63	4	54	52	67	111	58	4,5	18	-13,4	55	9	16	105,0	27	-4,1	47
Działoszyce (3)	26	97	2	72	46	86	110	59	-0,3	80	-16,7	65	4	75	48,3	80	-12,0	102

³⁸ Miejsce w rankingu

Falków (2)	37	62	13	34	39	98	116	38	8,4	3	-31,5	90	7	36	34,5	95	-5,8	63
Gnojno (2)	39	59	0	95	51	71	107	67	0,0	76	-6,3	38	4	75	46,4	82	-7,9	87
Gowarczów (2)	37	66	3	67	58	46	122	21	4,0	23	-4,0	32	10	12	46,2	83	-5,6	59
Górno (2)	47	37	2	73	67	23	126	17	3,0	34	25,0	7	6	48	169,9	6	13,1	4
Imielno (2)	24	100	-1	101	41	94	127	14	3,8	25	-6,0	37	5	62	44,1	88	-4,9	50
Iwaniska (2)	35	72	9	41	44	89	104	80	-0,2	79	-33,9	93	6	48	64,7	52	-6,4	72
Jędrzejów (3)	61	19	31	19	83	15	104	76	-0,4	84	-23,3	79	8	26	125,5	14	-3,8	44
Kazimierza Wielka (3)	34	74	11	36	52	64	108	65	-2,6	97	-17,4	67	6	48	117,1	18	-4,3	49
Kielce (1)	132	1	96	7	133	1	103	83	0,4	71	-27,3	86	8	26	1803,1	1	-6,7	74
Kije (2)	40	53	0	98	53	62	137	4	4,4	19	21,1	8	7	36	44,7	86	-5,3	53
Klimontów (2)	27	95	2	70	47	85	108	64	1,5	50	-37,8	100	4	75	82,4	39	-5,8	62
Kluczewsko (2)	29	94	0	90	67	22	140	3	-4,1	101	-5,7	36	9	16	38,1	93	-1,0	28
Końskie (3)	67	14	34	17	91	8	104	81	-0,1	78	-23,4	81	11	8	143,6	11	-2,3	37
Koprzywnica (3)	46	41	2	76	45	87	109	63	-1,4	93	-14,3	60	2	99	97,7	32	-5,4	56
Krasocin (2)	48	35	66	12	93	7	113	46	-0,9	91	-18,1	70	8	26	55,5	67	-1,1	29
Kunów (3)	50	31	22	26	54	56	114	45	6,5	5	1,5	22	9	16	87,7	34	0,1	22
Lipnik (2)	27	96	10	39	42	92	112	55	2,3	43	-35,1	96	5	62	65,9	51	-10,1	95
Łągów (2)	33	78	-1	102	57	47	122	22	3,9	24	-23,2	77	4	75	61,0	59	-2,1	36
Łączna (2)	53	28	1	78	59	44	125	19	-2,2	96	-26,2	85	11	8	83,5	38	-1,4	31
Łoniów (2)	42	48	4	59	49	76	118	29	3,7	26	-3,8	30	3	90	86,6	36	0,5	21
Łopuszno (2)	39	58	2	69	66	27	120	27	1,4	54	-15,6	62	9	16	50,9	75	0,9	18
Łubnice (2)	34	76	1	82	44	91	117	32	0,1	75	-19,5	72	5	62	49,2	78	-7,0	79
Małogoszcz (3)	47	39	95	8	65	30	106	71	-0,8	89	-19,6	73	7	36	79,9	41	-0,6	26
Mastów (2)	82	3	15	32	96	5	127	11	1,9	47	47,7	3	12	3	124,7	15	16,1	3
Michałów (2)	33	77	1	81	49	75	117	34	4,3	20	-19,8	74	8	26	41,4	90	-6,4	71
Miedziana Góra (2)	72	12	4	55	90	9	127	13	5,3	7	58,9	2	10	12	158,9	9	20,1	2
Mirzec (2)	47	38	3	60	55	54	126	18	0,6	66	-4,3	34	8	26	74,9	45	-1,4	32
Mniów (2)	32	83	1	87	54	55	128	10	0,8	62	0,4	26	5	62	98,2	31	1,6	15

Morawica (2)	76	8	20	29	89	10	133	5	3,6	30	96,5	1	12	3	114,1	22	27,5	1
Moskorzew (2)	32	80	10	38	52	66	116	37	-0,1	77	-23,9	82	5	62	37,9	94	-8,5	91
Nagłowice (2)	30	89	2	75	51	72	118	28	-0,9	92	-12,3	51	6	48	42,9	89	-7,1	80
Nowa Słupia (2)	48	32	2	71	57	48	107	68	4,1	22	-23,1	76	7	36	111,5	23	-2,7	38
Nowy Korczyn (2)	35	73	-1	100	41	95	107	70	5,1	9	-6,4	39	4	75	52,3	72	-6,9	76
Obrazów (2)	41	51	7	48	54	57	113	47	10,7	1	-13,0	54	5	62	91,3	33	-3,8	45
Oksa (2)	31	86	0	93	47	81	101	90	-0,5	87	-13,4	56	9	16	50,6	76	-8,9	92
Oleśnica (2)	47	36	14	33	62	35	104	77	2,4	41	-33,5	92	1	101	72,9	46	-5,3	54
Opatowiec (2)	35	68	1	80	45	88	115	41	4,2	21	-30,2	89	3	90	48,3	79	-10,7	98
Opatów (3)	59	21	17	30	78	17	95	97	0,3	73	-19,3	71	5	62	105,1	26	-6,9	77
Osiek (3)	40	56	22	27	47	80	102	88	-0,8	90	-14,3	59	3	90	60,1	60	-2,9	39
Ostrowiec Świętokrzyski (1)	73	11	34	16	97	4	90	102	-2,6	99	-34,5	95	7	36	1519,6	3	-6,3	70
Ożarów (3)	57	26	195	2	60	39	97	95	-0,3	81	-23,2	78	6	48	59,5	63	-7,4	82
Pacanów (2)	36	67	9	42	41	96	106	72	1,6	49	0,8	25	7	36	59,9	61	-7,9	86
Pawłów (2)	39	60	3	63	47	82	116	39	2,3	42	-7,0	40	5	62	111,0	24	1,1	17
Piekoszów (2)	59	22	40	14	66	28	126	15	0,5	70	30,8	5	9	16	158,7	10	10,4	7
Pierzchnica (2)	37	64	7	47	50	73	112	52	-3,3	100	4,2	20	5	62	45,7	84	0,1	25
Pińczów (3)	62	17	66	11	69	20	104	79	0,8	65	-29,2	87	10	12	99,1	30	-5,8	64
Połaniec (3)	77	6	100	5	60	37	96	96	0,9	60	-47,6	102	6	48	159,2	8	-0,7	27
Radków (2)	31	85	0	94	53	63	113	48	0,8	64	7,7	15	6	48	28,7	101	-7,4	81
Radoszyce (2)	32	82	3	62	58	45	107	69	2,7	35	-36,1	98	12	3	61,7	56	-1,7	35
Raków (2)	34	75	0	91	60	38	112	56	2,7	37	-13,7	57	3	90	29,8	100	-6,0	66
Ruda Maleniecka (2)	39	57	3	66	48	79	109	60	0,3	72	-8,8	46	4	75	28,6	102	-8,3	89
Rytwiany (2)	44	43	4	57	64	32	120	26	-0,3	83	4,6	19	6	48	51,0	74	0,7	20
Sadowie (2)	35	71	101	3	55	51	112	51	2,7	36	-13,9	58	7	36	49,3	77	-9,2	93
Samborzec (2)	43	46	7	49	59	43	117	33	4,9	12	-17,5	68	4	75	100,6	29	-5,6	58
Sandomierz (1)	90	2	98	6	125	2	95	98	0,9	61	-34,5	94	4	75	836,3	4	-5,8	61
Secemin (2)	40	55	1	79	47	83	121	25	3,7	27	-15,5	61	5	62	29,9	99	-9,9	94

Sędziszów (3)	62	18	12	35	55	50	93	100	-1,9	95	-29,6	88	4	75	87,1	35	-5,6	57
Sitkówka-Nowiny (2)	77	7	276	1	82	16	109	61	1,4	52	37,7	4	11	8	169,4	7	13,0	5
Skalbmierz (3)	25	99	3	61	47	84	123	20	3,5	31	-25,3	83	7	36	76,6	43	-6,8	75
Skarżysko Kościelne (2)	57	25	0	96	69	21	146	2	0,5	67	-8,1	43	7	36	116,1	19	11,8	6
Skarżysko-Kamienna (1)	78	5	40	15	106	3	99	92	-2,6	98	-32,0	91	12	3	721,4	5	-7,7	84
Słupia (2)	37	65	2	77	44	90	117	35	4,7	13	-4,5	35	6	48	40,2	92	-7,0	78
Słupia (Konecka) (2)	29	93	1	88	52	65	127	12	0,8	63	6,2	16	3	90	32,1	98	-7,7	85
Smyków (2)	29	91	6	51	65	29	105	74	5,2	8	1,0	24	8	26	61,1	58	4,3	10
Sobków (2)	42	47	4	56	55	52	114	44	1,0	59	9,5	14	4	75	59,1	64	3,0	12
Solec-Zdrój (2)	42	50	23	24	51	69	101	91	4,6	16	20,0	9	7	36	59,9	62	0,1	23
Starachowice (1)	78	4	32	18	85	12	95	99	2,5	39	-39,7	101	11	8	1569,4	2	-8,3	90
Staszów (3)	71	13	28	21	83	14	98	93	-0,3	82	-23,3	80	6	48	114,6	21	-3,1	40
Stąporków (3)	47	40	100	4	64	33	98	94	2,1	45	-25,7	84	9	16	75,0	44	-7,5	83
Stopnica (3)	41	52	4	58	66	26	102	89	-0,6	88	-2,5	29	3	90	61,4	57	-3,2	41
Strawczyn (2)	51	30	15	31	65	31	133	6	0,5	69	29,6	6	9	16	123,1	16	9,0	8
Suchedniów (3)	65	15	23	25	86	11	104	82	0,1	74	-16,3	64	13	1	138,5	12	-6,0	67
Szydłów (2)	30	88	24	22	36	101	116	40	5,1	10	-12,3	50	5	62	44,2	87	-5,2	51
Tartów (2)	31	84	0	92	49	78	112	54	2,2	44	-9,4	47	4	75	32,5	97	-10,8	99
Tuczępy (2)	44	42	68	10	54	59	121	23	2,6	38	9,7	13	3	90	44,9	85	-4,1	46
Waśniów (2)	26	98	0	99	35	102	103	84	1,4	53	-16,9	66	4	75	62,2	55	-1,6	33
Wąchock (3)	58	24	3	64	67	25	114	43	-0,4	85	1,4	23	12	3	84,4	37	-3,8	43
Wilczyce (2)	31	87	1	86	39	97	121	24	8,7	2	-4,0	31	6	48	54,5	71	-6,1	69
Wiślica (2)	29	92	1	83	51	68	115	42	1,3	56	2,8	21	1	101	55,5	68	-5,7	60
Włoszczowa (3)	63	16	69	9	70	19	113	49	1,3	55	-15,7	63	9	16	77,2	42	-4,2	48
Wodzisław (2)	33	79	5	53	60	40	118	30	2,0	46	-36,5	99	8	26	40,3	91	-8,3	88
Wojciechowice (2)	35	69	31	20	49	77	108	66	2,4	40	-21,1	75	2	99	47,6	81	-11,3	100
Zagnańsk (2)	74	10	20	28	75	18	112	50	3,6	29	19,8	10	13	1	104,0	28	2,6	14
Zawichost (3)	37	61	8	46	54	58	104	78	-4,6	102	-11,5	49	5	62	57,0	66	-5,4	55

Złota (2)	35	70	0	97	50	74	112	53	1,2	57	-12,6	53	6	48	55,1	69	-10,6	97
-----------	----	----	---	----	----	----	-----	----	-----	----	-------	----	---	----	------	----	-------	----

Źródło: Opracowanie własne

5.5 Załącznik 5.

Zestawienie danych cząstkowych dla wskaźnika "Dostępność usług publicznych"

Parametr	Źródło	Kryterium niekorzystnego zjawiska	Województwo Świętokrzyskie			Polska		
			2012	2013	2015	2012	2013	2015
odsetek dzieci w wieku 3 - 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym [%]	GUS/BDL	poniżej 50%	64,3	71,0	80,6	-	-	-
średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematycznej i przyrodniczej - matematyka [%]	dane za lata 2012-2013 GUS/BDL; dane za rok 2015 dla województwa świętokrzyskiego raport OKE w Łodzi "Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2015 województwo świętokrzyskie"; dane za rok 2015 dla Polski raport CKE "Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2015 "	co najmniej 15% niższe od średniej krajowej	46	47	47	47	48	48
średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematycznej i przyrodniczej - przyroda [%]	dane za lata 2012-2013 GUS/BDL; dane za rok 2015 dla województwa świętokrzyskiego raport OKE w Łodzi "Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2015 województwo świętokrzyskie"; dane za rok 2015 dla Polski raport CKE "Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2015 "	co najmniej 15% niższe od średniej krajowej	49	59	49	50	59	50
lekarze (personel pracujący ogółem) na 10 tys. Ludności	GUS/BDL	co najmniej 50% mniej od średniej krajowej	41,42	43,30	48,25	47,73	48,66	53,50
średnia liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach podstawowych	GUS/BDL	co najmniej 20% większa od średniej krajowej;	17	16	17	18	18	18
zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	GUS/BDL	powyżej średniej krajowej	3,6	4,9	3,8	4,6	4,6	4
średnia liczba uczestników imprez w domach i ośrodkach kultury, klubach i świetlicach na 1 mieszkańca	GUS/BDL	poniżej średniej krajowej	0,8	1	0,9	0,8	1	0,9

Źródło: Opracowanie własne

6 Bibliografia

1. Bradley J., Untiedt G., Zaleski J. "The Economic Return of Cohesion Expenditure for Member States" - Final Report Directorate General For Internal Policies Policy Department B: Structural And Cohesion Policies, the European Parliament's Committee on Regional Development, Brussels, June 2008
2. Dziemianowicz W., Mackiewicz M., Zaleski J., 2012, Konkurencyjność Mazowsza i jej uwarunkowania, Warszawa, Wydaw. Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, ISSN 2084-5669
3. Hermann-Pawłowska, K., Skórska, P. Przegląd systematyczny koncepcji ewaluacji opartej na teorii [w:] Ewaluacja oparta na teorii w złożonym otoczeniu społeczno-ekonomicznym, PARP, Warszawa
4. H.-T. Chen, Theory-Driven Evaluation, w: S. Mathison red., Encyclopedia of Evaluation, 2005
5. Jarosz A., Mogiła Z., Skóra S., Wysocka M., Zaleska M., Zaleski J., 2016, Wyznaczenie modelem Hermin wartości wskaźników celu głównego RPO WZ dla lat 2013, 2014 oraz 2015. Raport końcowy, WARR, Wrocław
6. Jarosz A., Mogiła Z., Skóra S., Tiukało A., Wysocka M., Zaleska M., Zaleski J., 2016, Ocena wpływu realizacji polityki spójności w ramach NSRO 2007-2013 (z wyszczególnieniem wpływu wybranych programów operacyjnych) na rozwój społeczno-gospodarczy Polski za pomocą ilościowego modelu ekonomicznego. Raport końcowy, WARR, Wrocław
7. Jarosz A., Mogiła Z., Skóra S., Wysocka M., Zaleska M., Zaleski J., 2016, Badanie stopnia realizacji wskaźników celu głównego regionalnego programu operacyjnego województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2013, za pomocą modelu HERMIN do roku 2015. Raport końcowy, WARR, Wrocław
8. John Bradley, Gerhard Untiedt, „The COHESION System of HERMIN country and regional models: Description and operating manual”, Muenster, September 2008.
9. Kierzkowski T., Ocena (ewaluacja) programów i projektów o charakterze społeczno-gospodarczym w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, Warszawa 2002
10. Olejniczak K., 2007. „Teoretyczne podstawy ewaluacji ex post” [w:] Haber Agnieszka (red.): Ewaluacja ex post. Teoria i praktyka badawcza, Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
11. Ostasiewicz S., Rusnak Z., Siedleca U., (1997) Statystyka –elementy teorii i zadania, Wydawnictwo AE Wrocław
12. Paddock S.C., Evaluation w: International Encyclopedia of Public Policy and Administration, Westview Press 2005. Davidson E.J., Evaluation methodology basics, the nuts and bolts of sound evaluation, Sage Publications, 1998
13. Pylak K., Klimczak T., Podręcznik ewaluacji efektów projektów infrastrukturalnych. Czy Twój projekt przyniósł oczekiwane korzyści? Warszawa, Wydaw. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2009. ISBN 978-83-7610-115-6
14. Strahl D. (red) (2006) Metody oceny rozwoju regionalnego, Wydawnictwo AE Wrocław
15. Stufflebeam D.L, Evaluation Models, New Directions for Evaluation, No 89, 2001
16. Weiss C.H., Theory-Based Evaluation Past, Present, and Future, New Directions for Evaluation, 1997